Laika CARTEA ROMÂNEASCĂ 2014 roman Adrian A lui Gheorghe Laika © 2014 by Editura POLIROM

Pe copertă:???

Foto autor: din arhiva autorului www.cartearomaneasca.ro Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ Bucureşti, Calea Victoriei nr. 133, sect. I Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

A LUI GHEORGHE, ADRIAN Laika / Adrian A lui Gheorghe.

— Bucureşti: Cartea Românească, 2014 ISBN print: 978 – 973 – 23 – 3076-O ISBN ePub: 978 – 973 – 46????

ISBN PDF: 978 – 973 – 46????

821.135.1 – 31 Printed in ROMÂNIA Motto:

„Departe de ei era o turmă mare de porci, păscând. Iar demonii îl rugau, zicând: Dacă ne scoţi afară, trimite-ne în turma de porci. Şi El le-a zis: Duceţi-vă. Iar ei, ieşind, s-au dus în turma de porci. Şi iată, toată turma s-a aruncat de pe ţărm în mare şi a pierit în apă. Iar păzitorii au fugit şi, ducându-se în cetate, au spus toate cele întâmplate cu demonizaţii".

(Matei, 8, 31 – 33)

„Libertăţile! Au nevoie ai noştri cu adevărat de ele? Dacă cineva are nevoie de libertate, mai devreme sau mai târziu o s-o obţină… Din robie ai o scăpare: către libertate. Însă din libertate n-ai nicio cale de scăpare".

Alexandr Zinoviev 7 1.

Da, nu sună încurajator numele locului, dar să ştiţi că nu e chiar aşa. Glod, gold, dolg, toate variantele sunt posibile. Dolg ar fi din germană şi ar însemna rană sau cicatrice, aşa tradusese un neamţ care se aciuase pe aici o vreme, găsise că numele era adecvat, că era rana lui, iar uneori cânta cu o voce dogită, eu l-am prins încă la sanatoriu, a murit prin ’81. Zicea, îngroşându-şi vocea, parcă se încorda o drujbă într-un lemn tare: Ich sage Dreck und Keckgoldbarennarben kommt heraus; verflixt! Eine Dolchplantage ist das Herz – Oh, Herr, wieso drent sich die Erde wie ein Kreisel? Ich kann sie nicht mehr einholen, und auch mein Haus – wie es aus dem Horizont mit der Sonne als Flagge emporsteigt – nicht mehr sehen… Sau cam aşa ceva. Asta în

românește, dacă e să traducem, ar suna mult mai blând: „Spun glod și rană îmi iese din gură, în inimă e o plantaţie de cuţite, Doamne, de ce pământul se învârte ca un titirez și nu îl mai ajung din urmă ca să văd casa mea cum iese din orizont cu soarele drept steag…”

Da, e aproximativ, că limba germană nu are echivalenţe pentru limba română, dar e cât de cât apropiat, iar germana din Austria, dacă e să facem o comparaţie, are o mulţime de influenţe din maghiară sau din slavă chiar, bine, acum eu nu știu subtilităţile, dar e o limbă grea, mai bine urci Everestul decât să îi înveţi regulile, că are mai multe excepţii decât reguli…

Adrian A lui Gheorghe Laika 8 9 A, nu, nu știu germană cine știe ce, dar am învăţat, cât de cât, în anii din urmă, din plictiseală sau ca să nu treacă timpul de pomană, da, am avut o gramatică și o carte învăţaţi limba germană fără profesor. Învăţatul unei limbi noi se zice că previne Alzheimerul. Și de ce să fac Alzheimer, dacă aș putea să îl previn, nu-i așa? Asta e cu dolgul, dolg sau tolog în germană…

Iar goldul, goldanul, aurul, tot din glod se extrage, de fapt să știţi că aici există o legendă a locului că romanii au avut o mină din care scoteau aur. Uite, acolo, din dealul acela, chiar din inima lui, izvorăște un pârâu, care tot Glod se numește, numai că apa e limpede, limpede, iar uneori vezi irizări de culoarea aurului în unde, oamenii locului spun că apa spală un munte de aur. Exagerează, n-o fi un munte, dar ceva, ceva tot o fi…

Ce e drept și glodul e prezent, că dacă vin ploile de toamnă, pe dealurile astea nu mai urci, că te iau vălătucii de noroi și te înghit, că stratul de pământ e mocirlos, depus pe rocă dură, de asta lunecă așa cum se pornesc avalanșele din munţi.

Cu ceva vreme în urmă, ce-i drept, am auzit aici, ca folclor, eu nu eram sosit încă, cică un pacient ar fi plecat în pădure, de ce, asta era treaba lui, era un septembrie ploios și nu l-au mai găsit până vara următoare, era învelit în noroi, se conservase perfect…

Da, au fost plantaţi mulţi plopi, da, chiar înainte de război, ca să oprească valurile de pământ și lucrul era destul de eficient.

Eu, eu dacă mai rămân aici, intenţionez ca la primăvară să

plantez şi eu câteva sute de plopi, e un versant care ar trebui fixat, o să vedeţi, acolo eu aş face un loc de promenadă pentru pacienţi. Şi pentru personal, de ce nu?

Ei, nu-i chiar aşa, aici nu sunt nebuni, în adevăratul înţeles al cuvântului, aici sunt oameni cu probleme psihice, unii sunt obosiţi, alţii au avut funcţii importante şi au clacat, că nu-i uşor să ai de-a face cu omul, cu oamenii, te uzează ceva de speriat, îţi mănâncă energia, sufletul…

Da şi sentimentele, că te ataşezi de oameni cu care aparent nu ai nicio legătură, dar ajungi aşa, să empatizezi cu problemele lor, cu stările lor. E unul, de exemplu, care a fost regizor la „Sahia", dar nu cine ştie ce, ceva, băgător de seamă pe acolo, acum se crede regizor mare, toată ziua stă cu un caiet de regie în mână, cu un snop de creioane bine ascuţite şi scrie posibile scene din filme care nu se vor face vreodată. Să zicem că mergi prin curtea sanatoriului, te opreşte şi zice: Dumneata, acum, rămâi aşa şi priveşti norul de colo, ca şi cum ai aştepta o veste, ca şi cum ţi-ar face cineva semn cu mâna, îl priveşti ca şi cum ar fi o dată pentru totdeauna…! Zici ca el, nu e deloc periculos, dacă nu intri în joc nu are nicio reacţie, te neglijează. E inofensiv.

Da, unii stau cu lunile aici, alţii cu anii… Mai pleacă, mai revin. Ce să le faci? Să-i arunci ca pe gunoaie? Oameni suntem toţi, oricare dintre noi poate ajunge în situaţie…

Altuia i-a fugit fratele din ţară, el avea o funcţie, ceva, pe la un ziar, pe la Brăila, a ştiut că va fi dat afară, că avea în felul acesta rude în străinătate, alea, alea… Tipul s-a apucat de scris scrisori către toate forurile, de la partid la asociaţia de locatari, ca să se dezică de fratele său. Că nu-l recunoaşte ca frate, că toată viaţa a fost pentru el piază rea, că şi acasă, când erau împreună, ăla, fugarul, îi fura mâncarea, că îi punea sare în ceai şi zahăr în supă, că era un element decăzut, vorbea numai de valorile decadente din Occident înjurând tot ce era românesc. Ca să nu-l dea afară de la ziar, a fost orientat spre sanatoriu, aici stă ce stă, scrie câteva zeci de scrisori în care îl beşteleşte pe frate-său, se răcoreşte, după care mai pleacă acasă, revine după o vreme… Dar nu-i agresiv, nu, dacă îi acorzi cât de puţină atenţie începe

să îţi povestească despre Adrian A lui Gheorghe Laika 10 11 fratele său, cât rău i-a făcut, ce element decăzut e. E pătimaş, dar numai într-o singură direcţie. Uneori îl chem în cabinet la mine, îl întreb: ce mai face frate-tău?, mă fac că nu ştiu nimic, nimic, el zice cum, nu v-am spus încă?, eu îi zic nu, nu mi-ai spus şi atunci să te ţii… E amuzant într-un fel.

Da, are mamă, are tată, are şi familie, mai vin pe la el din când în când. E şi un banc despre situaţie, destul de drăguţ, i-a spus doctorul Adamache, o să-l cunoaşteţi, e un tip plin de umor, care spune bancuri pe bandă rulantă, e de comă…!

Bancul e despre o situaţie de acest gen, cică erau doi fraţi, unul comunist şi unul fost legionar şi amândoi s-au înscris pentru un post, ceva, cu responsabilităţi. Şi hopa!, după concurs şi după studierea dosarului, cine câştigă postul? ăla care a fost legionar. De ce? Comunistul nu a putut ocupa postul pentru că avea un frate fost legionar, pe când fostul legionar a putut ocupa postul pentru că avea un frate comunist şi asta era suficientă garanţie a seriozităţii, nu-i aşa?

A, dar este unul, mortal de tot… Să vă spun despre el, e colosal. Îl cheamă Constantin Şerbu. Ăsta scrie toată ziua necrologuri. Bă, dar le scrie la meserie. Tipul lucra la un ziar pe la Giurgiu, unde făcea texte, pentru ocazii, pe care să le spună activiştii de la partid, să le pună în telegrame la zilele festive, în fine, cum se face. Ăsta avea cuvinte scrise pe trei cincinale înainte, pentru toate ocaziile. Şi pentru congresul cinşpe şi pentru şaişpe şi pentru plenara din mai şi pentru cea din anul 2014. Dar ce-i vine lui în minte? Dar dacă ăştia pentru care scrie mor între timp? Oare nu e bine să-i scrie fiecăruia şi necrologul?! Şi s-a apucat de treabă. Numai că nu scria pentru morţi, ci numai pentru vii. Aşa a ajuns să scrie câte o duzină de necrologuri şi pentru… şi pentru… Aţi înţeles…

Da, chiar aşa, pentru ei. Dar nu o făcea că ar fi avut ceva cu ei sau cu politica partidului, nu, el o făcea ca să fie pregătit, îşi şlefuia cuvintele, mamă, mamă, ca să nu fie luat prin surprindere la o adică! Că şi celui viu i-ar fi plăcut să audă un asemenea necrolog despre sine, că era ca o statuie de cuvinte. Puteai să faci o statuie a cuiva numai dacă îi

citeai sau îi auzeai necrologul închipuit de pacientul nostru, de Şerbu. Cred că şi aici e nevoie de talent, că nu oricine ar putea, că altfel toţi ar fi scârţa, scârţa pe hârtie. Pe Şerbu ăsta l-au chemat la Securitate. Păi cum, tovarăşu', altceva nu ţi-ai mai găsit de făcut? De ce nu te ţii dumneata de muncă cinstită, de ce ne faci necazuri? Dar tipul nu şi nu, că el nu vrea să fie luat prin surprindere când va fi momentul. Ba mai mult, cât stătu cu ăştia care îl anchetau începu să le improvizeze câte un necrolog de i-a băgat în sperieţi. Bă, să-l trimitem la nebuni, a zis unul. Şi aşa a ajuns la Glod. Aici ce credeţi că face cât e ziulica de lungă? Compune necrologuri. Mie mi-a făcut câteva zeci, eu am răbdare cu el, le ascult, îi mulţumesc şi pleacă fericit. Alţii nu au răbdare, îl mai înjură. Nu se supără, el compune mai departe. E total inofensiv.

Nu, nu am auzit să fi fost cazuri extreme, cum le spuneţi, violenţe sau alte cele. Cel puţin de când sunt eu aici şi sunt de mai bine de zece ani, nu am avut parte de aşa ceva. Lume paşnică, lume paşnică. Ei, aici se zice că ar fi fost pe vremuri un sediu secret al securităţii, erau aduşi şi anchetaţi cei care refuzau politica partidului, rezistenţii, erau destui indivizi care nu pricepeau sensul istoriei, care se opuneau de-a-mboulea.

Da, da, asta a fost prin anii '50, demult. De asta nici nu s-au făcut case prin preajmă, primul sat e la vreo şapte, opt kilometri, au fost ţinute la respect localităţile, ca să poată fi un loc discret aici. Şi e mai bine aşa, că nici pacienţii nu au unde să plece şi nu pleacă, altfel cine ştie ce idei le mai vin, mai un pahar de ceva, mai altă tentaţie, te trezeşti cu probleme.

Aşa, nu avem nicio problemă din acest punct de vedere.

Adrian A lui Gheorghe Laika 12 13 Da, e un autobuz care face mai multe curse pe zi, din două în două ore, e suficient, şoferul vine în sanatoriu, stă la o cafea, un ceai şi zice: Merge cineva? Să mai aştept? Aşa sunt relaţiile cu el. Când avem şedinţe ne aşteaptă cât e nevoie.

Da, până la gară, uite, facem patruzeci şi cinci, cincizeci de minute, sunt treizeci şi opt de kilometri, nu-i mult. E tren direct Bucureşti, sunt două pe zi, fără probleme…

Da, o să vă fac cunoştinţă cu personalul, o să vedeţi că sunt

oameni deosebiţi. Sunt, dacă îmi permiteţi, oameni după chipul şi asemănarea mea. Iertaţi-mi lipsa de modestie, dar ştiu pe ce mizez. Pe majoritatea eu i-am angajat, le-am pus semnătura pe foaia de angajare, nu cred că pot să uite asta.

Dacă uită? Mai sunt şi spitalele de psihiatrie, cu nebuni adevăraţi, un transfer acolo le redă memoria. Aici primesc toţi, dar absolut toţi, spor de periculozitate, că se presupune că e vorba de nebuni, e un cincizeci la sută, e spor de izolare, un douăzeci şi cinci la sută, ai abonament gratuit la transport, că nu există varianta să domiciliezi aici. Mai ai spor de gărzi, care e dublul salariului pentru o zi. Dacă le aduni, salariul e dublu, chiar depăşeşte. Are cineva motiv să zică pâs? Nu prea are. Păi ştiţi cât o să aibă în mână dânsa acum, la angajare, cu toate sporurile astea? Bate spre patru mii de lei, dacă nu cumva şi trece puţin.

Cu gărzi face patru mii cinci sute sigur, sigur. Chiar aşa. Nu-i aşa că e un salariu frumos, domniţă Delia? Aici, în oraş, e un bloc care se numeşte „patru mii unu", e blocul în care locuiesc cei care au salarii de peste patru mii. Condiţii, lume scuturată, cheie la intrare, tablouri pe pereţi pe hol, curăţenie zilnic, nu se întrerupe curentul niciodată, apă caldă avem patru ore în fiecare zi… Vă daţi seama, că angajaţii noştri ar putea toţi, dacă ar fi locuri…?!

Nu, nu-mi place Bucureştiul. Eu am făcut facultatea la Cluj, dar nevastă-mea a făcut aseul la Bucureşti. Mă duceam la ea, de nebun, încălecam trenurile, stăteam o seară, noaptea luam trenul înapoi şi a doua zi eram la cursuri. Sau la serviciu, mai apoi. Şi ce observa Lenuş, care atunci îmi era doar prietenă, acum îmi e nevastă, suntem de douăzeci şi opt de ani împreună… mulţumesc!, mulţumesc!, că pe stradă toţi câinii mă lătrau numai pe mine, pe nimeni altcineva, de parcă m-ar fi alungat din oraş. Erau amarnici, unii dădeau prin băţ.

După facultate puteam să-mi iau un post în preajma Bucureştiului, avusesem medie mare, undeva la Măgurele, dar am cedat în favoarea unei colege, care era de acolo şi eu am luat la Râmnicu Sărat. O afacere proastă, evident, în prima fază, dar minte de copil…! Lenuş a venit după mine, anul următor şi-a luat repartiţie la

gospodăria de partid, o fermă model, aveau nevoie de un contabil, şef de promoţie dacă se poate. Şi Lenuş corespundea. Nu a fost rău, acum Lenuş este contabil-şef la Direcţia sanitar veterinară, post bun, bun de tot, eu aici, ce să facem de acum?, aşteptăm pensia… Eh, vine ea, vrem sau nu vrem noi…

Maşina părăsise drumul cu localităţi, se îndrepta spre dealuri.

Plopii desfrunziţi păreau nişte catarge în derivă pe o mare uşor înceţoşată.

Da, pare pustiu, dar în kilometrii ăştia, în autobuz sau în maşină, eu îmi fac gândurile, îmi fac ordine în cap. Să ştiţi că naveta asta nu e chiar un lucru rău, ne mai scuturăm stările de acasă. Ieşim în peisaj…

Dumneavoastră lucraţi în servicii…? Pază şi protecţie la cel mai înalt nivel! Ei, da, e altă treabă. Responsabilitate mare, mare de tot. Am un văr, e şi el în servicii, la Turnu Severin, acolo e zonă de graniţă, e greu… Uneori ne mai întâlnim, e maior acum, coordonează protecţia barajului…

Tot maior? Aşa de tânăr? Dar ce mă mir!? Păi când să ai chef de muncă, când să te dărui dacă nu la tinereţe…? Dacă Adrian A lui Gheorghe Laika 14 15 m-ar fi pus cineva director la douăjcinci de ani, zbârnâiam, nu alta…! Acum nu zic că aş fi obosit, dar totuşi, grijile te şubrezesc…

Copii? A, căsătoriţi doar de un an…? Amândoi frumoşi, amândoi tineri, să aveţi parte de copii mulţi, că ei sunt speranţa noastră, pentru ei muncim şi ca părinţi şi ca cetăţeni. Spun unii, aşa şi pe dincolo, că ţara nu ar fi raiul de pe pământ, mă, dar raiul nu-i nici în cer dacă nu pui mâna să ţi-l faci. Că nici ăla nu e de-a gata, îl pregăteşti.

Să nu vă faceţi griji în ce o priveşte pe domniţa Delia. Dar deloc. Va fi ca în familie aici. Acum, cum ajungem, o să vă fac cunoştinţă cu personalul medical, ne aşteaptă, i-am consemnat pe toţi la club, să vă cunoască. Să fim bine înţeleşi, domniţa Delia poate să plece de aici câte zile vrea, să vă întâlniţi, sunteţi tineri, nu vrem să se usuce de dor, ne înţelegem între noi, ne suplinim, de asta e bine că suntem un colectiv mic şi unit. Sau puteţi veni să staţi aici, chiar la mine acasă, dacă veţi dori, băiatul e student la Cluj, da, la Medicină, camera lui e liberă…

Da, o primesc pe domnița Delia pe proces-verbal, indiscutabil, să nu vă faceți griji. Va sta o vreme la hotelul partidului?

Poate fi o soluție de moment, dar e scump, e păcat să nu găsim o gazdă, ceva și ieftin și bun și să se simtă ca în familie.

Hotelu-i tot hotel, fie el oricare ar fi.

Da, da, de revelion poate să vină acasă, mai sunt trei săptămâni până atunci, de obicei eu rămân noaptea atunci de serviciu, îmi place să îi știu pe ceilalți în mijlocul familiilor lor, nu am sentimentul că mă sacrific, îmi ofer mie o bucurie oferindu-le lor o bucurie. Păi azi e în 9 decembrie, mai sunt exact douăzeci și două de zile până la revelion, facem acomodarea cu postul, cu oamenii, cu mediul până atunci… Nu-i așa, domniță Delia? Să vă zic tovărășico?

Acuși ajungem, tovarășe, domnule, cum să vă zic?… Ei, nu, e prea mult să vă tutuiesc, tovarășe Cornel sau tovarășe Măzuraș… Bine, Cornel, dar și mie îmi spui Andrei…! E bine?

Nu director, nu altfel, pur și simplu Andrei. Numele meu de familie e Bâlbâială, da, chiar așa… Nu știu pe cineva din familie să se fi bâlbâit vreodată, dar cred că e o poreclă care s-a transformat în nume… Ei, nu, nu în renume. Dar tot e bine, că am avut un coleg de școală care se numea Pârțâilă, dar la ăla era clar, bunicu-său sau străbunicul său fusese învățător și când a venit Cuza în comună, el trebuia să spună un cuvânt de bun venit, dar de emoție a scăpat un pârț. Era prin martie, după o iarnă grea și învățătorul nu mai avea nimic de mâncare acasă decât niște prune uscate, după care a băut multă apă, că erau săraci pe atunci învățătorii… Și i-a spus asta lui Cuza.

Și s-a supărat bătrânu' învățător, care avea nume grecesc până atunci, Peisistratides, uite că îl țin minte de ciudat ce era, de fapt nu știu dacă era bătrân, dar așa îmi apare acum, numai că Alexandru Ioan Cuza i-a zis, domnule învățător, nu trebuie să te superi, uite cum fac eu, te împroprietăresc cu un știu câte zeci de pogoane, ca să ai și dumneata după ce să bei apă, dar și să facem ca momentul să rămână în memoria satului.

Povestea a rămas nu a rămas în memoria satului, dar numele de

Pârţâilă sigur i-a rămas. Vă daţi seama? În aceeaşi clasă eram Bâlbâială şi Pârţâilă, era de tot hazul câteodată.

Da, ăsta e sanatoriul, nu e raiul pe pământ, dar e suportabil.

Sunt locuri mai rele, de asta e toată lumea conştientă. Cornele, o să cunoşti lumea de aici acum, ai să vezi că aţi nimerit bine, că dacă tovministru Ciobanu v-a recomandat locul, e clar că ştie el ce ştie. Dânsul a fost acum vreo doi sau trei ani aici, nu era ministru pe atunci, venise cu ziaristul Săraru, că ăsta avea un frate cam dilimache oploşit aici. Şi ştii ce voia Săraru ăsta? Să îl ţinem pe frate-său internat aici, dar să-l şi angajăm, Adrian A lui Gheorghe Laika 16 17 ca să îi meargă vechimea ca să poată ieşi cu o pensie mai acătării. Eu am refuzat, mi-era teamă, eu pot să acopăr ilegalităţile altuia, dar nu sunt în stare să fac niciuna, aşa mi-e firea, dar am auzit că l-a dus la Săvârşin, acolo s-a rezolvat. Bine că au putut, eu nu m-am băgat.

Gata, am ajuns. Uite-i cum mă aşteaptă, parcă-s iezişorii care stau să le aduc mălăieş în călcâieş…! Aşa i-am obişnuit!

Uite, aia cu părul legat la spate e doctoriţa Gherciu. Violeta Gherciu. E o figură. A avut o poveste cu Jean Constantin, ceva mortal. Când are chef povesteşte de tata Jean, ne prăpădim de râs…! Iubire, alea, alea, lumea actorilor, vacanţe în Deltă…! A avut trei avorturi cu tata Jean, toţi băieţi, îţi dai seama, să fi apărut încă trei actori de calibrul lui…!? Băteam Hollywoodul, nu alta. O s-o cunoaşteţi, nu mă îndoiesc că o să vă facă plăcere. Uite, ăla e doctorul Adamache, de care v-am spus, e un sac fără fund la bancuri. În ’77 era medic la Petrila, greva minerilor, alea, alea, el se apucă să spună bancuri.

Zice unul, că ni i-a spus şi nouă, mai încoace: Ce primeşte un miner după moarte? Păi, trei zile de concediu, după care e băgat din nou în subteran. Un miner mai bătrân, fără simţul umorului, zice că i-a luat în râs, că e un spărgător de grevă şi pune doi handralăi să-l aducă la realitate. Îl bat ăia bine, îi înmoaie oasele. Între timp, altcineva, îl toarnă la servicii, că spune bancuri cu schepsis. N-a stat nimeni să-i asculte bancul, să vadă dacă e cu schepsis sau nu, îl umflă de acasă, îl duc la sediul miliţiei şi îl bat şi ăia. După două bătăi nu s-a mişcat din pat trei săptămâni. Şi credeţi că s-a astâmpărat? Turuie bancurile, nu

alta. O să-l cunoaşteţi. Aia mai şatenă, cu părul ondulat e doctoriţa Mariana Odăianu, e nepoata generalului Vlad. Da, da, generalul a venit o dată pe aici, era în trecere, în misiune. Uite, doctorul Ocrainschi, cel cu ochelari…! Paul Ocrainschi este căsătorit cu sora fostului prim-secretar de la judeţ, Răzvan Talpălău îi zice, care acum e ataşat economic la Cairo. Cel brunet, ţigănos, e doctorul Sebastián Mămulea.

Mi-a fost coleg de grupă, eu l-am adus aici de la Bragadiru, nimerise la cabinetul medical de la o fabrică de bere, era mangă toată ziua, că acolo în interior se spălau şi pe mâini cu bere, uitaseră gustul apei. L-am scos la lumină, i-am luat stacana din mână, l-am făcut om. Şi apoi, uite-i pe asistenţii Bolboacă, Mâine, Paţilea…! Sunt şi ceilalţi. Poftiţi!

— Bunăăă ziiiuuua! Bună ziua, tovărăşeilor!

Laika 18 19 2.

Despre evenimentele de la Timişoara internaţii de la Glod nu au aflat chiar din prima zi. Posturile de radio româneşti nu spuseseră nimic, evident, iar la posturile de radio străine nu aveau, practic, acces. Deşi, uneori, cu aparatul de radio conectat cu o sârmă la calorifer, ca să mărească efectul antenei de cameră, unii internaţi se mai puneau la curent cu ce se întâmpla în România ascultând „Europa liberă" sau „Vocea Americii". Practic nu erau foarte interesaţi de noutăţile aflate pe aceste canale, dar o făceau dintr-un spirit de frondă, pentru că era interzis cu desăvârşire şi tocmai de aceea mai riscau…

Ce riscau de fapt? Nimeni nu ştia, pentru că nimeni nu luase măsuri în această privinţă vreodată, dar ameninţarea exista într-o formă latentă. Că dacă veneau din viaţa liberă, de dincolo de gard, oamenii ştiau că există o mulţime de interdicţii în viaţă şi nu scapi de ele nici măcar în clinica aceasta specială de boli nervoase. Acolo unde interdicţiile nu erau clar formulate, oamenii îşi enunţau ei interdicţii noi, ca să ştie între ce limite au voie să se mişte pentru a-şi demonstra fiecare sieşi că nu a devenit peste noapte o fiinţă asocială.

Pe holuri, în camere, la sala de mese şi chiar la toalete pe pereţi erau scrise cu vopsea tot felul de interdicţii şi sfaturi pentru toată lumea şi pentru toată viaţa, vorbe înţelepte care nu se legau cu nimic

de profilul sanatoriului, dar care îşi găsiseră rostul lor prin lectura obsesivă.

În sala de mese, de exemplu, pe peretele dinspre banda metalică de pe care se luau tăvile pe care se puneau felurile de mâncare, scria aşa:

Dacă vreţi să fiţi protejaţi, discuţii neprincipiale cu personalul nu angajaţi.

Dacă bunuri din unitate furaţi, consideraţi-vă pe dată externaţi.

Tacâmurile, vesela şi celelalte bunuri de la bucătărie, să le păstraţi în bune condiţii ca pe o datorie.

Doctorul ne internează, statul român ne protejează.

Conducerea avertizează că ochiul legii ne supraveghează.

Pacienţii citeau zilnic de minimum trei ori aceste prevederi dintr-un posibil regulament de ordine interioară, în aşteptarea mesei. Pentru că de obicei se aliniau cu câteva zeci de minute mai înainte la coadă, până să fie tras oblonul dinspre bucătărie, de unde, din nişte cratiţe mari, afumate, li se împărţea mâncarea.

Nu îi obliga nimeni să se aşeze la coadă, însă acesta era obiceiul împământenit cine ştie de când. Această adunare la coadă la masă ţinea şi de un ritual însuşit de fiecare în parte, pacienţii se vedeau astfel între ei, se salutau, schimbau glume, mereu aceleaşi, impresii, mereu aceleaşi, ca nişte puştani la vreun internat şcolar. Vorbeau cu voce joasă, deşi nu li se impunea asta, vorbitul în şoaptă ţinea de comportamentul locului. Ştiau că nu e locul să vorbească prea mult şi prea tare, de asta după primele mormăituri se închideau în sine, aşteptând.

Iar aşteptarea şi-o consumau citind şi recitind textul rimat de pe perete. Îl ştiau pe de rost, dar parcă de fiecare dată le furniza lucruri noi, subtilităţi. Cine ar fi trebuit să le urmărească comportamentul, modul în care respectă fiecare normele din regulamentul de ordine interioară? Pe fiecare schimb erau câte Adrian A lui Gheorghe Laika 20 21 doi paznici care erau deopotrivă şi portari şi brancardieri dacă era nevoie, iar uneori chiar şi oameni la curăţenie. Paznicii lucrau în ture de douăsprezece ore cu treizeci şi şase libere, un program destul de

anevoios care îi determina pe pacienţi să le calculeze turele, ca să vadă cine îi va asista a doua zi, în vreuna din zilele săptămânii viitoare sau la vreuna din sărbătorile de peste an. O făceau dintr-o curiozitate gratuită, doar ca să îşi ocupe în vreun fel timpul. În salon angajau discuţii de felul:

— Ştii cine va fi de tură la Anul Nou?

— Păi, nu… Să vedem, atunci…

Şi deşi erau în luna august se apucau să calculeze, pe hârtie, adunând doisprezece cu treizeci şi şase, din zi în zi, din săptămână în săptămână, până ajungeau la rezultatul dorit.

— Gata, am aflat. De revelion, ziua o să fie de tură Carabăţ şi cu Timoftiuc, iar noaptea o să fie Iliciuc şi cu Stănchescu.

Iar a doua zi, pe întâi ianuarie, vor fi la treabă Cozmei şi Bilaşcu.

Celălalt nu se lăsa mai prejos, calcula şi el. Rezultatul nu îi interesa prea mult, pentru că peste o lună, două reluau discuţia şi refăceau calculele ca şi cum nu ar fi ştiut cum ar fi devenit treaba.

În sala de mese, pe peretele dinspre est, deasupra uşii de intrare, erau pictate trei profile umane care sugerau un muncitor, un militar care putea fi confundat lesne cu un miliţian şi un ţăran, toţi trei reprezentând unitatea interioară a societăţii româneşti. Iniţial ţinutele vestimentare ale celor trei fuseseră viu colorate, dar în timp culorile se ponosiseră. Cei trei pluteau pe deasupra unui norişor gri-murdar şi parcă erau Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. Tatăl, în mijloc, cu o armă în mână, militar sau miliţian, părea să adune cu celălalt braţ poporul în jurul său. În dreapta lui era muncitorul, cu un ciocan într-o mână şi cu o cheie pentru strâns şuruburi mari în cealaltă. Ţăranul era dispus în partea stângă a militarului sau a miliţianului şi avea o seceră într-o mână şi o coasă în cealaltă. Dacă nu erai atent la mesajul uniunii celor trei, puteai crede lesne că ţăranul pornise la răscoală. Unde era intelectualul în societate, se mai întreba în sine câte unul dintre pacienţi, răspunsul şi-l putea da fiecare, regăsindu-l în profilul militarului sau al miliţianului, presupunându-se că acesta avea sigur ceva carte la bază. Da, putea fi un răspuns just.

În stânga uşii era scris cu literă cărămizie: „Trăiască şi

înflorească Republica Socialistă România!”. Numele ţării era scris cu! din i. De fiecare dată, când citeau lozinca, pacienţii depistau greşeala şi făceau, în minte, cuvenita rectificare. În dreapta era o lozincă mobilizatoare de-a dreptul: „Să luptăm în toate pentru o mai mare productivitate!”. Era puţin forţat, la sanatoriu nu prea conta productivitatea, probabil că mesajul era pentru atunci când pacienţii se vor întoarce la muncă.

Şi aşa era, cantitatea trebuia să fie o nouă calitate a productivităţii în societate. Aşa spusese Preşedintele. Că acolo unde produci mult ai şi de unde alege, că or mai fi rebuturi, dar tot nimereşti şi lucruri de calitate. Că numai cine nu munceşte nu greşeşte. Cam aşa era tradus mesajul în limbajul partidului şi lumea chiar aşa înţelegea. Că de asta se şi făceau lecţii de învăţământ ideologic, pentru ca populaţia să înţeleagă subtilităţile din mesajele care le erau adresate la plenare, la conferinţe, la congrese.

Nici nu era complicat, multe lucruri se repetau. Dacă apucai să înveţi odată, apoi înţelegeai rapid data următoare.

Interdicţii erau peste tot în sanatoriu, internaţii le întâlneau şi le citeau în cele mai neobişnuite locuri. La toaletă, de exemplu. Când stătea ciucit în cabină pe colacul ruginiu de la folosinţă şi detergenţi, pacientul putea citi următoarele:

Adrian A lui Gheorghe Laika 22 23 Nu folosiţi în exces apa de la wc şi de la chiuvetă, avem o sfântă datorie să facem economie!

Nu folosiţi cabina mai mult de zece minute, că aici nu-i bibliotecă şi nici circotecă!

Nu fumaţi! Nu lăsaţi mizerie în urmă şi ceilalţi au nevoie de respect.

Nu lăsaţi lumina aprinsă!

Conducerea şi într-adevăr, ultimul avertisment de pe această listă îi determina pe internaţi să stingă lumina după folosinţa cabinei, lucru pe care îl şi făceau ca răspuns la o comandă însuşită.

Cineva scrisese, într-una din cabinele toaletei, cu un creion colorat, un îndemn cu care preşedintele îi încuraja pe cetăţeni să fie implicaţi sută la sută: Să facem totul!

Replica din partea conducerii a venit sub forma altui anunţ scris pe peretele de la intrare:

Dacă mai scrieţi pe pereţi, vă luăm amprentele şi vă asigurăm că vă descoperim şi pe urmă uitaţi de tot alfabetu'…!

Pe holurile sanatoriului erau alte mulţimi de interdicţii, scrise pe cartoane mari, cu vopsea neagră şi dispuse oriunde era un spaţiu cât de cât liber.

Nu lăsaţi lumina aprinsă! Nu părăsiţi salonul fără acordul personalului! Nu tulburaţi liniştea publică! Nu consumaţi produse din afara unităţii fără acordul personalului de supraveghere! Nu consumaţi alcool. Nu aruncaţi gunoaiele decât în locurile special amenajate! Sunt interzise vizitele în afara orelor prevăzute în programul unităţii! Nu aruncaţi obiecte pe geam, vinovaţii vor fi externaţi imediat! Nu atingeţi cablurile electrice descoperite întâmplător pe holuri!

Nu luaţi medicamente în afara celor prescrise de medic. Nu angajaţi discuţii neprincipiale cu personalul de îngrijire.

Conducerea şi afară, în curtea destul de înghesuită, din cauza unor construcţii provizorii, în care erau crescuţi iepuri, porumbei şi câţiva fazani decorativi, erau o mulţime de interdicţii bine ţintite:

Iarba şi florile dacă le călcaţi, natura o agresaţi! Cu păsările şi animalele din dotare să se comporte frumos fiecare! Şi fără supărare: nu le daţi mâncare, că dacă mâncarea nu-i adecvată, pasărea cade moartă! Cine fără bilet de voie iese pe poartă, va fi externat pe dată! Dacă vreţi să fiţi respectaţi, discuţii neprincipiale cu personalul nu angajaţi! Dacă nu vreţi să fiţi trataţi în ambulatoriu, să înţelegeţi că aici nu-i hotel, ci sanatoriu.

Iepurii, porumbeii şi fazanii puteau să pară o ciudăţenie în interiorul sanatoriului, dacă cineva ar fi avut inspiraţia să se mire. Pentru că aceste vietăţi proveneau de la o metodă de tratament a bolilor nervoase promovată de doctorul Pompiliu Pirpiliu – prin anii '60—70 –, care după o specializare de şase luni la Moscova venise cu o maşină Volga neagră, cam vechiuţă şi cu o metodă de tratament nouă: terapia prin contact nemijlocit cu natura. La Moscova, acolo unde se

pregătise intens doctorul Pirpiliu, bolnavii aveau la dispoziţie un parc dotat cu veveriţe, cu fazani, cu mierle şi broaşte ţestoase voluminoase, cu tufe de plante din toată lumea, cu arbuşti adaptaţi după metode miciuriniene. În centrul parcului trona statuia Adrian A lui Gheorghe Laika 24 25 fondatorului, Ivan Vladimirovici Miciurin. La Glod nu exista acel parc de la Moscova, dar metoda însuşită cu mare entuziasm de medicul român, uimit de sistemul de sănătate din Uniunea Sovietică, trebuia musai adoptată. Aşa că doctorul Pirpiliu a cerut să fie trataţi bolnavii prin terapii care necesitau prezenţa iepurilor, a porumbeilor şi a fazanilor, singurele vietăţi de decor accesibile în zonă. Tratamentul în viziunea doctorului Pirpiliu se desfăşura cam aşa: pacientul era scos în faţa cuştilor cu iepuri, a cuştilor cu porumbei şi a ţarcului cu fazani, în două reprize pe zi, dimineaţa şi seara, câte zece, cincisprezece minute urmând să se uite fix la fiecare dintre aceste exponate.

Totul se desfăşura după un grafic precis, erau câte trei bolnavi, simultan, care îşi schimbau după zece, cincisprezece minute locul între ei. În acest timp personalul de îngrijire trebuia să completeze nişte fişe de observaţie cu evoluţia stării pacienţilor în relaţia cu natura întruchipată de orătăniile din curtea sanatoriului. Metoda se dovedise extrem de greoaie, perturba tratamentul obişnuit, pacienţii bombăneau, personalul de îngrijire se revolta pentru că avea o mulţime de treabă în plus, iar rezultatele practice nu erau decât o stare de tracasare generală.

Norocul tuturor a fost faptul că doctorul Pirpiliu, în urma perfecţionării de la Moscova şi a calificativului отлично adică foarte bine obţinut, a fost avansat la minister, pe un post important, director sau secretar de stat, aşa că metoda a fost abandonată încă de a doua zi. Iepurii, porumbeii şi fazanii rămaseră însă pe inventar, le era alocat buget de la an la an, aşa că nimeni nu ştia cum trebuie să procedeze cu aceştia mai departe. Numărul de exemplare era plafonat, după inventarele iniţiale, aşa că dacă se mai înmulţeau – şi se înmulţeau –, exemplarele în plus erau înstrăinate. Şi fiindcă tot erau în curtea sanatoriului şi înghiţeau tone de boabe şi tone de morcovi degeaba,

conducerea se folosea de prezenţa acestora pentru ca la raportările anuale să treacă între metodele ştiinţifice noi de tratament a bolnavilor „terapia prin contact nemijlocit cu natura", aşa cum o definise doctorul Pirpiliu. Şi asta în condiţiile în care pacienţii erau ţinuţi departe de aceste vietăţi, fie ca să nu îşi transmită cine ştie ce microbi unii altora, fie ca pacienţii să nu tracaseze bietele fiinţe puse în slujba sănătăţii omului şi să se îmbolnăvească, să moară şi cineva să răspundă pentru această pagubă. Era mai sănătos aşa pentru toată lumea.

Dacă cineva ar fi stat să analizeze situaţia, ar fi descoperit că la un moment dat, după ce iepurii mâncaseră nişte varză stropită contra unor viermi care o atacau la rădăcină, aceştia se curăţaseră în câteva ceasuri. Directorul de atunci, doctorul Sebastián Paiu, a dispus arderea celor optsprezece iepuroi umflaţi de otravă şi a adus el de acasă câteva perechi dintr-o altă rasă, care în câteva luni refăcură turma în conformitate cu inventarul. Situaţia era sub control.

Şi încă un amănunt. După plecarea doctorului Pirpiliu, care era entuziasmat de realizările din Uniunea Sovietică până la obsesie şi care vorbea despre Miciurin cu devoţiune, doctorul Buică, la o şedinţă de dimineaţă, o întrebase în şoaptă pe doctoriţa Friduş:

— După ce încrucişase mărul cu părul, după ce încrucişase pătlăgeaua cu pepenele verde, obţinând rezultatele cunoscute, ştie ea care a fost cea mai reuşită încrucişare a celebrului Miciurin?

Nu, doctoriţa nu ştia.

— Ei, îi spuse doctorul Buică, cea mai reuşită încrucişare a lui Miciurin a fost încrucişarea mâinilor pe piept…!

Doctoriţa a zâmbit, după care i-a spus tot în şoaptă:

— Consideră că nu am auzit. E mai bine aşa…! După care doctoriţa Friduş se concentră pe interdicţiile de pe cartonul Adrian A lui Gheorghe Laika 26 27 dispus pe peretele din faţă, o concentrare care ar fi trebuit să-i şteargă zâmbetul care îi mişca imperceptibil bărbia:

În unitate dacă fumaţi, imediat veţi fi externaţi!

Fiecare pacient care ne sosește în prag, ne e un prieten drag!

Dacă vreţi să fiţi respectaţi, discuţii neprincipiale cu personalul nu angajaţi!

Iepurilor, fazanilor şi porumbeilor le se alăturară, tot din aceeaşi perioadă, un câine. Unii au spus că tot doctorul Pirpiliu îl adusese, alţii că vreun paznic se descotorosise de animal.

Adevărul e că se aciuase singur, atras de colectivitate. Numele de Laika i-l dădu doctoriţa Lucreţia Pobereznic, care se ataşă imediat de câine. Doctoriţa tocmai se mutase de la casă la bloc şi ducea dorul curţii în care avusese o căţea cu acelaşi nume. Era, de altfel, un nume de câine la modă, după ce surata mai celebră cucerise cosmosul. Şi dacă e să ne gândim bine, spunea doctoriţa Pobereznic, nu întâmplător fusese ales un câine să amuşineze spaţiul cosmic, probabil că e în fiinţa speciei lor ceva special ce îi determină să urle destul de tânguios în nopţile cu lună plină. Şi Laika nu făcea excepţie, când era lună plină, două, trei nopţi îşi tânguia surata care se integrase poporului de stele care se foiau pe boltă.

În timp, Laika îşi căpătase un statut bine determinat în sanatoriu. Orice pacient nou trebuia să treacă să fie recunoscut de Laika. Altfel, câinele urla şi era agitat în cuşcă, nu-l puteau linişti nici cu mâncare, nici cu vorbă bună. Pacienţii noi erau duşi, ritualic, să cunoască interiorul curţii şi pe Laika. Pacienţii mai vechi, care reveneau la sanatoriu, încă de la intrare întrebau cine mai e director şi ce face Laika.

Erau multe poveşti puse pe seama câinelui, dar nu toate puteau fi probate. Una dintre ele era că la bază Laika era spion sovietic infiltrat în sanatoriu. Dar de ce ar spiona cineva, cu atât mai mult un serviciu de spionaj străin, un sanatoriu de boli nervoase, nimeni nu putea da un răspuns. Să afle câte buline de diazepam ia un nebun pe zi? Era prea de tot. Aşa că varianta a căzut. Deşi unii pacienţi erau în stare să jure că au observat-o pe Laika privind ţintă spre răsărit şi făcând nişte semne mai speciale din coadă. Transmitea ceva, probabil.

Alţii susţineau că la bază Laika ar fi provenit dintr-o încrucişare realizată tot de Miciurin, care obţinuse astfel o rasă de câine ce ar putea atinge vârsta omului. Adică nu mai era câinele acela care trăia

şapte ani într-un an, cum se zicea. Da, asta ar fi fost o performanţă pe care toţi o puteau verifica doar trăind şi văzând. Şi da, câinele fusese adus de doctorul Pirpiliu ascuns undeva în caroseria maşinii cu care venise, că era interzis să treci graniţa cu animale sau alte fiinţe vii. Ba nu în maşină fusese ascuns, spuneau alţii cu mai multă imaginaţie, ci în chiloţeii nevestei lui Pirpiliu, loc pe care militarii din vamă nu îl controlau, din pudoare. Dar pe soţia lui Pirpiliu nu o cunoscuse nimeni dintre cei care puneau în circulaţie poveştile, aşa că varianta nu trecu de faza de supoziţie.

După cum arăta Laika, puteai să o asociezi unei rase de câini ruseşti, aşa cum susţineau cunoscătorii, numită Barzoi, un ogar care făcuse carieră la curtea ţarilor. Avea supleţe, avea ţinută de vânător care nu ratează prada. Dacă te uitai mai atent la picioarele sale lungi, la coada lăţoasă şi la trupul deşirat, ai fi putut crede lesne că era unul din câinii flămânzi care îşi făceau veacul pe marginea drumului sau prin preajma tomberoanelor din mahalale. Dacă o fi fost vreo urmă de nobleţe a rasei, aceasta nu mai individualiza, ci crea acel handicap al exemplarului care nu semăna cu lumea în care vieţuia. Exact ca între oameni.

Adrian A lui Gheorghe Laika 28 29 Altă poveste, pusă în contul căţelei, era aceea că au fost câţiva pacienţi care au părăsit sanatoriul fiindcă Laika nu îi suporta. Cum îi vedea prin curte, rupea lanţul, rupea gardul, nu se lăsa până nu îi punea pe fugă. Cică pacienţii nu ar mai fi rezistat şi ar fi abandonat stabilimentul. De ce nu plecase Laika, dacă a fost cu adevărat aşa, la fel, nimeni nu putea să o spună.

Cert e că unul dintre paznici, Sandu Bilaşcu, a reuşit să o dreseze pe Laika aşa de bine, că din când în când dădeau reprezentaţii în sanatoriu care se terminau cu un haz nebun.

Sandu Bilaşcu aducea câteva bucăţi de carne într-o farfurie şi începea un dialog cu Laika:

— Ia şi mănâncă de la americani!

Laika nu punea botul, putea să fie şi carne macră în faţă.

Se retrăgea cu un soi de afectare şi întorcea fundul ofertei mişcând nervos din coadă.

— Ia şi mănâncă de la germani!

Laika era de neconvins, se aşeza pe coadă şi nu se clintea.

— Ia şi mănâncă de la engleji! Că aşa spunea Sandu, engleji şi nu englezi.

Nu ţi-ar fi mâncat Laika bucăţica nici dacă o ameninţai cu jupuirea.

Apoi Sandu făcea una, două pase peste mâncare şi continuă:

— Ia şi mănâncă de la ruşi!

Ei, aici Laika dădea veselă din coadă şi hăpăia orice i-ai fi pus în faţă.

— Ia de la unguri!

La fel, Laika înghiţea pe nemestecate bucăţile puse în faţă.

— Ia de la franceji…!, o îndemna Sandu Bilaşcu.

Laika se oprea brusc, retrăgându-se sfioasă.

Mânca de la bulgari, de la sârbi, de la albanezi, de la cehi, de la polonezi… Nu mânca de la elveţieni, de la austrieci, de la finlandezi. Era teribilă, căţeaua.

De la o vreme vizitatorii care veneau la pacienţi aduceau câte un pachet cu mâncare special pentru Laika, căci i se dusese vestea şi urmăreau spectacolul iniţiind ei înşişi dialogul:

— Ia de la americani…!

Nimic!

— Ia de la indieni!

Ciulea urechile ca şi cum ar fi analizat întrebarea şi…

nimic!

— Ia de la cubaneji!

Hap! Hap! Hâr, hâr…!

— Ia de la coreeni…!

Aici Laika uneori lua, alteori nu. Probabil că ezita între nord şi sud.

Bă, dar ce pregătire ideologică are căţeaua!, mai exclama câte cineva.

Se îngrăşase căţeaua la un moment dat, că abia îşi mai târa fundul, încât direcţiunea a limitat oarecum accesul la cuşcă.

Da, să se amuze cu Laika, că şi ei îi plăcea jocul, dar să folosească mai puţin numele ţărilor comuniste şi mai mult ale ţărilor capitaliste, ca să îi limiteze ghiftuirea.

În 1986 Preşedintele ajungea la vreo patruzeci de kilometri de Glod, în una din vizitele sale obişnuite prin ţară. Şeful cu propaganda de la judeţ, Liviu Măcăleţ, care o văzuse pe Laika evoluând de câteva ori, s-a gândit să-i ofere o variaţie în programul vizitei, aşa că a propus departamentului special de la preşedinţie să o aducă, să o plaseze undeva pe traseu. Şi cum Tovarăşei îi plac câinii, să se oprească în preajmă ca din întâmplare şi ei să facă demonstraţia de educaţie ideologică a căţelei.

Ideea a plăcut.

O lună au făcut pregătire cu Laika. Au venit pe rând de la Partid, de la Securitate, de la trupele antitero, de la Ministerul Sănătăţii, au fost aduşi cei mai buni veterinari de la Bucureşti Adrian A lui Gheorghe Laika 30 31 care au consultat căţeaua. Lucrurile mergeau strună. Cu două săptămâni înainte de eveniment, când traseul era bine stabilit şi tocmai se plantau flori şi brăduţi pe toate aleile proaspăt asfaltate pe care ar fi trebuit să treacă alaiul, au dus-o pe Laika la locul pregătit. Locul se numea, după folclorul zonei, „La surduc" sau Surduc, pur şi simplu. Denumirea se datora faptului că atunci când treceau prin zonă carele sau maşinile, se auzea un zgomot ciudat, înfundat. Unii spuneau că e vorba de un rest de galerie de la o mină de aur din perioada romană. Alţii, mai mult, spuneau că acolo ar fi fost nişte rezerve de aur păstrate pentru banca naţională, pentru perioade mai grele.

*

I-au făcut o cuşcă nouă, i-au pus o zgardă argintată, au spălat-o pe dinţi. Arăta bine Laika, părul îi lucea de sănătate.

Zilnic avea program de pregătire, o echipă formată dintr-un consilier pe probleme de imagine, un angajat de la trupele speciale, un activist de la judeţ şi un medic veterinar făceau simulări:

— Ia şi mănâncă de la francezi!

Laika, rien!

— Ia şi mănâncă de la elveţieni!

Laika, nimic.

— Ia şi mănâncă de la chinezi!

Laika: hap, hap!

— Ia şi mănâncă de la ruşi!

Laika, hap, hâr, hap!

— Ia şi mănâncă de la norvegieni!

Nimic, nimic, mută şi surdă era Laika.

— Ia şi mănâncă de la libieni!

Era prietenul Libiei preşedintele, aşa că Laika a fost convinsă să hăpăie bucăţile de carne. N-o costa mare lucru să dea din coadă şi să se aleagă cu o porţie de mâncare bună.

— Ia şi mănâncă de la americani!

Bleah…!

Era o minunăţie, toată lumea era bucuroasă.

În ultima săptămână s-au gândit să îl aducă şi pe Sandu Bilaşcu în echipă, era meritul lui, totuşi, că dacă întreba Tovarăşa cine a dresat aşa de bine câinele, n-ar fi în regulă să apară cineva de la securitate sau cineva de la partid, eventual îmbrăcat în salopetă albastră de premilitară, era mai bine să apară un om din popor, preocupat de educaţia ideologică a animalelor. Şi pe Sandu Bilaşcu l-au verificat la dosar, la sănătate, la pregătirea sa ideologică. Da, corespundea. Îi găsiseră ceva la dosar, un unchi fusese înscris în Partidul Ţărănesc al lui Mihalache, între cele două războaie, dar asta fusese demult, între timp unchiul făcuse ceva puşcărie la politici, ieşise, lucrase pe un şantier şi închisese ochii ca membru de partid comunist. Cam ocolit drumul, dar ajunsese, la sfârşit, la adevăr.

În vederea demonstraţiei-surpriză de la punctul stabilit de pe traseul vizitei prezidenţiale au pregătit minuţios bucăţile de carne. Nici prea slabe, nici prea grase, erau aduse de la o fermă de porcine de la Slobozia, de acolo de unde se aprovizionau şi cei care se ocupau de bucătăria Preşedintelui.

Carnea a fost analizată la laborator, la Bucureşti, corespundea din toate punctele de vedere, buletinul de analiză a fost împachetat odată cu marfa. Bucăţile de carne ar fi trebuit să fie oferite căţelei de

către Tovarăşa, ea trebuia să le atingă cu mâna, aşa că precauţiile nu erau inutile.

Vasul cu bucăţile de carne va fi ţinut într-un frigider mic, la temperatura de 12 – 16 grade, adică nici prea cald, nici prea Adrian A lui Gheorghe Laika 32 33 frig, doar atâta cât să nu fie un mediu prielnic pentru microbi şi bacterii. Asta o decisese medicul veterinar care ţinea buletinele de analiză.

La momentul potrivit vasul cu bucăţile de carne va fi adus de către o activistă de la utece, îmbrăcată în muncitoare, cu o salopetă albastră nouă, cu o bluză albă. A fost aleasă pentru acest moment Andreea Duban, era tânără, era frumoasă, era nepoata generalului Luca de la Contrainformaţii.

Deci, Tovarăşa va da bucăţile de carne căţelei, una câte una.

În acest timp Sandu Bilaşcu va adresa întrebările căţelei.

Conform scenariului Tovarăşa va fi uimită la început de inteligenţa căţelei, după care va izbucni în râs.

Ceilalţi din jur vor izbucni şi ei în râs. Vor râde nici prea tare, nici prea încet, nici prea mult, nici prea puţin. Nivelul hohotelor va fi stabilit la faţa locului, în funcţie de buna dispoziţie a Tovarăşei şi, bineînţeles, a Tovarăşului. Un anume tip din echipă va face semn cu mâna dictând nivelul bunei dispoziţii pentru ceilalţi participanţi la eveniment.

O secretară cu propaganda de la municipiu va ţine un prosop cu care să îşi şteargă degetele Tovarăşa după ce va da cele patru bucăţi de carne câinelui. Pe farfurie vor fi opt bucăţi, dar se presupune că nu vor fi date toate.

Au fost alese popoarele în numele cărora să mănânce Laika şi numele popoarelor pe care să le refuze. S-au făcut repetiţii.

Sandu Bilaşcu spunea:

— Ia şi mănâncă de la bulgari!

Laika, hap, hap!

— Ia şi mănâncă de la federali!

Laika, nein.

— Ia şi mănâncă de la redegişti!

Laika, ja.

— Ia şi mănâncă de la ruşi!

Laika, hap, hâr, hap.

— Ia şi mănâncă de la chineji!

Laika, hap, hap, hap.

— Ia şi mănâncă de la engleji!

Laika, never, perete, piatră.

— Ia şi mănâncă de la cubaneji!

Laika, haaali, hap!

— Ia şi mănâncă de la americani!

Laika nu numai că refuza, dar mai şi mârâia.

— Ia şi mănâncă de la franceji!

Laika, non, îşi întorcea cu dispreţ coada.

Ca rezerve au fost aleşi spaniolii, canadienii şi italienii, pe de o parte şi sârbii, albanezii şi cehoslovacii, de cealaltă parte.

Laika reacţionă la repetiţii cum nu se poate de bine, parcă era şi ea pătrunsă de măreţia momentului.

— În căţeaua asta zace, indubitabil, o artistă!, subliniase Liviu Măcăleţ, la una dintre repetiţii. Indu-bi-tabil! În altă viaţă asta a fost om, p-onoarea mea! Că mă pricep la metempsihoză, ştiu ce spun.

Că, în fond, ce trebuia să facă Laika? Să ciulească urechea, să se concentreze un pic, după care să înghită bucăţi de carne de cea mai bună calitate. Puţini câini s-ar fi putut lăuda în istoria rasei câineşti cu aşa tratament privilegiat. Poate că o vor da şi la televizor, cine mai ştie. Poate că se vor face filme cu ea, din acel moment orice era posibil.

Vine ziua, vine ora, vine minutul, vine secunda.

Alaiul prezidenţial vizitează o fermă de vaci. Personalul care răspunde de traseu, siguranţă şi ordine, comunică îndrăcit prin staţii lipite de ureche, unii aleargă cu paşi feriţi, alţii se amestecă în mulţime, alţii deja demarează spre obiectivul următor:

— Vulturul, aici Pajura, obiectiv atins, stop, hârtia e albă!

Adrian A lui Gheorghe Laika 34 35 Sigur, e vorba de un limbaj cifrat, ei între ei ştiu despre ce e vorba. Atmosfera e uşor destinsă, stresul din zilele de dinainte se risipeşte prin atitudinea extrem de

amicală a tovarăşilor.

— Vom ieşi bine!, a şoptit prim secretarul judeţului, Valentin Păducel, după prima parte a vizitei, responsabilei cu economicul la judeţ, Sanda Leuştean.

Alaiul prezidenţial vizitează o fermă de porci. Se aud alte comenzi scurte:

— Pajura, aici Ciocârlia, zborul e înalt, cutia are funda albastră!

La fel, atmosferă destinsă, porcii plesnesc de sănătate, le dă grăsimea pe rât.

Urmează locul numit Surduc, un loc de trecere spre ferma de cai de montă, celebră în Balcani.

Aici e momentul în care apare în faţa alaiului micul ţarc din plasă de sârmă în care e adăpostită cuşca în faţa căreia e Laika. Laika tocmai se scarpină cu laba stângă la urechea dreaptă. Pare neatentă la alaiul care se îndreaptă spre ea. E destinsă. Scapă un lătrat oarecum amical.

Prim-secretarul de la judeţ, Valentin Păducel, se opreşte şi întreabă, ca din întâmplare, pe directorul fermei, Costăchel Munteanu, ce este cu acel câine din ţarc.

Directorul fermei le spune că e vorba de un câine cu calităţi paranormale care ştie deopotrivă geografie şi ideologie.

Ar putea ei să probeze acest lucru în faţa înalţilor oaspeţi?

Ar putea, dacă înalţii oaspeţi ar îngădui.

Este întrebată Tovarăşa dacă îngăduie să fie făcută o demonstraţie cu un câine care ştie geografie şi care deosebeşte fără nicio ezitare ţările din blocul socialist de celelalte ţări din lagărul capitalist.

Tovarăşa e întâi mirată, după care îngăduie.

Tovarăşul nu e foarte atent, el dă din mână, ca să convingă pe un şef de la Securitate, care îi era în preajmă, că rasele de porci româneşti sunt net superioare raselor de porci ungureşti, despre care aflase pe căi diplomatice şi de la serviciile de informaţii externe că sunt mult mai căutate pe pieţele lumii.

Şi nu era drept.

Opresc cu toţii în faţa gardului de sârmă în spatele căruia e Laika.

Laika e puţin neliniştită, ţine o ureche ţepuşă în sus, alta îi e ciulită, de parcă ascultă cine ştie ce voci numai de ea interceptate. Şi iarăşi se scarpină, de data asta cu laba dreaptă la urechea stângă.

Şeful de fermă îi explică Tovarăşei că au în faţa lor un câine cu puteri paranormale, care ştie geografie şi ideologie.

Puteri paranormale? Ce e aia…? Nu-i o abordare prea obiectivă, din punct de vedere ideologic, îi replică Tovarăşa.

Vor face o demonstraţie.

Este deschisă poarta care dădea spre cuşca căţelei.

Din spate este împins Sandu Bilaşcu.

Andreea Duban apare din dreapta cu vasul cu bucăţelele de carne pregătite.

Apare secretara cu propaganda de la municipiu cu prosopul pregătit ca să se şteargă Tovarăşa pe mâini, după ce va fi hrănit căţeaua.

Sandu Bilaşcu este emoţionat.

Toată lumea este, de fapt, emoţionată.

Cei de la serviciul de pază îşi comunică unii altora, ca să explice oprirea din traseu:

— Pajura, zbor razant, piesa se joacă cu casa închisă! Puteţi elibera nişte bilete roz?

Sandu Bilaşcu se opreşte în faţa Laikăi.

Ia o bucată de carne în mână, o aruncă Laikăi şi îi strigă:

— Ia şi mănâncă de la bulgari!

Laika, hap, hap!

Adrian A lui Gheorghe Laika 36 37 Toată lumea surâde. Tovarăşa e mirată, dar surâde şi ea.

— Ia şi mănâncă de la engleji!, strigă Sandu Bilaşcu şi se simte din glas că e foarte emoţionat.

Laika, hap, hap…!

Sandu Bilaşcu se uită la secretarul cu propaganda, secretarul cu propaganda se uită la directorul fermei, securistul cel mai apropiat se

uită la Sandu Bilaşcu şi nimeni nu pricepe cum de căţeaua a înfulecat bucăţica de carne, deşi aceasta venea de la englezi…! Era pentru prima oară, de când o dresase, când făcea acest lucru. Şi mai şi stătea nesimţita cu ochii ţintă la farfurie, aşteptând o altă bucăţică.

— Ia şi mănâncă de la americani!, strigă Sandu Bilaşcu, stricând ordinea prestabilită a popoarelor, dar aruncând la înaintare, la sacrificiu, naţia la care reacţiona cel mai bine căţeaua.

Laika nu stă pe gânduri, hăpăieşte tot.

Sandu Bilaşcu simte că albeşte brusc, pielea capului îl strânge, ochii îi ies din orbite. Un frison trece prin cei care puseseră la cale divertismentul care ar fi trebuit să îi înveselească pe Tovarăşi.

Căţeaua stătea, mai departe, cu dinţii sumeţiţi, aştepta o bucăţică nouă.

Sandu se gândeşte că poate i s-au inversat căţelei comenzile în cap, aşa că îi strigă:

— Ia şi mănâncă de la ruşi!

Laika înghite bucăţica de carne ca pe nimic.

Din curioasă, din mirată, cum se fusese la început, Tovarăşa devine iritată. Ce vor viermuşii ăştia să-i arate? Cum se îndoapă o javră?! Şi nici măcar nu era o javră simpatică, era un câine ordinar…!

Activista utece Andreea Duban ştia că după a treia comandă a lui Sandu Bilaşcu, ea trebuie, conform scenariului, să o poftească pe Tovarăşa să ia o bucăţică de carne ca să o dea căţelei.

Aşa şi face, îi pune tava în faţă, de emoţie i-o împinge până sub bărbie aproape.

Tovarăşa ia o bucată de carne în mână, face un oarecare rictus de dezgust, se uită spre şeful gărzii de pază, acesta o linişteşte cu o clipire de pleoape, da, e în regulă. Şi ea ce trebuie să facă mai departe?

Sandu Bilaşcu strigă spre căţea:

— Ia şi mănâncă de la franceji!

Tovarăşa e cu bucata de carne în mână. Ar fi trebuit să o arunce căţelei, numai că ezită. Nimeni nu îi spusese că trebuie să o arunce.

Laika nu ezită însă, şi face un salt prin aer spre bucata de carne din mâna Tovarăşei. Nu mai conta că era vorba de o naţie capitalistă,

Laika îşi pierduse brusc simţul ideologiei şi al geografiei.

Tovarăşa trage un ţipăt scurt şi duce instinctiv mâna cu bucata de carne la spate.

Laika atacă din nou, e furioasă, îşi vrea bucăţica.

Tovarăşa începe să ţipe, glasul său semăna cu cotcodăcitul unei găinuşe jumulită de vie.

Tovarăşului îi căzuse bărbia de surpriză, un firicel de salivă i se prelingea pe la colţul stâng al gurii, îl prinse cu limba în ultimul moment.

— Tovarăşi, ce…?

Laika parcă e turbată. Mai face un salt spre Tovarăşa, ca să îi prindă bucăţica de carne. Nimeni, dar absolut nimeni nu o văzuse în halul acesta vreodată.

Tovarăşa strânge bucăţica de carne în pumn, printre degete i se scurge lichidul roşietic. Secretara cu propaganda de la municipiu apare cu prosopul pus pe o tavă şi i-l întinde Adrian A lui Gheorghe Laika 38 39 Tovarăşei. Aceasta îl refuză şi nu dă în continuare drumul bucăţii de carne.

Laika îşi sumeţeşte dinţii gata să atace din nou. Un civil din mulţime face un salt şi pune câinele la pământ. Se aude un pârâit de oase, sigur îi fracturase gâtul. Ştia să dea lovituri mortale tipul.

Tovarăşa se dezmeticeşte prima:

— Luaţi javra asta de aici! Cine a avut ideea asta tâmpită…?

Şeful securităţii arată, cu ochii măriţi de groază, spre prim-secretarul de la judeţ. Prim-secretarul arată spre şeful de fermă.

Şeful de fermă arată spre secretarul cu propaganda de la judeţ.

Secretarul cu propaganda arată spre Sandu Bilaşcu. Sandu Bilaşcu e alb ca varul şi arată pe muţeşte, cu bărbia, spre Laika.

Apoi se uită în sus, sugerând, se pare, că Dumnezeu e de vină.

Sau ghinionul sau soarta sau dracul…! Sau toţi la un loc.

Serviciul de pază şi protecţie transmite scurt prin staţie:

— Vulturul! Vulturul! Atenţie la luna plină! Hârtia va fi roşie! Punctul zero spre vatra luminoasă!

Lucrurile nu se opresc aici.

Vizita înalţilor oaspeţi se încheie brusc.

Să i se ia nişte sânge pentru analize căţelei, poate e turbată.

Un echipaj medical apare imediat şi recoltează două seringi de sânge din trupul cald încă al căţelei.

Căţeaua e moartă?

Da, e moartă.

Să-l ridice, dracului, cin l-a adus…!

Asistentul Sandu Bilaşcu nu mai e capabil să o facă. Directorul sanatoriului de la Glod, doctorul Bâlbâială, cu încă doi medici, aflaţi în mulţime, iau câinele şi îl duc într-o maşină, îl pun în portbagaj.

Toţi sunt gravi, viitorul lor nu mai începe de mâine, ci de azi.

În cinci minute de derută se iau decizii irevocabile.

Şeful de fermă este destituit. Imediat.

Prim secretarul Valentin Păducel este destituit pe loc şi trimis disciplinar la Sighetu Marmaţiei…! La dracu' în praznic!

Şefului cu propaganda de la judeţ, Liviu Măcăleţ, cel care avusese iniţiativa acestei demonstraţii ciudate care deturna practic traseul şi sensul vizitei de lucru, să i se întocmească dosar. Dosar penal? Dosar de urmărire? Dosar pentru subminarea intereselor statului? Orice, numai să fie exemplar, să se înveţe minte.

Lui Sandu Bilaşcu doctorul Bâlbâială i-a transmis că i-a desfăcut contractul de muncă fără nicio altă discuţie. Sandu Bilaşcu încearcă să se disculpe, cere clemenţă, cere explicaţii, face apel la milă.

Să se spânzure!, dacă nu-i convine.

Înalţii oaspeţi au plecat.

La judeţ s-a întrunit tot activul de partid într-o şedinţă operativă care să analizeze întâmplarea. Fusese o intoxicare a unor servicii? Fusese vreo răzbunare a cuiva, din sistem poate, ca să destabilizeze situaţia de la judeţ? Fusese doar un acces de prostie? Sau doar ghinion? Era greu de răspuns.

Noul prim-secretar al judeţului a fost numită, la o oră de la întâmplare, Valeria Găină, detaşată de la Caraş-Severin. A primit o singură recomandare: să facă ordine. Şi nu oricum:

să taie în carne vie.

*

După incident doctorul Bâlbâială a înşfăcat câinele şi l-a aruncat în portbagajul Daciei sale. În maşină cu el mai venise doctorul Adamache. Pe drum au comentat în fel şi chip întâmplarea. Revenea obsesiv o întrebare:

Adrian A lui Gheorghe Laika 40 41 – Cum pizda mă-sii de le-o făcuse javra? Dar dacă asta, javra, era, cu adevărat, spion, aşa cum se mai vorbea în folclorul de la sanatoriu…!? Că numai un agent dintr-o structură ostilă ar fi putut să facă aşa ceva…!

Oare să fie Bilaşcu vreun spion, vreun deviaţionist?

Dacă cineva din anturaj dăduse vreo bomboană, ceva, căţelei, ca să îi zăpăcească minţile?

Cum dracu' ne-am băgat noi în chestia asta, fără să ne doară capul? Adică să-ţi dai soarta pe mâna unei javre?

Bă, am fost tâmpiţi şi ne meritărm soarta. Ăştia pot acum să desfiinţeze şi sanatoriul, pe chestia asta…

Bă, dar ai văzut ce mutră a făcut tipa…? ziceai că e pusă la zid, aşa chirăia. Şi Păducel ţopăia de parcă îl curenta cineva…

Şi tovarăşu', bă, tovarăşu' făcuse ochii cât cepele şi striga ca la plenară, când nu ieşise planu' la ştiuleţi…

Bă, dar tu ai văzut ceva la Bilaşcu? Stătea şi parcă se bucura, nu tu afectare, io nu pun mâna în foc pentru ăsta… O să vedem diseară la bibisi, dacă ajunge subiectu, atunci totul a fost provocat.

Şi ce facem cu cadavru' ăsteia? Eu zic să îl mai ţinem la congelator, că dacă ăştia mai vor analize suplimentare, să nu le servim viermi, mânca-i-ar coada…

Bleah…!

Când au ajuns la sanatoriu şi a deschis portbagajul Daciei, doctorul Bâlbâială a încremenit: Laika era mai vie ca oricând.

Mai mult, a sărit din maşină şi a început să se gudure. Doctorul Bâlbâială i-a tras cu sete un bombeu între coaste cu care a proiectat-o de perete. Numai că Laika nu s-a sinchisit de asta, a venit din nou la picioarele doctorului Bâlbâială. Doctorul Adamache a avut prezenţa de spirit să-i arunce o bomboană, pe care o avea în buzunar şi să-i spună:

— Ia de la americani!

Şi Laika s-a întors ostentativ cu fundul spre bomboană, s-a aşezat pe coadă şi-a sumeţit buzele peste dinţii albi, albi ca şi cum ar fi zâmbit după o şotie bună.

Puteau să jure că a râs, dar un râs din ăla drăcesc, drăcesc…!

— Javra dracului…!

*

Să omoare căţeaua sau nu? Să mai aştepte evoluţia consecinţelor? Doctorul Bâlbâială nu ştia ce să facă şi nici nu avea cu cine să se consulte. Seara au ascultat „Europa liberă”: nu s-a transmis nimic. Nici la bibisi. Nici la „Vocea Americii”.

Asta a mai atenuat din discuţii şi din griji. Pe Laika au ascuns-o într-o cuşcă, au pus interdicţie pentru toată lumea să o viziteze.

Era bolnavă, boala se putea lua, să fie atenţi. Ce boală are? Turbare.

Fostul secretar cu propaganda, Liviu Măcăleţ, a fost internat la sanatoriu, la Glod, cu o depresie severă. A vrut chiar să se sinucidă. Era a doua zi de la evenimente. Nevastă-sa îl aştepta acasă şi el nu a apărut seara, la ora obişnuită. Un gând negru i s-a înfipt femeii în minte, că ceva nu e în regulă. S-a urcat în maşină şi a gonit până la casa lor de la ţară. Şi într-adevăr, Liviu era aici. Se retrăsese cu o sticlă de whisky şi patruzeci de pastile de diazepam. Scrisese un bilet de adio, se despărţea fără niciun regret de lumea asta. Când l-a găsit femeia, băuse doar whiskyul, pastilele de diazepam erau într-o pungă de hârtie, pe masă. Nu apucase să le înghită.

Sandu Bilaşcu şi-a luat concediu medical o săptămână, avea probleme cu inima. Tensiune mare, palpitaţii, tahicardie. A stat la pat. A revenit la serviciu cu strângere de inimă. Doctorul Bâlbâială, văzându-i mutra de câine bătut, a avut un acces de milă şi a trecut peste faptul că i-a spus că i-a desfăcut contractul 43 Adrian A lui Gheorghe 42 de muncă. L-a luat la un moment dat de braţ şi l-a dus în curtea din spate, la cuşca blestematului de câine, a tras capacul care o ţinea ostatică pe Laika şi i-a arătat-o. Sandu Bilaşcu era să leşine. Căţeaua a ieşit voioasă, gata să îi sară în braţe lui Sandu. Sandu Bilaşcu

i-a evitat efuziunile şi a privit-o adânc în ochi. Cu ură. Căţeaua s-a ascuns în cuşcă, cu coada între picioare. Înţelesese.

— Până aici ţi-a fost, i-a spus cu dinţii strânşi Sandu. Între noi nu va mai fi pace…!

3.

Cartoanele mari cu interdicţii au şi ele o poveste. Au fost scrise în mod voluntar de către un fost pacient, un pictor care făcuse onoare picturii româneşti în perioada interbelică. Avea nervii întinşi la maximum, era nervos, renunţase şi la alcool şi acest lucru îi crease un sentiment de frustrare pe care nu ezita să îl arate cu orice ocazie. Terapia prin activităţi compatibile cu preocupările şi cu pregătirea pacientului ţinea atunci de regulile interne ale sanatoriului. Pictorul se numea Ivan Ciucă şi avea lucrări expuse în muzee şi colecţii particulare din Franţa, din Germania, din Elveţia. El o spunea, era greu să îl contrazici, era greu să îl crezi. Poate că era adevărat, totuşi. Oricum, Ivan Ciucă era un lipovean care năduşea continuu, greoi ca o morsă şi care puţea continuu a usturoi.

La început pictorul ceruse să i se pună la dispoziţie un perete în sala de mese, să îl picteze cum ştie el. I s-a făcut pe plac. I s-au adus culori, găleţi de vopsea. A izolat peretele de privirile tuturor cu o pânză kaki, găsită în magazia cu efecte a unităţii, cu care erau acoperite maşinile militare în timpul războiului. Şi ascuns după pânză pictorul îşi încorda muşchii talentului. Când, după vreo săptămână de muncă, în timpul unei cine Ivan Ciucă a tras pânza de peste lucrarea în care băgase câteva găleţi de vopsea, pe perete rămase o imagine extrem de controversată. Şi asta pentru că fiecare privitor vedea altceva, nici măcar două impresii nu coincideau. Linii curbe, linii frânte, Adrian A lui Gheorghe Laika 44 45 sfere şi gogoloaie de vopsea aruncate ca din elicopter, nori ca de vată rozalie şi munţi abia sugeraţi, de culoare roşie.

Directorul Sebastin Paiu desluşi în imaginea de pe perete o situaţie de penis captivus în care era antrenat un cuplu de câini maidanezi. Speriat de ceea ce remarcase dispuse ştergerea imediată a porcăriei de pe perete. El însuşi se sumeţi spre găleata cu vopsea ca să

tragă prima bidinea care să readucă peretele la griul de odinioară.

Un pacient, Cazacu, desluşi însă în lucrare un fluture mare, ciudat, aproape că auzea şi zbârnâitul aripilor. Doctorul Paiu făcu un pas îndărăt, se mişcă spre partea în care se afla pacientul Cazacu, se mai uită o dată şi de data aceasta desluşi tot acei doi câini, dar parcă nu mai erau în poziţia de acuplare de mai înainte.

Doctorul Buică îşi scoase ochelarii şi-i şterse bine, şi-i puse la ochi şi după ce scrută lucrarea de pe perete suspină a cunoscător:

— Da, proporţiile sunt respectate, complementaritatea culorilor e după manual, cred că nici lui Modigliani nu i-ar fi ieşit mai bine.

— Dar ce vezi?, îl întrebă Paiu.

— Un bust de femeie, evident, îi răspunse Buică.

Doctorul Paiu se dădu trei paşi înapoi, măsurat, ca un săritor la înălţime care se pregăteşte să-şi ia avânt, apoi se deplasă până la jumătatea distanţei spre doctorul Buică, după care îşi fixă din nou privirea spre lucrarea lui Ciucă. De data asta îi văzu tot pe cei doi câini, dar acum nu mai erau în poziţii indecente, acum parcă s-ar fi încăierat pentru un os, aveau coamele oarecum zbârlite şi dinţii ieşiţi în evidenţă ameninţători.

Paznicul Rodion Stănchescu se amestecă şi el în vorbă şi după ce se holbă la liniile încrucişate de pe perete, îl întrebă cu inocenţă pe pictor:

— Nu-i aşa că ai desenat un brad de Crăciun?

Doctorul Paiu se uită spre paznic, întrebându-se totodată dacă nu cumva lumea aceea vrea să îşi bată joc de el. Dar nu descoperi niciun zâmbet, nimic. Toţi se uitau încordaţi, nedumeriţi când spre peretele mâzgălit spornic cu vopsea, când spre pictor. Doctorul Paiu se deplasă spre locul în care era Stănchescu, privi din nou peretele mâzgălit şi îi văzu din nou pe cei doi câini în situaţia de penis captivus, exact ca la început, se frecă la ochi şi ceru lui acestuia să acopere cu pânza kaki lucrarea.

Stănchescu, ajutat de Iliciuc, colegul său de tură, trase pânza kaki deasupra.

Noaptea doctorul Paiu puse pe cei doi paznici de tură, pe

Cozmei şi Curelaru, să vopsească în alb peretele, ascunzând sub un strat de vopsea lucrarea controversată. La o vreme însă lucrarea de dedesubt apăru pe ici, colo la suprafaţă, aducând a ceea ce se numeşte palimpsest în limbaj plastic, după cum a explicat doctoriţa Richter al cărei tată fusese pictor de biserici prin Ardeal. Nimeni nu a contrazis-o, pentru că nimeni nu ştia despre ce e vorba. Artistul poate că ar fi ştiut, numai că artistul nu mai era acolo. Ce se întâmplase cu acesta? După experimentul nereuşit cu terapia prin muncă la libera alegere, în cazul Ciucă, doctorul Paiu decise să îl folosească pe artist pentru lucruri mai practice. Şi aşa ajunse la realizarea acelor înscrisuri pline de interdicţii, executate direct pe pereţi, la care artistul se angajă să conceapă şi textele. Plin de râvnă acesta se apucă de treabă. În câteva zile umplu pereţii. Când ajunse şi în biroul directorului, unde voia să îşi încordeze muşchii artistici şi să scrie lucruri care să vizeze chiar funcţia acestuia şi să îi dea sfaturi deloc protocolare, doctorul Paiu conchise că se ajunsese prea departe. De asta, în prima fază îi ceru pictorului să-şi ia culorile şi să se care. Acesta nici nu voi să audă, cocoţat pe birou cu nişte cuişoare între dinţi şi Adrian A lui Gheorghe Laika 46 47 cu un ciocan minuscul în mâna dreaptă delimita spaţiul pe care voia să scrie cam aşa:

Nu abuzaţi de funcţie! Nu urcaţi prea sus ca să nu fiţi obligat să coborâţi prea de sus!

La noi proştii nu sunt prea mulţi, ci sunt prea sus.

Cel care citeşte să bage la cap:

dacă un angajat este nemulţumit de şef, nu schimbi şeful, schimbi angajatul. Etc.

Atunci doctorul Paiu chemă pe cei doi paznici, mai apelă şi la doi asistenţi de pe secţie şi îl imobilizară pe pictor pe care îl declarară nebun furios şi îl expediară la un spital laolaltă cu cei greu recuperabili. Apoi doctorul Paiu selectă inscripţiile de pe pereţi, lăsându-le doar pe cele care aveau cât de cât treabă cu activitatea din sanatoriu.

*

La sanatoriu nu existau cărţi, iar practica cititului era

considerată nocivă pentru bolnavi. Şi asta nu dintotdeauna, ci din 1954 sau 1955, când la Glod fusese internat un ziarist, Titus Andronache, despre care se spunea că a fost singurul reprezentant al presei care a avut acces la Jilava, să-l vadă pe Lucreţiu Pătrăşcanu mort, după execuţia dictată de propriii camarazi. Iar Titus Andronache nu intrase întâmplător în închisoarea de la Jilava, îi înlesnise acest lucru fratele său care condusese, se spune, plutonul de execuţie. Curiozitatea de ziarist călit pe front sau la evenimente incendiare – şi fuseseră multe în ultimii ani, îi dădeau sentimentul lui Titus Andronache că nimic nu-l mai poate surprinde. Avea muşchiul inimii pietrificat, cum spunea el însuşi. Participase la negocierile pentru realizarea insurecţiei armate de la 23 August, infiltrat la Casa Regală şi scrisese un articol semnificativ pentru Scânteia.

Asistase şi la execuţia lui Antonescu, după cum spunea el, deşi nimeni nu putea să o confirme. Ei, nu, de la Jilava, după ce l-a văzut pe Pătrăşcanu mort, a ieşit modificat. S-a închis într-o stare de muţenie periculoasă. Nu a scris niciun rând despre ce văzuse. La Scânteia îi aşteptau articolul care să îl mai execute încă o dată pe deviaţionistul Pătrăşcanu. Numai că Titus Andronache nu mai era capabil să scrie niciun rând.

L-au adus la Glod, unde dintr-o maşină cu număr mic de Bucureşti i-au descărcat calabalâcul, adică vreo trei, patru saci cu cărţi. I-au dat o cameră specială, o rezervă, în care să se aşeze singur, să se relaxeze, frontul social îl aştepta refăcut.

După vreo două, trei săptămâni însă, tot mai însingurat şi mai mut, Titus Andronache a fost găsit spânzurat în propria rezervă.

Pe masă avea deschisă, subliniată şi adnotată, o carte a lui Leon Troţki, Revoluţia trădată, o variantă în limba engleză, The Revolution Betrayed. Era grav, dacă o carte a putut să determine o aşa tragedie. Şi mai ales o carte în limba engleză…!

De unde avea cartea? Ce păziseră medicii, administraţia?

Unde fuseseră paznicii? Ei fuseseră la treabă, evident, dar nu îndrăzniseră să intre peste ziarist pe care îl considerau o persoană sus pusă şi extrem de liniştită. Ancheta dispusă asupra cazului a fost una

discretă, dar cu consecinţe notabile asupra vieţii din interior. Cartea lui Troţki a fost luată drept corp delict de către anchetatori. De acelaşi autor au mai găsit în sertar o carte, la fel subliniată şi adnotată de Titus Andronache, era vorba de nişte memorii adunate sub titlul de Viaţa mea şi apărute tot în limba engleză, în Turcia în anul 1930. În carte anchetatorii au găsit câteva pagini cu traduceri ale textului operate de ziarist, pentru că era scrisul său, destul de inestetic, dar citibil. În vara anului 1913, aflară anchetatorii, din textul Adrian A lui Gheorghe Laika 48 49 tradus, Leon Troţki ajunsese lângă Mangalia, la Gherengic, în calitate de corespondent de război şi fusese găzduit de medicul de origine bulgară Cristian Rakovski. Anchetatorii cazului Andronache erau un medic militar, Tiberiu Cozonac, un reprezentant al Securităţii, Serediuc şi un reprezentant al Procuraturii cu o semnătură indescifrabilă pe procesul-verbal de constatare a evenimentului. La procesul-verbal au fost anexate şi paginile cu traducerile din Troţki, destul de anoste, din punctul de vedere al reprezentantului Securităţii, căpitan Serediuc.

Spunea Troţki, în traducerea lui Andronache: „L-am acompaniat pe Rakovski într-una dintre călătoriile sale şi nu pot să nu-i admir energia debordantă, spiritul alert şi fără odihnă, bunătatea şi grija pentru oamenii neimportanţi. În 15 minute pe o stradă în Mangalia, Rakovski a vorbit în română, turcă, bulgară, apoi în germană şi franceză când a discutat cu colonişti sau agenţii comerciali. Apoi a vorbit în rusă cu scapeţii care sunt numeroşi pe aici. El purta discuţii ca proprietar, ca doctor, ca bulgar, ca român şi în trecere ca socialist. În ochii mei trece drept un miracol viu pe străzile acestui izolat, plăcut şi lipsit de griji orăşel maritim”.

Şi apoi: „Luna pe care am petrecut-o în România m-a adus în legătură cu Dobrogeanu-Gherea. Majoritatea politicienilor români au trecut la începuturi prin şcoala lui Gherea, care i-a introdus în marxism. Asta nu i-a împiedicat totuşi să aibă o politică de banditism revoluţionar în floarea vârstei lor”. Expresia banditism revoluţionar era subliniată apăsat, deasupra era postat un semn al întrebării.

Pe o altă pagină era o sentinţă jurnalistică a lui Troţki, la capătul

căreia Titus Andronache pusese trei semne de exclamare.

Căpitanul Serediuc mai adăugase şi el trei: „Aici, din trei români, doi vor să fie primari". Ca mai apoi să facă o referire mai personală: „Femeile române sunt graţioase, frumoase dar cad prea lesne pradă străinilor. Pur şi simplu le bagă mâna în pantaloni". Andronache subliniase până aproape să rupă hârtia această remarcă. Şi mai jos era o însemnare a lui Titus Andronache, pe care căpitanul Serediuc o subliniase la rândul lui cu o culoare roşie, apăsat: „Troţki a garantat guvernului român retrocedarea tezaurului, el a fost şi între negociatori la preluarea acestuia. De văzut cine a mai asistat la momentul semnării...!?". De ce devenise atât de nefericit Titus Andronache după execuţia lui Pătrăşcanu şi după lectura lui Troţki nimeni nu ştia, probabil că vreo boală mai veche recidivase sau stătea prost cu nervii şi îl ajunsese epuizarea.

Primul lucru pe care îl făcu Serediuc a fost acela de a cere informaţii la Securitatea din Constanţa despre Cristian Rakovski, numai că de acolo află destul de repede că acesta fusese unul dintre fondatorii Cominternului, alături de Lenin şi, bineînţeles, Troţki, şi ajunsese în lagărele sovietice ca deviaţionist troţkist şi fusese executat într-o pădure, la Medvedvski lângă Oriol, în Siberia, în anul 1941. Asta l-a făcut să ridice din umeri, să se lepede de subiect, ca prea periculos şi să îşi caute de treabă. Şi dacă afli prea multe nu e bine, intri în atenţia unora care nu te iartă la un moment dat. Mai bine să o faci pe-a niznaiul, aşa că lepădă paginile traduse ca parazitare şi lăsă ataşate numai cărţile. Înţeleagă cine ce-o vrea din asta, el nu voia să se complice. Şi bine a făcut, pentru că lucrurile au rămas aici.

În sanatoriu însă trebuia să se întâmple ceva după acest incident. Şi primul lucru întreprins a fost interdicţia de a mai deţine cărţi în rândul celor internaţi. Motivaţia era una medicală: pacienţii veniseră aici pentru odihnă totală, iar lectura le zdruncina nervii, le provoca tensiuni interioare, genera chiar atitudini suicidare, aşa cum se întâmplase cu bietul Andronache. Măsura i-a derutat pe mulţi, pe ici, colo au fost Adrian A lui Gheorghe Laika 50 51 câteva proteste, palide însă, pentru că regula de bază într-o clinică e, fără îndoială, disciplina.

Disciplina şi acceptarea tratamentului sunt modalităţile practice de a depăşi boala, de a redeveni sănătos, de a te întoarce în societate cu forţe proaspete.

— Vrei lectură? Mergi dumneata frumuşel la domiciliu şi citeşte până te apucă pandaliile...! Aici conlucrăm ca să te faci sănătos, drăguţă! Aşa îi spusese directorul de atunci, Leon Moghir, fost ziarist, dar şi cu ceva studii la Moscova în perioada interbelică, unui pacient, Bădălău, fost maistru la o fabrică de cărămizi din Bucureşti, ilegalist al partidului căruia, deşi nu se omora cu lectura, parcă nu îi suna bine această interdicţie în noua lume pentru care luptase şi se expusese până la sacrificiu de sine. De multă vreme nu-i mai interzisese cineva ceva.

Directorul Moghir însă a rămas inflexibil. A cerut ca, până la cină, toţi pacienţii să depună cărţile din saloane pe masa din hol. A avut grijă să îi prevină că nerespectarea dispoziţiilor atrage după sine externarea.

— Dacă eşti paraşutat în Sahara, ai cărţi? Dacă ajungi pe o banchiză în Groenlanda, ai reviste şi tipografie? Nu ai. De asta dispoziţiile se execută, nu se discută. Necondi-ţi-o-nat!, a ridicat tonul directorul Moghir.

Nu s-au adunat multe cărţi, erau câteva almanahuri, vreo două cărţi poliţiste, nişte reviste de sport sau de cinema, o Biblie, da, chiar aşa, un manual de creştere a iepurilor de casă, o carte despre zodii, apărută la Cernăuţi între cele două războaie, o carte cu legi noi şi interpretarea lor corectă, un roman de Sadoveanu, Mitrea Cocor, două romane din colecţia „Crimă şi suspans", apărute la o editură obscură înainte de război, cu foile netăiate încă, semn că nu le citise nimeni.

Cărţile au fost închise într-un dulap şi nu le-a mai atins nimeni vreodată, pentru că şi dulapul a fost dat la casare la un moment dat şi nu s-a mai sinchisit nimeni de cărţi, a fost aruncat cu totul.

De atunci pacienţii citeau doar interdicţiile de pe pereţi, erau cam singurele texte inteligibile din sanatoriu. De asta întârziau cu ochii pe acele cartoane, de teamă parcă să nu uite literele.

Deşi trecuseră decenii bune de la momentul interzicerii cărţilor

în sanatoriu, regula se păstrase, cei care veneau la internare aveau grijă să nu o încalce. La internare nici nu se mai oboseau doctorii sau paznicii să-i mai întrebe pe pacienţi dacă au cărţi, era de la sine înţeles că nu.

*

Mult mai târziu, în anul 1979, s-a înregistrat o cerere de reintroducere a cărţilor în sanatoriu. Cererea venea din partea unui pacient, Mihai Tănăsucă, un propagandist la o întreprindere din zona Buzăului, care îşi motiva solicitarea prin pasiunea lui pentru Kant şi dorinţa unei continue perfecţionări. Chiar şi în condiţiile de la sanatoriu…! Cererea a rămas nesoluţionată, în discuţie, nimeni nu îşi asuma rezolvarea ei, de vreme ce nimeni nu mai ştia de ce fuseseră interzise cărţile în sanatoriu.

Mihai Tănăsucă a repetat cererea şi în anul 1981, făcând referire la cererea din 1979, nesoluţionată, dar nici aceasta nu a avut sorţi de izbândă. În 1982 a făcut altă cerere, în care a făcut referire la primele două, din 1979 şi 1981. Tot fără niciun rezultat. Ultima cerere a făcut-o în anul 1988, în care a făcut referire la cele precedente, din 1979, 1981 şi 1982, dar parcă a aruncat hârtia în apă, aşa i-au tratat solicitarea.

Mihai Tănăsucă era un om trist, trist. Iar tristeţea lui nu era de la un exces de bilă, de exemplu, cum se mai întâmplă, nu era datorată vreunei boli ascunse sau nu, ci era datorată Adrian A lui Gheorghe Laika 52 53 filosofiei. Da, chiar aşa, Mihai Tănăsucă luase contact cu filosofia şi acest lucru îi dăunase foarte tare. Terminase o şcoală profesională şi ajunsese electromecanic. O meserie frumoasă.

Apoi s-a înscris la liceu, la seral. Îl ţineau baierele minţii să facă un liceu, asta era clar. În acest moment al vieţii a avut una din întâlnirile esenţiale care i-au marcat destinul.

Era în mai, în anul 1973, la o terasă, la o bere. Era cald. La masa sa, şi-a cerut permisiunea să se aşeze un tip cu o ţeastă rasă până la piele. Îşi luase şi el o halbă. Parcă se cunoşteau.

De unde? Şi-au strâns mâinile. Cheliosul se numea Vasile Dănălache şi terminase şi el aceeaşi profesională, cu doi ani înainte. Şi

tot la electromecanici. A-ha, de aici se cunoşteau.

Vag, ce e drept.

Au vorbit despre şefi. Nişte proşti!

Au vorbit despre foştii profesori. Unii aşa, alţii aşa.

Au vorbit despre bani. Vasile Dănălache dispreţuia banii.

De ce îi dispreţuia? Pentru că oricâţi bani ai avea, tot nu îţi vor fi de ajuns. Citise undeva acest lucru.

Ştia el, Mihai Tănăsucă, că la începutul Lumii oamenii nu aveau bani? Te duceai undeva, aveai nevoie de pâine, îţi luai pâine. Nu îţi luai mai mult, nu îţi luai mai puţin, ci atâta câtă aveai nevoie. Aveai nevoie de bere? Îţi luai bere, atâta cât puteai să bei. Nu luai mai mult. Lucrurile se reglau natural. Aşa, cu bani, te duci, iei după câţi bani ai, dacă ai mulţi iei mult, pe când cine nu are bani, nu poate lua nimic. E corect? Nu-i corect.

Şi atunci de ce au apărut banii pe lumea asta?

A fost o afacere a cuiva, dracul a băgat banii în lume ca să îi încurce pe oameni, să-i stârnească pe unii împotriva celorlalţi.

De asta se şi zice că banii sunt ochiul dracului. Auzise el de această expresie?

Auzise.

Zi aşa, acuma, noi stăm la o terasă, bem o bere. Să zicem că mai vrem una, dar nu mai avem bani. Ce facem? Ne ridicăm, înjurăm pe cei care mai au, înghiţim în sec şi plecăm.

Cine câştigă? Nimeni. Că ăla care are bani mai mulţi ia şi bea şi berea pe care aş bea-o eu, ca să fiu egal cu el. Avantaj el?

Unu zero pentru el! Că altfel, eu aş bea trei beri, el tot trei, că asta ar fi media pentru un burdihan şi gata, nu mai vânturăm nici banii, nici microbii, ne-am simţi bine cu toţii. Îşi dă el, Mihai, seama că e aşa?

Da, îşi dă seama. De asta îl rugă pe Vasile Dănălache să accepte a treia bere, că o plăteşte el. Vasile a acceptat. A acceptat-o şi pe a patra, că era cald. Iar cei care aveau bani mai mulţi, de la masa alăturată, erau deja la a cincea sau chiar la a şasea bere. Sfidau.

Vasile i-a spus apoi o poezie despre bani, ceva ce nu mai auzise Mihai niciodată, ceva deştept de tot: „Cu banii poţi să cumperi: un pat,

dar nu şi somnul, cărţi, dar nu şi deşteptăciunea, mâncăruri alese, dar nu şi pofta, haine, dar nu şi frumuseţea, o casă, dar nu şi familie, medicamentele, dar nu şi sănătatea, luxul, dar nu şi cultura, distracţia, dar nu şi bucuria, colegi, dar nu şi prieteni, laude, dar nu şi respect;

desigur, se pot cumpăra multe lucruri cu banii… Dar tu încearcă să ai ceea ce nu se poate obţine cu preţul banilor".

A prins el, Mihai, şpilul, ce şi cum e cu banii pe lumea asta?

L-a prins.

Da, o să-i dea şi lui poezia asta, ca să o ţină în buletin, să o mai spună şi altora la vreo ocazie. Face o impresie bună.

Mai ales în rândul celor care dispreţuiesc banii. Ca ei.

Au abandonat apoi subiectul banilor şi au trecut la altele.

Viaţa, în general. Aici Vasile Dănălache vorbea ca din cărţi.

Citise mult, mult. Era deosebit. Şi citise multă filosofie, era pasiunea lui.

Adrian A lui Gheorghe Laika 54 55 El, Mihai, citise vreun filosof?

Nu, nu citise.

— Şi filosofia asta cu ce se ocupă?

— Păi asta se ocupă cu ceea ce trebuie să ştie oamenii ca să trăiască.

— Fără asta nu poţi să trăieşti?

— Ba da, dar nu ai nicio satisfacţie. Dacă mergi pe un drum şi ştii unde merge drumul acela, abia aştepţi să ajungi la capăt. Dacă nu ştii, mergi de-a-mboulea şi ai impresia că mergi degeaba. Cam asta e filosofia, trăieşti şi ştii ce trăieşti.

— Bă, să mor eu dacă nu e mare drăcie filosofia asta. Şi filosofii ăştia pe unde trăiesc?

— Păi peste tot. Depinde ce fel de filosofi sunt, că dacă sunt filosofi francezi trăiesc în Franţa, dacă sunt filosofi germani trăiesc în Germania şi dacă sunt filosofi bulgari, trăiesc în Bulgaria.

— Dar România nu are filosofi?

— Cred că are, dar eu nu am auzit de ei. Dar eu, dacă mai citesc câteva cărţi pot să fiu filosof român bunăoară…

— Dar dacă eşti electromecanic, poţi să fii şi filosof?

— Indiscutabil. Păi cu mâinile repari un manometru, de exemplu şi cu mintea faci filosofie.

— Dar zi-mi şi mie o filosofie, ca să îmi dau seama cum e…

— Băi, cum să zic, uite: Dacă omul nu ar fi om şi ar fi iarbă, de exemplu, el n-ar mai muri niciodată. Şi asta pentru că iarba dacă moare toamna, când îngheaţă afară, apoi renaşte primăvara, când e cald. Ai înţeles? Asta e o filosofie.

— Am înţeles. Că nici nu-i greu de înţeles asta…

Se făcu linişte. Mestecau gânduri.

— Băi, dar eu am auzit pe unul de la noi din sat care spunea aşa la o nuntă, ţin minte că eram şi eu acolo: „De-ar fi omul ca sulá, ar muri şi s-ar scula; dar omul ca sula nu-i, şi cum moare, cruce-i pui". Asta nu-i tot o filosofie?

— Băi, e tot o filosofie, dar e una mai fără perdea. Asta o spun ţăranii şi ţăranii nu pot fi filosofi. Trebuie să fii măcar orăşean ca să fii filosof. Nu s-a auzit până acum de ţăran filosof, asta e ştiută. Ţăranul e la coada ştiuletului şi gata.

— Crezi că e obligatoriu să ştii filosofie în viaţă? Uite, ai mei acasă nu cred că ştiau filosofie. Nu cred că îi interesa.

— Băi, dar aici e diferenţa. Toţi oamenii caută să înveţe filosofie şi ajung ceva în viaţă, după câtă filosofie cunosc. Dacă cunosc multă filosofie, pot să ajungă profesori sau doctori. Dacă ştiu mai puţină, pot să ajungă numai maiştri sau asistenţi medicali.

Dacă ştiu filosofie aşa, în dorul lelii, ajung doar muncitori.

Cine nu ştie filosofie deloc şi nici nu este interesat, rămâne ca vita în ocolul casei. Filosofia este baza, asta să o ştii de la mine.

— Dar din ce ştii tu până acum, sunt mulţi filosofi în lumea asta?

Îţi dai seama că eu nu am avut cum să ştiu despre toţi până acum, dar cred că sunt mulţi. Numai dacă te gândeşti că sunt sute şi mii de ţări în lume şi în fiecare ţară pui că sunt câte zece filosofi, atunci îţi dai seama că sunt zeci de mii de filosofi în lume.

— Oare ajungi într-o viaţă să îi ştii pe toţi?

— Ei între ei cred că se cunosc. După miros, după uitătură.

Că filosofii se uită mult în zare, ei se gândesc departe. Azi, de

exemplu, ei se gândesc pentru mâine şi dacă sunt aici ei se gândesc cum le-ar sta să fie în altă parte. Sunt daţi naibii, e greu să îi urmăreşti.

— Tu ai citit mulţi filosofi?

— Da, mulţi… Dar nu pot să îţi spun câţi, că nu i-am numărat.

— Bun şi care e mai mare?

Adrian A lui Gheorghe Laika 56 57 – Păi, e greu de spus. Cred că un neamţ, Kant îi zice, e mai mare…!

— Pe ce te bazezi?

— Aşa zice lumea. E dat naibii, nici el nu pricepe ce zice, stau milioane de oameni cu picioarele în apă rece ca să priceapă ce a vrut să zică dânsul.

— Dar de ce nu zice ca să priceapă omul…?

— Păi, dacă ar zice ca să priceapă omul, atunci nu ar mai fi filosofie şi el nu ar mai fi filosof. Ar fi un simplu individ ca tine sau ca altul şi atât.

— Şi după Kant ăsta, altul care ar mai fi?

— Tot un neamţ, unul Hegel. Şi ăsta e mare.

— Dar cine stabileşte care e pe locul întâi, care e pe doi, care e pe trei… Ăştia se mai şi iau la întrecere câteodată…?

— E posibil să fie şi concursuri, dar eu nu ştiu de ele.

Locurile le stabilesc oamenii care îi citesc. Tu citeşti şi zici, bă, ăsta e dat naibii, ăsta e de locul unu. Ăsta e dat naibii, dar nu ca ăla… Şi aşa mai departe. Şi cu cât mai mulţi zic că unul e dat naibii, cu atâta ăla e mai sus. Cam aşa e.

Întâlnirea cu Vasile Dănălache l-a tulburat cumplit pe Mihai Tănăsucă. Dacă până în acel moment a avut soartă, din acea clipă a simţit că are destin. Deci, Kant. Şi Hegel?

A căutat, chiar a doua zi, la biblioteca sindicatului o carte de Kant. A găsit Critica raţiunii pure. Bibliotecara l-a privit nu ştiu cum, era limpede că era impresionată, aşa tânăr şi se preocupa de filosofie. A doua zi a venit după Hegel. A găsit Fenomenologia spiritului. Era aceeaşi bibliotecară care l-a privit şi de data asta într-un fel ciudat, care l-a tulburat şi pe el.

Bibliotecara se numea Didina.

A început să-l citească pe Kant. A citit mai întâi introducerea dar nu s-a simţit satisfăcut. Nu a simţit nimic, cum că ar fi apucat-o pe drumul înţelepciunii.

Dacă citeşti o introducere şi vrei să înţelegi ceva dintr-o carte, e ca şi cum ai vrea să bei apă dintr-o sticlă fără să îi scoţi dopul, îşi spuse el. Aşa că atacă textul propriu-zis al Criticii raţiunii pure. Citi o noapte, citi două, citi trei. Nu pricepea nimic. Parcă uitase tot ce învăţase până atunci natural despre lume. Era buimac. La serviciu şi-a prins degetul în menghină. Şi-a uitat în autobuz sacoşa cu pantofii de la serviciu, pe care îi luase pentru reparat acasă şi asta datorită faptului că se gândea la „deducţia transcendentală a folosirii empirice universal posibile a conceptelor pure ale intelectului".

O drăcărie a lui Kant… O copiase pe câteva foi, pe care le mai scotea în timpul serviciului şi le consulta.

A mers din nou la bibliotecă şi şi-a prelungit perioada de împrumut a cărţii. Bibliotecara i-a spus că poate să ţină oricât cartea, că oricum nu o solicită nimeni. Prea puţini oameni citeau filosofie şi mai ales pe Kant.

Asta îl miră puţin. Dacă e aşa de important ca filosof, de ce nu îl citeşte toată lumea? Ar trebui să fie bătaie pe carte, aşa credea el.

— Ei, ar vrea ei mulţi să citească, dar nu sunt capabili să înţeleagă, de asta evită. Şi citesc alte lucruri, mai uşurele. Aşa i-a spus Didina, privindu-l iarăşi mai nu-ştiu-cum.

Asta îi mângâie oarecum orgoliul. Adică el atacase încă de la început pe cei mai mari, nu se mai încurca cu plevuşcă.

Până la urmă de ce nu l-ar înţelege el pe Kant? Ce, ăsta nu era tot om? Nu avea aceleaşi nevoi, aceleaşi probleme în viaţă?

Didina a fost prima fiinţă care i-a înţeles aplecarea spre temele mari ale filosofiei. Ieşeau în parc, stăteau pe câte o bancă, iar între ei era mereu volumul lui Kant. Femeia recunoştea că nu, nu îl înţelege pe Kant. Se chinuia să îl citească, să îl înţeleagă, dar degeaba. Dacă citea o frază din Kant simţea că o strânge creierul, o apuca brusc durerea de cap.

Adrian A lui Gheorghe Laika 58 59 Da, recunoscu Mihai, la

început avea şi el dureri de cap.

Şi parcă i se punea şi un nod în gât. Dar asta numai la început.

Femeia recunoscu că şi ei i se punea un nod în gât, dar nu se pricepuse să descrie starea. Îi mulţumi că o luminase.

Eşti pe drumul cel bun, o încuraja Mihai, dacă mai facem nişte încercări vei depăşi această etapă. Uite, am să-ţi citesc eu ceva din Kant, la întâmplare şi ai să vezi că dacă suntem doi, e mai uşor, nu o să te mai doară capul. Ia ascultă aici, îi spuse bărbatul: „Dacă se defineşte intelectul în genere ca facultate a regulilor, atunci judecata va fi facultatea de a se subsuma regulilor, adică de a distinge dacă ceva stă sau nu sub o regulă dată. Logica generală nu cuprinde prescripţii pentru judecată şi nici nu poate cuprinde. În adevăr, fiindcă ea face abstracţie de orice conţinut al cunoştinţei, nu-i rămâne decât sarcina de a descompune analitic simpla formă a cunoştinţei în concepte, judecăţi şi raţionamente şi de a stabili astfel regulile formale pentru întreaga folosire a intelectului". Ei, ce zici? Te mai doare capul? Uite, eu nu am nimic, parcă acum m-am trezit, sunt mai limpede ca niciodată.

Femeia îl urmări cu ochii măriţi de concentrare iar când Mihai termină de citit îi închise strâns, strâns. Începu să plângă apoi, întâi fără lacrimi, apoi cu lacrimi şi sfârşi prin a hohoti în toată regula:

— Mă doare capul, ce mă mai doare capul! Nu mai pot!

Nu mai pot! Nu mai…!

Mihai o luă pe după umeri şi o strânse la piept:

— Nu plânge, gata, ai să te obişnuieşti. Aşa e la început, filosofia e grea, dar să ştii că acest Kant e cel mai mare filosof.

Cel mai mare din lume, să ne înţelegem.

Femeia nu se lăsă convinsă, o mare nefericire i se întipărise în carne. Avea vreo cinci, şase ani mai mult decât Mihai, i-o spuse de la început, ca să nu aibă discuţii ulterioare, numai că bărbatul i-a răspuns că aceste lucruri nu interesează pe un om care iubeşte filosofia. Nici pe Kant nu l-ar fi interesat o chestiune atât de minoră, e de ajuns că se cunosc şi că se înţeleg în chestiuni majore. Femeia i-a mulţumit pentru delicateţe şi francheţe.

Acum însă situaţia era oarecum dramatică. Acel Kant care îi

unise, din momentul în care el păşise în bibliotecă, ca să împrumute Critica raţiunii pure, era pe cale să se aşeze între ei. Bărbatul o ţinea tandru pe după umeri, situaţia în sine îl făcuse curajos. Şi simţi nevoia să fie şi înţelegător. De aceea i se adresă cu glas moale Didinei:

— Eu cred că ne-am pripit puţin şi de asta trebuie să reparăm din mers situaţia. Uite, îţi promit că nu mai vorbim despre Kant o vreme, care e greu, greu de tot, nici nu îl mai iau cu mine când vin să ne întâlnim.

Femeia îl privi cu ochii umezi, plini de speranţă, şoptindu-i:

— Mihai…!

— Da, îi spuse bărbatul, eu cred că trebuia să începem cu Hegel, care la filosofie e în lume pe locul doi. Aici am greşit, ne-am aruncat prea departe. Cu Hegel, da, e altă poveste.

Didina, ai să vezi că la Hegel nu o să te mai doară capul.

S-au despărţit destul de tăcuţi. A doua zi Mihai o căută pe Didina la bibliotecă, să îi spună ce lucruri minunate descoperise în Hegel şi cât de nerăbdător era să i le împărtăşească.

Şi, mai ales, să o asigure că la Hegel nu o să aibă nicio durere de cap. Garantat. Numai că femeia era foarte ocupată, l-a rugat să revină peste două, trei zile, că trebuie să facă nişte inventare, chestiuni de serviciu. Mihai a revenit după două zile, dar Didina îşi luase câteva zile de concediu. Şi nu lăsase niciun mesaj pentru el colegei care o înlocuia. Peste trei zile a întâlnit-o pe stradă, era la braţul unui bărbat, amândoi râdeau să plesnească, nu alta. Nici nu s-a uitat la el Didina, deşi el Adrian A lui Gheorghe Laika 60 61 ar fi vrut să-i arate ce carte purta sub braţ, doar ca să îi facă ei plăcere: Hegel. Fenomenologia spiritului.

Noaptea Mihai nu s-a atins nici de Kant, nici de Hegel, a avut o insomnie dureroasă, o stare de luciditate în care auzea şi gândul cum zbârnâia născându-se în cap.

Ei, bine, nu a cedat primei dezamăgiri provocate de filosofie.

Că şi Vasile Dănălache îi spusese că sunt puţini oamenii care pricep filosofia, că nu trebuie să se aştepte la rezultate spectaculoase.

Da, e adevărat, a conchis Mihai Tănăsucă.

A terminat liceul la seral. La banchetul de sfârşit colegii i-au

dăruit o ediţie nouă a Criticii raţiunii pure. Era o recunoaştere, de fapt, a pasiunii lui care nu semăna cu ale celorlalţi, care erau mult mai terestre. Ceilalţi primiseră, de exemplu, cămăşi, cravate, parfumuri, rujuri. Se vedea diferenţa.

L-au chemat în faţa clasei, trebuia să spună ceva, cum o făcuseră şi ceilalţi. S-au spus, în general, banalităţi. Urări de sănătate, de succes, copii mulţi. Unii şi-au luat angajamente că vor face, că vor drege…! La urmă l-au invitat, să spună ceva, orice, care să îl reprezinte. Ştia de moment, aşa că a stat două nopţi cu Kant în faţă până a găsit citatul potrivit. S-a făcut o linişte cum nu fusese la ceilalţi de dinaintea lui. S-a chircit în sine. S-a intimidat, avea impresia, mergând spre masa din faţă, de acolo de unde se ţinuseră discursurile, că nu păşeşte, că o forţă oarbă îl absoarbe şi că el calcă pe aer.

Apoi îşi auzi în timpane, în cap, propria voce care citea de pe o foaie pe care o scosese din buzunarul de la piept:

— „A voi să rezolvi toate problemele şi să răspunzi la toate întrebările ar fi o fanfaronadă neruşinată şi o prezumţie atât de extravagantă, încât prin aceasta ne-am pierde imediat orice încredere. Există totuşi ştiinţe a căror natură este astfel, încât fiecare întrebare care survine aici trebuie să poată primi în mod absolut un răspuns din ceea ce ştim, căci răspunsul trebuie să provină din aceleaşi izvoare din care provine întrebarea şi în care nu este deloc permis a pretexta o ignoranţă inevitabilă, ci poate fi cerută rezolvarea…”

Era un fragment dintr-un capitol din Critica raţiunii pure, „Despre problemele transcendentale ale raţiunii pure, întrucât trebuie soluţionate în mod absolut”. Ar mai fi avut o frază, două de spus, dar se opri aici. Liniştea era adâncă, încât pe moment se întrebă dacă nu cumva cei din faţă i-au făcut o farsă şi au părăsit sala de clasă pe furiş. De asta ridică ochii de pe hârtie şi îi văzu pe toţi, chipurile le erau încordate. Au urmat aplauzele. A fost cel mai aplaudat, au fost şi tropăituri şi chiote. Cel puţin aşa i se păruse.

Pasiunea pentru Kant şi Hegel l-a ajutat în viaţă. Decisiv.

Dar mai ales cea pentru Kant, să ne înţelegem. Când a fost să fie recrutat din producţie un tânăr pentru şcoala de partid, ca să iasă

instructor sau activist, oricum, ceva important, a fost ales aproape fără contracandidat, fusese văzut adeseori cu cartea în mână. Şi nu cu orice fel de carte, să ne înţelegem.

La şcoala de partid nu prea s-a vorbit despre Kant, aici erau în atenţie alţi filosofi, Marx sau Engels, numai că după şase luni s-a putut întoarce la lecturile lui preferate.

L-au pus propagandist la întreprindere. Îşi făcea discursuri pe baza filosofilor pe care îi studiase la şcoala de partid, punea o treime citate din gândirea şi opera lui Ceauşescu, numai că în text introducea şi câte o frază, câte o idee copiată din Kant.

Nu se prindea nimeni, asta era satisfacţia lui secretă.

În preajma lui oamenii erau, însă, trişti. Pentru că el emana multă tristeţe. Dacă cineva stătea la o ţigară, la locul de fumat şi apărea Mihai Tănăsucă şi se aşeza şi el pe bancheta de lemn, punând alături volumul din Kant sau oricare altă carte din alt filosof, mai nou, respectivul se ridica grăbit şi pleca aruncând ţigara întreagă chiar. În autobuz nu se aşeza mai nimeni lângă Adrian A lui Gheorghe Laika 62 63 el, mai ales dintre cei care îl cunoşteau, îl lăsau să se uite în cartea pe care o purta cu sine, mai mereu aceeaşi, Critica raţiunii pure.

Medicul de la întreprindere l-a consultat, era vorba de consultul periodic, obligatoriu şi i-a recomandat o perioadă de odihnă. Unde? La Glod, la sanatoriu.

Mihai Tănăsucă a acceptat. Se gândea că acolo, dacă va sta o perioadă, o săptămână, o lună, va avea timp berechet să le petreacă numai el cu Kant, poate şi cu Hegel, să citească, să reflecteze. Că acum trecuse de la faza lecturii, la faza reflecţiei.

Iar Kant era nesfârşit aici. Mihai Tănăsucă descoperise la Kant noumenul, noumenurile. Ce era noumenul? Nu ştiau mulţi, verificase asta. Era obiectul gândit numai prin intelect, care demonstra existenţa intelectului, dar care nu exista practic, care avea nume fără să aibă şi conţinut.

Un coleg, Nelu Manea, care îl mai lua câteodată peste picior, dar nu cu răutate, ci doar ca să se bage în seamă şi ca să îi amuze pe ceilalţi din jur, i-a cerut să explice practic ce înseamnă acest noumen. Erau la o

bere, la sfârşitul programului, în aşteptarea autobuzului.

Mihai Tănăsucă a fost puţin surprins, dar a avut inspiraţie de moment, asta însemna că ajunsese destul de departe pe scara formării filosofice, putea reflecta de acum şi singur pornind de la Kant. Trebuia să le dea un exemplu pe care să îl înţeleagă şi ei, ceva simplu, simplu de tot:

— Da, e ca şi cum te-ai gândi la o supă de pasăre, nu o ai în farfurie, dar numai gândul îţi lasă gura apă. Supa care există numai în gândul tău, pe care nu o poţi contesta că ar exista şi în fapt, este un noumen. Este simplu.

Nelu Manea nu stătu să pătrundă prea tare exemplul dat de Mihai Tănăsucă, dar i-a fost suficient ca să vină cu nişte completări lămuritoare, vulgarizatoare:

— A, ştiu cum e. E ca şi cum ai face ciorbă de pui când frigiderul e gol şi mai ai trei zile până la salariu. Adică pui apă, pui sare, pui ceapă, pui pătrunjel, pui ţelină, pui borş, pui nu pui şi îţi iese ciorbă de pui. Nu-i acelaşi lucru?

Ceilalţi au râs cu poftă, dar nu de el, ci de bancul tâmpit al lui Nelu Manea.

La sanatoriu însă, la Glod, i-au cerut să predea cărţile la garderobă odată cu hainele. Nu era voie cu cărţi în salon, cititul îngreuna vindecarea. S-a mirat, dar nu avea rost să protesteze. Nici nu l-ar fi luat nimeni în seamă, de altfel. Avea câteva foi pe care copiase mai multe pagini din Kant, pe acestea nu i le-au luat. Le-a ascuns în buzunarul de la pijama.

Se ascundea în closet şi mai citea. Parcă mai prindea puteri în contact cu cuvintele lui Kant.

Prima dată a stat la sanatoriu o lună. Nu a fost chiar rău, a găsit câţiva colegi care îi înţelegeau pasiunea pentru Kant.

El povestea despre Kant, un coleg de cameră, Cezar Bughici, îi povestea despre porumbeii voiajori, pentru care făcuse, de asemenea, o pasiune. Important e că se ascultau unul pe altul cu o răbdare politicoasă. Era un început de prietenie.

Ajungea la sanatoriu cam de două ori pe an, toamna, prin

noiembrie şi primăvara, cam în aprilie. Atunci simţea el nevoia să iasă din mediu, să îşi împrospăteze bateriile. Doctorul îi dădea recomandarea fără nicio obiecţie. Când revenea de la sanatoriu, se apuca din nou de Kant. Dar şi de Hegel. Şi o făcea cu o râvnă nouă, pauzele erau stimulative, parcă îi alimentau un dor care îi mistuia fiinţa.

În fond, de ce ar fi putut să se apuce? Era singurul lucru pe care îl ştia, de care se agăţa. Şi chiar se întreba uneori: dacă nu i-aş fi cunoscut pe Kant şi Hegel, atunci, demult, la acea întâlnire cu Vasile Dănălache, oare ce s-ar fi întâmplat cu mine?

Laika 64 65 4.

În sanatoriu exista, totuşi, o bibliotecă despre existenţa căreia prea puţini mai ştiau câte ceva. Ea provenea chiar de la începuturile stabilimentului, undeva la începutul secolului XX şi cuprindea, pe lângă cărţi în câteva limbi de circulaţie, multe de specialitate, medicale, o arhivă cu mişcarea pacienţilor, a personalului, cu medicaţia aplicată la un moment dat. Arhiva aceasta combinată cu biblioteca era închisă în aceeaşi încăpere cu centrala termică, într-o nişă care fusese acoperită cu un strat de cărămizi. Cine făcuse asta? Doctorul Pantazi, o somitate în domeniul bolilor degenerescente care îşi urmase studiile la Viena şi Paris şi al cărui nume era dat unei maladii rare, pe care o depistase la un austriac care se întorsese pe moarte din Indochina. Era vorba de o tuberculoză osteoarticulară, asemănătoare morbului lui Port, dar mult mai severă, provocată de o bacterie rezistentă la orice tratament. Doctorul Pantazi îl salvase. Neatent la mersul istoriei, doctorul Pantazi se întorsese la începutul anului 1965 în România, ca să pună bazele unei secţii într-o clinică din Bucureşti, în care să vindece pe oricare bolnav de morbul Pantazi, cum se numea deja boala, prin metoda pe care o descoperise. Austriacul recunoscător că a fost salvat îl însoţise. Dar la clinica din Bucureşti doctorul Pantazi nu mai regăsi pe nimeni dintre cei pe care îi lăsase acolo în 1937, când plecase. Mai mult, nimeni nu părea dornic să colaboreze cu el, nu erau vremurile să te combini cu un semen care venea din putreda Europă capitalistă. Să se întoarcă la Viena era imposibil, doctorul Pantazi nu avea decât

cetăţenia română, pe care şi-o păstrase din convingere, iar posibilitatea de a mai părăsi România era, în acel moment, nulă. Fusese prevenit la plecare spre România, dar nu a avut puterea să creadă că ţara lui era un lagăr uriaş. Directorul spitalului, doctorul Vanica, îl sfătui pe Pantazi să meargă la Glod, acolo tocmai se redeschidea un sanatoriu de boli nervoase pentru tovarăşii cu munca de ideologizare, o luptă grea care lăsa urme adânci. Doctorul Pantazi nu a avut încotro, urmat îndeaproape de pacientul austriac, Ulrich Baumkratz, nimerit şi el ca musca în borşul comunist, a ajuns la Glod. Aici doctorul Pantazi, care a fost mai întâi chestionat asupra trecutului său personal şi profesional, a fost angajat pe un post de paznic, asta datorită slabei pregătiri ideologice, iar Ulrich, pentru că era la origine neamţ, a fost pus să lucreze la centrala sanatoriului care era şi ea nemţească, iar noul personal nu prea se descurca cu manevrarea acesteia. Doctorul Pantazi şi Ulrich au primit o cămăruţă într-un semisubsol, un spaţiu de trei pe doi, lângă centrala termică. La cât de prost se descurcaseră alţii, care luaseră drumul închisorilor pentru mult mai puţin, era încă bine. Că dacă ai slujit o vreme pe capitalişti contaminându-te de ideile lor şi apoi te-ai întors ca să spionezi lumea nouă, comunistă, puteau fi motive temeinice pentru a înfunda câteva zeci de ani puşcăria. Pantazi şi Ulrich au ales partea bună a tragediei personale şi s-au pus pe treabă la sanatoriul de la Glod, aşteptând vremuri mai prielnice. Dar pentru ei vremurile mai bune nu prea au venit. Atâta doar că după vreo zece ani Pantazi a fost avansat ca doctor, iar după un an avea să fie scos la pensie. A murit la coadă la Ambasada Austriei din Bucureşti, în 1979, unde depusese dosarul pentru a obţine o viză de turist, ca să revadă Viena, oraşul în care II Adrian A lui Gheorghe Laika 66 67 rămăseseră o iubită, o casă, tinereţea. Iar Ulrich a rămas mecanic la centrala termică până în anul 1981, când a murit şi el şi a fost îngropat la cimitirul catolic din comuna apropiată, Ruscani. După moartea lui, centrala termică veche, nemţească, a fost schimbată cu una nouă, de producţie sovietică, lucrată la Kiev.

Doctorul Pantazi a citit toate, dar absolut toate documentele din arhiva sanatoriului. A fost aceasta şi o modalitate de a-şi menţine

tonusul intelectual, de a retrăi atmosfera unei epoci tulburată cu violenţă.

După fişele de consultaţie, după medicaţie şi după registrele de boli, sanatoriul de la Glod cunoscuse o istorie destul de sinuoasă. Primele documente pe care le consultase doctorul Pantazi dovedeau faptul că aşezământul a fost înfiinţat pe la anul 1900 de chiar doctorul Şuţu, care apare pomenit în mai multe file care făceau referire la câteva scheme de tratament.

Practic sanatoriul fusese construit ca o alternativă la casele de nebuni ale vremii, aici fiind aduşi pacienţii cu nervii zdruncinaţi, dar care nu erau agresivi. Cum Eminescu fusese pacientul doctorului Şuţu, la spitalul căruia şi sfârşise cu câţiva ani în urmă, e de presupus că în alt context poetul ar fi ajuns şi el într-un asemenea sanatoriu, fără să mai fie amestecat cu nebunii sadea. Mai apar, după reţetarul descoperit în arhivă, bolile legate de alcool, migrenele prelungite cauzate de munca intelectuală intensă, epuizarea psihică datorată decepţiilor personale, poate chiar amoroase, dar şi false boli care demonstrau că aşezământul era folosit ca loc de retragere şi chiar odihnă.

E limpede că nu putea să pătrundă oricine aici, sanatoriul era destinat exclusiv celor bogaţi. Sau celor cu oarecare influenţă.

La început sanatoriul a fost destinat numai bărbaţilor. Pe la 1926 doctorul Pantazi descoperă însă un teanc de reţete destinate unei femei, Lizica Pascalopol. Reţetele poartă aceeaşi semnătură, a doctorului Sebastián Costinescu. Poate că faptul în sine nu i-ar fi atras atenţia doctorului Pantazi, numai că hârtiile respective nu erau păstrate precum toate celelalte, îndosariate, ci erau puse într-o cutie de carton şi erau legate cu o panglică care fusese la origine albastră. Medicamentele prescrise erau paleative pentru boli închipuite, praf de pyramidon, ceva metamfetamine, între care popularul Narodine care făcuse carieră în Europa, deşi acţiona mai mult datorită efectului Placebo. Diagnosticul era, la fel, unul cu un spectru destul de larg, anorexie nervoasă, o boală a manechinelor, a dansatoarelor din cluburi sau chiar a prostituatelor de lux. Poate că ar fi trecut rapid peste acest

caz, însă întorcând una dintre reţete, descoperi pe spatele acestora o întreagă corespondenţă privată între doctor şi pacientă. Lectura îl prinse pe doctorul Pantazi, deşi avea sentimentul că pătrunsese într-un budoar al unei mătuşi şi o descoperise despuiată.

Prima scrisoare de pe reţetă era datată 22 februarie 1926 Ma chérie, abia azi, la sosirea ta, am simţit că locul acesta nu mai e unul blestemat. Tu, cu prezenţa ta, ai făcut ca şi ultimul bolnav de aici, pe care până ieri îi uram din toată fiinţa, să îmi pară un trimis al divinităţii care să facă posibilă întâlnirea noastră. Totul a conlucrat ca noi să ne întâlnim: luna care ne-a făcut, cu lumina ei, să ne vedem în mulţimea de la bal, orhideea pe care o purtai la reverul hăinuţei tale şi care strălucea în noapte precum obrazul tău de înger coborât pe pământ, criza mătuşii tale care a avut nevoie de tratament şi astfel am putut să ajung în preajma ta… Te iubesc, micuţa mea. Sebastián.

PS. Mătuşa este bine, urmează tratamentul. Îi administrăm heroin hydrocloride, cel mai bun medicament folosit şi în Adrian A lui Gheorghe Laika 68 69 America, dar şi de artistele de la Paris care au probleme cu nervii. Doctorul Obregia se ocupă personal de dânsa. Dar o vom mai ţine sub supraveghere, e singura posibilitate ca să rămânem aproape. Aş vrea să fie o veşnicie…

Şi nu uita, nu lua decât Norodinul, dar cu moderaţie, că dă dependenţă, după cum spun studiile de la clinicile din Europa.

Răspunsul era, la fel, pe o reţetă care repeta practic tratamentul de pe prima. De cine se fereau cei doi îndrăgostiţi?

Era greu de precizat, deşi mai apoi doctorul Pantazi descoperise amănunte. Doctorul amorez era însurat cu Marghioliţa Căncescu, fiica unui avocat, cu care, conform spuselor sale, fusese pedepsit de soartă:

„Ma chérie, micuţa mea, când aşezi prost lucrurile de dimineaţă, toată ziua îţi va merge prost. Aşa şi cu viaţa mea, am fost silit să fac pasul marietal fără să am nicio implicare a inimii şi acum sufăr ca un rătăcit în pustia lumii. Numai tu ai dat sens vieţii mele, numai pentru tine vieţuiesc în această lume cu oameni pustii…”

La primul mesaj al doctorului, Lizica îi scria aşa:

„Dragă Sebi, mă sperie pasiunea ta. Mă simt ca răpită de tine aici

şi nu ştiu dacă am făcut bine că am venit. Astă noapte am avut un coşmar, mi se părea că o mulţime de oameni nebuni venise peste mine şi mă torturau înfigându-mi în piele ace şi smulgându-mi unghiile. M-am trezit şi am luat o pilulă dintre cele prescrise pentru panică. Am adormit şi am visat acelaşi lucru, dar la o intensitate mai mică. M-am gândit că visele acestea pot fi şi datorate medicamentelor pe care le iau, ce zici? Mătuşii să îi spui că merg spre bine şi că nu mai stau mult. Te aştept şi în acelaşi timp mi-e frică de tine. De ce? A ta, L".

În altă scrisoare de pe o reţetă datată 2 martie 1926, semn că Lizica rămăsese în sanatoriu mai mult decât pentru rezolvarea unei simple migrene, anorexia nervoasă fiind o boală boierească, cum se spunea, doctorul îi descria situaţia în care ajunsese:

„Ma chérie, am vorbit azi cu doctorul Obr. şi i-am spus pe departe sentimentul pe care îl am pentru tine şi am motivat astfel de ce am făcut o excepţie ca să internez şi pacienţi de sex femeesc la sanatoriu. Dr. Obr. a spus că va cere onor Ministru ca să împământenească acest lucru, considerând o discriminare faptul că până acum nu s-a făcut acest lucru, care este foarte obişnuit la clinicile de acest fel din Europa. Dacă se va obţine această minunată dispensă şi mătuşa ta va putea veni să şadă la sanatoriu şi să fie în grija noastră, atunci, cu acordul ei vom duce nebunia (că suntem în mediu) până la capăt. Te doresc, minune mică. Sebastián".

În altă scrisoare doctorul Pantazi a descoperit un amănunt care trimitea la originea socială a Lizicăi:

„Acolo, la hotelul Princiar, străluceai între celelalte fete şi pentru un moment am fost gelos pe toţi bărbaţii care aveu neruşinarea să te privească..."

Hotelul Princiar din Bucureşti, o ştia şi doctorul Pantazi, era locul cu cele mai titrate şi mai seducătoare prostituate, Adrian A lui Gheorghe Laika 70 71 locul în care o mulţime de bărbaţi şi-au pierdut averile şi chiar viaţa. Schimbul de scrisori are un crescendo. Doctorul e pe cale să fugă cu Lizica în lume. O scrisoare din 18 aprilie curent spune totul despre nebunia de care e în stare doctorul Costinescu:

„Ma chérie, minunea mea, am trimis mesaj la Paris să ne fie

reţinută o cameră la un hotel, aproape de Notre Dame. Am mai stat acolo şi este minunat. Simt că viaţa mea prinde aripi, azi am vrut să-i pup pe toţi internaţii de la sanatoriu cu sentimentul că mă despart definitiv de această lume ca să intru în alta alături de tine… Te doresc, te doresc, te doresc".

În luna mai însă, pe 11, unul din ultimele mesaje dă o turnură nouă poveştii:

„Draga mea, am reflectat îndelung la situaţiunea noastră şi îmi dau seama că nu putem merge mai departe. Nu toate lucrurile evoluează în viaţă cum ne dorim, de multe ori suntem surprinşi de soluţia pe care ne-o rezervă viaţa după colţ. Soţia mea este însărcinată în şase luni şi suportă foarte greu sarcina. Va trebui să merg cu dânsa la Viena, la o clinică bună. Sunt lucruri în viaţă care te obligă la sacrificii şi eu trebuie să mă sacrific acum pentru biata fiinţă nenăscută. Eşti femeie şi cred că vei înţelege ce înseamnă acest lucru, suferinţa unei mame şi a unui prunc cântăresc mai mult decât plăcerile de un sezon sau de un an sau doi ale cuiva. Nu vreau ca peste ani fiul sau fiica mea să mă considere un părinte ticălos, nedemn de acest nume. Adio!

Post scriptum: Mătuşa ta a fost externată şi acum se află în supraveghere la domiciliu. Dr. Obr. a spus că are puţine şanse să îşi mai revină, are nervii zdruncinaţi şi i-a dat un tratament pe termen lung cu antidepresive puternice pe bază de zinc. Pentru dureri e de recomandat cloroformul.

Ingratul! a exclamat doctorul Pantazi.

Analizând reţetele şi medicaţia administrată mătuşii nefericitei Lizica, doctorul Pantazi trase concluzia că femeia fusese otrăvită lent dar sigur, că tratamentul pe una, două zile cu antidepresivele pe bază de zinc puteau pune la pământ şi un bivol.

Ce s-a întâmplat cu chérie? Probabil că a moştenit-o pe mătuşă, care s-o fi stins din cauza tratamentului defectuos şi s-a întors la acelaşi hotel, la Princiar, să continue să se vândă pentru iluzii, pentru monede care se devalorizau uluitor de repede. Sau poate s-o fi sinucis? De ce nu? Femeile de acest fel sunt extrem de vulnerabile. Doctorul

Pantazi i-a povestit şi lui Ulrich despre idila celor doi, multe nopţi a visat-o pe Lizica, a suferit puţin pentru ea, viaţa ei de pe acele petece de hârtie se însufleţea la simpla lectură, umplea spaţiul din jur şi orizontul de sub frunte. Oricum, despre doctorul Sebastián Costinescu, Pantazi nu a mai găsit alte referinţe, se pare că a plecat la Viena cu soţia sa însărcinată şi a rămas acolo.

Ce e ciudat, e că la solicitarea doctorului Obregia, care răspundea doleanţei lui Costinescu, de a îngădui şi femei în sanatoriul de la Glod, Ministerul Sănătăţii răspunde în anul următor, 1927, când îşi dă acceptul, document care se regăsea în arhivă. Numai că acum nimeni nu mai considera necesară o asemenea prevedere, ea a fost trecută cu vederea, acceptată, fără să fie pusă în practică.

Din perioada 1930 până prin anii 1945 sau 1946 documentele sunt mai mult rapoarte statistice, în care nu medicaţia era de bază, ci odihna. Sanatoriul devenise o bază de tratament şi odihnă pentru Casa Regală şi pentru armată. Doctorul Adrian A lui Gheorghe Laika 72 73 Pantazi a descoperit o mulţime de adeverinţe care atestau calitatea de militar sau de funcţionar în cadrul Siguranţei Statului a celor care se opreau, pentru o vreme, la Glod.

Fără această arhivă doctorul Pantazi ar fi suportat destul de greu închisoarea semiclandestină în care se afla. Pentru că libertatea era o noţiune extrem de discutabilă în ceea ce îl privea. Mult mai liberi erau pacienţii, care puneau pe seama diagnosticelor lor orice derapaj din viaţa de zi cu zi. Pe când doctorul sau asistentul nu îşi puteau permite nimic, decât să fie prezenţi la program, silnic.

Faptul că aveau mâncarea asigurată – şi era mult mai bine decât în lumea românească truditoare din jur –, era un fel de bine, un fel de libertate de a muri cu burta plină. Că îţi umpleai burta şi îţi spuneai filosofând pe seama sorţii: De bine, de rău, o ducem bine. Sunt mulţi care o duc mult mai prost. Şi tot ascultând la radio sau citind câte un ziar, doctorul Pantazi ajunsese să creadă cu adevărat că şi lumea din Vest, din care plecase în glorie, o duce rău, au şi ei şomajul lor, au nefericiţii lor, în statisticile din Scânteia, la nivelul sinuciderilor vesticii băteau clar pe estici.

— Ei, s-au schimbat vremurile şi acolo, că nu se poate ca aici să fie rău, rău şi acolo să fie bine, bine, îi spunea el lui Ulrich. Iar Ulrich, care avea o capacitate de a răbda fără limite, îl aproba.

Şi aşa, căutând să vadă cam cum mai merg treburile în lume, într-un ziar, cred că în România liberă, aruncat de vreunul dintre medici, doctorul Pantazi citise o ştire externă care l-a tulburat. În zona insulelor din Marea Chinei, scria în ziar, bântuia ceea ce medicina reţinuse drept „morbul Phantazi", iar victimele erau cu sutele. Boala se extindea cu mare repeziciune, bolnavilor li se măcinau vertebrele şi nefericiţii ajungeau în fază larvară. Cam soarta asta l-ar fi păscut cândva şi pe Ulrich, dacă nu ajungea la timp la Clinica Rudolfinerhaus din Viena. Îl salvase, pe moment, întâlnirea cu doctorul Pantazi, numai că soarta o luase, în acelaşi timp, razna.

Ce e mai bine, să fii larvă pe o insulă însorită tot anul sau şobolan sub pământ, frecându-ţi lăbuţele de cazanul Krupp în care clocoteau continuu apa şi soarta?, îl întreba uneori doctorul.

Ulrich nu risca un răspuns, iubea viaţa într-un mod sănătos, un fel de acum şi aici, de aceea nu dădea niciun răspuns doctorului, pe care îl mai chinuiau nostalgiile şi sentimentul pierderii ireversibile a ceva important. Clipa?

În arhiva sanatoriului, în maldărele de hârtii şi cărţi, cu mai multă sau cu mai puţină valoare, doctorul Pantazi a strecurat şi secretul tratamentului său pentru ceea ce a rămas în literatura medicală drept morbul Pantazi sau Phantazi, după cum mai apărea în presă. A lucrat la formulele medicaţiei sale chiar şi în timpul cât era paznic la Glod, le-a îmbunătăţit, singurul care ştia despre acest lucru era Ulrich. Dar şi doctorul şi pacientul său Ulrich muriseră între timp iar secretul se pierduse fără prea multe şanse de a mai da cineva peste el.

Sau dacă ar fi dat peste el, cel mai probabil că descoperirea ar fi avut efectul pe care l-ar stârni un mesaj sofisticat de la un marţian ajuns pe mâinile unui săpător cu ziua.

Laika 74 75 5.

Din 1943 până în anul 1946, sanatoriul a fost un fel de spital de

război. Aici erau aduşi militarii care suferiseră tot felul de derapaje psihice din cauza participării la luptele de pe cele două fronturi, din Est şi apoi din Vest. Erau, ce-i drept, destul de mulţi cu grave afecţiuni psihice, conform diagnosticelor de pe fişele personale, dar cei mai mulţi care au trecut pe aici, în acea perioadă, fuseseră cei care se ascunseseră astfel din calea războiului, ajutaţi de conjuncturi şi de relaţiile lor. Medicii înşişi, ca şi personalul de asistenţă, depindeau de aglomeraţia de pacienţi de pe front ca să stea feriţi de urgia luptelor în care moartea secera fără nicio logică.

Deşi personalul medical era civil, era subînţeles că toată suflarea din sanatoriu se supunea unui regim special datorat războiului.

Între medici şi pacienţi se crease o atmosferă de complicitate, unii aveau nevoie de ceilalţi ca să reziste în acea oază de relativă pace din miezul unei lumi dezlănţuite, se susţineau, fiecare îi crea un alibi celuilalt. Medicii plusau gravitate diagnosticelor pacienţilor care se aciuaseră în sanatoriu tocmai pentru a-şi justifica misiunea lor şi a o face extrem de necesară pentru societate în acele vremuri. Se spune că în toamna lui ’44, după ce armata română întorsese armele spre Vest, de la Ministerul de Război a venit un control la sanatoriu, menit să verifice starea aşezământului şi posibilitatea de a mai trimite pe front niscai militari recuperaţi. Medicii şi pacienţii au căzut de acord că e nevoie de solidaritate în acele condiţii, aşa că iute au trecut la o regizare a stării de sănătate a bolnavilor care populau aşezământul. Foile de observaţie au fost întocmite pe diagnostice grave şi complicate, cămăşile de forţă au fost scoase din dulap iar câteva camere au fost dotate cu gratii, ca să semnaleze prezenţa nebunilor furioşi. Când au sosit cei doi reprezentanţi ai Ministerului de Război, în curtea sanatoriului un pacient, fost ofiţer la Vânători de Munte, unitatea din Râmnicu Sărat, poziţionase nişte bănci, nişte scaune, orientase nişte guri de tun improvizate din cozi de mătură spre duşmanii care atacau din Vest. Lupta cu atâta îndârjire comandând ba foc, ba retragere forţată până în spatele magaziilor cu lemne, încât musafirii au ocolit frontul de ocazie şi s-au refugiat în interior. În

interior lucrurile nu erau nici ele mai la locul lor.

Din camerele cu gratii se auzeau tânguieli şi urlete, nechezat de cal care trăgea tunul pe front, prins într-o explozie de brand. Câţiva pacienţi sedaţi îşi dădeau ochii la întors ca să privească zbuciumul din interior, acolo unde imaginile războiului se amplificau şi în stare de trezie şi în somn. Medicii şi asistenţii păreau depăşiţi de situaţie, primul lucru pe care l-au cerut a fost acela de a fi trimişi de urgenţă în prima linie a frontului, ca să scape din acest loc blestemat şi din ghearele acestor pacienţi turbaţi. Apoi medicii au cerut imperativ bani pentru medicamente, pentru mâncare, pentru salariile neplătite de luni de zile. I-au îmbiat pe cei doi inspectori să analizeze fiecare caz în parte, ca fiind singura modalitate de a cunoaşte dificultăţile din interior. Cei doi reprezentanţi ai Ministerului de Război s-au scuzat pentru deranj, au refuzat şi strachina cu supă lungă de orez în care pluteau şi ceva gărgăriţe, oferită la cantina sanatoriului şi au plecat îngroziţi. Ei înşişi ar fi ales în orice moment prima linie a frontului, decât o săptămână în acest infern. Numai că la un ceas de la plecarea comisiei, Adrian A lui Gheorghe Laika 76 77 medicul Aroneanu, care gira şi funcţia de şef al sanatoriului, a scos o sticlă de rom păstrată pentru vreo ocazie între rufele sale şi a cinstit cu ceilalţi această mică dar însemnată victorie în lupta lor de supravieţuire în aceste vremuri de război. La mica sindrofie au participat şi câţiva pacienţi, ba unul dintre ei a înveselit atmosfera cu un mic acordeon, o balalaică, pe care o obţinuse la schimb pe trei bucăţi de săpun într-un sat din zona Transnistriei, când ajunsese acolo cu frontul, în 1943.

În acea perioadă plecau din sanatoriu doar pacienţii care acumulaseră zile de izolare şi diagnostice grave care le permiteau o lăsare grabnică la vatră. Complicitatea medicilor era esenţială şi funcţiona. Cum se făcea un loc liber, cum era trimis de la centru un alt pacient. În general nu venea oricine, trebuia şi un pic de influenţă de undeva, o recomandare, un dar plasat bine, la vreo persoană sus-pusă.

În 9 mai 1945 s-a încheiat războiul. La Glod, la sanatoriu, s-a aflat acest lucru mai târziu cu câteva zile. Staţia de emisie-recepţie, cu care fusese dotat sanatoriul, nu mai funcţiona de multă vreme, aşa că

nimeni nu putea să ia legătura în vreun fel cu această lume izolată. Dar nici această lume izolată nu ţinea foarte tare să fie dislocată din tihna ei în perioada tulbure a războiului.

Cum s-a aflat de încheierea armistiţiului, cam toţi pacienţii au cerut externarea. Până la jumătatea lunii iunie la Glod mai rămăseseră şase pacienţi, dintre cei care aveau cu adevărat câte o afecţiune gravă şi douăsprezece cadre medicale, medici şi asistenţi.

Doctorul Aroneanu s-a înfăţişat la Direcţia de sănătate a regiunii să prezinte situaţia. După ce trecuse frontul, când spre Est, când spre Vest, lucrurile scăpaseră de sub control. Mai toate spitalele şi toate cadrele sanitare funcţionaseră în regim militarizat, aşa că reîntoarcerea la problemele civile se făcea anevoios.

Doctorul Aroneanu se prezentase cu un raport scris bine garnisit cu fapte de vitejie în sanatoriu, ca să demonstreze cât de greu rezistaseră cadrele sanitare şi pacienţii de la Glod în condiţiile războiului. La acestea adăugase un plan de refacere a stabilimentului care necesita o mulţime de bani. Dificultatea însă era că nu prea avea în faţa cui să-şi expună planul.

L-a primit un militar căruia îi lipseau tresele de pe umeri, aşa că era greu de precizat ce grad avea. Se numea Stroe Mărchidan şi fusese trimis de însuşi ministrul sănătăţii, Bagdasar, să reorganizeze Direcţia de sănătate din regiune.

De unde îl cunoştea pe ministru? se întrebă el pe sine în faţa doctorului Aroneanu.

Şi tot el îşi răspunse: A, da, e vărul nevesti-mii…!

A-ha!, făcu de data asta, din politeţe, Aroneanu.

Stroe Mărchidan habar nu avea de unde să înceapă reorganizarea, aşa că găsi de cuviinţă să înjure pe cei care îl trimiseseră să execute aşa căcăcioasă misiune, după cum se exprimase. În timpul războiului îndeplinise misiuni de control la depozitele de alimente şi efecte militare pentru front, fusese greu, greu de tot, se fura pe ruptelea, aşa că el trebuia să se expună, să controleze, să evalueze situaţii dintre cele mai tâmpite, să dea pedepse, să închidă ochii adesea la lucruri incredibile, numai ca să nu scadă moralul militarului român

de pe front. Îşi încălcase principiile cu care pornise în viaţă, doar ca războiul să evolueze bine pentru noi, îşi sacrificase liniştea interioară pentru reuşita frontului, militarul român de pe front era pentru el întruchiparea eroului însemnat de Dumnezeu cu o misiune sacră. Şi el însuşi simţea că are o misiune sacră, deseori avea viziunea sacrificiului său încununat de o recunoaştere publică adecvată.

Stroe Mărchidan era dispus la mărturisiri totale şi acum îl găsise pe doctorul Aroneanu drept confesor. După a patra ţigară aprinsă şi uitată pe marginea farfuriei, după un delir de jumătate de oră în care îşi arătă generozitatea şi implicarea Adrian A lui Gheorghe Laika 78 79 afectivă în tot ce îl înconjoară, înjurând nişte instanţe invizibile care nu îi recunoşteau meritele şi sacrificiile, Stroe Mărchidan făcu semn că vrea să îl asculte şi pe doctorul Aroneanu.

Doctorul îi prezentă situaţia de la Glod, apăsând şi el pe faptele de vitejie din timpul războiului când rezistase în condiţii vitrege, păstrând sanatoriul în bune condiţii de funcţionare, se sacrificase şi el, îşi neglijase familia, înnebunise între nebuni.

Şi pentru ce? Se simţise ca un comandant de vas care purtase în furtună un vapor cu defecţiuni majore şi reuşise, cu greu, să îl ţină drept şi să îl ducă în port. Acum era obosit, dar mulţumit. Niciun pacient nu se pierduse pe drum, reuşise miracole în timpul războiului, fără medicamente, fără sprijin consistent de undeva reuşise să vindece efectiv un popor de bolnavi, de oameni aruncaţi la marginea societăţii.

Era limpede că se molipsise de la Stroe Mărchidan, doctorul Aroneanu vorbea cu atâta convingere despre propriul sacrificiu încât începuse să se încălzească, crezând el însuşi tot ce spunea.

Unde ajunsese acum? Da, ajunsese la un liman. Pacienţii fuseseră externaţi în bune condiţii, fuseseră redaţi societăţii.

La Glod mai erau şase pacienţi, care nu mai aveau scăpare, erau dintre cei tulburi, transferabili la orice spital de nebuni şi douăsprezece cadre sanitare, medici şi asistenţi, care aşteptau să se pună din nou în slujba omului, care aşteptau misiuni noi, în noile condiţii spre care se orientase societatea. Şi avea nevoie urgentă de bani.

Stroe Mărchidan habar nu avea unde vine Glod, habar nu avea ce misiuni îndeplinise individul din faţa sa, dar îşi dădu seama că îl putea folosi în vreun fel. De asta, fără prea multe vorbe îl trimise pe Aroneanu să închidă sanatoriul de la Glod, pentru că oricum nu avea de unde să le dea bani ca să funcţioneze şi să se prezinte cu tot personalul la el. Trei zile le-a dat la dispoziţie.

În următoarele zile doctorul Aroneanu a tot încercat să scape de cei şase nebuni, rămaşi ca o drojdie a unor vremuri tulburi, dar nu a găsit nicio soluţie. Familiile le erau aiurea, departe de Glod, iar la alt spital, de boli nervoase, nu-i primea nimeni acum. Aşa că a fost nevoit să îi ia şi pe ei la oraş, după ce a lichidat activitatea de la sanatoriu şi a pus să fie fixate geamurile şi uşile în scânduri groase. Nebunii înşişi au ajutat la această treabă. Asta era pe 29 iunie 1945, de ziua Sfinţilor Petru şi Pavel. Un atelaj cu boi, închiriat de doctorul Aroneanu de la Ruscani, a încărcat calabalâcul. În urma atelajului medicii şi asistenţii, plus cei şase nebuni care îşi târau picioarele prin praf, păreau un cortegiu tragic-comic.

*

Un suflu nou politic se pornise în ţară, iar Stroe Mărchidan era produsul acestor schimbări. Nu era pregătit să preia misiuni administrative, aşa cum i se încredinţase acum, să preia Direcţia de sănătate a regiunii, aşa că întâlnirea cu Aroneanu i se păru providenţială. Transferă spre acesta o mulţime de treburi care îl încurcau, iar el se apucă de tras sfori ca să ajungă undeva mai aproape de putere, undeva la un minister. Avea relaţii, avea curaj. Doctorul Aroneanu îi împinse în funcţii pe ceilalţi medici care îl însoţeau, distribui posturi şi asistenţilor iar pe cei şase nebuni îi puse, doi câte doi, la pază şi la treburi de interior. În jur începuse o revoluţie, nimeni nu-şi putea permite să nu se implice. Şi apoi, îi spuse doctorul Aroneanu doctorului Dominte, cine mai e sănătos azi, după un asemenea război?

Doctorul Dominte confirmă şi chiar se simţi dator să completeze că activitatea practică poate fi o formă de tratament pentru bolile de nervi care nu degenerau în agresiune.

Laika 80 81 6.

Poate că sanatoriul de la Glod ar fi căzut pradă uitării şi bălăriilor dacă nu ar fi intervenit providenţial istoria. Când a cotrobăit prin arhiva aşezământului, doctorul Pantazi a putut să îşi facă o părere despre ce a urmat războiului. În anii 1945 şi 1946 nu s-a întâmplat nimic, nu a găsit niciun document, o reţetă, o diagramă de tratament, ceva.

În anul 1947 însă câteva dintre camerele pavilionului au fost refăcute şi deschise, existau câteva note de comandă pentru materiale, un proces-verbal de predare-primire a unor paturi şi a altor piese de mobilier. De asemenea s-au comandat şi cumpărat săpunuri, prosoape, cearşafuri de pânză de Olanda, petroxin pentru curăţat duşumelele, gaz lampant pentru lămpile din interior. A descoperit apoi un grafic de serviciu, cu schimburile de la paza aşezământului, pe care figurau cinci persoane. Le reţinuse numele: Falău Gheorghe, Guraliuc Sandu, Vasilcău Colea, Cozorici C. Grigore şi Cozorici C.

Bănel. Ultimii doi păreau să fie fraţi, asta după iniţială tatălui care era aceeaşi. Între ei şeful era Guraliuc, el figura la pază doar în zilele când ceilalţi aveau tură liberă. Pantazi le reţinuse numele nu pentru că ar fi însemnat ceva, ci pentru că ele reconfirmau că la Glod se reluase, astfel, activitatea. Dar ce păzeau acei indivizi acolo? Zidurile? Puţin probabil. Iar o cheltuială, consistentă cu plata salariilor dar şi cu întreţinerea spaţiilor, trebuie să fi avut o oarecare acoperire. Dacă îşi exprima sieşi interesul pentru acea perioadă, o făcea din spirit detectivistic, ca şi cum ar fi dezlegat cuvinte încrucişate sau ar fi descifrat o şaradă, fără un interes oarecare. Răspunsul nu l-a primit imediat, dar el a venit totuşi. Deşi Pantazi din postura lui de paznic făcea de toate la sanatoriu, pentru treburi mai sensibile, cum ar fi fost curăţarea pomilor primăvara, era chemat un ins dintr-o comună alăturată, Grigore Aşchilean, cunoscut de toată lumea drept Grigore baci, asta datorită faptului că nevastă-sa era unguroaică şi avea un nume mai rar în zonă, Ildiko. Chiar şi el uitase propriul nume de familie, că la un moment dat fiind întrebat de un normator de la sanatoriu cum îl cheamă, ca să îl treacă în catastif, pentru plată, a

răspuns rapid: Grigore baci.

Ei, bine, Grigore baci i-a povestit doctorului Pantazi că în anul 1947 la Glod a poposit pentru o vreme Ana Pauker.

Chiar ea, cea mai temută persoană din România, în acea vreme. Şi nu era singură, ci era însoţită de un tânăr, un rus, Igor, un zdrahon de bărbat care avea o cicatrice adâncă deasupra ochiului stâng, lucru care îl făcea şi mai demn de atenţie.

— Păi, domnule doctor, şi ea ierea straşnică muiere, că ierea ca o bivoliţă care a mâncat otavă de mai, îşi începu povestea Grigore baci. Avea pielea întinsă pe obraz şi pe picioare şi pufăia dintr-o ţigară lungă. De unde ştiu? Păi am văzut-o, că a venit cu rusul la noi în sat, ierea într-o maşină din aia neagră şi s-a stricat maşina şi noi ne-am adunat mai mulţi să ajutăm. Că maşini atunci nu prea vedeam, aşa că dacă una se stricase la noi pe uliţă, am dat toţi năvală să vedem ce şi cum. Noi nu ştiam cine este, numai că jandarmul de la noi, unul Ţepordei, a recunoscut-o după o poză din ziar. Ne-a dat pe toţi deoparte şi el s-a dus şi i-a sărutat mâna. Ea nu s-a ferit, ba mai mult l-a bătut pe spate, bărbăteşte, pe jandarm şi l-a întrebat cam cum stă treaba la noi. Jandarmul i-a spus Adrian A lui Gheorghe Laika 82 83 că treaba merge brici, că el păzeşte să fie ordine, să asculte lumea de autorităţi şi că de jumătate de an nu au mai fost evenimente în comună. Ana Pauker l-a felicitat, a întrebat cine este primar în comună, dacă e cu comuniştii, dacă e om din popor. Şi Ana Pauker a surâs când a auzit că primarul e cu comuniştii, că e din popor. Şi a fost foarte bucuroasă şi l-a mai bătut o dată pe spate pe jandarm, prieteneşte.

Şoferul era chiar rusul de care vă spuneam. Apoi rusul a ridicat capacul din faţă al maşinii, a meşterit ceva, a suflat într-o ţeavă iar a mai lovit cu un ciocan în ceva, după care a trântit capacul. Motorul mergea acum. Rusul era numai muşchi, îi jucau sub piele muşchii ca nişte şopârle. Rusul a râs la noi, a spus ceva pe ruseşte Anei Pauker, a făcut cu ochiul unei fete care stătea cu gura căscată şi cu şorţul ridicat până la gură de uimire, după care au plecat fluturând mâinile în aer. Ţigara pe care ea a fumat-o doar aşa, de formă, nici până la jumătate, a aruncat-o în praf, de unde a pescuit-o chiar jandarmul Ţepordei şi care

seara la crâşma lui Stavarache şi-a aprins-o şi privind aşa în zare a ţinut să spună: Puah, nici nu se compară…!

Nimeni nu a înţeles cu ce ar fi trebuit să se compare, de vreme ce jandarmul nu fumase niciodată până atunci.

Era luna mai şi bătea spre iunie. Doamna Ana şi cu rusul au stat la sanatoriu cam două săptămâni. Sau poate trei?

Sanatoriul era bine păzit, erau paznici cu pistoale automate, nu se apropia nici rândunica fără consimţământul celor doi şi al paznicilor.

De trecut au mai trecut ei prin comună, în goana maşinii, erau greu de văzut că geamurile erau fumurii, praful se făcea o perdea groasă pe uliţe. Dar aşa cam la o săptămână a venit unul de-al lui Guraliuc, care se reangajase în armată spuneau unii sau că făcea treburi murdare în numele comuniştilor spuneau alţii, dar care era de aici din sat şi l-a luat pe Fotache, lăutarul comunei şi l-a dus la sanatoriu.

Acolo, la sanatoriu, erau la momentul respectiv şase oameni, două femei şi patru bărbaţi. Pe lângă doamna Ana mai era una care părea să fie acolo doar ca să îi întreţină pe ceilalţi trei bărbaţi, tot ruşi care o stâlceau puţin şi în rumâneşte, cred că înţelegeţi ce vreau să spun, că doamna Ana era cu celălalt rus, de care v-am mai zis, Igor îl chema. Cealaltă femeie era româncă, îi spuneau madmazel în sus, madmazel în jos, după care o înghesuiau prin colţuri, fiecare când îi venea rândul. Pe Fotache l-au chemat ca să cânte, că dăduse relaţii despre el că e bun lăutar chiar al lui Guraliuc. Cică ar fi cântat Fotache acolo cum nu mai cântase niciodată în altă parte, ba valţuri, ba de-ale noastre, ba de la oraş, ba cântece de jale. Fotache ştia şi câteva cântece ruseşti, că trăise până pe la zece ani la Cernăuţi şi acolo învăţase să mânuiască acordeonul şi vioara.

Tot umblând pe la nunţi, pe la botezuri, pe la înmormântări Fotache învăţase că dacă vrei să mulţumeşti lumea, trebuie să-i spui exact ce vrea ea să asculte. Aşa că pe dată a mirosit cam ce trebuie să le spună celor care îl chemaseră acum, lume simandicoasă cum nici nu visase el vreodată că o să servească.

De asta s-a întrecut pe sine. Şi era atent la doamna Ana, ea era cea care comanda câte un cântec, ea făcea semn cu palma ca să tacă. Şi el tăcea. Au băut şampanie din pahare cum nu mai văzuse Fotache niciodată şi umblase, slavă Domnului, în lumea asta. Erau nişte pahare cu picior, înalte, subţiri, care ciocnite scoteau un clinchet de clopoţel de gheaţă. I-au pus pahar şi lui Fotache şi a băut şi el din acele pahare nemaivăzute prin zona noastră, iar băutura era, cică, aşa cum te-ar curenta bateria de la lanterna pe care o aveam noi în armată, şi la care încercam dacă e încărcată punând limba pe cele două tăbliţe.

Adrian A lui Gheorghe Laika 84 85 Doamna Ana şi cu rusul ei, cu Igor, au băut numai din paharele acestea, cu stil, pe când ceilalţi au trecut la căni de tablă, pe care le-au găsit pe undeva pe acolo şi pe care şi le umpleau cu vodcă. Şi râdeau toţi şi doamna Ana era roşie la faţă, iar Igor o sorbea din ochi cum şi ea îl sorbea pe el.

Fotache a cântat un cântec cu tovarăşul Stalin, pe care îl învăţau şi copiii la şcoală şi doamna Ana îi traducea lui Igor şi Igor se uita cu uimire la Fotache, după care o sorbea iar din ochi pe doamna Ana.

Apoi a cântat ceva cu un soldat sovietic care a ajuns în timpul războiului în munţii Carpaţi, la noi şi aici este rănit şi un ţăran român îl ia acasă şi îl pune pe picioare şi după ce acesta se face bine, ţăranul îi spune că trebuie să se întoarcă acasă, la copiii şi la nevasta lui, căci aşa îi spusese ţăranului, că are o nevastă frumoasă ca o zambilă şi doi copii frumoşi ca doi luceferi. Numai că soldatul iese în faţa porţii, hotărât să o ia înspre Răsărit, dar aici are o ezitare şi o ia cu paşi şovăielnici spre Vest, să îşi ajungă din urmă tovarăşii de armă, ca să meargă cu frontul până la capăt, la victoria finală. Traducându-i lui Igor cuvintele, doamna Ana a lăcrimat parcă puţin, iar Igor s-a uitat ţintă în tavan şi a oftat.

L-a întrebat doamna Ana cine a compus acel cântec şi Fotache i-a spus că el l-a compus, lucru care a mirat-o, dar a şi bucurat-o şi i-a cerut voie lui Igor să îl sărute pe Fotache, drept răsplată, pentru acel cântec. Şi Igor a fost de acord făcându-i semn cu ochiul lui Fotache, în timp ce acesta îşi ţinea respiraţia să nu o deranjeze cumva pe doamna Ana în timp ce aceasta i-a atins un obraz cu buzele. Mirosea a parfum

cum nu mai simţise vreodată Fotache şi nici altcineva din neamul lui.

La un moment dat Fotache a tras o cântare cu Dej, o auzise el pe undeva, numai că doamna Ana i-a făcut semn să cânte altceva, că o enervează.

Apoi Igor i s-a adresat el lui Fotache, în ruseşte, iar doamna Ana i-a tradus, deşi înţelegea şi el ceva, ceva. Igor îl rugă pe Fotache să cânte un cântec despre Hannah, aceasta fiind doamna Ana, dar aşa îi spunea el, acesta fiind numele ei de acasă, în evreieşte şi care lui îi plăcea mai mult cum sună. Eventual să compună un cântec despre Hannah Rabinsohn şi Igor Petrov, cum îl chema pe el, sau mai simplu despre Hannah şi Igor.

Ar putea să facă el aşa ceva?

Da, sigur că ar putea, s-a prins Fotache rapid.

Bine, i-a spus Igor, dacă tu faci cântecul acesta, eu îţi pun în palmă o sută de ruble. Sau două sute de ruble. Sau trei…

Te îmbrac în bani.

Boierule, i-a spus Fotache, mâine ai cântecul. O să-l fac aşa de bine, că o să furnice până în creieri şi până în inimă pe oricine îl ascultă.

Doamna Ana i-a tradus lui Logor ce a spus Fotache, i-a fost greu să înţeleagă el cum e cu cuvântul boier, dar după ce a înţeles tare a mai râs şi i-a făcut din nou cu ochiul lui Fotache. De data asta i-a făcut din ochiul stâng, deasupra căruia avea o rană veche, cicatrizată, care întinzându-se pe faţă, în rictus, părea o gură imensă care se hlizea strâmb.

După miezul nopţii, doamna Ana i-a făcut semn lui Fotache să plece. Ceilalţi trei bărbaţi tot dispăreau pe rând cu madmazel care revenea din când în când în salon ca să îşi clătească gura cu şampanie şi să-şi refacă coafura. Doamna Ana nici nu o băga în seamă, deşi madmazel îşi făcea o mutriţă de fetiţă pusă pe şotii, se uita ca jenată spre doamna Ana atunci când câte unul dintre bărbaţi îi băga mâna între picioare sau între sâni. Se simţeau bine.

La ieşire l-a preluat pe Fotache de la poartă chiar Guraliuc şi l-a condus în tăcere cu arma în cumpănire până la jumătate Adrian A lui

Gheorghe Laika 86 87 de kilometru, ca să fie sigur că nu rămâne prin preajmă, să spioneze obiectivul.

Nu i-au plătit nimic, dar asta nu-l deranja pe Fotache, trăise într-o lume la care nici nu visase vreodată. Imaginea doamnei Ana îl încălzea la inimă, tot drumul până acasă, cu acordeonul pe umăr şi cu vioara în mână îşi imagină că dânsa l-ar fi oprit acolo, că i-ar fi băgat mâna pe sub surtucul de lână, că l-ar fi mângâiat pe spate, pe gât, pe frunte.

Ajunse acasă transpirat tot şi cuprins de friguri.

Nevastă-sa, Catinca, l-a aşteptat cu inima strânsă, avusese nişte semne rele toată ziua. Când şi-a văzut bărbatul, s-a liniştit. Că nu adusese bani nu era mare lucru, nu era pentru prima oară când cânta mărimilor pe gratis, bine că se întorsese sănătos.

Somnul nu i-a fost somn, ci o zbatere continuă. S-a bâţâit prin somn, a vorbit, aşa cum nu o făcuse niciodată, în cei cincisprezece ani de când erau împreună. Femeia l-a trezit şi i-a făcut de deochi. Aici bărbatul i-a povestit despre prinsoarea pe care o făcuse, că va compune cântecul lui Hannah şi Igor, care le va aduce o mulţime de bani, dar că îi era frică acum că nu o să reuşească.

Femeia i-a dat aici cel mai bun sfat. Cine o cunoaşte pe Ana dintre locuitorii din comună? Jandarmul Ţepordei, că el a recunoscut-o atunci când a rămas cu maşina în pană. Hai, du-te la Ţepordei acasă, să-ţi spună ce şi cum, ce ştie despre ea, că după aia te descurci tu.

Ţepordei s-a codit la început, dar după ce Fotache i-a promis că-i lasă ceva la preţ când o să-i cânte la nunta lui fecioru-său, a acceptat. Şi i-a povestit lui Fotache despre ce se întâmplă în lumea noastră, în politică mai ales, acolo unde Ana Pauker este vioara întâi. Că şi Petru Groza şi Dej şi ceilalţi ascultă de ea ca de Hristos. Însuşi tovarăşul Stalin, tătucul popoarelor şi cu tovarăşa Ana, lugu, lugu… ştiţi dumneavoastră…

Şi aici jandarmul Ţepordei, după ce s-a uitat cu grijă în jur, i-a spus şoptit la ureche ce i-a făcut tovarăşul Stalin tovarăşei Ana, deşi nu mai era nimeni în preajmă. Îi era frică şi de sine însuşi să spună cu voce tare.

— Chiar aşa? întrebă Fotache.

— Chiar aşa, răspunse Ţepordei.

— Dar fainã muiere mai e, îndrăzni Fotache.

— íhă, consimţi Ţepordei.

Aici Fotache se simţi dator să povestească lui Ţepordei despre seara de dinainte când le cântase celor de la sanatoriu, despre cum l-a pupat doamna Ana, despre Igor, despre madmazel şi despre hăndrălăii care o înghesuiau prin colţuri. Chiar şi despre mutriţa lui madmazel îi spuse, atunci când se întorcea în salon după ce dispărea cu câte un rusnac undeva în spate şi lua paharul cu şampanie şi îşi clătea gura şi se hlizea apoi ca şi cum ar fi făcut o şotie bună.

— Nu ai cumva febră?

— Nu am, spuse Fotache. Şi aici îi povesti de prinsoarea pe care o pusese cu Igor, ca să compună un cântec despre Hannah şi despre Igor, ceva care să fie nemaiauzit de ei şi de lumea întreagă.

Ţepordei rămase pe gânduri. Nu, nu era bine să se bage.

Că şefimea asta – şi el o ştia bine, azi e, mâine nu mai e, şi tot tu tragi dacă te încrezi prea tare. De asta îi spuse lui Fotache că el altceva nu mai are de spus, că are treabă, că are misiune şi să îl lase în pace. Numai că Fotache deja scosese vioara, şi-o potrivise sub ureche, îşi frecă arcuşul cu degetele îmbibate de sacâz şi fără să îl asculte până la capăt pe Ţepordei începu cu oarecare timiditate, cu voce tremurată ca şi cum ar fi încercat cuvintele:

Adrian A lui Gheorghe Laika 88 89 Foaie verde, foi de viţă, Am să cânt de o domniţă care Hannah se numeşte Dă Doamne de-o ocroteşte că e fată din popor, Din poporul muncitor, Din poporul muncitor, măi…!

Aici Ţepordei conveni că e bine, numai că Dumnezeu nu prea are ce căuta în cântec, în primul rând că Ana e evreică şi cu Dumnezeul românilor e în relaţii mai proaste şi în al doilea rând că e comunistă şi că nu prea se încurcă ea cu Dumnezeu şi cu biserica. Să încerce altceva, mai ateist.

Aici Fotache îl contrazise pe Ţepordei şi îi spuse că în seara trecută el le cântase Anei şi lui Igor nişte cântece în care Dumnezeu îl

salvase pe soldatul rus scoţându-i în cale pe un brav ţăran român care l-a adăpostit şi l-a doftoricit şi l-a redat frontului. Şi că ei nu avuseseră nicio reacţie împotrivă, că dacă aşa e cântecul, aşa se cântă. Că ei numai aşa, de ochii lumii, zic despre Dumnezeu aşa şi pe dincolo, că în sufletul lor, că în inima lor, că în casa lor nu au cum să nu creadă. Şi apoi, dacă dintr-un cântec îl scoţi pe Dumnezeu, apoi ai terminat-o, nu ai ce să mai spui.

Deşi habar nu avea despre acest lucru, Ţepordei aprobă cu indiferenţă.

…Lume, tu nu fi vicleană, lui să dai la Domnul seamă, Că pofta duşmanilor, Taie drumul lui Igor, şi-n sufletul chiaburilor Coace buba urilor şi-n unirea din popor Jalea şi pieirea lor.

Hanăă, Hanăă…!

Seara Fotache, înarmat cu acordeonul şi cu vioara s-a prezentat la poarta sanatoriului şi a fost întâmpinat de unul dintre gardieni, de Cozorici Grigore. Acesta l-a somat de departe şi l-a oprit la câteva sute de metri de intrare. Deşi îl cunoştea pe Fotache, că îi cântase la nuntă, Cozorici Grigore îl întrebă de nume ca şi cum atunci l-ar fi văzut prima dată, îl percheziţionă, îl puse să desfacă acordeonul, să scuture vioara. Nu era nimic suspect înăuntru, Fotache ieşise bine la control. Numai că nu mai era aşteptat înăuntru, tovarăşa Ana dăduse ordin să nu fie deranjată de absolut nimeni, că lucra, avea ceva urgent de rezolvat. Cu atât mai mult nu ar fi avut chef de un lăutar în aceste vremuri în care ţara fierbe de probleme şi tovarăşa Ana trebuie să le rezolve pe toate.

— Şi tovarăşul Igor?

— Şi tovarăşul Igor. Şi el lucrează, îi răspunse paznicul.

— Dar eu le-am făcut cântecul şi în seara asta trebuia să vin să le cânt, spuse Fotache. E vorba de „Cântecul pentru Hannah şi Igor" şi tovarăşul Igor mi-a zis că dacă fac cântecul, el o să mă îmbrace în bani, o să-mi dea o sută, două sute, trei sute de ruble…

Cozorici Grigore era iritat de această prelungă discuţie, era interzis prin regulament să discuţi mai mult de câteva vorbe, de identificare cu cei care ajungeau la poartă, aşa că îşi puse arma în cumpănire şi îi făcu semn, ameninţător, lui Fotache să o ia din loc.

Lăutarul se înecă cu propria salivă de nervi, îi zvâcneau tâmplele de neputinţă, se simţi dintr-odată bătrân şi gârbov.

Adrian A lui Gheorghe Laika 90 91 Era convins, foarte convins că doamna Ana nu ştia de acest lucru, că ăştia de la pază au decis să nu îl lase înăuntru şi dacă doamna Ana va întreba de ce nu a venit lăutarul, adică el, Fotache, aceştia îi vor spune că e un ins neserios, care nu prea se ţine de cuvânt, că e o hahaleră. Şi doamna Ana, care nu are cum să ştie adevărul adevărat, va crede ce spun aceşti mizerabili şi va rămâne în memoria ei ca un individ fără cuvânt, demn de dispreţ. Iar domnului Igor, atunci când va întreba de el, îi vor spune că nu a reuşit să compună cântecul, că nici nu ar fi în stare, că e un lăudăros fără pereche, un lăutar de doi bani. Şi domnul Igor va da atunci din mână, a lehamite, dezamăgit şi nefericit că nu i-a putut oferi doamnei Ana un dar deosebit, un cântec.

Fotache se întoarse cu greutate şi o luă din loc cu calabalâcul de instrumente legat de gât. Apoi, după ce ieşi din raza de acţiune a paznicului, se opri, se îndreptă de şale, scoase vioara, privi în sus, erau stele, multe stele, puse patul viorii sub bărbie şi începu să cânte, mai întâi timid, apoi mai tare, tot mai tare, să audă, da, să audă şi doamna Ana:

Foaie verde, foi de viţă Am să cânt de o domniţă care Hannah se numeşte Dă Doamne de-o ocroteşte că e fată din popor, Din poporul muncitor, Din poporul muncitor, măi.

Când aproape să termine cântecul, tocmai în momentul în care Igor apare ca să o salveze pe frumoasa Hannah din mâinile ciocoilor care o urau cu ură de moarte, doi dintre paznici de la sanatoriu, Cozorici Bănel şi Falău Gheorghe au apărut din noapte, hotărâţi şi fără niciun fel de explicaţie i-au spart vioara lui Fotache, în picioare i-au jucat-o de schelălăia sărmana ca un motan spânzurat de coadă. Unul a apucat-o apoi de partea mai subţire şi icnind a aruncat-o într-un copac, unde a şi rămas agăţată. Şi apoi i-au împuns acordeonul cu baioneta de la armă, încât bietul instrument gemu ca un porc înjunghiat, dându-şi suflarea pe un sunet gros, de de de jos. De foarte jos. Iar pe Fotache l-au îmbrâncit până când i-au pârâit oasele şi i-au spus că dacă mai

calcă pe acolo îl închid fie la politici, fie la nebuni. Şi vor alege ei unde îl vor închide, nu îi vor da posibilitatea lui să o facă. Clar?

Nimic nu mai era clar pentru Fotache, nici chiar atunci când nevasta îi pansa rănile şi îi storcea surtucul îmbibat de sânge.

— Catinca – îi spunea el nevestei –, eu nu cred că doamna Ana ştie ce au făcut ăştia, eu nu cred că doamna Ana ar consimţi aşa ceva. Nu cred, nu cred. Că ăştia ai lui Cozorici, după ce au fost la legionari, au fost la cuzişti, acum se dau bine pe lângă comunişti, tu-le mama lor de căcănari. Că eu în viaţa asta, uită-te la mine, nu mă las până nu ajung din nou până lângă doamna Ana şi să-i spun: ştiţi cine sunt ăştia ai lui Cozorici? Să nu aveţi încredere în ei! Şi ştiţi ce mi-au făcut? Şi când? Când tocmai veneam să vă cânt Cântecul lui Hannah şi Igor, aşa cum m-am prins cu domnul Igor, atunci, la Glod. Că nu de bani e vorba, e vorba de onoare şi de cuvânt şi eu, Fotache, am cuvânt, nu ca ăştia. Că aşa cum o cunosc eu acum pe doamna Ana, nici mucii nu i-ar da pe ăştia ca de-alde Cozorici sau Falău sau Guraliuc…

— Şi de acum cu ce ai să mai cânţi?, îl întrebă nemiloasă nevasta.

— Cu gura am să cânt, că asta nu mi-au spart-o, pe asta nu mi-au luat-o. Am să cânt la drâmbă, la solz de peşte şi tot nu mă las.

Adrian A lui Gheorghe Laika 92 93 Dar fără instrumente Fotache nu mai avea însă niciun haz la nunţi sau la botezuri. Cu gura nu era de ajuns, iar la drâmbă cânta aşa, una, două piese, de amuzament, dar nimeni nu mai juca după solz de peşte sau după cântecele piţigăiate îngânate la frunză. Să-şi cumpere un acordeon, nu avea bani, că dacă l-ar întâlni pe domnul Igor, acesta cu siguranţă i-ar da cele două, trei sute de ruble promise şi şi-ar cumpăra cel mai al naibii acordeon, să cânte singur, nu alta.

Din om iubit în sat, de care toată lumea avea nevoie la necaz sau la bucurie, să zică ceva de inimă albastră sau de inimă neagră, Fotache ajunse să fie ocolit de toţi. Toţi îl luau peste picior cu povestea lui cu doamna Ana, iar el, ca şi cum nu ar fi înţeles bătaia lor de joc, se apuca să spună iar şi iar povestea, să cânte Cântecul lui Hannah şi al lui Igor. Până şi Catinca, atunci când cineva o întreba ce face Fotache, ducea un

deget la tâmplă şi simula mişcarea sfredelului. Acolo, înăuntru ţestei lui Fotache era, sugera ea, un vierme.

Oamenii din sat mai ştiu că Sabin Drăgoi şi cu o echipă de cercetători de la Institutul de Folclor din Bucureşti au trecut prin zonă şi l-au înregistrat şi pe Fotache cu Cântecul lui Hannah şi Igor. Cântecul a fost difuzat, parţial, la radio.

Se zice, de asemenea, că însuşi poetul Dan Deşliu a fost fascinat de versurile cântecului, l-a căutat pe Fotache cu gândul să dea o formă cultă textului, să îl îmbunătăţească, să dea încă o dată lovitura în literatura română, aşa cum făcuse şi cu Lazăr de la Rusca. Ghinionul a făcut ca Ana Pauker să intre brusc în dizgraţia şefilor ei de la Moscova, să ajungă la puşcărie, iar poetul Deşliu a trebuit să se lase păgubaş.

Când Ţepordei i-a spus lui Fotache că doamna Ana a intrat la puşcărie, asta era prin februarie 1953, acesta a luat vestea ca pe o manevră a lumii întregi de a-i scoate din cap povestea pe care el o trăise de-adevăratelea. S-a frământat câteva zile, a mai trecut pe la Ţepordei doar, doar o mai afla ceva veşti, însă acesta ocolea subiectul, era periculos să vorbeşti despre o persoană sau alta, nu ştiai pe cine deranjezi.

Apoi Fotache a dispărut de acasă. Catinca îl ştia la biserică, unde mai cânta în strană duminica. Nu a ajuns acasă nici luni, nici marţi. Miercuri Catinca s-a dus la Ţepordei, jandarmul satului, care acum fusese avansat miliţian şi l-a întrebat pe acesta dacă nu ştie ceva despre bărbatul ei. Nu, acesta nu ştia, dar se va interesa în comunele din jur. În zilele acelea ninsese zdravăn, aşa că dacă Fotache a luat-o cumva aiurea pe câmpuri, l-au înghiţit zăpezile, îi spuneau femeii vecinii.

Pe 6 martie 1953, când Fotache intra în comună în duba miliţiei, care se strecura greu printre troienele rupte cu plugul unei maşini de război, cu şenile, clopotele băteau de ceasuri întregi anunţând trista veste a morţii lui Stalin. Femeile plângeau, bărbaţii umblau fără rost pe uliţele satului sau chiar păşind peste troienele cât gardul, îngheţate, întrebându-se ce e de făcut în situaţia dată. Nimeni nu ştia şi asta adâncea şi mai tare panica, prin mai toate curţile se auzeau bocete şi

înjurături, zbierete de animale uitate neadăpate şi nehrănite.

Zăpada îngheţată scârţâia. În acest vacarm nu putea trece neobservat faptul că a apărut în sat o maşină neagră a miliţiei, care claxona de mama focului ca să atenţioneze pe cei care umblau fără rost pe drum. Din maşină a fost coborât, mai mult tras şi îmbrâncit, Fotache. Când l-a văzut pe bărbatul ei în mijlocul miliţienilor, cu o vânătaie la ochiul stâng, cu barba crescută până sub pleoape, cu hainele flendurite, ţinut cu mâinile la spate, Catinca a avut o presimţire:

— Nenorocitule, tu l-ai omorât pe Tătuca…!

Dar nu, Fotache nu ajunsese atât de departe. El pornise doar să ajungă la Doftana, acolo unde bănuia că fusese închisă doamna Ana. Fusese oprit de o patrulă militară ruso-română Adrian A lui Gheorghe Laika 94 95 la intrare în oraş. Părea suspect pentru că povestea lui despre doamna Ana Pauker şi domnul Igor nu semăna cu poveştile celorlalţi care vagabondau în căutarea unei coji de pâine şi care nu ţineau să ajungă la puşcărie, precum Fotache. L-au dus la miliţie unde l-au închis laolaltă cu borfaşii de rând. Nu l-au ţinut decât câteva zile, locurile erau limitate şi acolo. L-au anchetat doi miliţieni plictisiţi, care l-au înregistrat într-un registru mare, cu foile soioase. Fotache le-a spus povestea sa.

L-au luat drept nebun. Şi de ce o caută pe doamna Ana? Ei, aici Fotache avea răspunsul pregătit, din cauza asta nu putea el dormi, asta îl frământa zi şi noapte:

— Da, eu atâta vreau să îi spun, că nu e bine că s-a înhăitat cu de-alde Guraliuc sau Cozorici sau Falău, nişte căcănari, că dacă atunci ajungeam să le cânt Cântecul lui Hannah şi Igor, multe le-aş mai fi strecurat eu, ca să înţeleagă şi ei în ce lume trăiau cu adevărat.

L-au băgat în dubă şi l-au expediat acasă.

Catinca, nevastă-sa, s-a mai liniştit când a aflat că nu bărbatu-său l-a omorât pe Tătuca Stalin, de asta a şi plâns de bucurie, în timp ce povestea unor vecine, în faţa porţii, ce mai delirează omul ei. O poză cu femeia lui Fotache plângând a apărut în Scânteia, ziarul partidului, iar dedesubt era o explicaţie dată de ziaristul care scrisese

articolul: „Cetăţeancă din Glod plângând la moartea Tătucului Stalin. Imaginea arată emoţia pe care o trăieşte omul simplu în faţa acestei mari tragedii a istoriei contemporane”. Catinca a aflat de poză şi de ziar de la Ţepordei, care i-a cedat ziarul contra a doi saci de cartofi. Deşi ştia că nu e adevărat, că ea plânsese soarta nenorocită a bărbatului ei şi nu moartea lui Stalin, Catinca nu a protestat şi a luat prezenţa ei în ziar ca pe un dat al sorţii.

Ziarul a circulat câţiva ani în familie, era scos la zile festive sau la sărbători, după care a dispărut. Femeia l-a ascuns sub rufele din lada ei de zestre, tovarăşul Stalin intrase în dizgraţie, lumea făcea bancuri cu el, pozele care mai rămăseseră pe ici, colo erau mâzgălite cu creionul chimic, îi erau desenate coarne, i se ataşau ochelari cu lentile mâzgălite cu cărbune, ba în câteva imagini la gât i se aplicase o frânghie care îl atârna pe Tătuca Popoarelor de o grindă bine conturată din creion. Vorba lui Ţepordei, spusă odată la crâşma din sat, când le explica oamenilor cam spre ce se îndreaptă lumea: cât o fi de important omul încuiat într-o statuie, tot îl găinăţează porumbeii.

Ce s-a mai întâmplat cu Fotache?

La un an, doi şi-a mai revenit din boala de nervi de după acele evenimente, dar rămăsese cu o stare de muţenie pe care nu o avusese mai înainte. Dacă îl puneai să facă treabă, făcea treabă. Dacă îl lăsai să stea pe prispă, o zi stătea pe prispă fără să facă nimic, uitându-se doar, aşa, în gol. Unul, altul îl mai provocau cu întrebări despre doamna Ana, dar Fotache nu părea să se lase provocat: îi privea cu milă. Apoi în anul 1960 a murit tovarăşa Ana, ştirea a apărut într-un colţ de ziar. A fost incinerată. Ţepordei a oprit maşina miliţiei la poarta lui Fotache, care stătea pe bancă, era un miez de iunie înflorit, şi i-a comunicat că tovarăşa Ana kaput, koneţ, a dat ortu’

popii, a murit. Fotache nu a părut să dea importanţă prea mare veştii, l-a privit pe miliţian ca şi cum ar fi văzut prin acesta până departe, dar după două, trei zile a făcut febră mare, a început să delireze, a refuzat mâncarea şi apa şi a murit.

Cântecul lui Hannah şi al lui Igor, cel compus de Fotache, a mai fost cântat în sat o vreme, după care cineva – probabil profesoara de

muzică Lia Slabu, care a făcut şi o monografie a satului, a înlocuit pe Hannah cu Ana şi pe Igor cu Ioan, susţinând că e vorba de un cântec popular apărut în zonă din vremuri incerte. Şi niciun cuvânt despre Fotache, închipuiţi-vă.

Laika 96 97 7.

După cercetările doctorului Pantazi, din 1949 la Glod, aşezământul cunoaşte o nouă viaţă. Conform fişelor de magazie şi a inventarelor, a registrelor de achiziţie şi a bonurilor de consum, a referatelor de necesitate şi a notelor de comandă, se fac cumpărături masive, se fac investiţii serioase. Se cumpără pături, cearşafuri, perdele, feţe de masă, prosoape, veselă diversă, unelte de lucru. Se cumpără mâncare, făină, carne, orez, peşte, arpacaş, butoaie cu ulei, zahăr la tonă, sare la basculantă. Se cumpără chiar şi vin, numai în 1950 s-au cumpărat treizeci şi şapte de hectolitri, alcool dublu rafinat, patru sute de sticle la jumătate de litru. E viaţă.

Apar nume noi de medici, de asistenţi, de personal administrativ.

De la 1 ianuarie 1949 până în 15 iunie a aceluiaşi an, director este Mircea Pepeneaţă, „ofiţer rezervist reangajat", după cum scrie într-o autobiografie găsită în arhivă. În continuare există însă o notă prin care cetăţeanul Pepeneaţă Mircea (născut la… în anul… din părinţi…) a fost deferit Tribunalului Poporului cu acuzaţia de criminal de război pentru participarea la acţiuni duşmănoase pe Frontul de Est. La Glod se ascunsese de mânia poporului şi de braţul lung al justiţiei populare şi a celei a istoriei. Dar nu i-a mers.

Apoi, de la 16 iunie 1949, director e Dacian Sârbu, un popă răspopit care într-o autobiografie ataşată la dosarul său de angajat denunţă misticismul din sânul poporului, căruia îi căzuse şi el pradă în copilărie şi tinereţe, dar de care se debarasase ca de o boală ruşinoasă. Îi acuza pe părinţii săi că îi inoculaseră tot felul de tâmpenii mistice în cap şi numai întâlnirea cu cercurile progresiste marxiste ale vremii îi luminaseră calea. Dacian Sârbu nu a stat foarte mult, în anul 1950, în septembrie, este avansat, conform unei note de transfer, la Bucureşti pentru însărcinări speciale. Apare în mai multe rânduri în dreapta lui

Mihail Sadoveanu, la ieşirile publice ale scriitorului, fiind un fel de consilier pe probleme greu de precizat.

Într-un film din anul 1958, când Mihail Sadoveanu este ales vicepreşedinte al Marii Adunări Naţionale, Dacian Sârbu apare şi el câteva secunde venind de undeva din spate, aplecându-se la urechea maestrului şi şoptindu-i ceva. Sadoveanu se încruntă, se scarpină cu degetul arătător de la mâna stângă pe lobul urechii, după care îi face semn să se retragă. În timp ce Dacian Sârbu se retrage, Sadoveanu scoate din buzunarul de la piept ceva, duce mâna la gură după care ia o înghiţitură de apă dintr-un pahar pe care îl avea în faţă. Probabil că Dacian Sârbu îi amintise maestrului că trebuia să ia o pastilă la oră fixă. O luase. Poate că momentul ar fi trecut în anonimat, ca atâtea alte momente din viaţa fiecăruia, numai că la moartea lui Mihail Sadoveanu, în anul 1960, televiziunea realizase un film cu imagini din viaţa scriitorului, care rulase în toate cinematografele din sate şi oraşe ca jurnal care era oferit publicului înaintea filmelor artistice. Când filmuleţul a rulat şi la Glod, la caravana cu filme care trecea din sat în sat, un paznic de la sanatoriu, Costică Roşculeţ, l-a recunoscut şi a strigat să audă toată lumea:

— Dar acela e Dacian Sârbu, şeful nostru de la sanator…!

El m-a angajat, Dumnezeu să-l ţină!, a mai strigat el, adresându-se mai mult nevesti-sii care avea loc mai în faţă. Şi nu Adrian A lui Gheorghe Laika 98 99 era puţin lucru, în acelaşi timp, să recunoşti pe cineva la aşa moment important.

Urmează, din 14 septembrie 1950, Vasile Hârdău, care semnează când plutonier, când agent şi care rămâne până în anul 1953, când moare în unitate, în somn, din cauza unei intoxicaţii. Grigore baci i-a spus mai târziu doctorului Pantazi că Vasile Hârdău murise în comă alcoolică, după ce răsese jumătate de litru de alcool tehnic îmbunătăţit cu sirop de mentă şi că fusese înmormântat cu ceva onoruri militare în satul său din Năsăud.

Doctorul Pantazi a înţeles că sanatoriul, după listele cu bunuri de consum şi după efectele achiziţionate, în acea perioadă nu mai era o unitate medicală, ci una de refacere a forţelor pentru trupele care

luptau în munţi cu partizanii, cu insurgenţii, cu cei care nu înţelegeau istoria şi nu se supuneau vremurilor noi care dăduseră buzna în societatea românească. Şi erau mulţi.

În anul 1951, la sfârşitul lunii martie, a aflat doctorul Pantazi de la Grigore Aşchilean, la sanatoriu a ajuns Vasile Moiş Bilibău, cunoscut de toată lumea ca unchiul Vanea, cel pe care ziarul Scânteia îl numise „Vânătorul de partizani".

A ajuns noaptea, era trecut de miezul nopţii. Maşina cu care venise era ca un bulgăre mare de noroi, năclăită de la luptele din munţi, de la rostogolirea pe terenuri accidentate unde nici cu piciorul liber nu ai fi reuşit să ajungi. Ei, Bilibău ajunsese, pentru el motorul nu avea limite de folosinţă, trebuia să se supună comenzilor, să se supună gândului celui care îl strunea. Maşina era o Volga de teren pe care o foloseau în timpul misiunilor de pe front ofiţerii sovietici.

Bilibău avea ochii roşii de sânge. De două luni nu dormise decât în picioare, sprijinit de copaci. Îşi pierduse camarazii pe drum, unii căzuseră la datorie, alţii renunţaseră la luptă.

Oricum, nu erau de calibrul său, ca să reziste.

Activitatea de vânare a partizanilor întreprinsă de Bilibău, dacă cineva ar sta să îi scrie povestea, se împărţea în două etape. În prima fază acţionase în munţii Buzăului, acolo luptase în echipă, ucisese vreo douăzeci de fugari în munţi, de nesupuşi ai regimului. Aici fusese însă plevuşcă, oameni speriaţi de vremuri, îi ciuruiseră ca la o vânătoare de fazani.

A doua fază, cea mai grea, a fost însă în Munţii Vrancei, în zonele Nereju şi Soveja. Aici luptase cu grupurile fraţilor Cucu, cu grupul lui Mândrişteanu. Le-a spart.

La un moment dat rămăsese singur, singurel. Învăţase să citească în stele, în frunze, în pietre. O frunză mişcată, atât, îi era îndeajuns ca să depisteze un fugar. Şi nu-i scăpa.

Omorâse peste cincizeci de partizani, pe câţiva îi sugrumase cu mâinile goale. Le-a întins capcane unora, ca fiarelor sălbatice, făcându-le nişte gropi acoperite cu crengi pe cărările pe care bănuia că vor trece. I-a prins. La un moment dat doi indivizi, căzuţi într-o

capcană, se dădeau studenţi geologi, veniţi să studieze bolovanii din munţi. Rahat! I-a terciuit.

Pe altul l-a prins cu pantalonii în vine, călărindu-şi nevasta într-o vâlcea. A fost pentru ultima oară pentru amândoi. Chirăiau că aşa şi pe dincolo, că nu sunt partizani, că o fi, că o păţi…!

Rahat!

Îi ura pe partizani, ura pe oricine luase calea munţilor dintr-un motiv sau altul. Nu ştia de ce îi ura, dar era ca un câine care primise comanda şi nu şi-o mai putea scoate din minte. Îi ura cum îl urâse pe taică-său, beţivanul care vânduse tot pământul familiei ca să-şi plătească rachiul zilnic de la Moriţ Ovreuţă, băcanul din Săhăteni.

În două luni nu mâncase decât rădăcini şi ierburi, ouă de pasăre găsite în scorburi şi chiar putregai de copac, care era dulce pe limbă. Şi ciuperci crude.

Adrian A lui Gheorghe Laika 100 101 Când a ajuns la Glod, nu mai vorbea, ci doar mârâia. De ce ajunsese aici? Pentru că îl cunoştea pe Vasile Hârdău, şeful sanatoriului, cu care fusese vecin în sat. Când l-a văzut, Hârdău nu l-a recunoscut din prima, s-a refugiat în birouaşul său şi şi-a căutat pistolul pe care ar fi trebuit să îl poarte mereu.

Dar Bilibău l-a ajuns din două salturi, l-a prins de umăr, l-a privit în ochi cu ură, până ce Hârdău s-a lăsat moale pe un scaun.

— Vasile, tu eşti?, a îngăimat Hârdău.

Dar Bilibău nu îi putea răspunde, din gură îi ieşea un lichid roşietic, gingiile îi sângerau. A dat din cap, atât.

Degetele de la mâini îi erau înţepenite ca şi cum ar fi fost ţinute îndelung pe o sferă de gheaţă, probabil de la încordarea cu care le ţinuse pe patul armei.

Hârdău a prins ceva curaj şi l-a sprijinit la rândul său, să se aşeze pe un scaun.

I-au pus mâncare în faţă, dar Bilibău nu a reuşit să înghită nicio bucăţică.

S-a străduit, dar nu intra. Ura din ochi s-a stins încet, încet şi s-a transformat într-o mare oboseală.

Ca şi cum şi-ar fi amintit ceva din pustiul cărnii, cu pumnul

strâns a împrăştiat toate vasele de pe masă, paharele, băgând groaza în cei de faţă.

L-au împins spre pat. I-au pus o pernă, dar a aruncat-o.

A aruncat cearşaful de pe pat, sfâşiindu-l.

S-a culcat pe salteaua arămie, ruptă în câteva locuri şi a dormit îmbrăcat vreo cinci zile.

Cei din jur se întrebau dacă nu a murit.

Horcăia, fluiera, se lupta în somn.

Când s-a trezit, s-a uitat în jur şi părea să nu recunoască nimic.

A vrut să întrebe ceva, dar din gură i-a ieşit un urlet.

Hârdău s-a înfăţişat imediat:

— Vasile, Vasile…!, îngăimă el. Ţi-e foame?

Bilibău dădu din cap că da. Ca şi cum ar fi fost pregătit, Hârdău îi aduse o oală cu carne fiartă şi un castron de tablă, poftindu-l să se servească. Bilibău a aruncat castronul şi a apucat oala. Erau cam zece kilograme de carne fiartă, în amestec, vită, porc şi cal. Sigur o să crape, după atâta post.

A înfulecat-o toată, râgâind din când în când, scuturându-se ca apucat de friguri. Oasele le-a împrăştiat pe jos, zeama groasă din oală a supt-o cu sete.

Şi-a cerut arma. Gâtul i se umezise acum, începuse să articuleze cuvintele.

Hârdău i-a explicat că nu avea nicio armă când sosise, probabil că i-o furase cineva.

Imposibil să-i fure cineva arma, imposibil.

A cerut arma lui Hârdău, ca să plece în munţi, din nou, la vânătoare de partizani.

Hârdău i-a spus că gata, nu mai sunt partizani în munţi, că au fost lichidaţi toţi, că scrisese în Scânteia.

Nu se poate să nu mai fie partizani în munţi, nu se poate, spumegă Bilibău. Munţii noştri sunt plini de partizani care trebuie stârpiţi. Sunt sute, sunt mii…! I-a văzut el, s-a confruntat cu ei, le va veni de hac tuturor. Dacă nu îi vor da puşcă, va porni lupta cu mâinile goale. Dar el nu se mai poate opri, viaţa lui căpătase un sens.

L-au oprit cu greu. Hârdău i-a adus aminte de satul lor, de valea cu plopi şi cu apa Şurloaia în care prindeau peşti cu mâinile goale, aşa cum prinde el azi partizani. Între timp Hârdău a scos o sticlă cu tărie pe care au băut-o trecându-şi-o unul altuia. Au vorbit despre fetele care mergeau la baltă cu pulpele dezgolite şi pe care ei le pândeau din lăstăriş, despre Moriţ Ovreuţă, băcanul care le dădea îngheţată dacă îi procurau ouă din cuibarele de acasă, despre joaca lor de-a poarca şi de-a haiducii în păduricea de la Cioloca. Au adormit îmbrăţişaţi.

Adrian A lui Gheorghe Laika 102 103 A doua zi, pentru că Bilibău era hotărât să plece în munţi, Hârdău i-a pus în mâncare sedative cât să ucidă un elefant. Nu l-au ucis pe Bilibău, dar l-au golit de energie. Stătea pe marginea patului şi bolborosea înjurături, în timp ce trei bărbaţi îl spălau de jegul adunat în luptele din munţi. Apoi începură să îl ţină din scurt cu pastilele administrate fie în mâncare, fie în băutură.

Pentru Vasile Moiş Bilibău, inspirată de faptele sale de vitejie descrise în Scânteia, Nina Cassian compusese o poezie din care Grigore baci reţinuse numai câteva versuri:

Soră apă, frate nor, Hai, veniţi încetişor la voinicul voinicilor să-i astâmpăraţi din dor, Să-i puneţi miere pe rană iar mierea să-i spună: bea-mă!

Roua-i spune: strânge-mă şi în pumn adună-mă Pe frunte răsfiră-mă Cum sunt stelele mărgele Pe cerul cu vineţele…!

Iară tu, voinicule, Ia-mă-n pumn şi strânge-mă la pe-o stea de tot amară Până trupu-o să mă doară, Până sufletul fântână Mierea inimii adună. (…)

Colo-n munţi, pe coasta sură Burghezoi-s de strânsură Dar le vine de hac lor Voinicul voinicilor.

Nina Cassian, a mai spus Grigore baci, a venit ea însăşi până la Glod, să îl cunoască pe voinicul voinicilor, incitată de faima acestuia. S-a îndrăgostit de el brusc şi i-a spus-o fără menajamente. Că aşa era ea, dacă ochea pe cineva nu se lăsa până nu îi aluneca în aşternut. Unchiul Vanea însă nu a căzut în mrejele poetei şi când aceasta a rămas doar cu voinicul voinicilor şi a vrut să-i strecoare o mână pe sub

pijamaua kaki, spre zonele mai intime, spre prohab, ca să-i pipăie mădularul, luptătorul i-a spus hotărât:

— Tovarăşo, energia mea o voi cheltui numai şi numai pentru lupta împotriva partizanilor din munţi şi nu în fandoseli de salon. Te rog să încetezi cu aceste tactici de boicotare a luptei de clasă, că nu ţin la mine. Dacă nu vrei să ajungi la Tribunalul poporului, şterge-o de aici!

Şi Nina Cassian a şters-o cu coada între picioare.

A doua zi, într-o discuţie cu Vasile Hârdău, unchiul Vanea i-a povestit cu ce intenţii venise poeta şi a conchis:

— La cât e de urâtă, mai degrabă pui capră un partizan şi îl regulezi, decât să stai cu asta cinci minute în pat. Brrr!

Vasile Hârdău a murit în 1953, iar de unchiul Vanea, cum îi spuneau cam toţi de la o vreme, nu se mai ocupa nimeni în mod special.

Devenise nervos şi cerea să fie lăsat să plece. În munţi, probabil.

Noul şef al sanatoriului, Gigel Ştirbu, nu era aşa de impresionat de povestea lui Bilibău şi nici nu avea chef să aibă oameni-problemă în unitate, aşa că îl orientă pe acesta spre Centrul regional de securitate, ca să-i satisfacă ăia mendrele.

Degeaba au încercat cei de la Centrul regional de securitate să îi explice că se cam goliseră munţii de partizani, că erau fie arestaţi, fie împuşcaţi mai toţi, unchiul Vanea o ţinea una şi bună: să i se dea arma şi să fie lăsat să vâneze mai departe partizani, oameni nesupuşi, ţărani care nu treceau cu pământ105 Adrian A lui Gheorghe 104 turile şi vitele la întovărăşiri sau fugari din calea socialismului unificator. Era amarnic.

I-au dat un post de administrator la un penitenciar, i-au dat un serviciu la oraş, la o unitate militară, să se ocupe de organizarea încorporărilor, numai că dânsul nu voia decât un singur lucru, să meargă în munţi, înarmat, ca să vâneze partizani.

Ca să-l potolească l-au internat din nou la Glod, asistat de un medic militar desemnat de la centru şi sub pretextul că vor să îi vadă starea de sănătate înainte de a-i da nişte eventuale misiuni, i-au făcut

nişte injecţii care îi anesteziau creierul, că de acolo era tot zbuciumul. După vreo zece reprize cu o substanţă folosită la anesteziile cele mai profunde, unchiul Vanea tremura ca o piftie din toate încheieturile, iar apoi a făcut o criză de sughiţ care l-a încercat trei zile şi trei nopţi fără încetare, care s-a mai oprit doar odată cu ultima răsuflare.

A fost dus la un crematoriu, la incinerare şi se zice că atunci când focul îl cuprinsese din toate părţile s-ar fi ridicat în şezut, în mijlocul flăcărilor şi ar fi strigat: Bandituuu'…! Asta o spusese asistentul principal Simon Pătrăcescu, care îl dusese şi îl predase pe proces-verbal la crematoriu şi care rămăsese să vadă cum arde un om, auzise că atunci când pielea şi grăsimea se încing, individul se ridică, deschide ochii şi pare ca viu. Numai că unchiul Vanea nu numai că păruse pentru o clipă viu, dar mai şi zbierase din toate puterile, lucru de care Pătrăcescu nu mai auzise povestindu-se. Un angajat de la crematoriu, care învârtea o lopată cu care probabil că alimenta cuptorul cu cărbuni, i-a spus lui Pătrăcescu că nu e vorba de niciun strigăt omenesc, e posibil ca individul să fi avut gaze în stomac şi acestea încălzindu-se au scos un zgomot prin gura deschisă. Numai că lui Pătrăcescu i-a plăcut mai mult să spună că Vanea a zbierat, venea şi el cu o noutate la sanatoriu.

8.

După 1965 sanatoriul a revenit la funcţionalitatea sa iniţială, aceea de spital de boli nervoase. Era exact perioada în care doctorul Pantazi revenise în ţară cu gândul să facă la Bucureşti o clinică în care să vindece omenirea de morbul Pantazi, boala aceea rară dar gravă, pe care o tratase cu succes şi în cazul Ulrich. Dar cine să se îmbolnăvească în ţară de boli asiatice, când lumea abia de circula în interior?

Paza militarizată a fost înlocuită cu o pază obişnuită, civilă, au revenit medicii şi asistenţii în rândul personalului, culoarea albă a cearşafurilor a înlocuit griul cazon. O culoare nouă au căpătat şi zidurile şi tâmplăria ferestrelor, a uşilor, un verde deschis, destul de optimist. Atunci au fost scrise şi interdicţiile pe pereţi, îndemnurile mobilizatoare. Director era Sebastin Paiu.

Primul pacient, în aceste condiţii, îşi amintea Pantazi, fiindcă el

îl preluase şi îl cazase în rezervă, fusese Coriolan Bubă, vechi ilegalist al partidului comunist, care funcţionase ca activist politic în conducerea penitenciarelor din România şi care acum, din cauza surmenajului, avea o stare de nervozitate care trebuia tratată cumva. Tovarăşul Bubă, în afară de calitatea sa de consultant pe probleme ale penitenciarelor, cu intrări şi ieşiri în birourile tuturor oamenilor importanţi din guvern, scrisese vreme de şapte ani două sute şaizeci şi opt de scrisori către diverse foruri locale sau naţionale în care aborda toate problemele cetăţeneşti posibile. Lucra extrem de organizat, Adrian A lui Gheorghe Laika 106 107 îşi făcuse o listă cu probleme, cu subiecte, se documenta peste zi iar seara, noaptea scria. Îşi punea meticulos paginile albe între care strecura o filă de indigo pentru a păstra un exemplar al fiecărei scrisori în dosarele proprii. Uneori, în zilele de sărbătoare, când ceilalţi îşi consumau timpul în mod stupid, chefuind sau pălăvrăgind fără rost, Coriolan Bubă îşi recitea scrisorile şi retrăia cu emoţie vremurile trecute, retrăia subiectul abordat. Şi câte subiecte nu există în jur, numai trebuie să te apleci să apuci de un fir. Erau chestiuni care ţineau de convieţuirea la bloc, la grămadă, într-o asociere aleatorie. Vreo şaptezeci de scrisori se constituiau într-un adevărat îndreptar de comportament în spaţiul comun al unui bloc. Acest îndreptar nu ar fi trebuit să lipsească din niciun apartament din România, din Europa, din lume. Aşa îşi spunea sieşi Coriolan Bubă, atunci când vedea cât de decăzută este lumea din jur, cât de indolentă. Apoi erau lucruri care vizau strada, cartierul, oraşul.

Coriolan Bubă avea idei despre cum ar trebui administrat un oraş, primarii multor localităţi importante primiseră scrisori de la C. Bubă cu sugestii extrem de interesante, de care vor fi ţinut seama în activitatea lor, aşa cum scriau în adresele de răspuns. O scrisoare, adresată mai multor primării, a fost preluată de către ziarul Scânteia ca model de implicare cetăţenească.

Spunea C. Bubă:

„O importantă economie la bugetul oraşului poate să provină din utilizarea judicioasă a apei calde şi din utilizarea şi mai judicioasă a combustibilului de încălzire a apei. De ce, tovarăşi, să încălzim apa

până la 80 de grade, ca apoi să o îndoim cu apă rece, ca să o facem de 40 de grade, cât are nevoie un cetăţean ca să facă baie? De ce nu o furnizăm direct pe conductă la 40 de grade, în felul acesta facem o importantă economie la combustibilul cu care încălzim apa. Un calcul simplu ne arată că într-un an înjumătăţim cheltuielile de încălzire a apei. De asemenea, de ce trebuie să băgăm în calorifere apă la 90 de grade, ca să încălzim apartamentele, ca apoi să deschidem ferestrele ca să echilibrăm temperatura din interior? Nu e mai normal să băgăm direct 40 – 45 de grade, cât e necesar şi nu mai deschidem ferestrele în timpul iernii? De ce să risipim combustibilul şi banii?"

Coriolan Bubă făcuse calcule la nivelul unui oraş cu zece mii de locuitori, înmulţise cu zece la nivelul unui oraş cu o sută de mii de locuitori şi cu o sută la nivelul unui oraş cu un milion de locuitori. Îi ieşiseră nişte cifre impresionante, cu multe zerouri, de care nu puteai să nu ţii seama, calculele păreau infailibile. În momentele sale de reverie însă, Coriolan Bubă îşi imagina aplicarea ideii sale la nivelul Europei, a lumii chiar, iar calculele sale urcau ameţitor la cifre cu sute de zerouri în coadă. Ce populaţie are Moscova? Vreo paisprezece milioane, să zicem. Dacă primarul de acolo ar aplica teoria şi calculele lui Coriolan Bubă, luând în calcul că pentru fiecare cetăţean ar consuma cam o sută de ruble pe an pentru apă caldă şi încălzire, aşa ca o sumă minimă, evident, ar obţine o economie de şapte sute de milioane de ruble. Ce s-ar putea face cu şapte sute de milioane de ruble? Multe. Interesându-se care e cel mai populat oraş al lumii, Coriolan Bubă descoperise că e Tokyo, cu peste treizeci de milioane de locuitori. Ei, da, aici economia ar fi cu adevărat uriaşă. Dar cum să ia el legătura cu primarii din Moscova şi din Tokyo? Da, asta era o problemă grea cu adevărat, dar dacă ideea va fi să prindă în omenire, atunci ea va ajunge şi la urechile celor doi primari care o vor aplica negreşit. Va fi preluată ca o idee anonimă poate, poate că nu îi vor recunoaşte meritele lui Coriolan Bubă, dar el va şti că de la el a pornit totul şi va fi mulţumit.

Fericit, chiar. Ce, mai ştie cineva cine a inventat roata? Şi ea este folosită în orice clipă de milioane şi milioane de oameni, Adrian A lui

Gheorghe Laika 108 109 simpla folosire a roţii e un omagiu adus anonimului inventator.

A existat, la momentul potrivit, un Coriolan Bubă care a avut viziunea roţii…! Poate că aşa va fi şi el, un anonim promotor al ideii de economie la folosirea apei calde şi a apei calde menajere. Şi adormea Coriolan Bubă extrem de mulţumit de sine şi de ideile sale. A doua zi însă descoperea că lucrurile se aşază greu în oraş, în ţară, în lume şi o lua cu petiţiile de la capăt. Nu era simplu, să-ţi asumi responsabilitatea funcţionării lumii, a omenirii, după nişte reguli precise.

Ţinea, până la urmă, de destin.

Coriolan Bubă avea idei extrem de simple dar cu atât mai seducătoare şi în ceea ce privea politica mondială. Luase, de exemplu, costurile războiului rece, cel dintre americani şi ruşi.

Că de la costuri pleca întotdeauna Coriolan Bubă. Din Scânteia aflase cam cât cheltuie americanii pentru înarmare, anual, numai ca să menţină starea de beligeranţă în omenire. Era mult, multe miliarde de dolari. Deşi cifrele ruşilor, în ceea ce priveşte înarmarea continuă, nu prea erau făcute publice, era la mintea cocoşului că nu puteau fi mai mici decât ale americanilor.

Că până la urmă era un război al echivalenţelor, că altfel dezechilibrul ar fi dus automat la victoria celui mai bine înarmat. Se spionau, asta era clar, arta spionajului era dusă la cote înalte, înalte. Dar dacă cele două puteri s-ar fi împăcat, nu într-un an, nu în doi, dar măcar în zece…?! Oare îşi dau ei seama ce economie ar face la nivel planetar? Ar fi miliarde şi miliarde de dolari şi de mărci…! Cu aceşti bani s-ar putea face grădinărit în Sahara, de exemplu. Coriolan Bubă ştia că aici ar trebui negociatori puternici, de încredere, care să îşi asume rostul omenirii. Da, Coriolan Bubă se oferi, în sinea sa, să fie într-o asemenea echipă de negociatori, ca element neutru, dar care să garanteze că părţile în discuţie respectă cuvintele, promisiunile, condiţiile.

După succesul cu petiţia privind economia cu apa caldă şi cu apa caldă menajeră, care fusese preluată de Scânteia, Coriolan Bubă trimise propunerea cu pacea mondială aceluiaşi ziar, numai că de data

aceasta nu mai apăru textul său. Ce-i drept ideea se regăsi în câteva articole semnate de nişte editorialişti ai ziarului, spusă mai voalat însă, dar nici pe departe nu ajunseseră la concreteţea calculelor făcute de Bubă. Se simţea uşor frustrat, dar resimţea şi o oarecare mulţumire. Era ca autorul anonim al Mioriţei, îşi spunea Bubă, care auzea balada recitată de altcineva, fără să îi fie precizat numele.

Însă maximumul de vigilenţă îl atinse Coriolan Bubă când o denunţase pe nevastă-sa, Matilda, la Securitate că făcea vrăji membrilor Comitetului Central al Partidului Comunist care se întruneau ca să rezolve probleme importante şi cu minţile legate de descântecele şi procedurile femeii nu erau capabili să ia nicio decizie. Se adunau, se uitau tâmp unul la altul, se chinuiau să spună ceva cât de cât inteligibil, dar nu le ieşea mai nimic. Tovarăşul Bubă participase el însuşi la două sau trei asemenea întruniri, când trebuia să fie luate decizii legate de închiderea a jumătate dintre penitenciarele din România, cele care ascunseseră deţinuţi politici şi constatase că şi minţile sale nu prea mai funcţionau, fiind legate de aceeaşi persoană.

Cum îşi dăduse seama că nevastă-sa e cauza acestei stări de lucruri? Când se întorsese acasă, de la o asemenea întrunire ratată, aceasta l-a privit de sus şi i-a spus apăsat:

— Coriolane, nu o să vă iasă nimic, dar nimic. Aveţi minţile legate, nu aveţi pe ce construi, că aţi distrus baza, temelia.

Pe moment nu şi-a dat seama Coriolan despre substratul celor spuse, însă când ieşise la pensie şi avea timp berechet să facă scenarii în care să îşi amestece şi trecutul, îşi dădu seama de grozăviile pe care le pusese la cale nevastă-sa. Atunci şi-a Adrian A lui Gheorghe Laika 110 111 amintit tovarăşul Bubă că nevastă-sa provenea dintr-o familie de îmburgheziţi, că se strecurase în patul său, după război, numai ca să îşi ascundă originile nesănătoase. Era dezgustat de asemenea comportament. De asta, când s-a dus la Centrul regional de securitate să o denunţe, pe lângă faptul că era vrăjitoare mai dezvăluise faptul că nevastă-sa provenea dintr-o familie cu origini burgheze, că era un element decăzut din punct de vedere ideologic, că nu punea umărul deloc, dar deloc, la propăşirea socialismului. Cererea a ajuns la un

ofiţer, Băduloiu, care a făcut cercetări şi care a ajuns la concluzia că tovarăşul Bubă urcase prea uşor pe scară socială şi politică, în condiţiile în care se însurase cu un element decăzut din punct de vedere ideologic, că socrii îi fuseseră declaraţi chiaburi şi că un cumnat este preot ortodox într-un sat din Argeş, promovând misticismul în minţile oamenilor. Propunerea lui Băduloiu era ca tovarăşul Bubă să fie tras pe linie moartă, lucru care s-a şi întâmplat, asta înainte de a fi acuzat de deviaţionism, în cazul în care s-ar fi opus. De aici s-a înteţit convingerea în mintea lui Coriolan Bubă că nevastă-sa făcuse şi de data asta vrăji, chiar şi lui Băduloiu, ca să poată să îl scoată pe el din joc. Şi reuşise.

Dar lui Coriolan Bubă nu părea să-i pese prea mult de acest episod, el continuă să îşi urle descoperirile oculte în scrisori pe care le expedia în toate direcţiile.

În anul 1966 a început războiul în Vietnam. Lumea intrase în febra unui nou război mondial. Coriolan Bubă a intervenit energic cu câteva scrisori adresate guvernelor ţărilor implicate:

America, Rusia, Australia, China. Din păcate scrisorile nu au avut efect, demonstraţia cu pagubele de zeci de milioane de dolari, calculate cu mare minuţie de către Coriolan, nu a văzut lumina tiparului nici în Scânteia, nici în România liberă, nici în Munca de partid. Dar undeva, acolo, tot se păstrează, va veni un moment în care lumea va spune că mare dreptate a avut Coriolan Bubă, păcat că atunci nu am aplecat urechea la cele spuse de dânsul. Dar va fi prea târziu.

În 25 ianuarie 1967 s-a pronunţat divorţul de Matilda, iar pe 27 ianuarie a explodat, înainte de a porni spre Lună, naveta spaţială „Apollo 1” carbonizându-i pe cei trei cosmonauţi americani Virgil Grissom, Edward Withe şi Roger Chaffee.

Ştirea a apărut în Scânteia şi nu avea niciun comentariu.

Coriolan Bubă a scris ambasadei SUA de la Bucureşti pretinzând că ştie că fosta sa soţie, Matilda Bubă, actualmente Matilda Spânache, revenită la numele de domnişoară, a făcut vrăji ca nefericiţii cosmonauţi să nu ajungă pe Lună. De unde ştia? Pe 25 ianuarie, după divorţ, când s-au întâlnit faţă în faţă, ca doi boxeri la cântarul oficial,

Matilda i-a şuierat printre dinţi:

— Netrebnicule, vede-te-aş de acum numai când ai să-mi rânjeşti de pe lună, că poate te împachetează americanii şi te leapădă pe acolo! Vede-te-aş explodând ca butelia! Vede-te-aş spânzurat de limbă!

E clar: lună, americani, explozie. Ce alte argumente mai trebuie?

De la ambasada SUA a primit o scrisoare în care i se mulţumea oficial lui Coriolan Bubă pentru condoleanţele adresate cu ocazia morţii celor trei cosmonauţi, fiind limpede că nimeni nu citise conţinutul delaţiunii sale. Luaseră mesajul de-a valma, cu altele, pe un fond al emoţiei publice privind soarta celor trei nefericiţi care porniseră aiurea prin cosmos.

Ar fi trebuit să fie mâhnit, dar nu era. El îşi făcuse, în felul lui, datoria.

În 1968 Coriolan Bubă i-a scris lui Ceauşescu ca să o denunţe pe fosta nevastă că ea i-a manevrat pe ruşi ca să invadeze Cehoslovacia. Coriolan Bubă avea dovezi. În acelaşi timp, îi cerea imperios lui Ceauşescu să nu participe cu trupe, Adrian A lui Gheorghe Laika 112 113 că ar fi costuri prea mari şi aici făcu o serie de calcule care priveau cheltuielile cu trupe, cu maşini de război, cu transport, cu hrană. Calculele erau făcute pentru o mie de militari, pentru două mii, pentru cinci mii, dar cu posibilitatea de a afla nişte rezultate concrete şi la efective mai mari.

Satisfacţia mare a lui Coriolan Bubă a fost că imediat, a doua zi chiar, Ceauşescu a ieşit la televizor şi a condamnat invazia sovietică din Cehoslovacia spunând că armata română nu va ataca un popor prieten.

A cerut să îl vadă pe Ceauşescu, să îl felicite personal şi să îi mai vândă nişte ponturi în aceeaşi chestiune. A primit confirmarea cererii sale şi o invitaţie.

La intrare la Comitetul Central a fost primit de doi consilieri ai preşedintelui care l-au condus într-o sală în care erau nişte pupitre ca la şcoală şi a fost pus să scrie în amănunt despre scopul vizitei şi despre ceea ce vrea să comunice cu şeful statului. Coriolan Bubă a

simţit că era momentul mult aşteptat, acum se va afirma la cel mai înalt nivel. Aşa că nu putea rata acest moment şi se apucă să înşire tot ce ştia despre pacea mondială, despre costurile conflictelor făcând o comparaţie între războiul din Vietnam şi invazia de la Praga. S-a apucat de scris la ora 11 şi 15 minute, iar seara la orele 17 şi 30, când se încheia practic activitatea la Comitetul Central, încă nu îşi definitivase materialul.

L-au scos cu forţa.

Pentru că se împotrivea, l-au băgat într-o dubă.

Un ofiţer i-a smuls teancul de foi de la piept şi a citit pe sărite.

E clar, a spus. Şi nu l-au mai adus la Glod, la sanatoriu, l-au trimis direct la balamuc, cu recomandarea de a fi supravegheat şi eventual de a fi pus în cămaşă de forţă.

După câteva zeci de injecţii devenise melancolic.

Se plimba prin curtea ospiciului măsurând distanţele dintre coşurile de gunoi. Şi aici, constata el, se făcuse risipă, erau suficiente doar jumătate dintre coşurile din incintă la volumul de gunoi adunat într-o zi.

Ultima lui reclamaţie, ataşată la actul de anchetare a decesului, ca probă a stării de sănătate, găsită în buzunarul de la piept al cămăşii, era adresată lui Dumnezeu însuşi, căruia i se reproşa că făcuse lumea prost, cu o mare risipă de mijloace, cu mare risipă de materiale, cu mare risipă de energie, că dacă el, Bubă, ar fi avut puterile Celui de Sus ar fi făcut o lume i-re-pro-şa-bilă!

S-a aruncat de la etajul trei al spitalului după ce a încălecat o balustradă, un geam, a ajuns pe o mică terasă de unde a plonjat în gol, fără nicio precauţie, fără nicio ezitare, grăbit de parcă avea o întâlnire extrem de importantă. A căzut direct în cap.

Laika 114 115 9.

Tot doctorul Pantazi îl primise şi îl încartiruise şi pe Ion Măcinoi. Acesta fusese anchetator în câteva dintre închisorile din România. Fusese la Râmnicu Sărat, la Jilava, la Piteşti, la Aiud. Era crunt. Se spunea despre el că ucisese cu mâinile goale, prin sugrumare, o mulţime de deţinuţi politici. Avea doi dinţi de metal, bine poziţionaţi

în gură în dreapta şi în stânga, care uneori, când bătea lumina în vreun fel, păreau doi colţi de vampir. Şi cu aceştia îi speria pe cei din jur. Chiar şi pe deţinuţii care văzuseră multe în viaţa lor îi speria cu dinţii lui de metal. De ce ajunsese la Glod? Pentru că minţile i-o luaseră razna. Doctorul Pantazi însuşi îl diagnosticase cu un soi de schizofrenie extrem de rară şi îi deschisese un dosar de observaţie pentru a ajunge la nişte concluzii generale care să dea un nume maladiei. Ce se întâmplase, de fapt, cu Ion Măcinoi? Luptase în munţi şi se spune că toţi cei pe care îi urmărea fuseseră capturaţi, dar niciunul viu. Nu avea milă.

Apoi în închisorile în care se ocupase de politici, dacă intrai în mâinile lui Măcinoi nu puteai să nu mărturiseşti. Ce să mărturiseşti? Ceea ce îţi cerea el. Pusese pariu cu un gardian că dacă îl anchetează el, da, el, pe cel mai înverşunat şi mai rezistent deţinut de la Jilava, la un moment dat, acesta va recunoaşte că şi-a violat mama şi nu doar o dată ci de mai multe ori, că şi-a sodomizat fratele şi că urmărea să pună la cale un atentat cu bombă ca să ucidă pe toţi membrii Comitetului Central când aceştia erau la o plenară.

Deţinutul pe care căzuse pocinogul demonstraţiei de forţă a lui Măcinoi se numea Corneliu Blejuşcă şi era de loc din Fundu Moldovei, fusese călugăr la un schit din Rarău şi fusese trimis acasă în urma decretului din 1959, când se închiseseră mai multe mănăstiri şi schituri. Numai că individul nu se întorsese acasă, ci alesese să se ascundă în păduri, să îşi improvizeze un fel de bordei din crengi şi lut, în care dusese nişte icoane şi în care continua activitatea sa mistică sub numele de monahul Calistru. Că se ascunsese numai el, hai, mai treacă, meargă, dar o mulţime de oameni îl căutau, cu unii avea dialoguri în care îndemna la nesupunere, spunându-le că nu va mai dura mult şi vor veni în România Iisus Hristos şi americanii. Ordinea în care vor veni nu era precizată. Ei, deţinutul Blejuşcă nu recunoştea nimic din ceea ce-i cereau anchetatorii, să dea o listă cu cetăţenii care îl căutau, ce vorbea cu ei, de ce îl căutau, cu cine mai era în relaţie, de ce se ascunsese în păduri, când – se ştie –, dacă cineva nu are nimic de ascuns se dă pe brazdă, în societate.

Pe el l-a ales Măcinoi să îl ancheteze pe baza pariului pus cu gardianul Bereţchi. În două ceasuri, da, atât, Blejuşcă semnase tot ce îi ceruse anchetatorul. Şi nu cu martori, ci doar în situaţia de unu la unu, în camera de anchetă.

Ce semnase?

Că îşi violase mama, că îşi sodomizase fratele, că voia să arunce în aer clădirea guvernului…!

După ce arătase declaraţia obţinută „prin liber consimţământ", cum scria însuşi deţinutul, Măcinoi îi spuse aparte gardianului Bereţchi:

— Ştii care e performanţa, de fapt? Că banditul nu are mamă, că i-a crăpat de mic, că nu are nici frate şi că nu a fost Adrian A lui Gheorghe Laika 116 117 niciodată în Bucureşti, ca să aibă habar unde se află guvernul…

Dar am vrut să vă arăt cum se lucrează.

Ce metodă folosise Ion Măcinoi ca să obţină declaraţiile dorite? După ce l-a buimăcit pe deţinutul Blejuşcă cu câţiva pumni, l-a dezbrăcat şi i-a prins ouţele cu un cleşte şi i le-a înţepat de câteva ori cu un ac. Şi de fier dacă ai fi, tot nu ai rezista la aşa ceva. Şi nici fostul călugăr nu rezistase. Măcinoi nu a mai fost interesat de ce se întâmplase cu fostul călugăr, dar asta nu mai era treaba lui. Oricum, luase ani grei de puşcărie, păcat că nu erau executaţi din prima, prea multă tevatură cu nişte elemente de acest tip.

La Aiud a fost trimis Măcinoi ca să rezolve câteva cazuri, erau câţiva rezistenţi care nu mărturiseau şi pace. Era crunt şi aici. Intrau în panică până şi gardienii care încercau o vagă compătimire a deţinuţilor. Erau, totuşi, oameni. Şi oameni fiind ei înşişi, lesne ar fi putut să ajungă şi ei în celulă. Că motive apăreau din nimic. Un fost gardian, Alexe, de exemplu, fusese prins în timp ce dădea de pomană o pereche de izmene unui deţinut care dârdâia de frig, după ce fusese anchetat de Măcinoi şi udat cu apă, apoi aruncat în celulă la minus cincisprezece grade. Cincisprezece ani a luat nefericitul gardian.

De la o vreme însă Măcinoi nu se mulţumea cu ancheta de peste zi, ducea programul mult peste miezul nopţii, iar uneori cerea să intre

în celulă, între deţinuţi, să-şi continue treaba. Era amarnic.

Numai că la un moment dat cei din jur au observat nişte lucruri ciudate în comportamentul lui Măcinoi. Dacă ziua snopea în bătaie pe câte un deţinut, la anchetele suplimentare, pe care tot el le comanda, noaptea, cerea permisiunea gardienilor să intre în celula anchetatului, singur, unde rămânea până la ziuă. Şi ce făcea aici? Plângea.

Îmbrăţişa picioarele învineţite de lovituri ale deţinutului şi plângea stropindu-le cu lacrimi.

Îşi cerea iertare privindu-l în ochii măriţi de consternare pe cel anchetat.

Îşi smulgea părul din cap numindu-se pe sine ticălos, cârpă umană, căzătură, păcătos, mizerabil.

Să vă rugaţi pentru nefericitul şi ticălosul vostru frate, le spunea plângând Măcinoi.

La un moment dat începuse să bolborosească nişte rugăciuni numai de el ştiute, fixa un punct spre Răsărit, îşi făcea cruci. Erau speriaţi deopotrivă şi gardienii, dar şi deţinuţii.

Când venea dimineaţa însă, la ora nouă şi un minut începeau anchetele obişnuite. Le conducea, evident, Măcinoi. Era crunt.

Dacă peste noapte îţi stropise picioarele cu lacrimi, a doua zi te umplea cu totul în sânge. Deţinutul care declarase de zece ori mai mult, în cursul anchetelor obişnuite, decât făcuse în viaţa asta, se simţea golit de orice informaţie nouă, cu care să astâmpere cruzimea lui Măcinoi. Totul era să rezişti şi să rămâi în viaţă până seara. Că urma noaptea şi atunci se înfăţişa noul Măcinoi. Sfântul. Umilul. Păcătosul. Îţi zdrobise nasul cu un pumn? Noaptea îţi săruta cranţul zdrenţuit al nasului îmbibându-l cu lacrimi. Cu cămaşa lui îţi ştergea sângele de pe buze, de pe trup, de pe picioare. Plângea. Începea uneori să povestească despre mama lui care ajunsese la o mănăstire din zona Vâlcea, nu era neapărat maică, ci era în îngrijirea altei rude care o sfârşise tot acolo şi care îi trimitea şi acum pachete cu ciorapi de lână împletiţi cu mâinile ei, mănuşi cu un deget şi dulceaţă de cireşe amare sau de gutui, care îi plăceau lui.

Au fost momente, desigur noaptea, când împărţea borcanele cu

dulceaţă trimise de mama lui cu deţinuţii pe care îi stâlcise în bătaie în cursul zilei. Mâncau săracii, cu frică, ştiau că a doua zi le ieşea zeama dulceţii pe nas.

Adrian A lui Gheorghe Laika 118 119 Într-una din nopţi, pe când îşi liniştea sufletul îmbrăţişând pe un deţinut căruia îi spărsese capul peste zi, scosese din buzunar o scrisoare primită de la mama lui, Valeria şi îl implorase pe deţinut, un anume Vartolaş, să o citească. După ce s-a codit un pic, motivând la început că nici ochii nu îl mai ajută, deţinutul începu să citească. Mormăit. Silabisit.

Înfricoşat.

— Mai tare, i-a spus Măcinoi. Şi mai rar. Te rog. Te rog.

— „Puiu' meu, dragu' mamei, să ştii că anul acesta s-au făcut afinele înspre Horezu şi am reuşit să adun câteva kilograme.

Îţi voi face dulceaţa care îţi place ţie şi ţi-o voi trimite prin cineva care ajunge aproape de Aiud. Mi-ai spus că ai fost în misiune şi ai rămas fără ciorapii de lână. Am stat toată noaptea, după rugăciune şi am împletit, cred că am să pot să îţi trimit cinci perechi de ciorapi, de astă dată. Dacă mai poţi ajuta un amărât din închisoare, după cum îmi spui că faci, Dumnezeu nu te va lăsa de izbelişte şi te va ajuta la rândul Lui, după sufletul tău bun. Sunt fericită să aud că eşti bine şi că îţi faci treaba cum trebuie, cred că tatăl tău, Dumnezeu să îl ierte, ar fi fost foarte mândru să te ştie realizat. Poate te aşezi şi tu la casa ta, să ai copii. Dinspre mine să nu îţi faci griji, după moartea tatălui tău pe front şi după ce am ales Calea Domnului, după ce te-am făcut pot să mă rog acum ca paşii tăi să fie cu adevărat pe drumul vieţii. Dumnezeu să te binecuvânteze! Mama Valeria".

Bizareriile din comportamentul lui Măcinoi nu au trecut neobservate la Securitate şi ca să nu-l înfunde la comportament deviaţionist, ca pe atâţia alţii, a fost trimis la Glod, la refacere.

Aici, la fel. Ziua urla, găsea că asistenţii, că doctorii, că personalul administrativ, că bolnavii înşişi, toţi erau duşmani ai poporului. Ar fi vrut să-i ancheteze, mama lor de bandiţi care se ascunseseră în dosul halatelor, în pijamale, departe de lume.

Dar el îi va dovedi, că de asta a venit el aici! Noaptea, însă, se

muta dintr-un salon în altul, plângea, dacă cineva avea răbdarea să îl asculte, Măcinoi îi vorbea despre sufletul său chinuit, despre aspiraţiile sale spre fiinţa bună care zăcea închisă în el. Asistenţii din serviciul de noapte deseori se distrau ascultându-l, prefăcându-se că îl iau în serios, le mai trecea timpul astfel.

Dimineaţa, însă, Măcinoi se scutura de aburii nopţii, scotea un urlet scurt, scrâşnea din dinţi şi îşi începea rolul de dur, de amarnic.

Câteva zile l-au suportat aşa, de la o vreme însă dimineaţa îi aplicau un sedativ puternic, pilulă sau injecţie, încât teribilul Măcinoi părea o râmă pusă la curent, se zbătea incoerent, urla fără să ducă urletul până la capăt, ameninţa fără să ducă o frază până la capăt. Noaptea, în schimb, îl lăsau în apele lui, să se târască de la o uşă la alta, ca un sfântuleţ care caută o gaură în gardul raiului, ca să intre.

N-a intrat în rai, ci în pământ. Într-una din zile, în timp ce se sforţa să înjure tot ce întâlnea cu privirea, o venă albastră i s-a umflat de la gât până pe frunte. I se vedea sângele gâlgâind, aşa cum o vită ar fi băut apă, cu poftă şi gâştireaţa i se mişca în sus şi în jos, ochii i se bulbucară în căutarea unui răspuns la ceea ce i se întâmpla. Avea ochii verzi tiviţi cu nişte cerculeţe de sânge. Apoi Ion Măcinoi intră în noaptea veşnică. Şi noaptea, ştim deja, Măcinoi umilul, păcătosul intra în pielea de mucenic.

Iar într-o noapte veşnică ai timp să ajungi şi la mântuire, dacă ai ştiut vreodată în ce parte trebuie să o apuci.

Laika 120 121 10.

Între documentele oficiale, fişe şi note de magazie, reţete sau procese-verbale de casare, doctorul Pantazi descoperi şi un caiet care spunea ceva despre momentul în care căţeaua Laika plecase să cucerească cosmosul. Doctorul Pantazi trăise la Viena toată povestea, presa vestică minimalizase evenimentul susţinând că totul nu fusese decât o acţiune de propagandă prost croită şi agresiv promovată. O asociaţie, National Canine Defence League, a îndemnat iubitorii de animale la un minut de reculegere în noiembrie 1957, după ce Laika, cea lansată în spaţiu cu racheta „Sputnik 2”, murise de hipertemie pe altarul ştiinţei. Doctorul Pantazi fusese între cei care se reculeseseră în

memoria căţelei, nu că ar fi fost interesat de subiect, dar se afla întâmplător în parcul din faţa Primăriei şi nu putea să spună nu iniţiativei populare. Cine scrisese în caiet despre Laika? Nu era nicio semnătură. Poate era vreo probă în vreun dosar de internare? Oricum, Pantazi îi citi lui Ulrich poezia care începea cam aşa:

— Doi plopi împung cu vârful zorii, un cârd de ciori coboară lin, pe nesfârşitul de senin se-mping umăr la umăr, norii. Par o armată ce se-ntoarce din luptă crâncenă şi grea, în urma lor ca o perdea tot orizontul se desface. Şi cerul parcă se dezghioacă din ghemul de culori şi fum, mă văd cum rătăcesc pe drum şi cornul lunii se apleacă…! Apa Hymerei rupe dealul rostogolind pământ şi zgură, cuvintele se smulg din minte şi toate se opresc în gură, aproape mă sufoc de sila ce-mi încălzeşte sânge, piept, aş vrea s-adorm o veşnicie, da-n veşnicie-s tot deştept. Pe-un mal mi-e tinereţea şuie, pe altul sunt tot eu, bătrân, nu ştiu pe care să rămân cu inima bătută-n cuie… Mi-e frică, tată, ce era tărâmul viselor rebele, azi nu mai e, căci o căţea sparge în dinţi roiuri de stele.

Muşcă din lună, curge sânge, muşcă din nori, curge venin, pe ochi, pe buze, pe morminte suspinul se preface-n spin. Căţeaua-i Laika, ea în zbor viteza razei întrecu, şi se înfipse-n cer ca o săgeată ce nu se mai întoarce, nu…

— Foarte formoz, i-a răspuns Ulrich. E vorba de căţeaua Laika din cozmoz…?

— E vorba de căţeaua din noi, dragă Ulrich.

Lui Ulrich îi plăcea mai mult sonoritatea limbii române care nu avea nimic din scrâşnelile consonantice ale limbii germane. Deseori doctorul Pantazi îi recita câte o poezie, îi mai îngâna câte un cântec popular, o doină sau îi mai citea câte ceva din paginile găsite în arhivă şi Ulrich asculta cu ochii înfipţi undeva departe, în timp sau în spaţiu, simţind o fierbinţeală în inimă. Sonoritatea cântată a limbii noastre îl făcea trist, dar resimţea o tristeţe care îi făcea bine. Oare toţi românii devin trişti ascultând poezii şi cântece în limba lor? Asta îl întrebă Ulrich pe doctorul Pantazi, dar acesta nu a ştiut ce să-i răspundă. Recunoscu, însă, că şi el resimţea o oarecare tristeţe ascultând cântece

în limba română. Şi tristeţea asta, care putea fi numită şi nostalgie, nu o resimţise numai atunci când era în străinătate, departe de ţară, ci o resimţea chiar în ţară fiind.

— Eu cred, îi spuse Ulrich lui Pantazi, încercând să explice cum percepe el contextul cultural în care fusese paraşutat, având în vedere şi vârtejul istoriei care scosese gunoaiele din subsol şi le vânturase în societate, că limba română şi cultura română sunt mai bune decât poporul român.

123 Adrian A lui Gheorghe 122 Pantazi trebui să recunoască drept justă aprecierea lui Ulrich:

— Ulrich, dragă, dacă mai emiţi două panseuri din astea te recrutează ăştia la Academie şi rămâne cazanul Krupp fără manipulant.

Apoi doctorul Pantazi îi citi, din acelaşi caiet, o cugetare despre timp care îl făcu pe neamţul austriac să îşi strângă ochii şi cutele frunţii de parcă ar fi avut nişte crampe la creier:

— Da, timpul, care nu e materie, arde. Sau timpul e materie?

O imagine se deformează sub presiunea timpului, asta ce înseamnă?

Că şi imaginea, deşi este doar o proiecţie a unui gând, dacă se deformează sub presiunea timpului, este tot un fel de materie.

Dar ce fel de materie? Umbra unui lucru este materie? Are formă, ca orice lucru material, are un nume, are o proiecţie…

Poţi să îi dai cuiva o umbră? Poţi, de ce nu. Atunci umbra e lucru. Deci e materie. Dar timpul, în consecinţă, este materie?…

Ce zici, Ulrich, timpul este materie sau e doar o convenţie a noastră? Ce spun filosofii germani?

Ulrich îşi duse un deget la frunte ca şi cum ar fi vrut să îşi împungă creierul cu un sfredel.

— Da, aşa e, puteai fi grav bolnav dacă gândeai în acest fel, îi spuse doctorul Pantazi lui Ulrich. Sau poate geniu, ceea ce e cam acelaşi lucru.

11.

În 1975 doctorului Pantazi i-a fost recunoscută pregătirea de

medic şi a fost trecut la patul bolnavului, cum se zice, părăsind sectorul administrativ. Era deja târziu pentru el, era în pragul pensiei. Directorul de atunci, Stelian Gâgiu, era la bază medic ginecolog şi era prea puţin pregătit ca să consulte psihicul pacienţilor din sanatoriu. Însă el aborda la consult pe fiecare pacient cu ceea ce învăţase el mai bine în munca de ginecolog: un tuşeu rectal. Aşa îi intrase lui în cap, încă din facultate, că în rect poate fi citită orice maladie, că după forma şi starea rectului poate fi caracterizat fiecare individ. Uneori o nimerea şi atunci îşi releva sieşi sau altora din preajmă teoria sa, pe care o prezenta drept infailibilă.

Circula şi o anecdotă pe seama doctorului Gâgiu, numai că nimeni nu avea certitudinea că era şi adevărată. Cică, cu ceva vreme în urmă, un nebun s-ar fi căţărat pe acoperişul sanatoriului, ca să vadă mai îndeaproape avioanele care mai treceau pe deasupra, să le facă el semn cu o batistă aviatorilor şi că ar fi alunecat şi ar fi căzut rupându-şi un picior. A fost chemat de urgenţă la faţa locului doctorul Gâgiu care după ce l-a aşezat pe bolnav pe o targă a început consultul cu un tuşeu rectal.

— Domnule, i-a strigat bolnavul, dar problema e piciorul, că e rupt…!

Adrian A lui Gheorghe Laika 124 125 – Taci, i-a strigat doctorul Gâgiu, eu cred că problema e mai gravă, că numai dacă te-a gâdilat ceva în fund, ţi-a venit în minte să te urci acolo…!

Tot în anul 1975, în septembrie, când tocmai se umpleau de mireasmă strugurii din curtea sanatoriului, în faţă a tras o maşină cu geamuri negre, era un Renault de culoarea petrolului, model adaptat, cum se mai găseau câteva în parcul auto al preşedintelui Ceauşescu. Şi din el nu a coborât cine ştie ce mahăr al zilei, ci un pacient nou, cu o trimitere specială pentru internare. Se numea Moise Poponeţ. Şoferul i-a coborât bagajul, un geamantan maroniu cu rotile, cum nu se prea văzuseră prin zonă şi un sac special pentru costum, din care se vedeau poalele unor cămăşi colorate şi i l-a dus până în holul sanatoriului. După care a aşteptat o eventuală comandă.

Doctorul Gâgiu l-a văzut prin geamul biroului său, a simţit că se

întâmplă ceva special, aşa că şi-a pus stetoscopul după gât, deşi nu mai făcuse asta de pe când era stagiar şi a ieşit înaintea musafirului.

Musafirul a inspectat cu privirea aşezământul. Nu părea să-şi fi făcut vreo impresie din prima, rictusurile gurii păreau mai mult să arate o oarecare nemulţumire. Când l-a văzut pe doctorul Gâgiu şi-a lăsat puţin capul înainte şi l-a privit pe sub sprâncene, ca şi cum ar fi vrut să îl analizeze din prima.

Şi din nou, buzele care se mişcau ca şi cum ar fi fost vorba de un tic nervos şi grimasele crispate care arătau aceeaşi vagă nemulţumire.

Situaţia îl fâstâci pe doctorul Gâgiu care se apropie de străin cu mâna întinsă. Acesta o evită, ducându-şi ambele mâini la spate.

Doctorul Gâgiu se pierdu cu totul şi de emoţie gura i se umplu de salivă.

— Cine e director aici?, întrebă străinul.

Doctorul Gâgiu se uită spre străin ca şi cum nu ar fi înţeles întrebarea, dificultatea era însă faptul că avea gura plină de salivă şi dacă ar fi deschis-o i-ar fi curs, probabil, pe bărbie.

— Eu sunt, reuşi să îngaime, totuşi.

— Mă bucur. Sunt Moise Poponeţ. Şi îi întinse mâna doctorului Gâgiu care o apucă destul de comic cu ambele mâini, ca şi cum s-ar fi agăţat de ea, să nu cadă. Moise Poponeţ îşi trase cam brusc mâna dintre mâinile doctorului Gâgiu, aşa că acesta se dezechilibră puţin.

— Convoacă consiliul administrativ peste zece minute şi să-mi ducă cineva bagajul în cameră, ordonă străinul.

Care cameră, ar fi vrut să întrebe doctorul Gâgiu, dar nu îndrăzni. Că nimeni nu îi spusese că ar fi trebuit să reţină vreo cameră. Şi care consiliu administrativ? Că nu aveau aşa ceva în această paragină de lume… Şi ca să iasă din situaţie, ieşi pe un hol, îl găsi pe doctorul Pantazi şi îi ordonă să aducă rapid în sala de mese pe oricine găseşte din personal. Nu erau mulţi la ora acea de după-amiază, dar se adună ceva lume, cât să arate a consiliu administrativ. Au venit pe rând, destul de miraţi, doctorul Macea, doctoriţa Zbârcilă, asistenta Ochişor, doctorul Băcăniciu. Doctorul Băcăniciu întrebă speriat:

— Se desfiinţează sanatoriul? Că aşa am auzit.

Nu l-a întrebat nimeni de unde a auzit asta, dar nici nu îl luară în seamă. Veni şi electricianul Buzatu, deşi nu ar fi avut treabă în acest context, numai că doctorul Gâgiu îi făcu semn să rămână, ca să fie la număr. Mai sosiră câţiva. Moise Poponeţ îi urmărea cu privirea, cântărindu-i pe fiecare. Gura continua să facă aceleaşi derutante rictusuri. După ce adunarea păru să se stabilizeze, străinul îi făcu semn doctorului Gâgiu să se aşeze, el rămase în picioare, căpătând brusc un ascendent, după care le spuse pe un ton destul de marţial:

Adrian A lui Gheorghe Laika 126 127 – Mă bucur să vă cunosc. O vreme o vom petrece împreună.

Am ales să vin aici pentru a-mi trata o boală de nervi, despre care vom mai discuta. Mă numesc Moise Poponeţ şi sunt vărul generalului Pacepa!

Se uită peste acea adunare derutată, care era limpede că habar nu avea cine este generalul Pacepa, dar care accepta situaţia neştiind cum să reacţioneze în asemenea momente.

Va afla ea la timpul potrivit.

— Şi o rugăminte, mai spuse străinul, încercând o privire sfredelitoare în acest trup comun, al personalului de la sanatoriu: Aici sunt eu, Moise Poponeţ şi nu generalul Pacepa. Eu, doar eu răspund pentru faptele mele, că dacă e să o iau pe câmpuri, de nebun, nu generalul e acela, ci eu. Că dacă mă legaţi în cămaşa de forţă, pe mine mă legaţi şi nu pe general.

Să fie clar!

Ce să fie clar? Nimeni nu înţelese nimic, dar tăcerea a fost un răspuns destul de limpede, care îl mulţumi pe străin.

— Şi încă un amănunt, mai spuse Moise Poponeţ: nu accept nicio aluzie, nicio ironie la adresa numelui meu. Să fie clar!

După ce Moise Poponeţ tăcu, se făcu o linişte jenată între cei de faţă. Doctorul Gâgiu rămase cu un rictus comic al gurii, neştiind dacă trebuie să accepte situaţia sau să aducă unele precizări în ceea ce priveşte ordinea interioară a sanatoriului.

Dar tot străinul îi scoase din situaţie, făcându-le semn că sunt liberi.

Începu o forfotă susţinută în sanatoriu.

Ce cameră să-i dea noului venit?

O să accepte să mai stea cu cineva în cameră?

Cine e acel Pacepa? E general de armată? E general de miliţie?

Nu cumva e formă mascată de a fi trecut în planul doi doctorul Gâgiu?

O fi călcat pe bec?

E drăguţ, drăguţ de tot, spuse doctoriţa Zbârcilă.

Nu cumva ne-am pripit cu individu'? Are vreo recomandare, vreo trimitere…?

Cei şase pacienţi din camera cinci au fost redistribuiţi în celelalte camere într-un cor de bombăneli. Doi asistenţi şi o femeie de serviciu aranjară camera cinci, scoaseră cinci paturi, schimbară aşternuturile, aduseră o masă din biroul doctorului Gâgiu, schimbară perdelele pătate de muşte, frecară podelele cu petroxin.

— Dar o cheie, ca să pot să încui pe dinăuntru? Că nu vreau ca orice dezaxat să îmi calce în cameră…

— Nu se obişnuieşte, dar găsim, îi răspunse Gâgiu.

— Mâncarea o vreau în cameră, spuse Moise Poponeţ. Şi ţineţi cont, nu mănânc murături în sare, ci numai în oţet.

Doctoriţa Zbârcilă îi spuse că nici nu se pune problema murăturilor, că astea nici nu există la beci.

— Ei, nu-i nimic, spuse Moise Poponeţ, de acum or să existe.

Până seara prin întreg sanatoriul trecu parcă un curent care răscoli toată suflarea.

Dar dacă îl luai pe Moise Poponeţ aşa cum era şi nu te mirai prea tare şi nici nu încercai să i te împotriveşti, nu aveai probleme, te înţelegeai cu el. Avea un fond bun.

În câteva zile deveni şeful neoficial al aşezământului. Doctorul Gâgiu era în stare să îl întrebe până şi cum să dea o reţetă unui bolnav, atât de marcat era de această nouă internare.

Dar pacientul nu făcea probleme. Se ascundea în camera lui zile întregi, aştepta masa la ora fixă, o prelua deschizând uşa cât să încapă bolurile mari în care i se puneau felurile de mâncare. Că dacă până

acum mâncarea se împărţea în nişte castroane de tablă, ciobite şi ondulate în cea mai mare parte, Adrian A lui Gheorghe Laika 128 129 Moise Poponeţ le ceru farfurii de ceramică, el însuşi alegând modelul. Mai dispărea, câte o săptămână chiar, când se întorcea aduna câţiva medici sau asistenţi şi le spunea conspirativ că se întâlnise cu generalul. Deşi nimeni nu aflase încă cine era generalul, aerul conspirativ al pacientului era suficient să se creadă că era vorba de cineva mare de tot.

La un moment dat doctorul Băcăniciu îi spuse doctorului Macea, de faţă fiind şi asistenţii Cărmăzan şi Boilă, că a văzut-o pe doctoriţa Zbârcilă ieşind cu pas ferit din camera lui Moise Poponeţ. Asta era luni pe la prânz. Marţi, la sfârşitul programului, doctorul Băcăniciu a primit ordin scris de la Direcţia de sănătate să se prezinte la Leprozeria de la Tichileşti, unde fusese detaşat pentru doi ani. Fără comentarii. Degeaba a încercat doctorul Băcăniciu să protesteze, să se roage, să plângă, doctorul Gâgiu a dat din umeri, primise hârtia de la Centru, el nu era decât un simplu executant.

Şi familia? Că avea nevastă şi doi copii…

Să şi-i ia cu el, în leprozerie. Că şi acolo sunt oameni, ce atâta tevatură…!?

Detaşarea intempestivă a doctorului Băcăniciu a fost trecută în contul lui Moise Poponeţ şi un frison cuprinse pe toată lumea. Nu, nu era de glumit. Doctorul Gâgiu trecea de două, trei ori pe zi pe lângă uşa lui Moise Poponeţ, bătea încetişor, aştepta un răspuns şi dacă acesta venea, întreba dacă pacientul are nevoie de ceva. În general pacientul nu avea nevoie de nimic, se mulţumea cu ceea ce avea, dacă o să aibă nevoie de vreun lucru sau de vreun serviciu, va cere el la timpul potrivit.

Punct.

Trecuse un an de când venise Moise Poponeţ în sanatoriu şi parcă lucrurile se schimbaseră în bine. Personalul era mai atent cu pacienţii, aceştia se prinseseră de situaţie şi ameninţau tot timpul că dacă ceva nu e în regulă îl vor informa pe Tovpoponeţ. Chiar şi cei de la Centrul de sănătate reacţionau cu plus de solicitudine ori de câte ori

doctorul Gâgiu cerea fonduri, el însuşi se folosea de prezenţa lui Moise Poponeţ şi nu făcea economie când era vorba de solicitări. Într-un an fusese făcută o curăţenie generală în sanatoriu, se schimbase mobilierul în jumătate dintre saloanele stabilimentului, se cumpăraseră pături cât pentru un regiment şi pijamale cât să îmbrace toată comuna. Şi meniul fusese îmbunătăţit, nu lipsea carnea la masa de prânz, iar seara pacienţii primeau portocale sau banane.

Doctoriţa Zbârcilă continua să îl viziteze în cameră pe pacient, dar nimeni nu mai remarca acest lucru. Că dacă femeia nu şi-ar fi schimbat comportamentul, insinuând adeseori că doctorul Gâgiu e cam învechit pe post, nimeni nu ar fi băgat de seamă nimic şi nici nu ar mai fi comentat. Numai că în ianuarie 1977, imediat după Revelion, doctoriţa Zbârcilă a primit detaşare fără drept de comentarii la şantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră, la punctul Agigea. Degeaba a plâns femeia, degeaba a urlat spre cele patru zări că are doi copii de crescut, că are un soţ cu munci de răspundere la fabrica de azotaţi, că e bolnavă, că are un rinichi în piuneze, nimic şi nimeni nu părea să o mai ajute. Degeaba bătea la uşa lui Moise Poponeţ, acesta nu îi mai răspundea. Până în ultima clipă, când îşi împacheta lucruşoarele, cu umerii tresăltându-i de la sughiţurile de plâns, doctoriţa Zbârcilă a aşteptat un semn de bunăvoinţă de la Moise. Dar el nu a venit. Peste o săptămână, când asistenta Ochişor a fost văzută ieşind din camera lui Moise Poponeţ, după miezul nopţii, pe când era de gardă, lucrurile s-au mai lămurit în minţile celor care se mai întrebau despre mutarea neaşteptată a doctoriţei Zbârcilă.

Dar nimeni, nimeni nu a comentat întâmplarea. În fond şi doctoriţa Zbârcilă era vinovată, că începuse să nu mai ascundă Adrian A lui Gheorghe Laika 130 131 relaţia ei cu Moise Poponeţ, că insinuările cu preluarea funcţiei de director erau din ce în ce mai dese, iar asistentul Sandovici, de gardă în noaptea de revelion, a spus mai târziu că a auzit cum se certau pacientul cu doctoriţa, că ea a plâns şi că după miezul nopţii a ieşit din camera cinci cu sutienul, chiloţii şi furoul în braţe, cu halatul pus direct pe piele, neîncheiat la nasturii din faţă, de i se vedeau toate cele, că s-a ascuns în baie unde a încuiat uşa şi

a ieşit după jumătate de oră puternic fardată, ca să îşi ascundă chipul devastat de suferinţă. E posibil să fi avut şi o vânătaie.

După plecarea doctoriţei Zbârcilă s-a făcut din nou linişte.

Doctorul Gâgiu a obţinut bani pentru o centrală nouă la sanatoriu, a refăcut grădina în care a plantat arbuşti ornamentali, un fel de trandafiri japonezi care trebuiau să facă nişte fructe roşii şi galbene care erau bune şi de mâncat, a schimbat tâmplăria de la intrare şi gardul împrejmuitor. Mai mult, doctorul Gâgiu a primit şi o invitaţie la un congres pe probleme de sănătate în sanatoriile de boli nervoase care s-a ţinut la Ohrid, în Iugoslavia. Când s-a întors, i-a adus lui Moise Poponeţ o pungă cu tutun de pipă, o pipă, un breloc cu cheile oraşului Ohrid şi o sticlă de vin cu o etichetă nostimă, pe care era reprezentat un tip cherchelit, cu nişte mustăţi uriaşe, care se uita cu ochi încrucişaţi spre o stacană mare de vin pe care o ţinea în mâna stângă. Morala etichetei ar fi fost, dacă cineva ar fi stat să o descifreze, un fel de nu faceţi ca el.

Doctorul Gâgiu nu a uitat nici de ceilalţi colegi, care rămăseseră acasă, care îl conduseseră cu invidia şi gândul lor în această frumoasă aventură şi a adus fiecăruia câte o pungă de plastic cu o imagine a centrului istoric al oraşului Ohrid şi câte un breloc cu cheile oraşului, plus câte două, trei bomboane pentru fiecare, luate dintr-un bol mare care se găsea la recepţia hotelului. Cât despre congresul în sine, doctorul Gâgiu a preferat să tacă, comunicările au fost în limba sârbă şi în limba engleză, acestea fiindu-i inaccesibile. A mai povestit, în treacăt, că magazinele erau pline de se strica mâncarea pe rafturi, păcat de ea, că a băut whisky adevărat, adevărat la recepţia finală cu un medic rus, cu care s-a înţeles de minune, că sârbii fac o agricultură performantă, că a văzut nişte vaci, într-un ţarc împrejmuit cu fire în care era băgat curent electric, care aveau ugerele cât un sac cu grâu, le atârnau de abia mai puteau merge.

Moise Poponeţ l-a temperat însă din avântul său de povestitor al impresiilor de pe alte meleaguri, spunându-i că e bine să-şi ţină impresiile numai pentru el. Sau să le uite. Şi doctorul Gâgiu le-a uitat. Rareori mai scăpa câte un amănunt, odată şi-a amintit gustul unei

mâncări, era un gulaş cum se făcea uneori şi la sanatoriu, numai că mult mai iute, altă dată a spus că a văzut o maşină Dacia în centrul Ohridului şi s-a simţit mândru, i-a arătat-o şi rusului, cu care se împrietenise şi care apreciase că e haraşo.

În martie a fost cutremurul cel mare, care a zgâlţâit zdravăn Bucureştiul, numai că la Glod pagubele au fost minore. Unui pacient îi căzuse un tablou în cap, zdrelindu-i o ureche, altul a făcut un atac de panică şi a fost calmat cu o injecţie.

În 1977 nu s-a mai întâmplat nimic semnificativ, doar că asistenta Ochişor a reprezentat unitatea la o conferinţă naţională a cadrelor din sănătate, ceva cu munca educativă în spiritul documentelor de partid în ceea ce priveşte domeniul sănătăţii, timp în care a plecat şi Moise Poponeţ din sanatoriu. S-au întors împreună după o săptămână.

Doctorul Gâgiu a făcut un proiect pentru o construcţie nouă, de trei ori mai mare decât cea existentă, cu sală de conferinţe, cu săli de tratamente, cu băi şi săli de recreere.

După o returnare a documentaţiei, ca lipsită de temei cererea, Direcţia de sănătate a mai reflectat puţin şi a acceptat-o şi a Adrian A lui Gheorghe Laika 132 133 programat primele cheltuieli pentru anul următor. Era limpede că Moise Poponeţ vorbise unde trebuie. Doctorul Gâgiu nu-şi mai încăpea în piele de bucurie, de câteva ori pe zi desfăcea planurile viitoarei construcţii şi visa cu ochii deschişi.

În decembrie Moise Poponeţ a răcit zdravăn şi a stat la pat. L-a consultat şi l-a tratat însuşi doctorul Gâgiu care şi-a început consultaţia cu un tuşeu rectal, lucru care l-a cam contrariat pe pacient, dar care a acceptat situaţia după ce doctorul i-a explicat că în rect sunt toţi nervii care ajută la funcţionarea organismului uman şi că introducerea unui deget în fund înseamnă o stimulare instantanee a tuturor acelor puncte vitale. Ce e drept, s-a vindecat destul de repede, asistenta Ochişor fiindu-i şi ea de mare folos. Vorbind, la o cafea cu doctoriţa Ştirbu, asistenta Ochişor se confesă cu mare suferinţă în glas:

— Nu ştiu ce să mă mai fac cu Moise, e aşa de copil când e bolnav, e aşa de neajutorat, că mă face să plâng. Mi-e frică să nu fi răcit

la plămâni, i-am ascultat respiraţia şi se aude un şuier destul de puternic. I-am spus să meargă la o clinică din Bucureşti. La relaţiile dânsului nu are voie să fie bolnav.

În martie 1978 asistenta Carmen Ochişor a fost aleasă în biroul de conducere al partidului, de la nivelul regiunii. Venea la serviciu una, două zile pe săptămână, în rest avea treabă la centru, pregătea plenare, pregătea conferinţe, se întâlnea cu tineretul în cadrul unor acţiuni de dezvoltare a spiritului civic.

Moise Poponeţ lipsea şi el din sanatoriu destul de mult, când venea dormea câte o zi şi o noapte fără întrerupere. Începuse să bea, lăsa la uşă câte o plasă cu sticle la sfârşitul săptămânii.

În general bea vodca, whisky şi mult pepsi. Whisky nu se prea găsea în comerţ, doar dacă ştiai unde să îl cauţi, la magazinele partidului, de asta sticlele erau recuperate fie de asistente, fie de femeile de serviciu şi refolosite în gospodărie. Şi pepsi se găsea doar la sărbătorile naţionale sau pe litoral, vara, la magazinele pentru străini. Dacă pepsi era la cutie, acestea erau decupate şi folosite ca suport pentru creioane şi pixuri. Toată lumea din sanatoriu avea pe birouri asemenea suporturi, recuperate din sacoşele abandonate de Moise Poponeţ.

În aprilie a fost inaugurat locul pentru noua construcţie a sanatoriului, a fost ceva freamăt, au venit nişte activişti de la centru, s-a scris mult în ziarul Scânteia despre eveniment.

Doctorul Stelian Gâgiu a acordat un interviu care i-a fost complet modificat când a fost redactat în Scânteia, i-au fost puse în gură vorbe pompoase, cu dedicaţii la cel mai înalt nivel. Nu a spus nimănui că nu erau vorbele sale, a acceptat situaţia.

În mai şi iunie s-a turnat fundaţia construcţiei noi, câteva zeci de muncitori cu maşini de forat, de transportat pământul şi de turnat betonul au stricat liniştea aşezământului, dar nu aveau încotro. Toată lumea era îngăduitoare.

Moise Poponeţ lipsea mult, era deranjat şi de zgomotul şantierului probabil. Asistenta Carmen Ochişor fusese aleasă la nivel naţional într-o structură de conducere a tineretului comunist, toată

lumea din sanatoriu a fost de acord că ea promitea demult să fie avansată, că avea calităţi, avea potenţial.

La începutul lunii iulie, Moise Poponeţ l-a pălmuit pe doctorul Macea, după ce acesta din urmă i-a atras atenţia că a lăsat apa de la duş deschisă trei zile până ce a inundat parterul. Mai toată lumea a fost de acord că doctorul Macea o cam merita, părea la un moment dat că ar vrea să ia locul doctorului Gâgiu, deseori bombănea la dispoziţiile acestuia, la şedinţe avea puncte de vedere critice la adresa anumitor aspecte. Că nu oameni critica el, ci aspecte. Dar lumea se prindea unde bate. Doctorul Macea a primit o sancţiune cu diminuarea salariului cu zece la sută pentru trei luni, pentru Adrian A lui Gheorghe Laika 134 135 comportament abuziv cu pacienţii. La următoarea abatere va fi mutat disciplinar, fie la Canal, fie la minele din Valea Jiului, i-a mai spus doctorul Gâgiu.

Dar pe 25 iulie toată lumea a aflat cu stupoare că Moise Poponeţ A FOST DAT AFARĂ DIN SANATORIU!

Doctorul Stelian Gâgiu însuşi l-a poftit să îşi strângă catrafusele. Şi fiindcă Moise Poponeţ se împotrivea, amenința şi înjura ca la uşa cortului, doctorul Gâgiu a chemat doi asistenţi şi un paznic şi în cinci minute pacientul era externat cu acte în regulă şi scos cu tot cu valiza lui cu rotile la poarta unităţii.

— O să vă distrug, vă desfiinţez!, striga Moise Poponeţ.

— Tovarăşe, aici nu e azil pentru puturoşi!, i-a strigat doctorul Gâgiu. La muncă, parazitule!

— Pe tine te bag la bulău, la Jilava cu tine, nemernicule!, striga Moise Poponeţ.

— Atenţie la cuvinte, potlogarule!, i-a strigat doctorul Gâgiu.

A trebuit să intervină asistenţii Mardale şi Corduneanu care i-au administrat câţiva ghionţi lui Moise Poponeţ, pentru că între timp toţi pacienţii sanatoriului ieşiseră fie la ferestre, fie în curte. Câţiva erau gata, gata să pună mâna pe bolovani să-l alunge pe intrus. Mulţi îl antipatizau, numai că nu o arătaseră până atunci. Au fost opriţi de personalul medical, cei mai mulţi nu pricepeau ce se întâmplă, dar ar fi fost oricând gata de un pic de rezmeriţă.

În două ore camera cinci a fost remobilată cu paturi şi redistribuită pacienţilor.

Seara, ascultând „Vocea Americii", cu aparatul de radio conectat cu un fir de sârmă la caloriferul din baie, că numai aşa funcţiona, doctorul Gurău a auzit că generalul Pacepa l-a trădat pe Ceauşescu şi de pe 24 iulie ceruse azil politic în RFG. I-a fost acordat automat, preşedintele Americii, Jimmy Carter, interesându-se personal de soarta fugarului. A doua zi i-a şoptit acest lucru doctorului Macea. Acesta ştia însă. Ştia şi doctoriţa Sumănaru care îşi duse degetul la buze, atunci când doctorul Gurău voia să îi dea amănunte. Ştia şi doctorul Gâgiu, el fusese atenţionat mai întâi de la Serviciul de Securitate care îl contactase telefonic, cerându-i să-l scoată în şuturi din unitate pe Moise Poponeţ şi apoi primise un telefon de la Direcţia de sănătate să nu mai oploşească paraziţi în sanatoriu că o să plătească cu funcţia şi chiar cu libertatea. Că nu-i posibil să ţii patru, cinci ani pe cineva cu un statut incert, cu diagnostice fanteziste, să cheltui banii statului cu ghiotura, cineva trebuie să plătească pentru aceste abuzuri. Doctorul Gâgiu era primul încolţit, primul vinovat. De ce nu a anunţat până acum, de atâţia ani, că pacientul Poponeţ e un parazit oploşit la sanatoriu?

La celălalt capăt al firului fusese chiar directorul Direcţiei, doctorul Constantin Bobonea. Părea turbat.

Pe 27 iulie la sanatoriu a sosit o hârtie privind sistarea lucrărilor la noul sediu al aşezământului şi care anunţa constituirea unei comisii care să analizeze modul abuziv în care fusese aprobată construcţia, fără documentaţia necesară, fără un studiu de impact social şi economic, fără rost, în ultimă instanţă. Vinovat pentru această acţiune era tot doctorul Gâgiu.

Pe 28 iulie a fost cerut un raport privind modul în care asistenta Carmen Ochişor, care provenea dintr-o familie cu grave probleme ideologice şi de opţiuni politice în trecut, a fost recomandată şi avansată în structurile partidului. Vinovat era tot doctorul Gâgiu, el îi semnase recomandările fără să analizeze cât de cât situaţia femeii.

Pe 29 iulie doctoriţa Ana Zbârcilă a revenit în unitate, în calitate

de director cu delegaţie, până la clarificarea situaţiei.

Pe 30 iulie doctorul Gâgiu a primit ordin de detaşare la Leprozeria de la Tichileşti, acolo unde fusese trimis disciplinar 137 Adrian A lui Gheorghe 136 şi doctorul Băcăniciu care a fost rechemat între timp şi pus pe o funcţie la Direcţia de sănătate.

Când i-a înmânat ordinul de detaşare la leprozerie doctorului Gâgiu, doctoriţa Zbârcilă nu s-a putut abţine să nu-i spună:

— Colega, vezi cum stau cu hemoroizii şi cu tuşeul rectal leproşii…! Şi să nu uiţi şi să-ţi sugi degetul după consultaţie, homalăule!

12.

Dar lucrurile nu puteau rămâne aşa. Au fost urmări. Au fost analizate toate cazurile de pacienţi, bucată cu bucată. Au fost scoşi din sanatoriu, ca internaţi abuziv, o mulţime. Unitatea era, totuşi, un sanatoriu de boli nervoase şi nu un spital de nebuni, dar nicio staţiune de odihnă. Aici trebuia lucrat, aici trebuia intervenit, la selectarea pacienţilor. Au fost date la redactat regulamente de funcţionare noi, directorul Direcţiei de sănătate, Constantin Bobonea, a constatat şi faptul că munca ideologică era slabă, chiar şi pacienţii trebuiau conectaţi la realităţile sociale, la eforturile politicii noastre de a depăşi crizele cu care se confruntau celelalte naţii. Bolnavi, bolnavi, dar trebuia să ştie că sunt bolnavi într-o societate socialistă multilateral dezvoltată.

Că dacă ar fi fost în capitalism, demult ar fi fost aruncaţi la gunoi, ca nişte rufe murdare, ca nişte elemente fără rost, a comentat Jana Sumănaru.

„Bine de noi, rău de Concernul Lockheed", spusese un poet mai nou şi dacă aveai cu adevărat sentimentul că participai la istoria vremii tale, nu puteai să nu îi dai dreptate. Doctorul Macea citise versul în revista săptămâna, la care era abonat, selectat acolo la „versul săptămânii" şi nu pricepu dacă era de bine sau de rău. Oricum, a reflectat la situaţia enunţată şi a tras concluzia că aşa-i.

A fost numit şef doctorul Benone Gurău.

Adrian A lui Gheorghe Laika 138 139 A fost numit director

adjunct doctoriţa Jana Sumănaru.

Şef cu munca ideologică şi cu disciplina la locul de muncă a fost numită Doina Dărâmaş, adusă aici, prin transfer, de la Spitalul judeţean. Unii au comentat acest transfer ca o pregătire a tovarăşei Doina Dărâmaş pentru ceva funcţii politice mai înalte, avea nevoie de dovada experienţei în siviul personal. Doctorul Bobonea miza mult, mult de tot, pe viitorul tovărăşicii Doiniţa, cum îi spunea el, alţii spuneau că până la viitorul tovărăşicii, doctorul se bucura de prezentul ei. Erau doar vorbe, nimeni nu putea să probeze că între ei era ceva, ceva.

Dacă până la acest moment tratamentul era alandala, datorat faptului că erau laolaltă bolnavi de balamuc alături de simulanţi, mizându-se mult pe sedative puternice aplicate de oricine, oricând, s-a trecut la un tratament mai modern, adică tratăm cauza şi înţelegem efectele, prevenim, folosim psihicul bolnavului în procesul de autovindecare.

O circulară venită de la Direcţia de Sănătate cerea folosirea tratamentelor alternative, economii la medicamente, la energie, la combustibili, la orice. Şi întărirea educaţiei ideologice.

Doctoriţa Jana Sumănaru propuse, la şedinţa de dimineaţă, devenită obligatorie în program, la ora 8, să fie introdusă vizionarea „Telejurnalului de seară" pentru educarea personalului şi a pacienţilor, conectarea tuturor, în acest mod, la realităţile lumii în care trăim.

— Nu e recomandabil să trăim în izolare, când lumea din jurul nostru evoluează, când avem cu ce să ne mândrim, când e greu şi e greu pentru toată lumea… a mai spus ea.

— Dar ce orator zăcea în Janeta noastră, îi şopti doctorul Huzum asistentului Bădălău.

— Dar n-a zis încă nimic despre lupta pentru pace, completă asistentul la urechea doctorului.

— …când fiecare luptă pentru pace în felul său, unii cu arma, alţii cu condeiul, alţii cu stetoscopul sau seringa, iar alţii beneficiază de roadele acestei munci şi mă refer aici şi la pacienţii noştri care trebuie, totuşi, responsabilizaţi, continuă Jana Sumănaru.

— I-a ieşit. Bravo! Punem pariu că acum atacă frontal problema „societăţii socialiste multilateral dezvoltate” de mâine…?

— Ţin pariul.

— Pe cât?

— Douăsprezece beri cu rât!

— S-a făcut!

— …că nu poţi să faci sesemede-ul de mâine fără să trăieşti plenar şi să conştientizezi sensul efortului de azi…

— Ţi-ai dreacului, voi v-aţi vorbit ca să mă faceţi pe mine, se oţărî doctorul Huzum care se mută de lângă Bădălău, contrariat, ţinându-l oarecum sub observaţie, zâmbind când mirat, când îngrijorat. Apoi, după ce se uită la figurile plictisite ale celorlalţi, se mută din nou lângă asistent.

— Bine, dacă îmi spui acum cam ce va zice, în încheiere, dau un stelaj de bere şi douăzeci de mici. Dacă nu, dai tu de două ori pe atâta. Te prinzi?

— Mă prind. Dau triplu… La final va zice că mai avem multe de făcut, dar dacă vom fi strâns uniţi şi ne vom mobiliza, nu avem decât o grijă, să nu trecem dincolo de ţinta propusă, din prea mult avânt, îi spuse asistentul.

— Da, continuă Jana Sumănaru, e greu, dar dacă ne vom mobiliza şi vom fi conştienţi că aici trebuie să fim uniţi, chiar şi la nivelul cadre medicale şi personal cu pacienţii, atunci vom izbândi.

— Hai, sictir!, îi spuse doctorul Huzum asistentului, şi mai convins că cei doi s-au pus la cale să îl ameţească şi să îl facă să piardă pariurile.

Adrian A lui Gheorghe Laika 140 141 – Ce să izbândim, Jana? Ce să izbândim?, întrebă doctorul Macea. Aici trebuie să ne concentrăm ca să ducem corabia asta de nebuni de pe o zi pe alta. Şi atât. Că pe ăştia nu-i mai faci sănătoşi nici cu lopatin, nici cu gropacin, doze nelimitate, nici cu lecţii de ideologie. Sunt nebuni şi gata. Iar noi, noi ce să izbândim? Noi ne luăm o bucată de pâine, ajungem cu ea acasă, o rupem, o molfăim, cu gândul că a doua zi ne trebuie din nou pâine şi o luăm de la capăt. Ce să izbândim? Să ieşim la pensie? Ieşim sau nu

ieşim, sensul e acelaşi. Jana, Jana, boala nu are nicio ideologie, vai de curu' nostru de doctori la nebuni!

Jana Sumănaru îşi strânse buzele într-un rictus nervos. Ar fi vrut să îi replice, dar simţi că era pe teren nesigur. Ea şi Remus Macea veniseră la Glod, cu ceva vreme în urmă, ca proaspăt logodiţi, ea luase repartiţia mai întâi aici şi îl convinsese şi pe el să facă acest pas. El ar fi putut să aleagă o clinică în capitală sau în alt oraş important, că avusese media mare la repartiţie, dar cedase rugăminţilor Janei. Şi iubirii.

Numai că la Glod, după vreo câteva luni, se regăsiră ca doi străini. Nu mai aveau ce să îşi spună, viitorul se aplatizase, fiecare devenise martorul plictiselii celuilalt. Şi s-au separat, deşi cunoscuţii încă mai sperau să îi vadă împreună.

— Bine, bine, găsi ea de cuviinţă să întrebe, ca să iasă din situaţie, dar despre propunerea mea cu vizionarea obligatorie a telejurnalului ce zici?

— Da, în armată ne obligau să ne uităm la telejurnal când li se termina bromura…!

Jana se prefăcu că nu a auzit remarca lui Remus Macea.

Era inhibată de ironiile lui. Şi dezarmată. Încă îl mai iubea?

Doctorul Gurău găsi de cuviinţă să intervină, ca să împace asperităţile. Şi găsi de cuviinţă că orice noutate e bună în pustiul acela, de aceea a luat de bună propunea Janei Sumănaru.

Da, de mâine vor urmări telejurnalul în mod organizat.

Da, doctorul de gardă plus asistenţii vor supraveghea ordinea.

Da, e bine să fim uniţi, măcar la nivelul jurământului pe care l-am depus.

Jana Sumănaru i-a mulţumit din priviri.

Remus Macea a dat mărunt din cap şi a mişcat buzele aşa cum fac iepurii când ronţăie morcovi. Sau lucernă.

Laika 142 143 13.

În primul Telejurnal la care au fost aduşi pacienţii ca să se mai informeze despre lumea în care trăiau, care era color, o noutate a vremurilor, era prezentat Preşedintele într-un lan de grâu, încerca

spicul în palmă.

Şi palma i se umplu de boabe arămii.

Preşedintele era mulţumit, dar îl chemă pe unul dintre directori, cel cu casca albastră pe cap şi îi spuse că se poate şi mai mult şi mai bine. Acesta recunoscu că e aşa.

Cel cu casca verde privi şi el cu interes scena şi recunoscu şi el, dând din cap, că e aşa şi că se poate.

Se apropie şi cel cu casca galbenă care nu stătu nicio clipă pe gânduri şi spuse şi el că da, aşa e.

Era vorba de pâine, aşa că toată lumea trebuia să fie mulţumită.

Pacienţii urmăreau scena cu interes.

Unul dintre ei, Susanu, fost inginer agricol cândva, apoi activist cu probleme de agricultură la un sector din capitală, recunoscu că soiul de grâu din care frecase un spic între palme Preşedintele se numea soiul Gruia şi era rezistent la secetă, mai mult chiar decât soiul Glosa.

Un pacient care se numea Gruia Condurache i-a ripostat că nu poate să existe un soi de grâu care să se numească Gruia, pentru că acest nume poate fi atribuit doar unei persoane.

Sau unui câine. Dar să numeşti o plantă cu numele acesta i se părea o prostie.

Asistentul Bădălău ceru să fie linişte.

Pacientul Bogdan Aţâţei găsi de cuviinţă să ia partea lui Gruia Condurache, cu care era vecin de pat. Nu, nu crede că există un soi de grâu care să se numească Gruia. Păi, dacă mergem pe logica asta am putea să avem mere Bogdan, pere Vasile, ridichi Maria, sfeclă Elena şi fasole sau varză Nicolae.

Unde am ajunge?

Inginerul Susanu găsi de cuviinţă să spună că el nu discută cu idioţi.

A fost chemat doctorul Macea care era de gardă, dar care rămăsese în cabinetul său, dezlegând nişte careuri de cuvinte încrucişate. Era atât de distrat, de plictisit, că nu-i ieşea nicio linie.

Când a intrat în sala de club, care era şi sală de şedinţe, acolo unde era singurul televizor din unitate, tot interesul celor din interior

se concentră pe doctor. Era, în aceste condiţii, şeful.

Unul îi explica faptul că nu are cum să se numească grâul Gruia, altul îi explica că el e Gruia şi că numele lui poate fi cel mult nume de om sau de câine, pe când inginerul Susanu îi explica că el discută cu nebuni, dar nu şi cu idioţi.

Doctorul Macea strigă să se facă linişte, dar vocea nu îl ajuta foarte tare. Apoi îl întrebă pe asistentul Bădălău ce se întâmplase.

La televizor rula obsesiv refrenul melodiei „La cabana Trei Brazi", ca muzică de fond pentru o reclamă la O.N.T.

Asistentul Bădălău încerca să îi explice că Preşedintele tocmai frecase în palmă un spic de grâu şi că inginerul Susanu spunea că grâul se numeşte Gruia…

— Şi se numeşte Gruia?, întrebă doctorul Macea.

— Naiba ştie, răspunse asistentul.

— Ba da, se numeşte Gruia, interveni iute în discuţie inginerul Susanu.

Adrian A lui Gheorghe Laika 144 145 – Dar dacă e grâu, de ce să se numească Gruia?, interveni pacientul Victor Măţău, care nu prea fusese atent la discuţia de la început. Se numeşte grâu şi gata.

Susanu se înfipse în faţa lui, nu neapărat agresiv, cât dornic să îşi etaleze cunoştinţele sale de agricultură, ca fost activist în domeniu.

În timpul acesta, la televizor se încheiase melodia şi acum Preşedintele îşi continua plimbarea printr-o uzină de fabricat cauciucuri pentru biciclete. Tocmai pipăia o valvă.

Victor Măţău voia să vadă cum arată valva românească de la cauciucurile pentru biciclete, aşa că îl împinse într-o parte pe inginerul Susanu care îi lua imaginea.

Susanu reveni în faţa lui. Buzele îi tremurau, se învineţise la faţă. Parcă intrase în criză.

Măţău îl plesni peste obraz şi falca inginerului se scutură ca scăpată din frâiele muşchilor. Şi îi rămase căzută, cu gura larg deschisă. Un firişor de sânge i se prelingea din buza de sus până pe dinţi.

Asistentul Bădălău se băgă între ei şi primi şi el un pumn de la Măţău.

Bădălău urlă.

Urletul lui Bădălău isteriză întreaga adunare.

Nu era prea limpede cine cu cine se bate, dar îmbrânceala era generală.

Din când în când parcă se contura ideea a doua tabere, una care îl avea în centru pe asistentul Bădălău, alta care îl avea ca lider pe Victor Măţău.

Practic era ideea de ordine, impusă de angajatul unităţii, contra anarhiei, provocată de Victor Măţău.

Cineva, poate că doctorul Macea, a avut inspiraţia să dea sonorul televizorului la maximum şi în acel moment vorbea chiar Preşedintele:

— Dragi tovarăşi şi pretini, găsesc la dumneavoastră o atmosferă de muncă şi de înţelegere care este garanţia succeselor viitoare.

Numai aşa, uniţi, vom ajunge pe culmile de progres spre care a pornit clasa muncitoare înfrăţită cu ţărănimea muncitoare. Vă doresc succes. La muncă, tovarăşi!

Se lăsă o linişte jenantă.

Televizorul urla, între timp, o reclamă care te invita să mănânci peşte oceanic.

Doctorul Macea scoase televizorul din priză:

— Lua-v-ar dracu’ cu telejurnalul vostru, că numai asta le lipsea nebunilor! Să vină deşteapta de Jana să vadă ce a provocat!

Adunarea se liniştise, singurul care rămase în faţă, încă într-o abia sesizată poziţie de luptă, era Victor Măţău. Îşi ţinea fruntea încruntată, privea pe sub sprâncenele groase, negre, cu o atitudine de taur care aşteaptă ca toreadorul să se ridice de jos.

Victor Măţău fusese şef la miliţia economică. Un dur.

Numai că după un chef monstruos – nu mai ţinea bine minte cu cine, dimineaţa se trezise urcat în poala unei statui din piatră, în centrul oraşului, care reprezenta o femeie borţoasă ţinând în palme o pâine. Pe pâine, sus, la trei metri deasupra solului, hopa, stătea cocoţat maiorul Măţău, cu şapca pe o ureche, horcăind din toate puterile. Mai mult, pe braţe ţinea un acordeon desfăcut care mai scăpa câte o notă,

ca un pârţ rebel, când acordeonistul de ocazie îşi mişca vreun braţ sau scăpa piciorul. L-au coborât de acolo după vreo două ceasuri, cu ajutorul unei grupe de pompieri şi cu nişte scări speciale, după ce au reuşit, cu greu, să îl trezească.

Nu-şi amintea nimic. Cum se căţărase până acolo? Era un mister, că treaz, trezuţ dacă ai fi fost, tot îţi trebuia o scară zdravănă. Şi de unde avea acordeonul? Habar nu avea. Şi nici nu avea habar să cânte la acordeon, nu încercase niciodată în Adrian A lui Gheorghe Laika 146 147 viaţa lui. Mai mult, la amiază a fost depusă o plângere la miliţie despre furtul unui acordeon de la o nuntă, cu o seară înainte.

Maiorul Măţău jura că el nu văzuse picior de mireasă, de mire, de lăutar cu o seară înainte, deşi s-au găsit destui să depună mărturie că acesta pusese pariu cu un alt beţivan că fură mireasa, după cum era obiceiul în zonă şi pentru că nu reuşise se mulţumise cu acordeonul.

Că se urcase pe burta femeii din piatră, că încălecase bolovanul de pâine, hai, mai treacă, meargă, ducă-se cu noaptea, dar că furase acordeonul era un lucru de neiertat. Aşa că l-au încolţit pe bietul Măţău.

Cetăţenii care îl văzuseră pe Măţău în poalele femeii de piatră călărind pâinea, împânziseră povestea. Câţiva reuşiseră să îi facă şi poze.

Măţău a fost convocat de urgenţă la şeful său, colonelul Dănău.

Întâi plânse. Apoi îi explică acestuia că de la o vreme suferă de amnezie, probabil că de vină e şi faptul că a fost orfan, că mama sa îl bătea numai în cap, că a fost nefericit în adolescenţă când a trebuit să muncească la o fabrică de mobilă ca să îşi câştige o bucată de pâine. A dus-o greu, greu.

Dănău îl trezi la realitate somându-l să ia poziţia de drepţi.

Măţău îşi supse burta şi se îndreptă aproape regulamentar, făcând gestul reflex de a privi spre dreapta, pentru o aliniere spre dreapta, cum se comanda la şcoala de ofiţeri.

— Cum dracu' ai ajuns acolo, maior…? Că numai dracu'

te putea aburca în poala muierii acelea!

Măţău încercă varianta fantastică şi îi spuse colonelului Dănău

că probabil că fusese ridicat de vreo forţă paranormală, vreun OZN, de ce nu?, că el nu era în stare nici cu scara să urce până acolo, că putea să fie şi dracu' la mijloc, că el cu Dumnezeu nu prea, dar cu dracu' sigur…

Colonelul Dănău îşi prinse obrajii cu palmele uitându-se la individul din faţa lui cu ochii mijiţi de mirare: oare vrea să îl facă individul? Sau e, pur şi simplu, nebun?

— Maior, te degradez. Să ştii că te degradez. Cu mâinile mele te degradez, fi-r-ai al dracului să fii cu minciunile tale…!

Aici Măţău începu să plângă din nou. Apoi plânsul se preschimbă într-un mieunat. Era un mieunat jalnic, de mâţă cu coada prinsă în uşă.

Colonelul Dănău făcu doi paşi îndărăt privindu-l pe Măţău care îşi foia gâtul în gulerul prea larg, de parcă ar fi vrut să scape de o zgardă. Şi fiindcă nu scăpa de acea zgardă, începu să latre. Plângea şi lătra.

A fost dus la spital şi internat într-o rezervă cu diagnosticul de schizofrenie. A lătrat până au reuşit să îl amorţească cu câteva injecţii.

A doua zi era mai bine, se calmase, nu mai lătra, însă plângea şi refuza să deschidă ochii. Soţia sa l-a vizitat şi a plâns şi ea, ţinându-l de mână.

— Ţi-e ruşine?, l-a întrebat ea. De ce nu deschizi ochii?

— Nu mi-e ruşine, a spus el, dar mi-e frică.

— De ce îţi e frică?, a întrebat ea.

Aici el începu să îi povestească despre seara aceea în care a fost smuls dintre colegii cu care fusese la un separeu, undeva, serveau o friptură cu o baterie de vin, ca oamenii cu responsabilităţi, când deodată a simţit că îi fuge pământul de sub picioare. Patru indivizi care aveau căşti argintii pe cap şi nişte semafoare în loc de faţă l-au apucat de subsuori şi l-au ridicat ca pe un fulg, apoi le-au crescut nişte elice pe spate şi au început să se ridice de la pământ, pe el l-au purtat câteva minute sau câteva ceasuri, nu îşi putea da seama exact, pe deasupra oraşului, de acolo de sus văzuse şi casa lor şi blocul părinţilor ei, apoi indivizii aceia l-au aşezat în braţele acelei femei monstruoase Adrian A lui Gheorghe Laika 148 149 de piatră şi i-au introdus o sondă în creier

de unde i-au extras toate informaţiile secrete sau nesecrete, intime sau nu, după care l-au abandonat ca pe o cârpă, în timp ce ei au trecut zbârnâind prin faţa lui, unul ducând într-un fel de fiolă conţinutul de informaţii scos din capul lui. Şi s-au dus, s-au dus.

Femeia îl privi cu ochii măriţi de spaimă.

— Şi acordeonul?, îl întrebă ea.

— Ei, acordeonul mi l-au pus în braţe ca să deruteze lumea…!

Cazul Măţău trebuia rezolvat, numai că Dănău nu ştia cum.

Să-l bage la batalionul disciplinar sau la spitalul de nebuni?

Alese a doua variantă, din respect pentru haina militară.

A fost trimis la Glod.

*

După bătaia din club şi după ce pocnise pe asistentul Bădălău, Victor Măţău a fost trimis la un control amănunţit în Spitalul municipal. După câteva teste şi după câteva analize, după ce l-au întors pe toate feţele şi l-au interogat ca pe un infractor, membrii comisiei, din care făcea parte şi un medic militar venit special tocmai de la Bucureşti, au decis că Măţău este relativ sănătos şi că fusese încadrat greşit la nebuni, el fiind capabil să facă puşcărie pentru furtul acordeonului. Măcar pentru atât. Nu era treaba lor să-l bage la puşcărie, ei doar verificaseră un diagnostic, dar îl recomandau călduros pentru încarcerare.

Noaptea Măţău a făcut un frison şi a tremurat ca zgâlţâit de un frig cumplit. L-au învelit în câteva pături şi i-au dat o aspirină şi nişte piramidoane. Ca să-l mai calmeze i-au făcut şi o injecţie cu apă distilată, că altceva nu prea aveau ca medicaţie, dar procedeul dădea rezultate adesea. Şi în cazul lui a dat, pentru că a intrat într-o fază de calm, de detaşare de lumea din jur. Aveai impresia că se uita de sus la propriul trup.

La ora 8 a trecut doctorul Ifrim la vizita obişnuită, de dimineaţă. În dreptul lui Măţău, care stătea detaşat în pat, cu privirile aţintite în tavan, a făcut un gest cu mâna, sugerând asistentei care îl însoţea că e vorba de externare.

După plecarea doctorului, Măţău s-a ridicat din pat şi i-a privit

pe rând pe ceilalţi pacienţi din salon. Mai erau şapte indivizi, figuri apăsate de boli interne, oameni mâncaţi de ulcere sau hepatite. Păreau şapte universuri paralele care lunecau fiecare pe orbita lui. Nu-i unea nici măcar atmosfera sordidă a camerei de spital. Măţău se apropie de unul dintre pacienţi şi îl rugă să îi asculte zgomotul din burtă, acolo unde el ştia că doctorii îi introduseseră o bombă cu ceas. Se auzea ticăitul.

Vecinul de salon al lui Măţău, surprins de cererea acestuia îşi lipi urechea de burta proeminentă a confratelui de suferinţă:

Da, părea să se audă ceva. Putea fi şi un ticăit al unei bombe cu ceas, de ce nu?

Următorul individ se codi puţin, numai că Măţău îl prinse întins în pat şi se lăsă cu burta pe faţa lui iar omul fu de acord că da, se aude ceva care seamănă cu un ticăit.

Da, poate fi o bombă cu ceas.

De ce i-ar fi introdus cineva lui o bombă cu ceas în burtă?

Ca să îl distrugă, pentru că avea duşmani, mulţi duşmani.

Ştiau ei că el comunica cu fiinţe de pe OZN-uri?

Nu, nu ştiau.

Da, el era vizitat de marţieni, de venusieni, de alte asemenea fiinţe care umblau fără căpătâi prin univers.

Al treilea pacient din salon, abordat de Măţău, a fost mai cooperant, şi-a dus el urechea la burta proeminentă, mai ales în relaxare, a lui Măţău şi conchise că da, bomba cu ceas se auzea destul de limpede.

Adrian A lui Gheorghe Laika 150 151 Următorii nu au mai aşteptat să se convingă de adevărul spuselor primilor trei şi o zbughiră afară, pe sală. Lor li se alăturară şi ceilalţi trei, care ascultaseră deja ticăitul bombei, şi care se strecurară afară din salon.

Ce se întâmplă?, i-a întrebat asistentul Mezei, văzându-i pe hol. E unul care are o bombă cu ceas în burtă, îi răspunse unul dintre bolnavi care nu ascultase cu urechea lui, dar care îi crezuse pe ceilalţi, care ascultaseră.

Mă, dar aici voi sunteţi la boli interne, nu la nebuni. Ce bombă?

Ce ceas?

Păi, cel care e pe patul de la uşă, zice că are o bombă cu ceas în burtă, îi răspunse altul. Uite, el a ascultat şi zice că e adevărat.

E adevărat?, întrebă Mezei pe cel arătat ca martor.

Nu ştiu ce să zic, dar parcă am auzit ceva, ceva. Ticăia.

Ce ticăia?

Burta ăluia ticăia! Că zicea că are o bombă cu ceas acolo.

Că i-au introdus-o nu ştiu cine, nişte străini.

Da, şi mie mi-a pus burta pe ureche, ca să ascult, dar acum nu ştiu ce să zic, că nu prea am auzit. Dar e posibil…!

Poate să explodeze oricând, dacă e aşa, spuse un bolnav dintre cei care nu ascultaseră, dar care era tot mai convins că ceva nu e în regulă. Cred că ar fi bine să evacuăm etajul, că nu se ştie.

Mezei pătrunse în salon, peste Măţău. Acesta se chircise lângă geam şi număra:

— …patruzeci şi cinci, patruzeci şi patru… patruzeci şi trei, patruzeci şi doi…

— Dar ce faci aici?, strigă Mezei.

— E numărătoarea inversă până la explozie. Am prins firul, gata, explodează… treizeci şi nouă, treizeci şi opt…

— Eşti nebun?, întrebă Mezei.

— Nu, dar mi-au băgat în burtă o bombă cu ceas. Gata, spitalul sare în aer. Feriţi-vă!… treizeci şi şase, treizeci şi cinci…

Între timp mai intraseră în salon doi dintre pacienţi, unul dintre ei se repezi să îşi ia actele de identitate şi o sacoşă cu lucruşoarele personale şi o zbughi afară.

— …douăzeci şi opt, douăzeci şi şapte…

— Opreşte, dracului, numărătoarea! strigă Mezei, însă Măţău continua să stea chircit, cu o figură de om posedat, vânăt în jurul buzelor, cu ochii semideschişi şi sticloşi.

— …douăzeci şi doi, douăzeci şi unu, douăzeci, nouăsprezece…

— Tov asistent, eu zic să eliberăm etajul, că dacă totuşi explodează?, îl luă de braţ pe Mezei un bolnav.

— Te-ai tâmpit şi tu?, îl bruscă Mezei.

— …paisprezece, treisprezece, doisprezece…

Deja bolnavii părăseau etajul. Şi nu erau numai cei care fuseseră în salon cu Măţău, o luaseră de-a valma toţi ceilalţi, antrenaţi de o forţă, cea a zvonului, care le dădea frisoane.

— Ce explodează?, întreba câte unul. O butelie?

— Nu, un bolnav. Are o bombă în burtă…

Doctorul Ifrim se alăturase şi el adunăturii care se repezea pe scări în jos.

— Ce se întâmplă?, întrebă el.

— …opt, şapte, şase…

Ochii lui Măţău ieşiseră aproape din orbite, asistentul Mezei îl privea ca paralizat. Un braţ al unui bolnav, care se decise în ultima clipă să fugă, îl trase şi pe Mezei în afara salonului. Căzură unul peste altul.

— …patru, trei, doi…

Mezei îşi duse instinctiv palmele la urechi.

153 Adrian A lui Gheorghe 152 *

Pe Măţău l-au declarat paranoic, o formă severă şi l-au redirecţionat la Glod. De vină era tot stresul şi munca peste măsură. Dar contribuise şi alcoolul, asta o ştiau doctorii, din analize. Când a ajuns acolo, adus de o ambulanţă, de gardă era doctoriţa Sumănaru. Asistentul însoţitor îi povesti doctoriţei despre ce e vorba. Când rămase singur cu ea, Măţău îi spuse conspirativ:

— Bomba e tot acolo, dar am reuşit să îi smulg un fir în ultima clipă şi să o neutralizez. Va trebui să o scoatem în vreun fel, poate o operăm. E posibil ca firul să se lipească de la sine, dacă porneşte ceasul, ne ducem dracului!

Ca să nu aibă probleme în gardă, doctoriţa îi administră bolnavului o doză dublă de sedative injectabile.

14.

În decembrie 1989 la sanatoriu erau şaizeci şi unu de pacienţi, douăsprezece cadre medicale dintre care cinci erau medici, şapte erau asistenţi şi infirmiere, iar şase persoane erau angajate la administrativ. Dintre pacienţi patruzeci şi şapte erau bărbaţi şi paisprezece erau

femei. Femeile erau internate într-un pavilion aparte, izolat, la vreo cinci sute de metri de sanatoriul vechi, într-o clădire care ar fi trebuit să adăpostească nebunii furioşi, pentru că la un moment dat se discutase că aşezământul va prelua şi cazurile grave. Se amânase momentul, până una, alta fusese deschis sanatoriul şi pentru femei, poate şi din spiritul de egalitate între sexe. Şi era limpede că e aşa, de vreme ce femeia era la fel de vulnerabilă în faţa încercărilor vieţii şi a bolilor. Mai fusese o tentativă de a accepta şi femeile în sanatoriu, în anul 1927, când la solicitarea doctorului Obregia Ministerul Sănătăţii îşi dă acceptul, numai că lucrul nu a fost dus vreodată până la capăt. A fost pe vremea când doctorul Sebastián Costinescu, care mai târziu a ajuns directorul celei mai mari clinici de neuropsihiatrie din Viena, o vindeca pe Lizica Pascalopol de simptomele iubirii vinovate.

Prima femeie internată la Glod a fost Elisabeta Burtă, în anul 1987, fostă prim-secretar la un judeţ din sud. Ceauşeştii vizitaseră judeţul, iar Ceauşeasca a avut impresia că Nicolae s-a uitat mai nu-ştiu-cum la Elisabeta Burtă, că femeia avea fusta prea scurtă pentru funcţia ei şi prea mult fard pe obraz Adrian A lui Gheorghe Laika 154 155 pentru a se prezenta cât de cât decent la aşa nivel. Mai mult, Elisabeta Burtă nu purta coc, aşa cum sugerase cu ceva vreme în urmă Ceauşeasca, că trebuie să poarte un cadru de nădejde al partidului, dacă e femeie, ci purta părul răsfirat pe spate.

Da, voia să provoace, să o provoace chiar pe ea. Ceauşeasca a luat foc. A întrerupt vizita, i-a dat un ghiont lui Nicolae, au urcat în maşină şi duşi au fost. Din momentul acela Elisabeta Burtă a ştiut că i s-a încheiat cariera. A doua zi s-a internat la Spitalul 9 din capitală, iar a treia zi şi-a înaintat demisia pe caz de boală. După o săptămână era internată la Glod cu diagnosticul depresie severă şi cu o sugestie din partea unui tovarăş din Comitetul Central că ar trebui să nu mai vrea să iasă de acolo până la pensie. Căzuse prost. A stat singură în pavilion vreo câteva luni, o mai vizita şi soţul din când în când, rămânea peste noapte, mai ales sâmbăta spre duminică. Plângea mult, faptul că ratase o carieră de om politic o afectase puternic. Stând singură într-un pavilion, femeia dăduse impresia celorlalţi, la un moment dat, că e

într-un fel de detenţie, lucru care îi crease o aură de dizidenţă.

O înfruntase pe Ceauşeasca şi asta nu era puţin! Personalul medical o trata într-un fel aparte, cu oarecare compasiune.

Însuşi directorul direcţiei de sănătate, doctorul Bobonea, suna să întrebe cum e tratată tovarăşa Burtă. De fiecare dată primea răspunsul că totul e în regulă. Probabil că şi dânsul comunica mai departe răspunsul.

Următoarea femeie internată la sanatoriu, devenind colega de cameră a Elisabetei Burtă, a fost Paula Cernatov, ziaristă la Munca de partid. Paula Cernatov avea o problemă gravă:

se îndrăgostise de Nicolae Ceauşescu. Dar nu era vorba de o dragoste dintre acelea ca de la ziarist la subiectul preferat, o dragoste tovărăşească, aşa cum spunea poporul că îi poartă, era o dragoste pătimaşă care o chinuia pe femeie zi şi noapte.

Îl visa pe Nicolae tot timpul, îi urmărea discursurile sorbindu-i cuvintele, imaginându-şi că îi vorbeşte ei şi numai ei.

Acasă îşi tapetase pereţii cu pozele lui decupate din ziare şi cărţi.

Îi plăcea rârâitul său, îi plăcea mişcarea aceea circulară cu mâna în aer, când îndemna poporul la muncă, îi plăcea bărbia aceea care îi cădea ca lipsită de energie la sfârşitul unui discurs.

Doamne…!

Îi înregistrase o mulţime de discursuri pe benzi de magnetofon şi seara adormea ascultându-i vocea. Punea magnetofonul pe un scaun lângă pat ca să îi simtă respiraţia de amant, de soţ, de bărbat.

Urmărea telejurnalele ca să îl vadă şi să îi spună câte o vorbă care o înfiora de plăcere: Bună seara, iubitule…! Noapte bună…! Ah, ţi-ai tuns părul mai scurt decât acum o săptămână, nu-i aşa?

Se uita repede în jur, deşi era singură în cameră, avea impresia că vocea ei zdrenţuia pânza misterului, a gândului.

Poate că iubirea ei s-ar fi consumat ca atâtea alte iubiri neîmpărtăşite, combustia s-ar mai fi redus cu timpul, ar fi rămas o nostalgie după o vârstă când şi iubirile platonice au consistenţă, numai că Paula a făcut câteva greşeli.

Odată, la un ceai cu cea mai bună prietenă, o tipografă de la Casa Scânteii, a mărturisit taina vieţii ei. Era aşa de încordată încât a simţit, în acel moment, că dacă nu spune ce are pe suflet explodează. Şi a spus. Prietena ei, Dora Covrig, i-a spus că dragostea aceasta e o nebunie şi că e bine să se reorienteze cu sentimentele.

Că va avea probleme, dacă află cineva.

Că da, Ceauşescu trebuie iubit, dar nu aşa cum se iubeşte un om, el trebuie iubit aşa cum iubeşti un afiş. Adică te uiţi şi treci mai departe. Cam aşa vede ea chestiunea asta. Şi i-a Adrian A lui Gheorghe Laika 156 157 mai spus o poveste pe care o ştia de la bunica ei, care trăia undeva pe lângă Vatra Dornei şi care avea casa plină de icoane.

Toată copilăria şi-a petrecut-o în casa bunicii care îi spunea povestea fiecărui chip din icoane, care în acele momente o fascinau. Între icoane era una care se numea Maica Domnului îmbătrânita. Chiar aşa se numea, Îmbătrânita. Şi ştia ea de unde vine acest nume? Nu, nu ştia. Cică icoana asta era într-o mănăstire, undeva în Grecia şi pictorul făcuse cea mai grozavă icoană cu chipul Maicii Domnului într-un moment de inspiraţie.

Trecea lumea, se uita, se minuna şi-l lăuda pe pictor.

Numai că un călugăr din acea mănăstire nu se mai dezlipea de icoană cât era ziua de lungă. Îşi făcea de lucru pe acolo, aprindea lumânări, ştergea praful, se închina. Ce se întâmplase, de fapt? Se îndrăgostise de chipul din icoană cu dragoste omenească aşa cum te îndrăgosteşti de un actor, după chipul dintr-o revistă Cinema. Din când în când o atingea şi simţea fiorul dragostei. Cică Maica Domnului s-a întristat de acest lucru şi într-una din dimineţi, când s-a dus călugărul să o întâlnească, a găsit chipul din icoană îmbătrânit. Dar îmbătrânit rău, de nerecunoscut. Şi atunci el s-a înspăimântat şi a fugit din mănăstire şi a murit de supărare în codru. Iar chipul sfintei a rămas îmbătrânit în icoană. Cam aşa crede ea că e această dragoste a Paulei, ca a acelui călugăr. Rezultatul va fi acelaşi.

Paula a plâns toată noaptea, s-a uitat la pozele cu Nicolae al ei şi nu vedea urmele îmbătrânirii, dimpotrivă, parcă întinerea de la lună la lună, numai că Dora îi băgase un cui în inimă. Dacă şi el îmbătrâneşte

brusc? Poate că aşa îmbătrânesc oamenii deosebiţi, care vor să se ascundă de lumea din jur…?

Doamne…!

A doua greşeală a făcut-o când a scris un articol pentru Munca de partid despre învăţământul ideologic din şcoli. A făcut teren, a adunat date, fapte, a cunoscut tineri care se pregăteau pentru viaţă şi pentru intrarea într-o etapă nouă a societăţii socialiste. Numai că în text, acolo unde erau necesarele şi obligatoriile citate din Ceauşescu, Paula scrisese în loc de titulatura oficială şi de numele complet al acestuia expresia dragul meu Nicolae a zis, dragul meu Nicolae a făcut…!

Se jucase şi uitase să facă fireştile corecturi. Corectorul a observat imediat şi l-a anunţat pe ziaristul care era cap limpede, capul limpede a anunţat şeful de secţie, acesta a anunţat pe redactorul-şef care la rândul său a anunţat pe secretarul cu propaganda de la Centrala Presei.

A fost convocată toată lumea la o şedinţă-fulger.

Situaţia era gravă.

Toţi redactorii erau gravi.

Secretarul cu propaganda era negru de grav ce era.

A fost somată tovarăşa Paula Cernatov să dea explicaţii în legătură cu această deraiere de la normele impuse în presa de partid şi să motiveze expresiile folosite. Numai că Paula era incapabilă să dea alt răspuns decât adevărul, numai acesta o mai putea apăra în această situaţie. De aceea, după ce trecu cu privirea peste toate chipurile grave care îi urmăreau fiecare gest, ca pe ale unui criminal, spuse hohotind de plâns:

— Dar eu îl iubeeesc! îl iubesc sincer!

S-a lăsat o linişte jenantă. Era limpede că nu mai puteau continua aşa discuţia. Secretarul cu propaganda şi-a ascuns faţa în palme. Redactorul-şef a început să-şi muşte un deget privind spre secretarul cu propaganda. Şeful de secţie a privit spre redactorul-şef, apoi spre secretarul cu propaganda. Se priveau unii pe alţii în ochi şi nu le venea să creadă că auziseră ceea ce auziseră. Secretarul cu

propaganda a fost cel care i-a scos pe toţi din situaţie:

— Dar de ce nu spui aşa, măi, fetiţo? Fiindcă toţi îl iubim.

Toţi îl iubim sincer.

Adrian A lui Gheorghe Laika 158 159 S-a ridicat şi s-a dus la Paula Cernatov, a bătut-o pe spate, mângâind-o mai mult şi i-a strâns mâna. I-a scuturat-o.

— Declar şedinţa închisă şi discuţia rămâne în acest cadru.

A fost o neînţelegere, bine că ne-am lămurit. Tovarăşe redactor-şef, la treabă.

Dar lucrurile nu s-au terminat aşa de uşor. Toţi colegii se uitau la Paula cumva ciudat din acel moment. Unii chiar pufneau în râs în preajma ei, îşi dădeau ghionturi. Când ea reacţiona în vreun fel, ei spuneau că altul era motivul chicotelilor lor şi inventau ceva pe moment. Rămăsese în caseta redacţională, dar nimeni nu-i mai cerea să facă ceva.

Povestea ei de iubire continua însă. Urmărea telejurnalele, aduna poze, vorbea cu el seara, noaptea, îi asculta şi reasculta discursurile.

La un moment dat însă constată un lucru de care îi era teamă, mai ales după discuţia cu Dora Covrig: Nicolae începuse să îmbătrânească. Întrebă pe o colegă de redacţie, pe Janeta Drăgoi, dacă nu i se pare şi ei că Nicolae începuse să îmbătrânească, însă aceasta spuse că nu observase, ei i se părea că nu.

Era clar că numai ea putea observa acest lucru, pentru că ea îl iubea altfel. A luat o fotografie din mai, de la defilarea de la Ziua Muncii şi alta din octombrie, de la Ziua Recoltei şi se prezentă la redactorul-şef, Vasile Gălan şi îi expuse problema: Nicolae începuse să îmbătrânească îngrijorător. Dacă în mai nu avea niciun rid, în octombrie avea deja trei riduri.

Îşi dădea el seama de situaţie?

Vasile Gălan a rămas cu gura căscată: era ultimul lucru la care s-ar fi gândit. Încercă să îi explice Paulei că aceste lucruri nu intră în sfera de competenţe a revistei, că de aşa aspecte se ocupă alte servicii, compartimente şi persoane. Pe el îl depăşesc.

Paula Cernatov era însă gata să îi facă mărturisiri complete.

De asta se apucă să îi explice lui Vasile Gălan povestea cu Maica Domnului îmbătrânita, cu călugărul care se îndrăgostise de icoană, apoi îi descrise cum icoana îmbătrânise, tare de tot, că nu o mai recunoscuse nimeni şi că ea are proba certă a acestui fenomen pentru că o copie a icoanei respective se află la bunica Dorei Covrig care trăieşte la Vatra Dornei.

Cine era Dora Covrig?

Fata care lucrează la linotip, numai că nu la Munca de partid, ci la Flacăra…

Vasile Gălan a ascultat-o până la capăt pe Paula, a liniştit-o că va anunţa mai sus chestiunea relatată şi că acum e bine să meargă la treabă şi să nu mai spună deocamdată nimănui ceea ce îi spusese lui. Paula a fost de acord.

Ambulanţa a sosit cam într-o oră. Paula Cernatov a refuzat să urce, aşa că a trebuit să o ia pe sus cei doi asistenţi. A dat o mână de ajutor şi şoferul. Nu se împotrivea propriu-zis, numai că voia să fie ascultată, pentru că ea voia să afle de unde provenea neînţelegerea. Că o neînţelegere era la mijloc.

Nu au legat-o, cel puţin atâta timp cât au fost martori la eveniment colegii de redacţie şi alţii, de pe holurile de la parterul Casei Scânteii.

Doctoriţa de la Spitalul Parhon, care a ascultat-o, a înţeles-o din prima. Da, povestea i se părea interesantă şi deloc deplasată.

Dar a asigurat-o că nu e grav, a văzut cazuri şi mai grave.

Ce să fie grav?, ar fi vrut să întrebe Paula, numai că nu mai avu putere pentru că somnul care o cuprinse era aproape un leşin. Injecţia administrată la sosire îşi făcuse efectul.

În spital nu a rămas decât vreo trei, patru zile, pentru investigaţii complete. Nu avea nimic major, poate doar un surmenaj datorat muncii în exces şi o labilitate psihică congenitală.

A fost transferată la Glod.

Elisabeta Burtă s-a bucurat când a aflat că nu va mai fi singură în salon. În timp ce asistentul Radu Bolboacă sc. 161 Adrian A lui

Gheorghe 160 îndrepta împreună cu Paula spre salon, Elisabeta a analizat-o sumar urmărindu-i pe cei doi venind pe alee. Paula i se părea o fată fragilă şi suferindă. Avea chipul palid şi obosit al unei martire care nu îşi definise încă o cauză. Şi avu într-un fel dreptate, pentru că în momentul în care asistentul Bolboacă o introduse în rezervă, cum se numea salonul lor şi când le făcu sumarele prezentări, Paula o îmbrăţişă pe Elisabeta ca şi cum s-ar fi agăţat de ea cu ultimele puteri şi îi spuse cu un glas sfâşietor:

— Îl iubeeesc!

— Şi eu!, îi răspunse Elisabeta.

15.

Ultima pacientă internată la Glod sosise aici la sfârşitul lunii noiembrie, imediat după încheierea Congresului al XIV-lea.

Se numea Dora Ghivirigă şi era din Iaşi. Nu se remarcase prin ceva aparte ca să ajungă să participe la congres, în ce o priveşte fusese vorba mai mult de noroc. Chiar aşa. Dora era casieră la CUG – Combinatul de Utilaj Greu de la Iaşi –, la cantina de incintă, dădea bonurile de masă celor care preferau să mănânce acolo, deşi cei mai mulţi veneau cu pacheţele improvizate de acasă. Cum a ajuns în delegaţia judeţului? Răspunsul e absolut aiuritor. Judeţului i se repartizaseră patruzeci şi unu de locuri la congres. De la judeţ, locurile au fost împărţite pe organizaţii puternice, pe întreprinderile de bază, că aşa erau normele. La CUG au fost repartizate două locuri, unul pentru bărbat, studii superioare, şcoală de partid şi un loc pentru femeie, muncitoare din producţie. La prima poziţie a fost simplu, a fost numit din oficiu secretarul organizaţiei de bază, Nicolae Sturzu. La a doua poziţie însă discuţiile au fost dificile.

În primul rând în tot combinatul erau o sută patru femei.

Patruzeci şi şapte dintre ele nu erau membre de partid, treizeci şi două făceau parte din personalul TESA, funcţionărime, unsprezece erau femei de serviciu, şcoală precară, alte şapte avuseseră în ultimul an fie câte o absenţă nemotivată de la şedinţele de partid şi de la învăţământul ideologic, fie mustrări verbale sau scrise pentru abateri profesionale, iar patru erau Adrian A lui Gheorghe Laika 162 163

însărcinate. Mai rămăseseră în discuţie trei femei: Marieta Băbău care lucra la strung, Irina Melehova care lucra în producţie la secţia de aşchiere şi Dora Ghivirigă care, deşi era casieră la cantina de incintă, era încadrată şi plătită pe secţie ca electrician. În documentele oficiale era înscrisă drept electrician şi numai asta conta acum. Discuţiile au avut loc în august. În septembrie, toate femeile au fost convocate la cabinetul ginecologic pentru consultul periodic obligatoriu, iar Irinei Melehova i s-a adus la cunoştinţă că e însărcinată, aşa că a ieşit din discuţie. Au fost întocmite dosare personale pentru Marieta Băbău şi pentru Dora Ghivirigă, care au fost avansate la judeţeana de partid, să decidă cei de acolo. Deşi se presupune că a fost o discuţie la nivelul cel mai înalt în legătură cu alegerea participantei la congres, lucrurile au fost mai simple. Şeful biroului cadre, Pavel Florea, a răsfoit dosarele, piesele scrise erau în ordine, s-a uitat la fotografiile celor două femei şi a decis că Dora Ghivirigă era mai drăguţă.

Vestea a surprins-o pe Dora, dar mai ales pe cei din jurul ei, prieteni şi cunoştinţe. Şi au început discuţiile: pe cine are, totuşi, acolo, la judeţeana de partid, de a ajuns dintr-o simplă casieră să reprezinte judeţul la aşa nivel înalt. I-au atribuit presupuşi amanţi, presupuse relaţii. Toate astea o dureau pe Dora, se simţea tot mai izolată. Puţina mândrie care o încerca se topea într-o mare de suferinţă.

La Congresul al XIV-lea al partidului ea era unul din cei o mie o sută de reprezentanţi din toată ţara adunaţi în Capitală, la Sala Palatului. Era mândră că ajunsese până acolo. În fond, nu era puţin lucru. Că dacă raportai acest număr la cele peste douăzeci şi două de milioane de locuitori ai ţării care rămăseseră acasă, obţineai un procent de reprezentare de unu la douăzeci de mii. Satul din care provenea ea, Mălăieşti de Prut, nu avea mai mult de o mie de locuitori, asta însemna că ea, Dora Ghivirigă, reprezenta mai bine de douăzeci localităţi asemenea. Îşi amintea, privind marea aceea de capete care se uitau înainte, într-un punct fix, momentul în care plecase din satul ei ca să ajungă la profesionala din Iaşi. Era în septembrie 1974. În iunie terminase clasa a opta. În iulie dăduse examen la profesională, la o clasă de electricieni şi reuşise cu a doua medie. În august a fost violată

de un văr, Marius şi totul se întâmplase numai şi numai din prostia ei.

Marius tocmai terminase profesionala de la CUG, primise şi repartiţie şi Dora l-a căutat într-o duminică ca să-i spună cum e, să o iniţieze în viaţa de cămin, să-i spună de cine şi de ce să se ferească. Marius nu a ezitat să o iniţieze, a scos un pachet de ţigări „Litoral", a servit-o şi pe ea lovind cu dexteritate cu degetul pachetul ca să iasă în mod ordonat ţigările, una câte una. I-a dat apoi să bea o vişinată care era dulce, dulce, dar care ascundea astfel tăria alcoolului. După vreo două pahare a simţit că nu îşi mai coordonează mişcările. Apoi a amorţit, nici buzele nu i se mai mişcau, a urmat o rigidizare a umerilor, a gâtului, a limbii. L-a văzut pe Marius cum s-a aplecat peste ea, a dezbrăcat-o, i-a scos chiloţii şi apoi a profitat de ea. Nu a avut putere să schiţeze niciun gest. Era ca paralizată. Când şi-a revenit, peste câteva ore, Marius fuma lângă ea. O îmbrăcase la loc.

— M-ai dezvirginat?, l-a întrebat ea.

— Nu am ştiut că eşti virgină, că altfel nu mă mai apucam de tine, i-a spus el. Dar oricum, la profesională în o lună, două, nicio fată nu mai rămâne virgină. Aşa e regula acolo, ţi-e şi ruşine să spui cuiva acolo că eşti virgină. Numai proastele şi urâtele sunt virgine la profesională, să ştii.

Îi părea rău că îşi pierduse virginitatea aşa de uşor, atât de repede, altfel îşi imaginase momentul în care s-ar fi dăruit unui băiat. Dar acum îi era mai ruşine parcă de faptul că se Adrian A lui Gheorghe Laika 164 165 îmbătase, în familia ei beţia era trecută între lucrurile cele mai detestabile. De asta, Marius i-a promis că nu va spune nimănui că ea se îmbătase, iar ea nu va spune nimănui că a profitat de ea. Erau chit.

Cu Marius s-a mai văzut prin Iaşi, dar au evitat să vorbească despre acea întâmplare. De altfel, el se însurase destul de repede, divorţase, se însurase din nou. Aşa era viaţa din oraş, avea alte reguli, era mai dinamică.

Dacă ar vedea-o Marius acum, în Sala Palatului, la Congres, oare ce ar zice? Ea s-ar simţi, oricum, răzbunată pentru ce i-a făcut el atunci. Dar el nu avea cum să o vadă, poze nu era voie să facă, doar dacă ar

vedea-o pentru o clipă la televizor.

Dar cine se uită la mulţimea de decor din sală, când tot ce e mai important la un Congres este în faţă, la prezidiu?

Din moment în moment trebuia să intre în sală Preşedintele, Secretarul general al partidului. O muzică de cor, dată în surdină, transformase sala într-o oală sub presiune. Urechile îi ţiuiau. O durea capul, respiraţia îi deveni accelerată, o gheară i se puse în piept.

Dacă leşin acum?, se întrebă Dora.

Un cameraman intră în fugă în sală şi îndreptă aparatul spre o anumită uşă.

Apoi veniră în fugă trei tipi, genul sportiv, care se aşezară pe locurile rezervate din faţă.

O lumină albă înlocui lumina galbenă din tavanul de deasupra mesei prezidiului.

Se opri muzica.

Nu se auzea nicio şoaptă, niciun foşnet, niciun scârţâit.

Momentul era încordat.

Mai erau câteva secunde.

Dora scoase un ţipăt şi leşină.

Au scos-o târâş, printre rânduri, capul i se izbea de pluşul scaunelor, de muchiile cotierelor, în timp ce Preşedintele intra în sală şi toată lumea se ridică în picioare.

Toată starea ei de leşin dură cam trei, patru minute. Nu-şi mai amintea nimic, deşi în urechi îi rămase o înjurătură care i se lipise de timpan ca o bucată de plastilină: … zda mă-tii, de boarfă! Era să ne strice totul! O fi, dracului, borţoasă!

Nu avea cum să fie borţoasă, că le făcuse şi examen ginecologic tuturor femeilor participante la congres.

Nu reţinuse chipul celui care o înjurase, dar când îşi revenise văzu în jurul ei trei tipi drăguţi de tot. Unul semăna puţin cu Marius, avea acelaşi zâmbet şmecheresc în colţul gurii, ca şi cum ţi-ar fi pregătit o şotie şi acum aştepta să te prinzi despre ce e vorba.

Au întrebat-o cum o cheamă şi de unde este. Le-a spus.

Apoi au întrebat-o dacă se ştie cu vreo boală. Nu, era sănătoasă,

făcuse un control complet la sosire, leşinase de emoţie.

E de înţeles, i-a răspuns unul.

Seara la „Europa liberă" au vorbit despre ea, îi ştiau numele.

Că aşa a ajuns tineretul României, să leşine de foame şi sete la congresele partidului, că sunt mânaţi acolo ca nişte vite. I-a spus-o fratele ei, Gicu. A căutat-o şi i-a spus-o cu glas ferit, era şi el îngrijorat. Ar fi vrut să protesteze, să spună că nu e adevărat, că nu o adusese nimeni cu forţa, că nu îi fusese nici foame şi nici sete, că era o mândrie să fii acolo, dar ea nu avea cum să comunice acestea. Pe ea nu o asculta nimeni.

La serviciu, după ce s-a întors, o priveau ca pe o ciudată.

Era limpede că lumea ascultase „Europa liberă", că numai acolo se vorbise de incident. Şi totuşi, dacă „Europa liberă".

transmisese acest lucru, înseamnă că avea informatori chiar şi în culisele unui congres al partidului. Ideea aceasta i se fixă Adrian A lui Gheorghe Laika 166 167 în cap şi se întrebă cum de acolo, sus, la Comitetul Central nu au fost depistaţi cei care manipulează informaţiile.

Cui spusese ea cum o cheamă şi de unde este, în momentul în care îşi revenise din leşin?

Celor trei care o scoseseră din sală, da.

Deci numai unul dintre cei trei trebuie să fie cel care a dat informaţia la „Europa liberă", da.

Da, ea ar putea să le descrie chipurile, ar putea să îi recunoască.

Era de ajuns să îl recunoască pe cel care seamănă cu Marius, că el ar fi obligat să spună cine erau ceilalţi doi.

Se apucă să scrie o scrisoare pe care o trimise la Biroul judeţean de partid, la Comitetul Central, la Scânteia, la ziarul Flacăra Iaşului.

Simţea, cu fiecare ceas care trecea, mestecând tot mai tare subiectul, că era de datoria ei să descâlcească situaţia, că făcuse ceea ce trebuie, că îşi asumase o cauză pentru care merita să lupte.

Rezultatele nu au întârziat să apară.

La trei zile de la expedierea scrisorii către Biroul judeţean de partid a fost invitată la o discuţie.

A ajuns cu jumătate de oră mai devreme, a fost invitată să ia loc într-o sală de aşteptare.

I s-a dat un pahar cu apă. S-a uitat pe furiş jur, împrejur.

Era superb.

Mobilierul era maroniu şi strălucea.

O oglindă mare îţi surprindea toate gesturile.

Pe perete erau două tablouri, unul era semnat de Dan Hatmanu şi reprezenta portretul lui Ştefan cel Mare, care ieşea dintr-un tablou şi ciocnea o cupă cu vin cu Secretarul general al partidului, iar celălalt era un portret de femeie pe un fond albastru, albastru, probabil că era soţia Secretarului general.

Al doilea tablou era semnat Sabin Bălăşoiu sau cam aşa ceva, nu era prea limpede semnătura.

Da, acum să o vadă Marius. Dar nu avea cum să o vadă, greu i-ar fi fost unuia ca el să pătrundă la aşa nivel. Ea era o norocoasă, poate că şi Dumnezeu o ajuta, că era o fiinţă modestă, mai spunea câte o rugăciune, nu îşi dorea mult de la viaţă. Şi e important să nu îţi doreşti mult de la viaţă, ca să fii mulţumit. Că dacă îţi doreşti mult şi nu obţii, eşti un nefericit. Erau atâţia în jur care se declarau mereu nemulţumiţi, mereu obiectau câte ceva. În general îi evita.

Se uită la ceas şi îşi dădu seama că mai erau doar trei, patru minute până să fie chemată înăuntru, la secretarul cu propaganda.

Ce îi va spune? Că, na, aproape că uitase de ce venise acolo.

Dar dacă ea va spune, aşa cum spusese şi în scrisoare, că numele ei a fost rostit la „Europa liberă", nu-i aşa că trebuie să recunoască că asculta „Europa liberă"? Sau că alţii, din preajmă, ascultă? Cine erau aceia…? Trebuia să spună cine erau. Că era fratele ei, Gicu, care lucra la abator? îşi va pierde slujba, cu siguranţă, va fi anchetat. Abia în momentul acesta îşi dădu seama că intrase într-o poveste pe care nu o stăpânea, că era descoperită. Vedea marginile dezastrului.

Când a deschis uşa să o invite înăuntru, secretara secretarului cu propaganda o găsi pe Dora Ghivirigă leşinată. Abia dacă mai dădea semne de viaţă. A zgâlţâit-o, a udat-o cu apă. A ţipat şi au venit cei de la Serviciul de pază. Au chemat o ambulanţă. Şi-a revenit la spital. Nu-şi

mai amintea mare lucru. În jurul ei se agitau doi bărbaţi şi două femei, toţi îmbrăcaţi în halate albe.

Au întrebat-o cum o cheamă, vârsta, unde locuieşte, unde lucrează. La CUG? La ce secţie? Căsătorită? Nu. Însărcinată?

A, nu…! Antecedente ale stării de sănătate…?

Le-a spus despre incidentul de la congres. O asistentă nota totul într-un registru.

Adrian A lui Gheorghe Laika 168 169 Cel care o chestiona era un doctor, probabil, dădea din cap după fiecare răspuns al ei, ca şi cum ar fi aprobat-o.

Celălalt bărbat îi pusese nişte fire cu nişte cleşti metalici mari pe picioare. Când s-a apropiat ca să-i pună aceiaşi cleşti şi pe braţe, îi văzu faţa şi îşi dădu seama că seamănă cu Marius.

Acelaşi zâmbet. Numai că acesta avea faţa mult mai netedă şi purta perciuni mari. Era un bărbat bine.

A rămas internată sub supraveghere, i-au luat sânge în trei flacoane pentru analize. I-au dat nişte sedative, a dormit aproape cincisprezece ore. S-a trezit în formă a doua zi când i-au dat şi drumul. Şi analizele erau în regulă. A condus-o la ieşire chiar asistentul care semăna puţin cu Marius. I-a spus că i-a făcut plăcere să o cunoască.

Şi ei i-a făcut plăcere.

Dar nu au îndrăznit mai mult, deşi i-ar fi plăcut să iasă cu el undeva, la liric, la Grădina botanică. Dar poate că era însurat? Na, nu se uitase la inelar, îi scăpase amănuntul.

Primise trei zile de concediu medical, să se odihnească.

A doua zi a căutat-o Gicu, fratele ei.

Păţise ceva?

Nu, dar de unde ştia…?

Păi, auzise la „Europa liberă”. Că la coadă la audienţe la Judeţeana de partid Iaşi lumea leşină, moare. Şi îi dăduseră numele, că o femeie amărâtă, muncitoare la CUG, care venise cu probleme, a ajuns la spital. Că erau frecvente cazurile de acest tip, în România se moare la cozi la carne, ulei, zahăr, la cozi la justiţie, la cozi la benzină… Dar se moare şi la cozi la audienţe la partid. Că mai fusese un caz la Petroşani,

cu un miner care murise în timp ce aştepta să intre la prim-secretarul judeţului, că nu avea casă…

— Gicule, i-a spus ea panicată, dar de unde să ştie cei de la „Europa liberă" că eu, Dora Ghivirigă, am leşinat în sala de aşteptare de la Judeţeana de partid, de la Iaşi? Cineva informase, că nu eram eu o persoană atât de cunoscută ca să intereseze la aşa nivel. Şi cine putea să informeze? Doar cineva de la judeţeana de partid, dintre cei care mă reanimaseră. Sau cineva de la spital? Poate că tipul care semăna cu Marius? La el s-a îndreptat primul gând…!

Gicu nu a putut să-i răspundă, îi adusese un pachet cu carne, dacă avea de mâncare, restul problemelor şi le va rezolva ea singură. Că dacă aveai sănătate şi mâncare, erai salvat. Asta era deviza lui Gicu.

Dora a stat acasă, în garsoniera ei confort unu, trei zile, în concediu medical. A mâncat, a citit două almanahuri, Flacăra şi România pitorească, s-a odihnit. Se simţea în formă.

Vineri când a mers la serviciu, era aşteptată la biroul directorului tehnic. Din prima s-a gândit că e ceva în legătură cu apariţia numelui ei pe post la „Europa liberă". Şi aşa era. O aşteptau doi tipi, tineri, care, după ce au identificat-o, nume, prenume, anul naşterii, părinţi, domiciliu, i-au cerut, fără nicio altă introducere, să explice cum de leşină numai în locuri publice, cu mare impact mediatic. Şi cum de mama dracului când leşină ea se dau loviţi cei de la „Europa liberă"? Pe cine cunoaşte acolo, prin cine comunică?

Degeaba încercă Dora să le explice că ea nu cunoaşte pe nimeni la „Europa liberă", că leşinase pe bune şi la congres şi la Judeţeana de partid. Tipii nici nu voiau să audă. Să le spună adevărul, da, adevărul. I-au pus o foaie de hârtie în faţă şi un pix.

Scrie tot ce ştii.

Între timp a intrat în birou şi directorul tehnic, Ion Ţăranu, care i-a făcut un semn cu ochiul, îndemnând-o să facă ce spun tipii, că nu-i de glumă. Ion Ţăranu luă ceva dintr-un sertar şi ieşi cu atitudinea omului care îşi făcuse datoria, te avertizase, trebuia să-i rămâi şi puţin dator pentru asta.

Adrian A lui Gheorghe Laika 170 171 Dora îşi fixă ochii în

pagină şi se gândea ce să spună. Să spună că ştie ceva, când nu ştia nimic, ar fi fost o prostie.

Dacă nega, nu era crezută. Concentrându-se o luă o toropeală blândă, ca o reverie. Tipii din faţa ei se îndepărtau ca şi cum ar fi fost priviţi printr-o lentilă pusă invers. O trezi vocea fermă a unuia:

— Fetiţo, dar joci tare! Noi habar nu aveam cu cine vorbim, să fiu al dracului dacă nu erai bună de spion, că ai atitudine, ai expresii, ai răbdare. Leşini la comandă, încât o sută de doctori nu descoperă prefăcătoria. Eşti bună, bate palma, de acum joci cu noi!

Dora nu înţelegea. O luă o durere de cap ca şi cum un cui i-ar fi pătruns prin frunte. Şi începu să vomite. Fără să mai aibă timp să se abţină.

Tipul care era mai aproape se trase atletic deoparte, ca să nu fie stropit şi aplaudă:

— Excelent, excelent! Ce ieşire din situaţie! Extraordinar.

Bă, dar asta vomită la comandă. Nici Florin Piersic nu borăşte la comandă, cât o fi el de mare actor!

După ce vomită, Dora se simţi mai bine. Îi era ruşine, ar fi intrat în pământ de ruşine. Se repezi să şteargă de pe jos cu un batic pe care îl avea în geantă. Şi cu o batistă.

— Gata, îi spuse celălalt, s-a încheiat reprezentaţia. Ar trebui să colaborezi de acum. Şi ţie îţi va fi bine şi nouă. Că n-oi fi tu Ecaterina Teodoroiu, să ţii cu sânii în vânt linia frontului. Masca jos, tovărăşico!

Tipul semăna cu Marius, constată Dora. Dar semăna bine de tot, avea până şi cicatricea abia desenată de lângă urechea dreaptă. Sau Marius o avea sub urechea stângă? Nu-şi mai amintea exact. Dar se gândi să verifice. De asta strigă, înăbuşit:

— Marius?

— Poftim?, întrebă tipul.

Şi Dora leşină.

Când s-a trezit era la dispensarul CUG-ului.

— E posibil să facă nişte crize de epilepsie pe fond emoţional, o auzi pe doctoriţa care îi lua pulsul de pe vena de lângă ureche. Eu zic să nu ne pripim cu diagnosticul, în prima fază propun să îi facem o

rezervare la sanatoriul de la Glod.

Vorbesc eu, îl cunosc pe director, am fost colegi la facultate.

Ei, ei, Andrei Bâlbâială m-a cerut şi de nevastă, dacă mă măritam cu el, azi eram nevastă de director! Păcat de el, băiat bun, dar îi cam mirosea gura. De asta l-am refuzat.

Laika 172 173 16.

În decembrie 1989 lucrurile s-au întâmplat cam aşa.

Pe 18 decembrie în unul din cei doi plopi din curte cineva atârnase patru pere. Cum nu mai erau frunze, perele se vedeau extrem de bine. Admnistratorul Papucică a descoperit perele, nu le-a atins, dar l-a anunţat rapid pe doctorul Bâlbâială.

Acesta i-a spus să le dea jos imediat. Papucică a luat un băţ mai lung şi le-a dat jos. Era limpede că era o glumă de prost gust a cuiva la adresa formulării Secretarului general al partidului care spusese că va dispărea comunismul din România când va face plopul pere şi răchita micşunele. Cum nu era nicio răchită în curte, nu putea verifica nimeni dacă şi aceasta îşi modificase ocazional gena. Doctorul Bâlbâială s-a gândit în prima clipă să sune la Direcţia sanitară, apoi s-a răzgândit, mai înţelept era să ascundă incidentul, nu voia să atragă atenţia asupra unităţii dintr-un motiv atât de banal. Că în final tot el, ca director, va avea de suferit. Dacă va turna cineva despre acest lucru, fie va nega, fie va spune că a vrut să urmărească el dacă e vreun diversionist în unitate, ca să-l prindă asupra faptului şi să-l toarne miliţiei. Nu voia ca acuza să planeze asupra tuturor, nu era drept. Pentru că Securitatea imediat ar fi trecut la anchetarea tuturor, toată lumea ar fi avut de suferit. Putea să facă treaba asta şi vreun nebun, în acest caz nu era drept ca să sufere şi personalul. Şi până la urmă, tuturor le era bine aici şi angajaţilor şi pacienţilor, de ce ar fi vrut cineva ca să detoneze liniştea unităţii? O glumă a fost, era sigur, Dar, o glumă proastă. Degeaba a urmărit expresiile de pe chip ale celor din preajmă, nu a surprins niciun zâmbet pieziş, nicio aluzie, nimic. Oricum a rămas într-o stare de alertă.

Pe 19 decembrie a fost adus un camion cu cartofi. Pacienţii au fost rugaţi să dea o mână de ajutor, lucru care se întâmpla destul de

des, ca toată lumea să pună mâna să ajute, erau până la urmă ca într-o familie. Cartofii au fost basculaţi pe o platformă de ciment şi de aici erau puşi în lăzi şi transportaţi în magazia de alimente din spatele bucătăriei. Dacă erau cincizeci, şaizeci de persoane care să pună mâna la treabă, revenea cam jumătate de ladă pentru fiecare persoană, treaba se termina în jumătate de ceas. Unii o făceau cu mai multă determinare, alţii cu mai puţină, în funcţie de pricepere, de practică, de starea de sănătate. Mai erau pacienţi care refuzau să participe la asemenea acţiuni, fie le considerau înjositoare pentru poziţia lor, fie le socoteau un abuz din partea Administraţiei şi prin care le erau încălcate drepturile lor de pacienţi.

Nu erau obligaţi, deşi cei care rămâneau deoparte ajungeau ţinta discuţiilor, a ironiilor în timpul trebii. De asta tot mai puţini erau cei care refuzau asocierea la muncă, pentru mulţi era şi distractiv.

De data aceasta a participat toată lumea la acţiune, în afară de femei care nu fuseseră niciodată antrenate la aşa ceva.

Coordonator era administratorul-şef Teodor Papucică care îşi suflecase primul mânecile.

Au vorbit despre vreme: era prea cald pentru perioada asta.

Dar era bine, că se făceau şi ceva economii la combustibil, la încălzire.

Da, dar va fi o secetă anul viitor, că dacă nu e zăpadă în decembrie, apoi va fi secetă în mai.

Adrian A lui Gheorghe Laika 174 175 Nu-i adevărat, zăpadă trebuie să fie în martie, ca să nu fie secetă. Acum totul e să nu fie îngheţ, că dacă îngheaţă, grâul e gata. Aici e buba.

Dar acum a apărut grâul de primăvară, care se seamănă primăvara şi nu mai sunt probleme cu îngheţul.

— Ştii cum e cu iarna? Ce a mâncat lupul e bun mâncat.

Acuma depinde cum o să fie februarie, că aia e luna dracului iarna… Februarie.

— Îţi aminteşti iarna lui ’53? Era în martie… Aveam vreo zece ani şi m-a trimis tata să aduc nişte varză de la bunici.

Mergeam pe gard, aşa de mare era zăpada. Şi deodată am căzut

în gol, am căzut în mijlocul unui troian cu zăpadă afânată…

— A murit Stalin în ’53…

— …şi eu mă luptam să ies din zăpadă, că nu mai vedeam…

— Hei, hei, dar cartofii stricaţi nu-i puneţi în lăzi, că n-am făcut nimica, avertiză administratorul Papucică pe un pacient care lua cartofii cu palmele făcute căuş, punând în ladă marfa pe nealese.

— …am început să urlu, dar nu mă auzea nimeni. Cine să te audă? Că zăpada amortizase orice sunet. Şi atunci…

— Când a murit Stalin s-a organizat paza voluntară în sat, să păzească obiectivele, magazinul, crâşma, poşta. Că atunci se presupunea că…

— …am auzit un lătrat de câine. Nu era câinele meu.

Acum eu ce să fac? Să mai strig sau să tac…

— …duşmanul de clasă o să atace, o să facă anarhie…

— …ca să plece câinele. Dar el a venit deasupra, pe buza malului de zăpadă şi a început să urle…

— …şi lumea din sat sau primarul, cine ştie, a pus pe oameni, câte două ceasuri, noaptea să facă de pază la obiectivele astea. Şi tata…

— …bă, dar urla aşa de tare, că îmi îngheţase sângele în vine. Parcă era lup. Şi eu mă căcasem pe mine de frică şi de neputinţă, că dacă încercam să scormonesc în zăpadă, asta venea peste mine şi mă acoperea, că aveam doar zece ani şi eram şi pirpiriu…

— …a stat ce a stat, vreo juma de ceas şi a venit până acasă, să se încălzească. Şi chiar atunci a venit în control miliţianul Mohora…

— Nu duceţi lăzile, până nu le numărăm şi nu cântărim marfa, strigă Papucică.

— …dar câinele nu urla de nebun, urla ca să atragă atenţia că eu eram acolo şi a auzit tata şi un vecin…

— …şi dacă a văzut că paza voluntară lipseşte, gata, dosar de subminare, fugă de răspundere, atac la valorile democraţiei populare…

— …şi m-au scos, bă, că dacă nu era câinele ăla, acolo o mierleam, că cu cât încercam să scurm în zăpadă, cu atât mă acopeream mai tare, că din panică nu ştiam cum să acţionez şi mai venea şi noaptea…

— …şi atunci tata şi mama la poartă la Mohora, tov miliţian în sus, tov miliţian în jos, hai să o dăm la pace, dar miliţianul nimic că democraţia populară a fost în pericol, că tov Stalin aşa şi pe dincolo, că duşmanii nu dorm, dar tata, tov miliţian am copii mici, ce-mi faci că mă bagă la puşcărie, da, te bag la puşcărie că acolo e locul vostru, a celor care nu belesc ochii, că cine nu beleşte ochii, beleşte… Şi a luat tata toţi cartofii din beci i-a încărcat în sanie şi i-a deşertat în curte la tov miliţian Mohora şi stătea miliţianul încruntat pe prispă, era supărat rău că democraţia fusese în pericol şi nici nu se uita la cartofii noştri…

— …de atunci eu respect câinele mai mult decât omul, că un om te lasă de izbeliște la greu, da' un câine nu.

177 Adrian A lui Gheorghe 176 – … da când am plecat de acolo, pe drum, tata a făcut o cruce mare şi a zis, bogdaproste, Doamne, că am scăpat. Dar tot am avut emoţii, că pe miliţian îl lăsasem supărat, nu ştiam dacă fusese mulţumit. Şi n-am mai mâncat cartofi iarna aceea, am fiert făină de porumb cu untură şi am mâncat şi fierbeam dovleac în loc de cartofi…

— Şi miliţianul?

— He, miliţianul o făcut guşă de la cartofii noştri, parcă era pelican, îi atârna sub bărbie… Că tata spunea, uite bă, băga-l-aş de sticlete, cum ne-a mâncat el cartofii noştri…! Nu mai ştiu ce a fost cu el, a crăpat pe undeva, că tot e ceva timp de atunci.

— Gata, cu lăzile la cântărit, după care le punem uşurel una peste alta, ne spălăm frumos pe mâini şi mergem la masă, se auzi vocea lui Papucică.

După-amiaza a fost program de somn iar seara, după masă, s-a stins lumina mai devreme, pentru economii.

Asta a fost pe 19.

17.

Pe 20 decembrie a fost ziua de naştere a directorului sanatoriului, doctorul Andrei Bâlbâială, dar şi a unui pacient, Costel Cioban.

După amiază, directorul a încropit ceva masă în cabinet, a adus păstramă de purcel proaspăt preparată, şunculiţă, cârnaţi, caltaboş şi

tobă. Toate erau făcute la ţară de o rudă, doctorul cumpărase jumătate de porc şi ruda îi făcuse preparatele. A scos şi o sticlă de ţuică de prună, gălbioară şi care făcea mărgele dacă o clătinai puţin.

— Ştii cum verifici ţuica, dacă e naturală?, a întrebat el pe cei din cabinet, în timp ce le turna în pahare.

Nu, nu ştiau.

— O pui în pahar şi ea face nişte mici bule pe margine, un fel de mărgele. Mărgelele astea trebuie să ţină până spui un Tatăl nostru. Atunci ţuica e bună, naturală, are grade.

Nu a încercat nimeni să spună Tatăl nostru, ca să încerce ţuica, dar era de la sine înţeles că asta pe care o turna în pahare doctorul Bâlbâială era din categoria ţuicilor rare şi naturale.

— Uau, chiar a făcut mărgele!, s-a minunat doctoriţa Gherciu.

— Dar ce crezi…?, i-a răspuns cu satisfacţie doctorul Bâlbâială.

Erau de faţă, la sărbătorirea directorului Bâlbâială, care împlinea cincizeci şi cinci de ani, doctorii Sebastián Mămulea, Adrian A lui Gheorghe Laika 178 179 Aurel Adamache şi Paul Ocrainschi. Erau doctoriţele Violeta Ghercea şi Mariana Odăianu. Apoi asistenţii Radu Bolboacă, Florin Mâine, Geo Paţilea şi Valentin Onisie. Dintre asistente erau doar Delia Măzuraş şi Mioara Oţoi. Mai erau administratorul-şef Papucică şi maistrul Costel Pădureţ, care făcea de toate, era şi şofer şi instalator şi electrician şi curier. După caz.

— Să fii sănătos, şefu', să te ţină curelele să ne conduci, să îţi trăiască familia!, spuse ritos doctoriţa Odăianu.

— Mulţumesc, Mariana. Şi voi…! Şi voi…!

— Noroc!

— Băi, acum nici nu ştii cum e mai bine, să aştepţi să treacă timpul sau să te prefaci că nu îl bagi în seamă, zise doctorul Mămulea care simţea nevoia să spună ceva mai aparte, eventual profund. Că oricum trece… Ştii cum e omul?

Cum simt eu vârsta? Până la cincizeci de ani am trăit din plăcere, după aceea din obligaţie. Exact de anul trecut, când am făcut cincizeci şi unu, am simţit ceva, ca o greutate în spinare. Şi duc greutatea asta, n-o las jos, dar ştiu că la un moment dat mă pune ea jos.

— Vârsta? Cum simt eu vârsta? Dar ce, am timp să mor?

Că vedeţi câtă treabă e, că dacă mi-ar spune moartea hai, fă-ţi bagajele, i-aş spune cucoană, lasă-mă, că uite am de făcut situaţia aia, că trebuie să facem aprovizionare, să verificăm bolnavii, interveni directorul Bâlbâială. Că dacă moartea vrea, îi spun, uite, ia fă tu treaba în locul meu şi eu mă duc unde zici tu.

Râseră.

Preparatele de porc erau bune. Dar bune de tot.

— Bă, zise doctorul Ocrainschi, uite, dacă ruda asta a ta este de acord, cumpăr un porc şi îl duc la el, îl taie şi îmi face preparate. Plătesc. Plătesc cât face. Sunt sen-za-ţi-o-na-le! Aşa ceva nu mănânci nici la Intercontinental. Dar ce zic eu Intercontinental, aşa ceva mănânci o dată în viaţă.

Toţi erau de acord că e aşa.

Şunculiţa se topea în gură.

Şoriciul era şi el sen-za-ţi-onal!

Toba era sen-za-ţi-onală!

Bine, a zis doctorul Bâlbâială, un merit avea şi crescătorul porcului, că îl crescuse numai cu făină fiartă şi cu cartofi fierţi.

Contează.

Dar şi ţuica era sen-za-ţi-onală!

De unde o avea? De la un pacient, unul Krailo, dacă şi-l mai amintesc ei, un fel de regizor care venise să se interneze la ei. Venise şi cu o recomandare de la Dumitru Popescu-Dumnezeu, scriitorul care îi făcea cuvântările lui Ceauşescu. Treabă grea.

Krailo? Dar nu a stat decât câteva zile, interveni administratorul Papucică. Era acum vreo patru ani, îmi amintesc, fiindcă mi-a adus şi mie o probă de ţuică din asta.

Nu e cel pe care l-a anchetat colonelul Stanciu chiar aici, la club la noi? Că făcuse nu ştiu ce, interveni asistenta Oţoi.

Ba da, ba da. Nu a fost o anchetă, a fost o discuţie. Ştiţi ce a făcut? Nu ştiţi? Staţi să vă spun eu, se lumină la faţă directorul Bâlbâială oarecum bucuros că le putea spune ceva ce nimeni nu ştiuse până acum. El ţinuse secretul, dar de acum putea să spună, că

trecuseră vreo patru ani, faptele nu produseseră urmări. Ăsta era regizor, pregătea spectacole pentru Cântarea României, se mişca în lumea mare, era prieten şi cu Sergiu Nicolaescu. Şi ştiţi ce a făcut? Un scenarist băgase de tembel într-un spectacol pentru o emisiune pentru copii, care se dădea la televizor de ziua Tovarăşului, o poezie de Ana Blandiana, despre un motan, Arpagic. Şi regizorul nu fusese atent la versuri şi la un moment dat o fetiţă sărea şotronul şi recita de mama focului: „Când iese la plimbare/ Toată strada emoţionată/ Se îmbulzeşte să-l vadă; / Ferestrele se dau de perete, / Copiii uită de caiete, / Crengile se apleacă peste gard, /

Adrian A lui Gheorghe Laika 180 181 E o aglomeraţie ca pe bulevard, / Maşinile sunt obligate/ Să încetinească, / I se aruncă ocheade/ În manieră pisicească, / I se dau flori, / Pâine cu sare, / Câte-o scrisoare în plic/ Şi toată lumea strigă/ Ar-pa-gic!". Vă daţi seama? strigă toată lumea Ar-pa-gic! Cin să fie, cin să fie…? Şi spectacolul ajunsese în faza de vizionare finală, regizorul îşi dăduse avizul, se făcuseră filmările, numai că unuia de la montaj i se păru că ceva nu e în regulă şi anunţă organele. Norocul lor, că altfel o beleau toţi: şi regizor şi scenarist şi cenzură şi ăia care făcuseră filmul.

Vinovatul principal? Regizorul. Norocul lui că se cunoştea bine cu Dumitru Popescu-Dumnezeu, aşa că fuga la el. Fă-o pe-a nebunul, i-a zis Popescu-Dumnezeu. Şi a făcut-o omul.

Aşa că l-au internat la noi câteva zile, i-am trecut pe foaie o lună şi ceva, apoi l-au mai dus pe la Săvârşin, că şi acolo e ceva asemănător, i s-a pierdut urma. Că dacă nu ar fi avut cunoştinţe, înfunda puşcăria.

— Ce-a făcut, ce n-a făcut, dar ţuică bună a adus…!, zise asistentul Paţilea, completând lichidul din paharele goale.

— Şi ştiţi care e poanta finală, dacă tot e vorba de Krailo, pe care eu l-am avut în sector, eu i-am făcut fişa de internare…?, interveni doctorul Adamache. Ştiţi unde e Krailo acum?

Nu, nu ştiau.

— A plecat din ţară! A fugit! Şi acum e la…? Acum e la…?

E la „Europa liberă"!

Chiar că era o surpriză, toţi se arătară extrem de miraţi.

Doctorul Adamache ar fi vrut să adauge câteva lucruri despre regizorul Krailo, care făcuse un film pentru CNN despre demolarea unor sate româneşti, dar directorul Bâlbâială îşi aduse aminte că în aceeaşi zi era sărbătorit şi un pacient, Costel Cioban, aşa că îl rugă pe asistentul Florin Mâine să îl aducă până la cabinet.

— Nu ştiu dacă ştiţi, dar Costel Cioban are un frate ziarist la Scânteia şi o soră care e căsătorită cu ataşatul nostru militar la Budapesta.

Nu, nu ştiau, dar pacientul Cioban era un om liniştit, nimeni nu ar fi zis că suferă de ceva, dacă nu ar face nişte crize comiţiale în momente mai tensionate.

Costel Cioban era un tip extrem de timid, avea mişcări lente, de parcă ar fi funcţionat cu încetinitorul. Lentoarea era şi de la medicamente, că pe lângă cele pe care le primea de la sanatoriu, mai primea şi de la sora lui de la Budapesta. Şi le lua pe toate. Cu câteva zile mai înainte primise un colet de la Budapesta, i-l adusese un curier militar şi în colet avea inclusiv o sticlă de whisky. O oferi directorului pentru ziua lui şi adunării din sala de consiliu. A fost aplaudat.

Da, şi whiskyul era bun. Dar bun de tot. După ţuică, care avea mai bine de cincizeci de grade, whiskyul părea slab. Dacă la ţuică femeile s-au mai strâmbat, la whisky nu au zis nu.

— Cică whiskyul ar avea gust de ploşniţe…! Dar cine a mâncat o ploşniţă, ca să spună ce gust are?, întrebă doctorul Ocrainschi.

— Cred că acum am putea spune, dacă mestecăm o ploşniţă, că aceasta are gust de whisky, spuse asistentul Paţilea.

Că gustul de whisky îl ştiu, dar gustul de ploşniţă nu.

Apoi doctorul Ocrainschi îl îndemnă pe Costel Cioban să guste din şunculiţă, din tobiţă. Nu-i aşa că erau sen-za-ţi-o-na-le?

Erau.

— Să mă ierte doamnele, dar trebuie să spun un banc, că îmi stă pe limbă, zise doctorul Adamache.

— Bă, dar să nu fie cu… cu… zise doctorul Bâlbâială. Şi arătă cu degetul în sus.

— Am şi unul de ăla, de ultimă oră, dar ăla îl spun mai târziu,

când stingem lumina. Că pe întuneric nu ştim cine a Adrian A lui Gheorghe Laika 182 183 spus bancul, ăla îl ia pe nu în braţe la o adică, o încurcă numai cine ascultă. Dar să-l zic pe ăsta, e cu doctori…

Doctorul Ocrainschi tocmai îi explica lui Costel Cioban, pacientul sărbătorit, care tocmai gusta din produsele din carne de porc, cum va cumpăra şi el un purcel, nu prea mare, cam de şaptezeci, optzeci de kilograme şi îl va duce la ruda doctorului Bâlbâială, ca să îi facă preparate.

Costel Cioban era de acord că e bine, e o soluţie înţeleaptă.

Doctorul Adamache era incomodat de discuţia celor doi, aşa că îi apostrofă:

— Bă, dar eu nu sunt aparat de radio, să vorbesc la pereţi.

Spun un banc, nu vorbesc la plenară! Că dacă spuneam un banc cu tovarăşu', ai fi fost numai ochi şi urechi, colega, nu-i aşa? Doctorul Ocrainschi ridică din umeri, făcând semnul că gata, e atent.

— Vine un om la doctor şi spune: domnu' doctor, am o problemă am puţa prea mare şi vreau să o tai, că mă încurcă la mers. Cam cât să o las? Doctorul se uită mirat şi neştiind cam cât ar trebui să taie şi cât să lase, consultă o asistentă.

Asistenta se uită, se miră şi zice că ar trebui lăsată cam de douăzeci de centimetri, dar nu e sigură, că nu are cine ştie ce experienţă, e tinerică… Aşa că doctorul mai cheamă o asistentă.

Aia se uită, se gândeşte, se sucеşte şi zice că, din câte ştie ea şi din câte a mai cunoscut, dacă rămâne un treizeci de centimetri, e bine. Dar totuşi nu e sigură, e măritată, poate că standardele s-au mai modificat între timp, aşa că ar trebui chemată şi asistenta-şefă, care e mai bătrână şi mai cu experienţă.

Asistenta-şefă se uită la doctor, se uită la om şi zice dând din cap ca omul care a văzut multe la viaţa ei: dacă îl încurcă la mers, eu cred că nu trebuie să tăiem nimic, mai bine îi lungim picioarele.

Femeile râseră cu poftă.

— Dar de ce numai asistente a consultat? Ce, doctoriţele nu pot avea şi ele o părere?, se ofensă doctoriţa Violeta Ghercea.

Chiar aşa de neprofesionistă să fie o doctoriţă…?!

— Violeta, Violeta, hai, hai! Nu te subestimează nimeni, mai ales pe tine, dar părerea unanimă e că doctoriţa are mai multă carte, pe când asistenta are mai multă practică. Şi aici, fără practică, nu prea poţi fi expert. Teoria ca teoria, dar practica te omoară.

— Hai, că vă spun şi eu una cu asistente, zise Geo Paţilea.

— Tot cu asistente?

— Ei, nu-mi permit cu doctoriţe. Dar puteţi să înlocuiţi, dacă credeţi. Cică două asistente medicale la morgă văd un tip cu o puţă imensă. Una zice: Tu, aşa o are şi bărbatu-meu.

Cum, aşa de mare?, întreabă cealaltă. Nu, tu, aşa de moartă, îi răspunde prima.

Au râs iar. Între timp doctorul Bâlbâială a pus un disc la pick-up, era ceva muzică uşoară cu o cântăreaţă din Basarabia, Alla Baianova. Bluesuri, romanţe, sonuri ţigăneşti. Muzică plăcută. Doctorul Bâlbâială a scos un carton cu ţigări Kent din trusa de prim ajutor care stătea prinsă în perete.

— Băăă, dacă ştiam eu că ţii aşa comoară acolo, de când îţi spărgeam cabinetul, zise asistentul Radu Bolboacă în timp ce învârtea pe deget un pachet de ţigări, reuşind să îl ţină în echilibru. Era roşu la faţă, avea nişte pete maronii pe frunte.

Probabil că făcea o alergie la alcool.

Doctorul Bâlbâială nu luă în seamă lipsa de respect a asistentului şi împrăştie ţigările pe masă.

— Dar bine ne mai e, eu zic că acum ne facem şi Crăciunul, că oricum nu am pregătit nimic anul ăsta, zise asistenta Mioara Oţoi.

Adrian A lui Gheorghe Laika 184 185 – De bine, de rău, o ducem bine, completă doctorul Mămulea.

— Noi ne ducem la Slănic, la socri, zise doctoriţa Odăianu.

Te rog să îmi dai trei zile de concediu, fac cererea mâine, se adresă ea doctorului Bâlbâială.

— S-a făcut, Mariana. Eu oricum rămân aici, am primit ordin azi că până la capătul anului nu am voie să părăsesc domiciliul şi unitatea. E posibil să fie vreun control, ceva.

— Hai, că vreau să vă spun ultimul banc cu tovarăşu', e de

ultimă oră. Da' chiar de ultimă oră…!, zise doctorul Adamache.

— Dacă ar fi ultimul, ar fi bine, nu se abţinu asistentul Onisie.

— Bă, dar e vreun turnător aici? Ca să ştim măcar de unde ni se trage, dacă ni se trage, zise doctorul Adamache. Dar oricum, cine ascultă ia cât şi cel care spune, aşa că eu zic la risc, că nu mă pot abţine. Clar? Cine este pentru? Cine este împotrivă?

Se abţine cineva? În unanimitate de voturi spun bancul! Cică tovarăşu' când se întorcea azi din Iran, unde e plecat de câteva zile, la intrare în ţară avionul suportă zguduiri puternice şi tovarăşu' intră în panică. Ce s-a întâmplat?, întreabă tovarăşul furios pe comandantul navei. Ăsta tremurând tot îi zice, tovarăşu', ne-am lovit de nivelul de trai ridicat din România…!

Asistenta Delia Măzuraş, care în mod obişnuit nu scotea mai mult de trei vorbe pe zi, era de nerecunoscut. Râdea cu toată gura, i se zgâlţâiau umerii.

Doctorul Adamache râdea de râsul Deliei.

Mulţi nu mai râdeau, ci behăiau contaminaţi de buna dispoziţie a celorlalţi.

Doctorul Bâlbâială se apropie din nou de trusa de prim-ajutor din perete, băgă mâna până la cot, încet, cu o expresie de om extrem de preocupat, după care spuse ţintindu-i pe ceilalţi care stăteau atenţi cu zâmbetul fixat pe faţă:

— Ce avem noi aiiici…?

— Riiivanol!, răspunse cântat doctorul Mămulea.

— Nuuu, cântă şi doctorul Bâlbâială.

— O ateeelă…

— Nuuu…

— Un bandaaaj…

— Nuuu…

Şi doctorul Bâlbâială scoase o sticlă de whisky neîncepută, cu gestul unui prestidigitator care scoate un iepure din pălărie.

Aplauze.

— Băăă, dar ăsta e curat prim-ajutor! Directore, de acum mă dau zilnic leşinat, îi spuse doctorul Mămulea. Pe onoarea mea!

Şi eu, şi eu… spuse doctoriţa Ghercea.

— Ei, da ţie îţi acord prim-ajutor, dar lui Sebastián nu.

Îţi fac o resuscitare, mamă, mamă…!

Au trecut şi l-au pupat din nou pe doctorul Bâlbâială, i-au spus la mulţi ani.

Alla Baianova cânta, pe fundal, un tangou cu versurile în limba rusă iar muzica crease din acea adunare şi din acel cabinet învăluit în fum de ţigară un univers rotund care se mişca independent de universul comun al omenirii care era tot mai departe. Deja universul acesta o luase pe o traiectorie proprie care se ducea undeva, fără ţintă. Era bine.

Doctorul Bâlbâială desfăcuse sticla şi punea în pahare.

— Asta era pentru Bobonea, ca să mă treacă la primă.

— Să trăiască…!

— Eu nu ştiu să spun bancuri, dar tot vreau să vă spun unul pe care mi i-a spus soţul meu şi care zice că are legătură cu sanatoriul nostru, zise surprinzător de curajoasă asistenta Delia Măzuraş.

Au aplaudat-o cu toţii.

Adrian A lui Gheorghe Laika 186 187 – Hai, Delia! Aşa te vrem, Delia.

Femeia roşise, i se conturaseră gropiţele în obraji, dar îşi făcu ceva curaj:

— Cică un pacient de la sanatoriul nostru, mi-a zis soţul meu Cornel, e întrebat: Dumneata de ce eşti internat? Am vrut să fug peste hotare, a răspuns el. Doctorul îi zice că pentru aşa ceva se stă la închisoare, nu la balamuc…! Da, dar eu am vrut să fug în Uniunea Sovietică…!

Râdeau şi tropăiau. Doctorul Mămulea a luat-o pe Delia în braţe şi a sărutat-o zgomotos pe obraz.

— Măi, fato, dar tu eşti o comoară nedescoperită!

— Ei, lasă că are cine să o descopere, zise doctoriţa Ghercea.

Tu l-ai văzut pe Cornel? E cât dulapul, are un spate de doi metri.

Că ei la Securitate nu se joacă, acolo sunt numai bărbaţi unul şi unul. Acolo nu-i sanatoriu de nebuni cu doctoraşi cu mânecuţe.

Asistentul Florin Mâine a ieşit şi s-a întors cu o cobză.

Dânsul înfiinţase în cadrul sanatoriului o formaţie de cobze la care antrenase ceva personal de la administrativ, vreo doi asistenţi, un medic, doctorul Pivniceru şi chiar vreo doi pacienţi.

Nu atinseseră cine ştie ce performanţe, dar era obligatoriu pentru activitatea cultural-educativă să mişte ceva şi pentru înscrierea la Festivalul naţional Cântarea României. Luaseră vreo câteva diplome şi nu neapărat pentru calitatea repertoriului şi a interpretării, mai mult pentru insolitul iniţiativei, adică să aduni la un loc personal medical şi pacienţi şi să faci o formaţie nu era un lucru la îndemâna oricui. Că la festival, ca la orice olimpiadă, nu era important să câştigi, important era să participi.

Florin Mâine a cântat, mai întâi, „La muşata armâni". I-a ieşit. Apoi a tras un cântec zvăpăiat, o sârbă sau cam aşa ceva.

Doctorul Adamache l-a oprit pe Florin Mâine şi i-a spus ca să-l acompanieze, că el vrea să încerce un cântec din studenţie.

— Uite cum faci, îi spuse el lui Radu Bolboacă, care era în preajmă. Eu cânt şi când dau din mână aşa, tu întrebi: Ce, mă? Ai înţeles?

Asistentul a înţeles din prima. Stătea pregătit, urmărind buzele doctorului. Acesta începu destul de abrupt, cu o voce cam dogită, dar destul de plăcută, ţinând ritmul făcând din genunchi un fel de flexări:

— Şapte fete şi-una slută/ Au plecat ca să se…

Aici dădu din mână şi asistentul întrebă, conform scenariului:

— Ce, mă?

La care doctorul răspunse: … plimbe/ Aerul să şi-l mai schimbe! // Şi după un tur de pistă// Le-a intrat o ţapă-n…

— Ce, mă?

— …gleznă/ Că era-ntuneric beznă!…

Deşi toţi erau pregătiţi acum să întrebe la semnal ce, mă?, doctorul nu mai ştia restul de cântec, degeaba ceru ajutorul celorlalţi că nici ei nu-l ştiau. Uitase, trecuse atâta timp de când nu îl mai cântase, nu avusese ocazia.

Apoi asistentul Geo Paţilea începu el un cântec, al cărui refren a

fost iute însuşit de toţi. Cântecul era destul de vesel:

La cabana Dochia, la cabana Dochia/ Şi-a rupt ghida rochia/

Noaptea pe la trei! // Refren: Tu-le, muma lor de ghizi, / Dar şi pe ghide când le prinzi/ Noaptea pe la trei! // La cabana Fântânele, la cabana Fântânele, / Ghidele devin saltele/ Noaptea pe la trei!…

La cabana Semenic, la cabana Semenic/ Era să devin tătic/

Noaptea pe la trei!…

Trecură apoi la un moment de rezistenţă al petrecerilor ocazionale de la sanatoriu, cel publicitar. Protagonişti erau Radu Bolboacă şi Geo Paţilea care fuseseră parteneri la şcoala sanitară la o brigadă artistică de agitaţie, unde exersaseră asemenea duete. Concuraseră la un festival de umor, la Iaşi, Adrian A lui Gheorghe Laika 188 189 chiar cu trupa „Divertis" şi ieşiseră pe locul doi, după ce localnicii influenţaseră juriul, după cum spuneau ei.

Doctoriţa Gherciu insistase de astă dată ca cei doi să-şi înceapă programul. Trecură în faţă, mimară escaladarea unei scene, după care îşi puseră un picior în faţa celuilalt, cum făceau cupletiştii din teatrele de comedie şi începură:

Radu Bolboacă: – Vreţi să cuceriţi femeia, / Folosiţi săpunul…

Cheia!

Geo Paţilea: – Moarte sigură cu cobra, / Dar mai sigură cu… Mobra!

Radu Bolboacă: – Cu motoreta Carpaţi, / Staţi în cur şi reparaţi!

Geo Paţilea: – Nu mai fumaţi ţigări Kent, / Că vă lasă impotent!

Radu Bolboacă: – Vreţi să deveniţi bărbaţi, / Fumaţi doar ţigări Carpaţi!

Geo Paţilea: – Sifilisul de Constanţa, / Face tenul ca faianţa!

Radu Bolboacă: – Până şi-mpăratul Nero, / Se spăla la cur cu Dero!

Geo Paţilea: – Pasta de dinţi Cristal, / Face dinţii ca de cal!

Geo Paţilea: – Dacă bei ţuică de prună, / Orice-babă-ţi pare bună!

Radu Bolboacă: – Mâncaţi coji de mere verzi, / Şi-o s-ajungeţi somalezi!

Geo Paţilea: – Sutien de Cluj-Napoca, / Face ţâţa ca şi roca!…

După fiecare moment, asistenţa aplauda sacadat.

Au cântat apoi câteva cântece pe care le ştiau toţi: Carolina e studentă, e studentă, / În dragoste repetentă… Sau: La viaţa mea/ Am o dambla/ Să dau la toţi, la toţi să bea/ Şi la decan, la prodecan/ Şi la colegii mei de an…

Pacientul Costel Cioban a fost sunat de către sora lui, tocmai de la Budapesta. Pentru că nu putea face linişte în cabinet, pentru că oamenii antrenaţi la cântat nu pricepeau de ce trebuie să întrerupă ceva ce ştiau cu toţii foarte bine, doctorul Bâlbâială a mutat legătura telefonului la derivaţia de pe hol. Femeia, fără să-i spună la mulţi ani, cum crezuse Costel Cioban, l-a întrebat dacă totul e în ordine la sanatoriu.

Da, era în ordine.

Dar în zonă?

Da, era în ordine.

Dar în ţară?

Da, era în ordine şi în ţară. Dar de ce întreabă?

Dar el nu a auzit de ce se întâmplă la Timişoara?

Nu, nu auzise. Dar de unde să audă?

De la „Europa liberă”, de exemplu.

Dar cine stă să asculte „Europa liberă” la sanatoriu?

Da, are dreptate…

Dar ce e la Timişoara?

E revoluţie!

În acel moment Costel Cioban se gândi că e, poate, în centrul unei farse sau a unei provocări aşa că întrebă cu precauţie:

— Mihaela, tu eşti? Că parcă ai vocea schimbată…! Dacă erai tu, normal că trebuia să îmi spui la mulţi ani azi. Şi îi închise telefonul.

Când s-a întors în cabinetul doctorului Bâlbâială tocmai se interpreta ceva cu „iupaida, iupaida”, un cântec la care participau toţi.

La un moment dat, când s-a făcut ceva linişte şi participanţii la adunare îl chestionau cu întrebarea cântată „ce avem noi acolo oo?” pe doctorul Bâlbâială privind spre trusa de prim ajutor, sugerând

prezenţa altei sticle cu tărie, Costel Cioban povesti despre telefonul primit, despre faptul că nu a recu Adrian A lui Gheorghe 190 191 noscut vocea surorii lui, că a fost o farsă a cuiva probabil şi că el nu crede că poate să fie, ce trăsnaie!, revoluţie la Timişoara.

Delia Măzuraş spuse şi ea că soţul ei, Cornel, este în misiune tocmai la Timişoara şi că acesta nu i-a spus nimic şi că nici ea nu crede să fie ceva. Cornel o sunase aseară.

— Stai, zise doctorul Adamache, hai să-l sun pe colegul meu Iulică Mezaroş, care e doctor la spitalul din Timişoara.

Acum îl sun.

Nu a răspuns nimeni. Mai mult, după ce telefonul suna de două, trei ori se întrerupea soneria şi intra ton de ocupat.

La televizor era prezentat un reportaj de la o ţesătorie fruntaşă din judeţul Braşov. Oamenii de aici visau să prindă societatea socialistă multilateral dezvoltată şi o spuneau cu mult patos.

— Hai să dăm radioul pe „Europa liberă" sau pe „Vocea Americii", sugeră unul dintre asistenţi, numai că doctorul Bâlbâială spuse că nu ar fi nici locul, nici momentul.

La ora nouă era ultimul autobuz spre oraş. Administratorul Papucică a mers în staţie şi l-a rugat pe şofer să mai aştepte, că vin şi navetiştii, au o şedinţă. Şoferul a mai stat vreo zece minute, oricum se cunoşteau toţi, autobuzul deservea, practic, sanatoriul.

De gardă au rămas doctorul Ocrainschi şi asistenţii Bolboacă şi Măzuraş. Dar a rămas şi doctorul Bâlbâială, ca să strângă în cabinet dovezile petrecerii, că nu se ştie dacă nu vine vreun control.

— Să fiţi cuminţi!, le-a strigat doctoriţa Ghercea celor care îi conduceau spre autobuz.

Ca răspuns, doctorul Bâlbâială a luat-o familiar, demonstrativ, pe după umeri pe Delia Măzuraş făcându-le semn cu mâna celor care plecau.

Asta era pe 20 decembrie.

18.

Pe 21 decembrie la ora 10 doctorul Andrei Bâlbâială a fost chemat la Direcţia de sănătate. Însuşi directorul, Constantin Bobonea,

l-a primit în biroul său şi l-a întrebat dacă la Glod sunt ceva probleme.

Probleme? Nu, nimic deosebit.

L-a întrebat cum stă cu gradul de ocupare a sanatoriului.

La refuz, i-a răspuns doctorul.

Să facă bine să pună pe liber până la jumătate din locuri, că e posibil să fie nevoie de ceva paturi în perioada următoare.

Ba chiar mai mult de jumătate, că e de unde…

Din cauza sărbătorilor?, întrebă doctorul Bâlbâială.

Da, din cauza sărbătorilor…!

Apoi l-a întrebat dacă au medicamente, alimente şi pături suficiente.

Da, medicamente ar fi, ceva calmante, ceva antibiotic, ceva vitamine. Alimente pentru două săptămâni, la efectiv complet, iar pături, omul şi pătura lui, nimic în plus.

Dar de ce nu sunt pături în plus?

Nu au fost bani, ultima dată s-au cumpărat douăzeci de pături în anul 1987, când a fost internat Tovciubucă, de la CC…

La întoarcere la sanatoriu, pe la ora 12, după ce a trecut şi pe acasă, ca să îşi schimbe hainele, l-a întâmpinat doctorul Ocrainschi care i-a spus conspirativ că la Timişoara a venit Adrian A lui Gheorghe Laika 192 193 primăvara şi a ieşit lumea pe stradă cu toporaşi în mână. Şi i-a făcut semn că gata, kaput…! Şi arătă cu degetul spre sus, la cel mai înalt nivel.

Doctorul Bâlbâială a spus că a aflat şi el ceva, dar că nu crede că e cu adevărat serios. Li s-a alăturat asistentul Bolboacă, care şi el aflase că la Timişoara au fost omorâţi nişte demonstranţi, că a tras armata sau securitatea. De la „Europa liberă”.

aflase. Numai că şi „Europa liberă” şi „Vocea Americii” sunt puternic parazitate, la un moment dat au fost băgate pe aceleaşi frecvenţe cântece populare ruseşti. Ca o ironie a serviciilor, probabil.

Nu cred că s-a ajuns până acolo, i-a răspuns doctorul Bâlbâială. Se mai şi exagerează. Dar nu a precizat dacă se exagerează când e vorba despre moartea demonstranţilor sau despre parazitarea frecvenţelor de la „Europa liberă”.

În birou îl aştepta un fax prin care toate conducerile instituţiilor din subordinea direcţiei de sănătate erau informate că la Timişoara nişte grupuri huliganice au atacat câteva magazine şi câteva instituţii ale statului cu scopul de a destabiliza ordinea publică, la mijloc fiind şi influenţa unor agenturi străine şi li se cerea conducerilor să condamne prin mesaje ferme şi responsabile, care trebuie să ajungă până la ora 14 la direcţie, această situaţie reprobabilă. Semna dr. Constantin Bobonea.

Doctorul Bâlbâială a chemat-o pe doctoriţa Gherciu, care era pricepută la scris mesaje, o făcuse de zeci de ori în ultimii ani, ba la aniversări ale partidului, ale Preşedintelui, ba la acţiuni de dezarmare mondială care porneau fix din ţara noastră. Cu ce urmări? Nimeni nu stătea să măsoare.

Numai că de data asta doctoriţa Gherciu nu era dispusă să scrie niciun mesaj, nu pricepea ce se întâmplă, nu o interesa subiectul.

Dar, Violeta, te rog, scoate-mă din rahat!

Degeaba a insistat, doctoriţa i-a spus că şi ea s-a săturat de ăsta, că dacă ar fi fost acum la Timişoara sigur era cu huliganii, pe stradă. Aşa că ciuciu mesaj de condamnare. Să şi-l scrie singur.

L-a scos din situaţie asistenta care o făcea şi pe secretara când era nevoie, Ana Spânoiu, care era şi registrator medical şi curier de multe ori, care îi sugeră să răspundă cu vorbele din mesajul de solicitare, numai că în final să îl semneze cu colectivul de oameni ai muncii.

Genial!, i-a răspuns doctorul Bâlbâială. Şi i-a dat chiar ei să facă textul după această formulă.

La ora două fără cinci minute doctorul Bâlbâială citi textul şi îl semnă, apoi făcu semn secretarei să îl expedieze prin fax.

Se încadrase în timp.

Câţiva pacienţi l-au întrebat dacă e adevărat că la Bucureşti, la miting, lumea l-a huiduit pe Ceauşescu.

Nu, nu ştia, e posibil dar se mai şi exagerează, le-a răspuns el.

Apoi maistrul Pădureţ, care s-a dus să-i dea ceva mâncare căţelei Laika, pâine înmuiată în lapte, că atâta mai putea înghiţi, a venit

şi a spus că animalul nu o mai duce mult.

Priveşte într-un punct fix, cu ochii sticloşi şi tremură din toate încheieturile. Să-l ducă undeva în afară şi să-i scurteze chinul?

Să-l mai lase i-a spus doctoriţa Ghercea, a avut şi ea un câine care dădea semne asemănătoare, dar care şi-a revenit şi a mai dus-o vreo doi ani.

Ăsta n-o mai duce, a asigurat-o Pădureţ.

Nu cumva a fost Sandu Bilaşcu prin preajma căţelei zilele astea? Să nu-i fi dat vreo bomboană otrăvită, ceva…!

Ei, nici chiar aşa, a spus Pădureţ. Îi purta sâmbetele, ce-i drept, dar Sandu nu ar fi fost în stare să o otrăvească…!

Numai din cuvinte o ura, că în realitate Sandu se ataşase de Adrian A lui Gheorghe Laika 194 195 Laika, pătimiseră într-un fel împreună, îi lega povestea veche, de la Surduc.

În autobuzul de cincisprezece şi treizeci, şoferul le-a spus că şandramaua se surpă, că i-a sunat ceasul ăluia, că Gorbaciov i-a semnat actul de mazilire. Ştia din sursă sigură.

Nimeni nu l-a întrebat de unde are el surse aşa de sigure, puteau fi şi provocări, de asta nimeni nu avea chef să vorbească prea multe.

Seara doctorul Bâlbâială s-a chinuit să prindă „Europa liberă”, apoi bibisiul. Frecvenţele erau puternic parazitate, dar a auzit împuşcăturile de la Timişoara, a auzit că la Bucureşti lumea chemată la un miting de condamnare a huliganilor de la Timişoara l-a huiduit pe Ceauşescu şi că seara s-au ridicat nişte baricade în faţa hotelului Intercontinental. Cine le ridicase? Nu era prea clar. Se alesese vreun lider, ceva? Nici asta nu era clar. Că dacă nu exista un lider, care să fie ascultat, nu exista nicio şansă ca să se întâmple ceva cu adevărat serios.

Mai fuseseră momente din astea prin ’77 sau ’78, în Valea Jiului, apoi la Braşov. Dar sistemul era prea bine înfipt în istorie ca să-l zdruncine nişte huiduieli.

Se întrebă dacă el îşi dorea cu adevărat ca să se întâmple ceva. Altă dată da, îşi dorea să se ducă naibii societatea asta, şandramaua asta, dar acum când lucrurile se zgâlţâiau, nu mai ştia ce îşi doreşte.

Era la o vârstă la care nu mai putea lua lucrurile de la capăt, capătul ăla bun era foarte departe. Se gândea la băiatul său, George, student la Cluj, la medicină.

Dacă lucrurile rămâneau aşa, îi pregătise totul, avea toate atuurile ca să-i găsească un drum lin în viaţă. Avea colegi, avea prieteni, cunoştinţe. Dar dacă se schimbă ceva, atunci nu mai putea garanta. Şi pentru un copil e important să aibă pornirea bună, să aibă sprijin la timp.

L-a sunat doctorul Huţanu, de la spitalul judeţean, să îl întrebe dacă a auzit că şi la Bucureşti…

Da, a auzit dar el crede că se mai şi exagerează. Era precaut cu doctorul Huţanu, îl bănuiau mai mulţi că e în solda Securităţii. Pleca des din ţară, primea invitaţii la congrese până şi în America, mirosea a parfum scump, scump. Femeile îl adorau pe doctorul Huţanu, aducea rimeluri scumpe, de firmă, aducea parfumuri, creme de lux. Mai şi vindea, mai şi dăruia. Era un bărbat cum puţini mai găseai pe lumea asta, spuneau femeile. Gentil.

Soţia sa, Lenuş, care era contabilă la Direcţia sanitar-veterinară a judeţului a ajuns târziu acasă. Rămăsese la serviciu ca să încheie anul, erau multe situaţii de făcut. Dacă a auzit de mişcările de la Bucureşti?

A auzit, dar nu crede. Nu se poate ajunge până acolo.

Era şi obosită, nu avea chef să comenteze aşa ceva.

Apropo, a găsit ea carne pentru sărbători, zece kilograme de porc şi tot cam atâta de vită. A plătit-o deja. I-o aduce mâine cineva.

Asta era bine, el trebuia să se descurce cu bomboanele, cu portocalele, cu bananele. Avea sursele lui.

George nu a sunat?

Nu, dar vine acasă duminică, aşa a rămas stabilit.

Pe 22 decembrie doctorul Bâlbâială a mers la serviciu cu autobuzul, ca să facă economie la benzină, adunase mai mulţi litri din cota de treizeci de litri a lunii, ca să aibă pentru anul care vine, pentru concediu, să poată face turul ţării. La radio, în autobuz, s-a anunţat că generalul Milea s-a sinucis. Să anunţe radioul nostru aşa ceva, chiar că

nu era un lucru la îndemână. De ce se sinucisese? Cum se sinucisese? Amănuntele erau evitate.

Adrian A lui Gheorghe Laika 196 197 La sanatoriu mai toţi pacienţii erau în curte, în grupuri, discutau aprins. La intrarea doctorilor şi a asistenţilor s-a făcut o tăcere semnificativă.

Doctorul Sorin Pivniceru şi asistentul Florin Mâine l-au informat pe doctorul Bâlbâială că pacienţii au ascultat în grup, toată noaptea, „Europa liberă" şi „Vocea Americii", nu a avut ce să le facă. Câţiva au o atitudine ostilă faţă de medici şi asistenţi. La masa de dimineaţă un pacient, Victor Octavian Surdu, fost activist de partid la Iaşi, mazilit pentru nişte afaceri necurate cu cereale vândute la graniţă moldovenilor de peste Prut, internat cu schizofrenie, desigur un diagnostic fabricat, a aruncat farfuria cu marmeladă, unt şi pâine şi a spus că el s-a săturat de lăturile astea. Că mâncarea bună o mănâncă doctorii şi asistenţii.

Era o exagerare, evident, doctorii şi asistenţii mai mâncau acolo, ce e drept, doar atunci când erau de gardă, peste noapte.

Dar mâncau laolaltă cu pacienţii, mâncarea era subţirică, dar oricum era mult mai bună decât la un spital obişnuit. Aici nu lipsea carnea, zilnic fiecare pacient primea minimum o sută de grame de carne, cincizeci de grame de unt, câte un fruct.

Doctorii şi asistenţii mai foloseau plita electrică după-amiaza şi seara, când mai coceau câte un cartofior, mai făceau câte un ceai, un orez cu lapte.

La ora 10 a venit la sanatoriu directorul Direcţiei sanitare, doctorul Bobonea. Venea rar aici, a fost o surpriză. Dar nimeni nu mai avea chef să exprime acest lucru. A întrebat din nou despre gradul de ocupare.

— La refuz, i-a răspuns doctorul Bâlbâială.

— Şi te-am rugat ieri să mai trimiţi acasă, i-a spus pe un ton obosit Bobonea.

— Da, dar nu am avut timpul fizic să fac trierea, să analizăm, să facem actele de ieşire din sanatoriu. Că e o procedură…

— Eu zic să faci rapid asta, că o să avem nevoie de paturi, de

locuri libere. Dă-i afară după listă!

Doctorul Bâlbâială a chemat pe doctoriţa Ghercea şi pe doctorul Adamache şi le-a cerut să externeze de urgenţă câte jumătate din efectivul fiecăruia.

— De ce?

— Gata, au stat îndeajuns, să meargă şi ei acasă, să îşi facă sărbătorile. Facem economii.

Doctorul Bobonea a vorbit la telefon cu câteva unităţi, a cerut precizări, a dat nişte dispoziţii.

De ce nu a rămas la Direcţie, dacă sunt probleme? Doctorul Bâlbâială nu a îndrăznit să îl întrebe, dar simţea că ceva nu e în regulă.

La unsprezece fără zece la televizor a apărut un crainic gen cioclu, Marinescu îl chema, care a anunţat starea de necesitate pe întreg teritoriul ţării. Bobonea l-a ascultat cu mare atenţie.

Generalul Milea era numit trădător şi se sinucisese fiindcă fusese demascat. Pe cine trădase? În favoarea cui trădase?

Se făcea apel la populaţia României să apere independenţa şi suveranitatea. Dar cine ne ameninţa? Ruşii? Ungurii? Nemţii?

Ozeneurile?

Bobonea convocă consiliul de administraţie pentru ora unsprezece treizeci ca să discute situaţia şi câteva chestiuni organizatorice. Dar abia pe la doisprezece fără un sfert dacă au reuşit să se adune, doctorii lucrau la documentele de externare a jumătate dintre pacienţi. Cei mai mulţi nu voiau să plece, voiau explicaţii.

Doctorul Bobonea începu şedinţa fără să mai procedeze ca de obicei, cu alegerea unui prezidiu, cu alegerea unei comisii de redactare a procesului-verbal, aşa cum se obişnuia.

Lipseau patru membri ai consiliului de administraţie, dar nici asta nu mai conta aşa de tare pentru Bobonea. Doctoriţa Adrian A lui Gheorghe Laika 198 199 Pălănceanu era în concediu de maternitate, asistenţii Pătroi, Bolboacă şi Măzuraş erau în schimbul doi, soseau la ora două, două şi jumătate, depinde cum ajungea autobuzul. Informarea asta a făcut-o doctorul Bâlbâială, numai că Bobonea nu părea interesat de amănunte. La şedinţă erau şase persoane acum,

adunate deloc protocolar, ca la un sfat de familie.

Doctorul Bobonea începu cu o descriere a situaţiei din ţară, avea informaţii mai multe, le aflase de la Judeţeana de partid, trecuse dimineaţa pe acolo şi era fierbere mare.

Lucrurile evoluau urât, urât de tot.

Ungurii masaseră trupe la graniţă.

Sovieticii mobilizaseră trupe la Marea Neagră.

La Timişoara lucrurile erau încurcate, nu se ştia încă dacă nu ungurii provocaseră actele de huliganism.

Doctorul Adamache întrebă dacă era adevărat că fusese deschis focul împotriva demonstranţilor şi că erau înregistraţi şi morţi.

Că erau ceva morţi, da, dar nu se ştie încă dacă nu e vorba de morţi din partea forţelor de ordine. Că aşa se pare, că provocările au fost dure.

Simţindu-se ascultat, doctorul Bobonea începu să extindă consideraţiile sale asupra situaţiei politice mondiale, care nu era deloc roz.

Perestroika declanşată de Gorbaciov va destabiliza Europa.

Nu e uşor să stăpâneşti o lume care derapează, după patru decenii de stabilitate.

Credeţi că Pactul de la Varşovia e o adunătură de neica nimeni care să se destrame la prima stropşeală a Vestului?

Tovarăşul o fi el nebun, dar are simţul pericolului şi a pus punctul pe i când a vorbit de amestecul din afară. Că despre asta e vorba.

Da, blocul socialist se destramă, dar se destramă încet, că aici e vorba de popoare, nu de baloţi de paie.

Dar dacă se destramă, ce pui în loc? Că nu o să se amestece de acum, cât ai bate din palme, două sisteme şi să iasă unul singur, fără niciun fel de convulsie.

În ceea ce priveşte sanatoriul, în ceea ce priveşte soarta lor, a doctorilor, a personalului în general, a pacienţilor chiar, să acţioneze cu toţii în afara oricărui amestec a chestiunilor exterioare. Să fie în slujba omului şi atât.

De ce e el acum acolo şi nu e la Direcţie? Poate se mai întreabă câte unul, firesc de altfel. I s-a spus să pregătească locul, poate va fi nevoie. E mai discret locul, aici pot să se adăpostească în caz de necesitate mai multe persoane care au nevoie de ajutor. Şi ce înseamnă ajutor în aceste condiţii?

Securitatea vieţii. Da, aşa se pune problema.

Se miră ei? Să nu se mire, în istorie s-au mai văzut cazuri când oameni cu bune intenţii au căzut între macazuri, au pătimit degeaba.

Da, noi ştim că aici nu sunt internaţi bolnavi, bolnavi, că aici nu sunt nebuni de-adevăratelea. Majoritatea sunt persoane cu probleme care se pot integra în orice moment în societate.

Doctorii, personalul sanitar, personalul administrativ trebuie să înţeleagă că au avut o pâine albă în condiţii excelente.

Nici dacă erau în Elveţia nu ar fi dus-o aşa de bine, să vină la serviciu ca la staţiune, să dea o pastilă, să mai discute unul cu altul, să mai facă vreun chef şi să ia salariul. Să ia salariul bun, cu sporuri de izolare, cu sporul de dificultate, ca şi cum ar fi fost vorba de nebuni sadea, să aibă acces, adeseori, la magazinul cu circuit închis de la partid. Că ăsta a fost adevărul adevărat. Aşa e?

Nu i-a răspuns nimeni, dar tăcerea părea un răspuns afirmativ.

Adrian A lui Gheorghe Laika 200 201 Sigur că tovarăşul Ceauşescu nu o să lase lucrurile să degenereze, aparatul din jurul său va acţiona în aşa fel încât lucrurile să intre pe un făgaş normal. Iar normalitatea, acum, ce înseamnă?

Să deschidă un pic supapa cu mâncare, un pic supapa cu libertate de exprimare şi un pic de libertate cu ieşirile înspre vest. Că în rest, de ce avem nevoie? Că suntem, slavă domnului, respectaţi în ţara noastră.

Că şi cu băiatul meu, care e student la I.A.T.C., face cu Dem Rădulescu acum, m-am contrat zilele trecute, că mi-a zis, tată, nu-mi place lumea voastră, nu-mi place lumea asta în general, că aţi năclăit-o în ideologie că nu mai ştii ce e realitate sau ce e ipocrizie istorică. Şi i-am zis, Laurenţiule, eu am mâncat căcat o viaţă ca să mănânci tu cozonac. Aşa să mă judeci şi nu altfel, să mă judeci după ce te uiţi la ce

ţi-am pus în farfurie.

În acest moment, când toată lumea reflecta la situaţia în sine, uşa a fost deschisă brutal şi înăuntru a intrat un pacient, Bălănică, un fost asistent medical care făcuse nişte avorturi ilegale şi fusese scos de la puşcărie pe caz de boală de soră-sa, soţie de colonel de miliţie, care îi făcuse rost de un diagnostic de nebun:

— A fugit Ceauşescu! Gata, e revoluţie!

Bobonea l-a privit cu oarecare indiferenţă, pe chip îi trecu o expresie de suferinţă ca şi cum ar fi fost încercat de o criză de ulcer.

Văzând că nimeni nu îl ia în serios, că lumea îl privea ca pe un ciudat, Bălănică se intimidă, închise uşa încet, cu precauţie, ca şi cum ar fi deranjat pe cineva din greşeală.

— Da, vor mai fi provocări, dar lucrurile se vor aşeza curând. Ieri Preşedintele a anunţat că vor fi lovituri date de forţele reacţionare, dar la o lovitură a lor, noi trebuie să răspundem cu două lovituri. Ce înseamnă asta? Că suntem destul de deştepţi să înţelegem că nimeni nu ne vrea binele degeaba, că binele pe care ni-l vor alţii nu e pe gratis, că dacă vom crede că datoria externă ne-o vor plăti alţii, asta e o copilărie.

Ştiţi care e miza? Independenţa noastră. Că noi ne-am plătit datoria externă, suntem independenţi de-adevăratelea, iar ăstora nu le pică bine şi vor să ne sancţioneze.

— Care, ăstora? Cine sunt ei, întrebă doctorul Adamache.

— Ăştia sunt cei de la agenturile străine.

— Unguri? Ruşi?

— Nici, nici, răspunse directorul Bobonea. Dracu' ştie!

Uite, ungurii au datoria externă de patruzeci de miliarde de dolari, sunt vânduţi pentru o sută de ani cu tot cu sol şi subsol, pe când noi, gata, datoria externă e plătită, de acum ne redresăm, încet, încet şi o să vedem cum o să-şi revină România. Că şi acasă, în familie, dacă nu ai datorii, te mai gândeşti şi la viitor, ai altă stare de spirit.

Afară se auzea un murmur greu de distins.

— A venit convenţia şi a adus schimbul de după-amiază?, întrebă doctorul Bâlbâială, doar ca să spună ceva.

— Da, probabil, i-a răspuns doctorul Mămulea. A venit schimbul. Deşi parcă e prea devreme, că e abia douăsprezece şi jumătate.

Afară se adunaseră, grupuri, grupuri, pacienţii şi personalul.

Asistentul Geo Paţilea a scos televizorul din club şi l-a pus pe pervazul unei ferestre. La televiziune începuse transmisia din Bucureşti. Era prăpăd. Agitaţia dădea senzaţia că au fost scoase în stradă nenumărate tunuri şi tancuri. Se trăgea?

Zvonurile erau confuze. Încă nu se ştia cine trage, de ce trage, în cine trage. Ceauşescu fugise cu un elicopter şi nu se ştia în ce direcţie. Din păcate antena era proastă, aşa că maistrul Costel Pădureţ a adus din magazie o antenă mai veche, ca o Adrian A lui Gheorghe Laika 202 203 greblă uriaşă pe care a sprijinit-o pe acoperiş. Antena asta o folosiseră în timpul Campionatului mondial de fotbal, care nu se transmisese în ţară, ca să prindă undele de la bulgari.

Sau de la ruşi? Da, soluţia a fost bună, imaginea era acum lacrimă.

Prin studio treceau, pe rând sau la grămadă, civili şi militari anunţând că gata, totul s-a terminat.

Se făceau apeluri la calm şi la solidaritate.

Să nu ne lăsăm antrenaţi în conflicte stradale.

— Armata e cu noi!

— Miliţia e cu noi!

— Securitatea e cu noi!

— Dumnezeu e cu noi!

Se anunţau comunicate către ţară. Fiecare dintre cei care ajungea la microfon se adresa ţării. Şi ţara vibra, vibra, vibra.

Doctorul Bobonea nu se îndura, parcă, să încheie şedinţa.

Începuse să povestească despre viziunile sale în cazul în care Ceauşescu ar pleca de la putere. Da, el ar face multe şi le-ar face cu totul altfel decât le făcuse Ceauşescu.

Doctorul Adamache propuse, totuşi, să iasă şi ei afară, pentru că acolo se întâmpla ceva.

Se făcu linişte. Se auzea televizorul dat la maximum, deşi era destul de departe de biroul lui Bâlbâială, acolo unde se ţinuse şedinţa.

Şi se auzi şi vocea lui Geo Paţilea care cânta singur: O-le, o-le, Ceauşescu nu mai e!

— Hai, să n-o mai frecăm din vorbe, cred că ăsta s-a dus.

Gata, amin, spuse doctorul Adamache care se ridică şi o luă spre ieşire.

Doctorului Bobonea îi tremura bărbia.

Doctorul Bâlbâială strânse hârtiile de pe masă şi le băgă într-un dulap.

Doctoriţa Gherciu îl întrebă pe doctorul Bâlbâială dacă externările făcute mai sunt valabile.

Sunt valabile.

La ieşire din birou, parcă aşteptându-i să termine şedinţa, se afla administratorul Papucică.

— Ce se întâmplă?, întrebă doctorul Bâlbâială.

Papucică îi spuse că nu crede că ar fi indicat ca doctorul Bobonea, care fusese mulţi ani şi activist de partid cu sarcini în sănătate, să iasă prin faţă. El crede că ar trebui să se ascundă, măcar pentru moment. Lăsase amintiri urâte în zonă, lumea era capabilă de orice în aceste momente.

Da, Ceauşescu fugise cu adevărat.

Nu, nu fuseseră prinşi, dar erau pe urmele lor. El crede că îi vor executa fără somaţie, aşa de tare îi ura lumea.

Papucică îl prinse de braţ pe Bobonea şi îi spuse să meargă după el. Trecu prin bucătărie, unde nu era nimeni, trecu prin sala de mese, depăşi un spaţiu gol, în care mai erau ceva mese şi scaune depozitate şi ajunseră la ceea ce se numea camera mortuară a sanatoriului. Nu fusese folosită, cel puţin în ultimii zece ani, în scopul înscris pe uşă, numai că era obligatoriu să existe aşa ceva, după standardele impuse de la minister. Înăuntru erau depozitate nişte mochete, câţiva baloţi de halate uzate, date la scădere din inventar, dar ţinute acolo pentru orice eventualitate.

Doctorul Bobonea se lăsă purtat fără nici cea mai mică reţinere, se vedea că era speriat.

— Rămâneţi aici. Am să vă încui, ca să nu dea cineva peste

dumneavoastră. E periculos, lumea e agitată. Nu putem şti cum reacţionează.

Ar fi trebuit să arate recunoştinţa lui Papucică, pentru grijă, însă nu mai era capabil de vreo reacţie. Zgomotul yalei care se închise de două ori pe dinafară îi scrâşni în creier.

Adrian A lui Gheorghe Laika 204 205 Afară se auzeau huiduieli. Doctorul Bâlbâială se arătase mulţimii.

Maistrul Costel Pădureţ se urcă din nou pe copertină, purtând în mână un foarfece de data asta, cu care decupase stema de pe drapel. Stema o aruncase celor de jos. Se iscă o mică îngrămădeală.

La televizor tocmai se scanda: Armata e cu noi!

Costel Pădureţ prinse momentul şi scandă şi el: Directoru-i cu noi! Directoru-i cu noi!

Câţiva îl îngânară, preluând sloganul. Deşi nu o făceau prea convinşi.

Doctorul Bâlbâială îşi luă inima în dinţi şi se opri în faţa adunării de pacienţi şi personal. Doctorul Adamache deja era în mijlocul mulţimii.

— Tovarăşi, domnilor! Toţi am fost sub vremuri şi numai sistemul ne-a făcut să părem altceva decât eram. Ne-am făcut datoria de medici şi v-am tratat pe toţi după competenţe şi după cât ne-au ţinut priceperile. Am suferit toţi în această perioadă şi nouă ne-a fost greu…

L-au aplaudat câţiva.

La televizor tocmai se anunţase că Ceauşeştii fuseseră prinşi.

Nu era prea clar unde şi de către cine, dar important era că fuseseră prinşi. Şi că vor fi judecaţi. Va fi, probabil, un proces naţional, televizat şi fiecare român va veni cu capetele lui de acuzare. Aşa gândea doctorul Mamulea. Şi o spuse doctoriţei Gherciu, care se îndoi că va fi aşa. Ea nu crede că va fi un proces naţional, porcul o să crape de ciudă. Şi scroafa o să crape. Ea le-ar scoate ochii cu ghearele, dacă ar putea. De ce?

Nu ar putea să spună de ce, că sunt prea multe motivele. Chiar şi pentru faptul că a visat că o să ajungă medic la o clinică importantă şi a

ajuns la spitalul acesta cu nebuni închipuiţi.

— Domnilor, domnilor, ce ştim noi despre revoluţie? Să vină în faţă cine ştie ceva despre revoluţie… Ca să priceapă toată lumea aici de faţă cine suntem şi ce vrem, că o revoluţie are nişte reguli pe care ne propunem să le respectăm. Că trăim istorie şi trebuie să fim la înălţimea momentului.

Apelul asistentului Bolboacă nu avu, pentru moment, ecou.

Nimeni nu părea să ştie ceva despre ce înseamnă o revoluţie.

Un pacient, Constantin Ciurlău, ridică mâna, ca la şcoală, cu două degete împungând aerul şi spuse cu glasul gâtuit de emoţie:

— E aici un profesor de istorie, domnul Zburlan, care ştie o mulţime de lucruri… L-a avut profesor pe tov. Brucan, a făcut „Ştefan Gheorghiu", e tobă de carte. A scris o groază de articole în Magazin istoric, puteţi verifica. L-a cunoscut şi pe tov. Iliescu, cu care a colaborat la Editura Tehnică. Vă rog să îl ascultaţi, vă rog eu…!

Profesorul Zburlan era roşu la faţă de emoţie, se sufoca din cauza faptului că era conştient de importanţa momentului.

Era îmbrăcat într-un costum larg, prea larg, mânecile îi fluturau deoarece şi umerii i se îngustaseră. În general pacienţii purtau pijamale sau treninguri, peste care îşi luau halatele de molton albastru sau roz. Numai că pacientul Zburlan îşi pusese costum, ca să fie la înălţimea evenimentului. Asistentul Bolboacă îi făcu loc pe balcon acolo unde era mica tribună improvizată, câţiva îl ajutară pe profesor să urce.

— Dragi compatrioţi, domnilor, îşi începu profesorul Zburlan discursul. Dintre toate revoluţiile care au avut loc în istorie, cea care întruneşte toate caracteristicile este Revoluţia franceză. Practic Revoluţia franceză a început în anul 1789 şi s-a încheiat în anul 1799, cu lovitura de stat din 18 Brumar a lui Napoleon Bonaparte. Revoluţia franceză a fost un eveniment major al epocii moderne, care a dus la răsturnarea Adrian A lui Gheorghe Laika 206 207 Vechiului Regim şi la instaurarea unei noi ordini politice şi sociale în Franţa…

— Domnule profesor, interveni asistentul Bolboacă, vă rog să explicaţi revoluţia noastră, nu Revoluţia franceză. Că ne împleticiţi,

naibii, minţile şi uităm de ce am ieşit în balcon.

Revoluţia noastră, vă rog…

Profesorul se fâstâci şi se uită rugător spre Bolboacă:

— Vă rog, permiteţi-mi să fac o prezentare cât de cât, ca să înţeleagă lumea aici de faţă care sunt resorturile unei revoluţii, eventual aş putea să vorbesc şi despre Revoluţia bolşevică, că am doctorat pe temă…

— Dă-o dracului de revoluţie bolşevică, profesore, hai, vino la ordinea zilei! Zi-le oamenilor ceva despre cum se conduce o revoluţie, spre ce se îndreaptă. Că istoria asta ne învaţă, în definitiv…

— Da, da… Talleyrand, care a fost un mare diplomat, recunoscut de însuşi Napoleon ca atare, dar care a fost geniul rău al Franţei în revoluţie, zice că un război este un lucru prea important ca să fie lăsat la îndemâna unor soldaţi şi tot el mai zice că îmi este mai teamă de o armată de o sută de oi conduse de un leu, decât de o armată de o sută de lei conduşi de o oaie…!

— Interesant, interesant, se trezi spunând doctorul Adamache care nu îşi amintea de profesorul Zburlan ca pacient. Cred că e încă unul dintre cei care se ascunseseră aici, îşi spuse doctorul.

— Da, continuă profesorul Zburlan, cu o voce care începuse să crească, stăpână pe ea şi pe subiect, Talleyrand, care se numea de fapt Charles-Maurice de Talleyrand-Périgord, spunea că pe cei proşti să-i supui şi să-i exploatezi – iar pe cei inteligenţi şi puternici să-i faci aliaţi – dar să nu uiţi, că dacă eşti într-adevăr mai deştept decât ei, atunci trebuie să faci, ca atât unii cât şi alţii i să devină uneltele tale!

Lumea aplaudă. Bâlbâială aplaudă şi el, deşi nu înţelesese până la capăt sensul celor spuse de profesor.

— Da, continuă Zburlan, mai spunea Talleyrand că vorba a fost dată omului spre a-şi ascunde gândurile şi că nu trebuie să vă închipuiţi vreodată că interesele ciobanului coincid cu interesele oilor. Astea le spunea în legătură cu Revoluţia franceză când se adresase celor care preluaseră puterea, atenţionându-i: Nu vă încredeţi în primele avânturi, pentru că sunt aproape întotdeauna cinstite, iar în politică ceea ce e crezut devine mai important decât ceea ce e adevărat.

Profesorul făcu o pauză iar lumea aplaudă din nou, furtunos.

— Am auzit aici, am auzit la televizor că membrii de partid comunist ar trebui excluşi din viaţa publică, din politică.

Domnilor, să nu ne pripim. Domnul Iliescu a fost comunist, domnul Brucan a fost comunist, dar acum ei sunt adevărata noastră speranţă. Că tot Talleyrand spunea în testamentul său că nu-mi reproşez deloc că am slujit toate regimurile deoarece m-am fixat la gândul de a sluji Franţa care tot Franţa rămâne în orice situaţie s-ar găsi. Aşa şi România, tot România rămâne pentru cel care o slujeşte în comunism sau într-o societate nouă, capitalistă… Avem nevoie de faţa umană a comunismului.

— E clar, zise Bolboacă, conducându-l forţat pe profesorul Zburlan spre coborârea din balcon. Mulţumim pentru pilde domnului profesor şi îl asigurăm că vom învăţa din exemplul Revoluţiei franceze pentru ca şi revoluţia noastră să aibă acelaşi impact care să rămână în cartea de istorie. Lumea aplaudă.

Laika 208 209 19.

Radu Paţilea încercă să cânte de unul singur Deşteaptă-te, române, dar luă nota de început prea sus şi din gât îi ieşi un schelălăit, ca şi cum ar fi vrut să parodieze proaspătul imn naţional. Se redresă, se uită spre mulţime ca şi cum ar fi căutat ceva, o ieşire din situaţie şi după ce descoperi ce căuta se agăţă din nou de microfon:

— Avem între noi şi trebuie să o recunoaştem, oameni care au suferit mult în anii din urmă din cauza convingerilor lor, din cauza talentelor lor. Îl văd aici pe poetul nostru, pe ziaristul, pe domnul Florentin Păsulă, un adevărat dizident care a fost mătrăşit de la Scânteia pentru că nu voia să fie pe linie, pentru că voia să scrie ca un om liber. Domnule Păsulă, vă rog să veniţi aici, să vă adresaţi publicului nostru.

În mulţime se produse o mică agitaţie, cei prezenţi se întrebau cine este dizidentul, nu prea îl cunoşteau, era dintre cei discreţi, discreţi.

Florentin Păsulă era scriitor. O vreme fusese ziarist la un săptămânal de provincie, undeva în Moldova, unde scria articole pline

de miez despre faptele de muncă ale oamenilor. Şi nu scria despre orice, scria numai despre faptele deosebite ale oamenilor obişnuiţi. Da, chiar aşa, faptele deosebite ale celor mai obişnuiţi oameni. Că aşa era făcută mintea lui Florentin Păsulă, că scara de valori se răsturnase cândva în capul lui şi aşa rămăsese. Să zicem că ziaristul Păsulă pleca dimineaţa pe teren, să scrie un reportaj, un articol, o notă, ceva. Dacă intra într-o fabrică, de exemplu, unde primea ordin să facă un material, Păsulă nu căuta un fruntaş, un erou, un şef. Nu, el căuta altceva, un subiect numai al lui. Se plimba prin secţii, se plimba pe afară, căuta cu ochi scrutători ceva, ceva şi la un moment dat găsea. Ce? Subiectul! Subiectul lui. Să zicem că era primăvară, că era cald şi că privirea îi cădea pe un corcoduş înflorit. Deja avea scânteia în minte, creierul începea să fiarbă, se simţea ca răpciuga de cal care înfulecase tava cu jăratic. Şi începea să scrie cu febrilitate, cu creionul bont într-un carneţel de reporter: „Vă aşteptaţi, poate, ca la fabrica de rulmenţi să auziţi ţipătul metalului care se prelinge în forme standardizate pentru a deveni cămaşa unui viitor rulment, care se va regăsi mai apoi în miezul unei roţi ce se va rostogoli spre viitor. Dar nu, înainte de toate, de la fabrica de rulmenţi vă transmit o veste care o să vă înfioare inima, sufletul: au înflorit corcodușii dintre hale. Deoparte e magma fierbinte a oţelului, de cealaltă parte e seva fierbinte a corcodușului care s-a transformat în floare. Un muncitor într-o salopetă albastră a ieşit din hala mare de asamblare a rulmenţilor pentru a privi, câteva clipe, corcodușul în floare. Ochii lui negri au sclipit pentru o clipă la întâlnirea cu această irepetabilă frumuseţe. Şi-a luat energia de la fragila floare, sufletul său a primit un mesaj cosmic. Aş fi vrut să-l întreb cine este, dar mi-am dat seama că ar fi fost inutil: putea fi oricare din cei şase mii de oameni ai muncii din această fabrică. Pentru toţi şi pentru fiecare în parte corcodușul avea un mesaj…” Etc. Şi Florentin Păsulă o ţinea tot aşa preţ de câteva pagini. Dacă o vreme şefii săi au privit cu îngăduinţă acest tip de material, în care mai nimeni nu se regăsea cu faptele sale concrete de muncă şi viaţă, de la un timp i-au cerut să fie mai concret, că e nevoie de nume, de succese, de cifre. Numai că Păsulă era incapabil să facă cei Adrian A lui

Gheorghe Laika 210 211 se cerea. Îl trimiteau să scrie despre seceriş, despre producţii la hectar şi norme depăşite, el se întorcea cu câte un reportaj despre copilul care scotea din urma tractorului o floare de mac zdrobită pe care o încălzea în pumni, ca să o reînvie. Şi asta sub ochii înlăcrimaţi ai unui bătrân care încărca în saci boabele şi care se emoţionase şi el de gestul copilului.

Şi câţi saci a încărcat moşneagul?, îl întreba şeful de secţie, ca să completeze în vreun fel textul, să-l umple de măreţia faptelor şi a cifrelor.

Numai că Florentin Păsulă nu ştia, nu fusese interesat de aspect.

Şeful ziarului, un anume Constantin Olău, l-a luat deoparte într-o zi şi i-a spus cam aşa:

— Măi, Florentine, te ştiu de mai mulţi ani şi de multă vreme mi-am dat seama că tu nu ai ce căuta în acest colectiv de mediocri, de ziarişti închipuiţi, tu eşti o valoare. Tu trebuie să ajungi la Bucureşti, acolo talentul tău înnăscut ar putea să fie apreciat la justa valoare. Uite, la Scânteia caută acum ziarişti din provincie ca să îşi împrospăteze nervul şi verbul şi eu m-am gândit să te propun şi să îţi fac o recomandare. Ce zici?

Florentin Păsulă s-a gândit o zi, s-a frământat întreaga noapte, şi-a mai recitit câteva reportaje ca să se convingă încă o dată pe sine cât este de bun, bun de tot şi a doua zi a spus da. Într-o săptămână era deja la Scânteia, recomandarea redactorului-şef, care era şi secretar de partid, a fost decisivă.

Constantin Olău şi-a frecat mâinile, scăpase de un ciudat care îi strica ziarul.

La Scânteia, Florentin Păsulă a fost trimis să scrie un reportaj de pe şantierul care se deschisese pentru o nouă gură de metrou de la marginea capitalei. Când s-a întors cu materialul şeful de secţie s-a scărpinat mai întâi în cap cu un creion, după care s-a dus la redactorul-şef:

— Ori sunt eu idiot, ori ăsta e geniu…! Citeşte.

Şi redactorul-şef citi: „Dacă ar putea să sape în sus, în albastrul cerului, oamenii ar face metrourile să circule pe deasupra oraşelor. Dar

nu e posibil acum, doar visul ne poate oferi această posibilitate. De asta, pe şantierul care s-a deschis la umbra unui tei secular am văzut drumul furnicii spre miezul pământului. Poate că nu va ajunge acolo, dar important e că a pornit, că a făcut primul pas. Nerăbdarea furnicii o au oamenii aceştia care sapă ca să dea de miezul pământului, vuietul metroului îl aud în minte… Am văzut un tânăr care s-a aplecat şi a cules din pământul roşcat o pietricică. Şi a dus pietricica la ureche, ca să asculte glasul pământului. Că acolo, în acea pietricică se concentrează…”

— … zda mă-sii, zise redactorul-şef, m-a încălţat Olău cu încă un neterminat. Că de atâtea ori mi-am propus să nu-i mai iau după recomandări, ci după probe. Da’ Olău mi-a fost coleg de bancă la „Ştefan Gheorghiu” şi m-am lăsat sedus de sfânta miorlăială prietenească…! Dă-l la corespondenţă şi la corectură, ca să vadă cum scriu alţii, poate învaţă, dracu’, ceva…! Dacă nu merge şi nu merge, îl transferăm la Munca de partid, eu îi fac recomandarea, genial îl fac…!

L-au dat pe Florentin Păsulă la secţia scrisori o vreme, unde trebuia să înregistreze plicurile sosite de la cetăţeni, să le monitorizeze problemele, să le răspundă fie prin plic, fie prin ziar. Era muncă. Şi mai ales pentru că scrisorile către petenţi căpătau la Florentin Păsulă forme onctuoase, literare. Se plângea unul de faptul că la Reşiţa, într-un cartier, nu există coşuri de gunoi şi cetăţenii aruncă totul în stradă? Florentin Păsulă îi făcea cetăţeanului un demers liric despre frumuseţea unui parc plin de flori, ca aspiraţie necesară pentru mintea fiecărui reşiţean care nu se gândise la această posibilitate până la acel moment. Şi propunea ca la Reşiţa să existe o zi a parcului în Adrian A lui Gheorghe Laika 212 213 care toată lumea să vină cu câte o floare în mână. Se plângea alt cetăţean că la Baia Mare un gestionar de magazin fură la cântar? Florentin Păsulă îi scria cetăţeanului respectiv o scrisoare de trei pagini în care îi vorbea de cântarul nedrept al justiţiei şi despre licărul de omenie care se regăseşte în ochii fiecăruia, numai că trebuie un gest care să-l facă să pâlpâie de-adevăratelea.

L-au chemat în faţa organizaţiei de partid, l-au prelucrat, i-au luat şi corespondenţa şi l-au lăsat doar la corectură. Era harnic şi

destul de vigilent. La câteva luni însă un coleg de redacţie a venit îngrozit cu Scânteia proaspăt apărută în mână la redactorul-şef. Pe prima pagină era un titlu mare care spunea că între preşedintele Ceauşescu şi nu ştiu ce preşedinte african, probabil Mugabe, s-a produs un schimb de masaje şi nu de mesaje. Mai mult, preşedintele nostru era în poză cu gura până la urechi, semn că masajul îi priise în timp ce negroteiul gesticula cu degetul mijlociu al mâinii drepte arătat mulţimii. Vinovat? Corectura. Redactorul-şef şi-a luat trei extraverale, ca să nu explodeze.

Pe Florentin Păsulă l-au chemat la Comitetul Central, secţia presă, unde l-au anchetat la început ca element subversiv.

După ce comisia formată din trei activişti, între care unul era de la Securitate, l-a ascultat pe Florentin, membrii acesteia au ajuns la concluzia că individul nu era în toate minţile.

Aiura pe seama copiilor din Africa, se solidarizase cu cei care luptau pentru pâine şi nu pentru arme şi la sfârşit dădea sentinţa: Să aruncăm cu pâine în ţările sărace!

L-au trimis pe Florentin Păsulă la doctor, iar paguba, tirajul ziarului cu greşeala, a fost trecută spre plată în solidar către redactorul-şef, şeful de secţie, şeful de departament, corectură, cap limpede… Au fost drastici.

Oricum, cine îl învăţase pe Florentin Păsulă cum şi ce să facă bine îl învăţase, pentru că doctorul psihiatru l-a absolvit de orice vină, l-a declarat schizofrenic şi l-a trimis la Glod.

Aici Florentin Păsulă venise cu o obsesie nouă, să scrie o carte care să îl concureze pe mult mai celebrul său confrate, Goethe, era vorba de Suferinţele tânărului Werther. Florentin Păsulă citise cartea, cu multă vreme înainte, aşa că se gândise că o carte aşa de retrogradă, care produsese atâtea sinucideri putea fi interpretată şi optimist, încât să genereze o epidemie de optimism. În viziunea păsuliană a termenilor Werther nu se mai sinucidea, ci încerca să afle o variantă care să îi salveze şi viaţa şi morala, iar cartea ar fi trebuit să se numească:

Tânărul Werther nu mai suferă. De ce nu mai suferă? Pentru că

avea condiţii să trăiască fără griji, era fericit ca om. Era vorba de un tânăr Werther născut în comunism. Eventual îl putea plasa în Ardeal, într-un sat de şvabi, de saşi, era un Werther născut în România. Un neamţ orientat. Cunoscuse un tip, Nicolae Râpanu, redactor la o editură şi îi povestise despre intenţia sa de a scrie această carte care îi va schimba destinul. Subiectul îi frigea imaginaţia.

— Da, i-a spus acesta, dacă vrei să publici orice carte, imediat, trebuie ca eventualul conflict să nu mai fie dintre bine şi rău, ci dintre bine şi mai bine. Şi mai binele să câştige.

E sfatul meu, că te văd tânăr şi plin de curaj.

*

Între timp Florentin Păsulă ajunsese la balcon, asistentul Geo Paţilea îl trase mai în faţă şi îl prezentă din nou ca pe un trofeu:

— Avem alături de noi pe omul de condei, pe omul de litere, pe prietenul – de ce nu?, domnul Florentin Păsulă. Dar Adrian A lui Gheorghe Laika 214 215 în primul rând e vorba de ziaristul Florentin Păsulă care a fost înlăturat de la ziarul Scânteia, organ al partidului comunist, pentru vederile sale, pentru atitudinea sa curajoasă. Îl invităm să fie aproape de noi în acest balcon, un perimetru care a devenit în acest moment zonă liberă de comunism.

— Prezent, a răspuns Florentin Păsulă.

Invitat la cuvânt, fostul ziarist de la Scânteia, acum dizident recunoscut, a început cam aşa:

— În plină iarnă un copac a înflorit. Să ne bucurăm.

Betonul inimilor încremenite a fost topit de căldura sângelui.

Revoluţia se află în curs. Gaudeamus igitur.

A fost aplaudat. Poate că a primit cele mai multe aplauze.

Fusese scurt şi cuprinzător. Nu spusese nimic şi totuşi, cât de multe sugerase…!

Deşi ar fi vrut să coboare, pe ropotul de aplauze, Florentin ezită, se întoarse şi scoase din buzunar un petec de hârtie pe care rodul trudei sale era înşirat cu litere mărunte, inestetice.

Poetul din el se concentrase şi spusese, în sfârşit, adevărul pe care îl ascunsese atât de bine atâţia ani.

Ce scrisese până acum? Numai căcaturi. De acum va scrie numai lucruri demne de talentul său. Se făcu liniște, în fața unei hârtii scrise, după ce toți vorbiseră liber și cam dezlânat, se simțea un oarecare respect. Poate că venea cu un punct de vedere pentru viitorul societății noastre?, se întrebau unii.

Florentin se panică pentru o clipă de liniștea care se lăsă, respiră adânc ca și cum ar fi trecut printr-o probă de scufundare.

Privi în gol, era limpede că nu vedea nimic, pe nimeni.

Bâlbâiala sa stârni câteva hohote de râs, unii au crezut că e vorba de un neașteptat moment de umor.

— Am scris o poezie… o poezie…

— Ei, da, o poezie… Te rugăm, maestre, să ne-o citești.

Florentin începu să citească, cu o voce în crescendo:

Trăiesc într-o țară de căcat, într-un oraș de căcat, într-un bloc de căcat într-un apartament de căcat Mănânc căcat Respir căcat Vorbesc căcat Dorm într-o baltă de căcat.

Și acuma când scriu Nu cerneală folosesc, ci căcat.

Doamne și când mă rog ție ia să mă scapi din haznaua asta Până și tu îți lași sfântul căcat Pe capul meu.

O oarecare jenă se lăsă printre participanții la adunare. Ori mesajul era prea greu de descifrat, ori poetul nu era în pasă bună.

— Să-l aplaudăm pe poetul nostru, poate nu înțelegem noi acum cam cum stă treaba cu obsesia sa, dar copiii noștri îl vor învăța și ne vor spune și nouă ce au înțeles, spuse Geo Pațilea.

Lumea aplaudă, dar cam neconvinsă. Aplauzele sunau ca niște plescăituri cu palma pe luciul unei bălți. O baltă puturoasă, în orice caz. Se auziră și câteva fluierături.

Florentin Pasulă se retrase cu obrajii în flăcări.

— Mânca-ți-ai versurile!, auzi el o voce din public, dar nu se întoarse să vadă cine a strigat. Din interior timiditatea se transformă în revoltă: cine sunt, în definitiv, tolomacii ăștia ca să-l judece pe el? În următorul poem le-o va spune de la obraz.

Laika 216 217 20.

Unii pacienți ar fi vrut să se retragă în camere. Geo Pațilea făcea

apeluri periodice ca toată lumea să rămână pe platou.

Era important, era vital pentru reuşita revoluţiei ca toată lumea să fie conectată. Se vor lua decizii importante care îi vor privi chiar şi pe ei. Semnalele trebuie să vină de la Bucureşti, trebuie să rămână cu toţii conectaţi la televizor, la ţară.

La Timişoara se trage încă.

La Buzău se trage.

La Galaţi se trage.

La Bucureşti se trage, deşi se face mereu apel la televiziune să se înceteze focul. Cine trage? Teroriştii, spusese un domn cu barbă albă, bine îngrijită, de la televizor.

Maistrul Costel Pădureţ şi cu Geo Paţilea încercau să scoată pe balcon două boxe şi să improvizeze o staţie la care să conecteze un magnetofon.

Se însera.

Se trăgea şi la Cluj-Napoca.

Se trăgea la Timişoara.

Raportările se făceau de parcă ar fi fost o întrecere între oraşe, acolo unde nu se trăgea însemna că Revoluţia trenează.

Cineva spuse că Ceauşescu, totuşi, nu fusese prins. Că e posibil să fi scăpat peste graniţă, la sârbi.

Veni altcineva şi spuse că fusese prins, cu siguranţă şi că acum este judecat. Confuzia se transmisese şi adunării din curtea sanatoriului.

Doctorul Adamache se urcă pe copertină şi de acolo îl întrebă pe administratorul Papucică, care era jos:

— Ia zi-mi, ce deosebire este între radio şi televizor?

Papucică nu ştia, de asta doctorul continuă:

— Când dai drumul la radio se aude un ţăcănit, când dai drumul la televizor îl vezi pe ţăcănit pe micul ecran. Lumea aplaudă.

În acelaşi spirit doctorul Adamache întrebă mulţimea din faţa sa:

— Care este deosebirea dintre frigul de afară şi cel din casă? Nu mai aşteptă răspunsul, care se contura greu, aşa că tot el răspunse: ăla

de afară e pe gratis.

Lumea aplaudă din nou.

Doctorul Adamache simţi că a intrat în rezonanţă cu cei de jos, aşa că simţi nevoia să mai spună un banc:

— Cică preşedintele Carter, confruntat cu lipsa de popularitate printre americani, îl întreabă pe Ceaşcă al nostru cum de a reuşit să fie atât de iubit. Simplu, a răspuns nea Nicu: la şoferi le-am luat benzina, la intelectuali, lumina, la ţărani le-am luat grădina, iar la proşti le fac cu mâna… Şi aici doctorul Adamache făcu gestul care îl consacrase pe Ceauşescu, făcutul cu mâna de parcă ar fi şters un geam pe interior.

Lumea aplaudă şi mai zgomotos, deşi se auziră şi nişte fluierături, semn că oamenii se prinseseră că proştii din poezie erau chiar ei.

Un pacient se strecură şi el până pe scară şi urcă în balcon.

Voia să spună un banc cu tovarăşu'.

Doctorul Adamache îi făcu loc, în spiritul democraţiei care se înfiripa.

— Cică la olimpiada preşcolarilor din ţările socialiste ajung în finală copilul sovietic şi cel român. Copilul sovietic e întrebat: Cine e mama ta?, la care puştiul răspunde fără 219 Adrian A lui Gheorghe 218 ezitare: Savieţki Saiuz. Apoi, cine e tatăl tău?, la care rusul răspunde instant: Tavariş Mihail Sergheevici Gărbaciov! Şi ce vrei tu să te faci când o să fii mare? La care puştiul răspunde radios: Kamunist! Juriul e în delir şi toţi sunt convinşi că românaşul mărunţel n-are cum să-l depăşească pe micul geniu sovietic, care a răspuns la toate atât de rapid şi mai ales atât de corect. Dar totuşi şi al nostru merită o şansă: Cine e mama ta? Ţâcă răspunde prompt: Tooovaaarăşa Elena Ceauşescu!

Apoi: Cine e tatăl tău? Puştiul răspunde în aceeaşi notă entuziastă: Tooovaaarăşu' Nicolae Ceauşescu! Şi ce vrei tu să te faci când o să fii mare? La care vine răspunsul prompt: Ooorfan!

Bancul fusese cam lung, aşa că lumea nu prea prinse poanta.

Aplauzele au fost anemice. Se auzi chiar şi un a prelung, de dezaprobare. Ca să refacă atmosfera, doctorul Adamache întrebă

mulţimea:

— Ce este coada? Şi tot el răspunse: Alinierea poporului la linia partidului.

Aplauze.

21.

În balconul în care era improvizată tribuna revoluţiei, Geo Paţilea, un fel de şef al revoluţiei locului, tocmai le vorbea celor de jos despre cum vede el viitorul clinicii, al Ministerului Sănătăţii, al societăţii româneşti în general. Avea planuri mari, avea vise uriaşe, avea aşteptări.

— Ce să vă zic? Parcă acum am deschis ochii după un somn de zeci de ani. Şi mă întreb, oare eu am fost cel care am dormit? Dragi prieteni, dragi români, ieri viitorul era negru, azi e albastru. Ieri nu îndrăzneam nici să ne uităm în sus, spre dictator, azi îl putem scuipa în voie. Ce trăim noi acum? Istorie trăim, asta să o ştiţi de la mine. Unde suntem?

Suntem în România care a ridicat capul din pământ. Ce este clinica noastră în acest moment? Este o parte din România care a ridicat capul din pământ. Da, aşa e…

Balconul a fost escaladat de către administratorul Papucică care îl luă pe după gât pe Geo Paţilea şi îi spuse ceva la ureche.

Geo Paţilea dădu din cap de câteva ori, în timp ce administratorul continua să îi explice ceva important. Când termină, Papucică se retrase cu discreţie. Geo Paţilea lovi cu degetul în microfon, ca să verifice dacă funcţionează, era clar că avea ceva important de anunţat, aşa că se făcu linişte.

— Domnilor, am o veste importantă pentru noi toţi. A fost capturat şi se află închis la noi…

Adrian A lui Gheorghe Laika 220 221 – … Ceauşescu!, scăpă cineva gândul.

— …Nu, nu Ceauşescu, ci directorul Direcţiei sanitare, activistul oportunist şi pupincurist al partidului comunist, Constantin Bobonea. E închis la noi acolo unde îi este locul:

În camera mortuară. Cel care l-a capturat şi l-a închis în timp ce

încerca să fugă a fost administratorul nostru… Papucică.

Să-l aplaudăm pe administratorul nostru, pe domnul Papucică, pentru eroism şi pentru slujirea cauzei revoluţiei noastre!

Aplauzele au fost furtunoase.

— Ce îi transmitem lui Bobonea?

— Huooo!, îi răspunse încălzită mulţimea.

Cineva se iţi spre scenă cu un mesaj, dar refuză să urce, voia să se facă auzit de jos. Geo Paţilea ceru să se facă linişte, rugă insistent mulţimea să tacă o clipă, înţelese ce voia individul aşa că anunţă mulţimii ceea ce aflase:

— Ni se cere să îl aducem pe tov. Bobonea să ne explice el cum stă treaba cu sănătatea, cu politica antiavort din România, cum ne urmărea dacă nu dăm o pastilă în plus bolnavilor. Să ne spună de ce nu avem cele mai elementare lucruri la sanatoriu, pături, cearşafuri, seringi şi mâncare ca lumea. Că acolo a fost buba, la ei. Dar azi buba s-a spart, tovarăşe Bobonea!

Lumea huidui din nou.

Încă nu deciseseră dacă să-l aducă sau nu pe Bobonea, când apăru în mulţime asistenta Delia Măzuraş.

— Uite, o soţie de securist…! De securist cu grad mare, a venit şi ea la revoluţie…! A fost adusă de bărbatu-său aici ca să ne spioneze pe noi, să ne toarne la servicii, să ne facă viaţa grea. Ce grad ai, cucoană? Ar trebui să vii aici să ne spui cu ce gând ai venit la noi, la sanatoriu…! Că n-ai venit tu pentru un salariu sau pentru un serviciu…! Că nu s-au terminat serviciile la Bucureşti! Din prima clipă am ştiut ce hram porţi aici, dar am ştiut că nimeni nu-ţi va face jocul. Ce părere aveţi?, întrebă Geo Paţilea mulţimea din faţă.

Lumea nu avea o părere formată despre ce tabere se luptă între ele, aşa că cel mai la îndemână răspuns a fost un cor de huiduieli şi fluierături.

— S-o aducem pe scenă să ne spună ce şi cum e cu Securitatea şi cu securiştii din România? Că ăştia aveau magazinele lor cu circuit închis, ăştia aveau hotelurile lor pentru concediu la mare, pe gratis, ăştia nu duceau nicio lipsă, ăştia trăiau în cel mai mare huzur.

Corul de huiduieli o sperie pe asistentă care fugi înăuntru.

Geo Paţilea improviză pe loc o lozincă: Moartelor, moartelor, moarte-securiştilor!

Câţiva îl îngânară, dar nu suficient de tare, de convinşi.

Nu prea aveau vocile în formă. Tot huiduielile ieşeau mai bine.

Din mulţimea animată de huiduieli îşi făcu loc, cu greu, un individ pirpiriu.

— Prezentaţi-vă, îl somă Geo Paţilea.

— Mă numesc Constantin Şerbu şi vreau să vă citesc un necrolog pe care l-am scris chiar acum…

— Poftim, poftim, era şi momentul.

— S-a stins acuma o văpaie, s-a stins lumina din odaie, s-a stins…

— …Ni-co-la-e!… Ni-co-la-e!, strigă scandat o voce din public.

— Exact, aprobă pacientul Şerbu, căutând cu privirea pe cel care ghicise continuarea necrologului său.

— Du-te la dracu', a strigat altă voce din public.

Constantin Şerbu îşi mută privirea, iscoditor, spre zona din care scăpase înjurătura.

Adrian A lui Gheorghe Laika 222 223 Geo Paţilea a făcut spre autorul de necroloage gestul omului care se supune majorităţii, publicul nu mai servea scena, nici în glumă.

Constantin Şerbu a coborât de pe scena improvizată cu o mare suferinţă pe chip. Îşi trăia dureros necroloagele.

Maistrul Pădureţ urcă din nou în balcon şi îi spuse ceva la ureche lui Geo Paţilea. Acesta dădu din cap.

— Uitaţi-vă, aflăm acum că a murit…

— …Ceauşescu, se pripi o voce, care scăpă din gura şi mintea cuiva.

— Ei, nu, nu Ceauşescu. A murit căţeaua noastră, Laika.

Se chinuia de câteva zile.

— Să păstrăm un moment de reculegere, strigă cineva.

Propunerea stârni însă câteva huiduieli.

— Bă, de-ar fi putut să vorbească Laika asta, multe ne-ar fi spus,

găsi de cuviinţă să răspundă huiduielilor Geo Paţilea.

Din mulţime cineva încerca să se adreseze lui Geo Paţilea.

Tot ridica două degete, ca la şcoală.

— Poftiţi. Poftiţi aici, îi strigă Paţilea.

Bărbatul se strecură prin mulţime şi ajunse pe copertină.

Paţilea îi dădu microfonul făcându-i semn să spună ce îl doare.

Omul era emoţionat, era limpede.

— Cum vă numiţi?, îl întrebă Paţilea.

— Vă rog, vă rog… Mă numesc, mă numesc… Dar nu are importanţă acum. Vă rog să mă iertaţi. Am pierdut aseară o legătură cu trei chei, una era de la valiză, două erau de la casă.

Una era cheie de yală, alta cheie de la un lacăt. Vă rog, dacă le-a găsit cineva… Nu vă supăraţi, poate că nu era momentul, dar am profitat de ocazie.

Paţilea dădu a lehamite din mână:

— Da, chiar că acum era momentul…!

— Bă, vezi că sunt puse la avizier cheile, îi strigă cineva de jos. Le-a găsit în bucătărie… Doamna Tompea le-a găsit, să-i spui mulţumesc. Au un şnur roşu?

— Da, au un şnur roşu.

Omul coborî cu paşi şovăielnici, lumina pe scară nu era cea mai potrivită.

— Cine mai are ceva de spus?, întrebă Paţilea. Oameni buni, aveţi ocazia să vorbiţi, îndeajuns vi s-a pus pumnul în gură. Democraţia asta e, să vorbim fiecare după ce îl doare.

Se auzi o întrebare din mulţime, dar care nu era clară pentru Paţilea. Urmă şi o foială între câţiva dintre participanţii la adunare.

— Dar poftiţi aici, nu vorbiţi numai pentru dumneavoastră, să vă audă tot poporul, făcu un nou apel Paţilea.

Din mulţime se desprinse un pacient, care ajutat de Radu Bolboacă urcă treptele până pe copertină.

— Vă rog să vă prezentaţi şi să spuneţi apoi ce vă doare, îl îndemnă Paţilea. Pacientul se numea Mişu Zavate şi fusese fotograf la Agerpres, agenţia de ştiri oficială a guvernului.

Avusese o muncă frumoasă, călătorise, văzuse oameni deosebiţi.

Îl însoţise şi pe Preşedinte în multe dintre ieşirile sale din ţară şi din lume. Din păcate Mişu Zavate nu era un om vorbăreţ, că ar fi avut ce povesti. Câte nu văzuse la viaţa lui, câte figuri, câte scene! Deşi era discreţia întruchipată, Mişu Zavate a fost la un pas să provoace la un moment dat, indirect, un scandal public de proporţii. Ce se întâmplase, de fapt?

Preşedintele obişnuia să se întâlnească, periodic, cu vecinul său de la sud, Todor Jivkov. Mai scuturau şi ei praful de pe serviciile secrete, mai depănau amintiri, mai o vânătoare, mai creau evenimente pentru popor şi presă, îşi îmbunătăţeau palmaresul întâlnirilor oficiale. Şi unde să se întâlnească? La Podul Prieteniei, dintre Giurgiu şi Ruse. La una dintre întâlniri, Adrian A lui Gheorghe Laika 224 225 prin 1977, evenimentul are loc la capătul de pod dinspre partea română, la Giurgiu. Mişu face poze în draci. Din faţă, din spate, de jos în sus, de sus în jos. Predă filmele. La ziar, la Scânteia, aleg ăia de acolo, de la imagine, o poză pentru prima pagină. În redacţie însă, în ultimul moment, şeful ziarului descoperă că Jivkov, care păşeşte spre partea română, are pălăria pe cap, pe când Preşedintele nostru stă la capătul podului cu pălăria în mână întinsă spre Jivkov, ca şi cum ar fi aşteptat să-i arunce vreun mărunţiş. Belea mare! Se dă alarma. Sunt aduşi de acasă cei de la imagine. Se apucă de retuşat fotografia şi îi plantează Preşedintelui nostru o pălărie pe cap. Era trecut de miezul nopţii, salvaseră situaţia. Respiră toţi uşuraţi. Apare ziarul, trei sute de mii de exemplare. Pleacă ziarul în ţară, maşinile duceau vestea că Preşedintele nostru se întâlnise cu Jivkov, emoţie mare. Numai că specialiştii de la retuş imagine au uitat să îi scoată Preşedintelui nostru pălăria din mână, aşa că acesta apărea cu două pălării, cerşind mai departe la capătul podului…! Dezastru. Umbla Securitatea din chioşc în chioşc să adune ziarele, dar câteva mii tot ajunseseră la cititori. Atunci s-a schimbat toată conducerea de la Scânteia…! Lui Mişu i-au dat un avertisment verbal, că trebuia să caşte ochii la ce pozează, să bage de seamă altă dată la poziţia pălăriei şefului.

Mişu Zavate fusese unul dintre fotografii oficiali care făcuseră

poze la întâlnirea Preşedintelui nostru cu regina Elisabeta a Angliei. Europa fierbea de invidie. Din comunicatul televiziunii române: Marţi, 13 iunie 1978, la 12: 25 (ora Bucureştiului), avionul prezidenţial a aterizat la Londra. Solii poporului român au fost întâmpinaţi de Regina Elisabeta a II-a, Ducele de Edinburgh, prim-ministrul James Callaghan şi alte oficialităţi. După trecerea în revistă a gărzii de onoare, oaspeţi şi gazde urcă în maşinile ce-i duc la Gara Gatwick, unde aşteaptă trenul regal. Debarcă în Gara Victoria, pe covorul roşu de catifea cu cele mai înalte onoruri rezervate şefilor de stat. Înalţii oaspeţi şi gazdele regale sunt conduşi apoi de Contele de Westmorland Master of the Horse spre somptuoasele caleşti regale, splendid decorate, fiecare în sine fiind o operă de artă, rezervate numai ceremoniilor cu totul deosebite. În prima caleaşcă, tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi Regina Elisabeta a II-a. În a doua caleaşcă tovarăşa Elena Ceauşescu şi prinţul consort…

Ce ar fi scos un altul din aşa întâlnire! Numai că Mişu Zavate era monosilabic.

— Ai fost, bre, Mişule, la Londra cu şeful?

— Îhî, răspundea Mişu.

— Şi cum a fost, bre?

— Eh…!

— Potol? Băuturică?

— Mda!

— Whisky v-o dat?

— Îhî!

— Şi şeful cum arăta? Era mândru, nu-i aşa?

— Deh…!

— Ce ţi-a plăcut cel mai mult?

— Caii. Dom-le, ce cai!

Nu scoteai de la Mişu Zavate nimic. Poate că de asta şi era luat peste tot, că era discret, părea să nu vadă nimic şi pe nimeni, în afara a ceea ce prindea în obiectiv. Fusese, cu siguranţă, verificat şi încercat de serviciile de securitate.

Mişu Zavate bea, dar era un beţivan singuratic. Se încuia în casă şi termina sticla de vodcă sau de vin sau de rom de unul singur. Beat

nu ieşea în lume, să îl pici cu ceară. Văzuse destule la viaţa lui, cum îşi rataseră carierele, slujbele mulţi din cauza viciilor satisfăcute în public. Faţa îl trăda că e Adrian A lui Gheorghe Laika 226 227 băutor, că avea şi o ciroză uscată probabil, numai că absolut nimeni nu putea spune că se îmbătase cu Mişu Zavate.

În 1987, în mai, Mişu Zavate împlinea vârsta de pensionare.

Ultima lui misiune din partea Agerpres era să facă pozele la o întâlnire a Şefului cu Mihail Gorbaciov. Trebuia ca momentul să pară unul de mare anvergură pentru Şef. Mişu Zavate fusese preferat altora mai tineri, pentru că acum era nevoie de cineva cu experienţă, discret, profesionist. Relaţiile erau încordate, tensiunea era mare.

Şeful supărat, Gorbaciov supărat, lumea întreagă aştepta reacţiile unora sau ale altora.

Treaba a mers bine, Mişu Zavate a tras bobină de poze după bobină. Filmele le preda pentru developare, la sfârşitul fiecărei manifestări, laboratorului de la serviciul imagine de la Casa Scânteii care selecta apoi pozele, le retuşa. În maşină, spre Casa Scânteii, Mişu era împreună cu alţi doi fotografi mai tineri, care făcuseră cadrele din exterior, cu un ziarist de la Scânteia, Claudiu Borboricâ şi şoferul. La o ieşire dinspre Unirii, unul dintre fotografii tineri propune să oprească undeva să bea o bere. Era cald. Erau în timp, puteau să mai întârzie încă două, trei ore, în felul acesta îşi treceau în condică ore suplimentare, luau un ban în plus. Nu s-a opus nimeni, nici măcar Mişu Zavate.

Aici Mişu are un moment de slăbiciune şi le mărturiseşte celor care îl însoţeau că e la ultima misiune, că în seara aceasta predă aparatul de fotografiat, care era o minune a tehnicii, de producţie japoneză, pe care nu-l scoate de la gât decât atunci când se culcă şi că peste două zile intră în pensie.

Îl felicită toţi, momentul e emoţionant.

Mişu Zavate dă un rând de bere. Se uită la ceas, mai e timp berechet.

Bă, ce moment, să ieşi la pensie…!

Aşa e, ce moment!

E greu?

E greu!

Mişu Zavate mai dă un rând.

Borboricâ de la Scânteia cere o vodcă rusească, ştia el că aici se găseşte aşa ceva, cunoştea pe chelner. Chelnerul aduce patru sute de vodcă. Şi încă un rând de bere.

Băi, ce chestie, să ieşi la pensie…! Şi zi, nene, când îţi scrii memoriile, că ai văzut multe…?, întreabă unul dintre cei tineri.

Bă, ca să rezişti aici, trebuie să uiţi imediat totul. Pentru vecie. Altfel nu prinzi pensia. Să ţineţi minte asta! Eu am uitat totul, totul.

Au dat drumul şoferului pentru un ceas, avea o treabă.

Dar numai un ceas, să fie atent, că trebuie să ajungă la timp.

Va fi atent, îşi ştie meseria, ce naiba!

Încă o vodcă, încă o bere.

Mişu se matoleşte, îi cade capul în piept. Un somn brusc, dar de obicei revigorant pentru un beţiv. Poate că era narcoleptic, cine mai ştie.

Bă, ce facem?

Bă, hai să-l facem pe nenea, să ne ţină minte toată pensia.

I-au luat aparatul de fotografiat, s-au dus la toaletă şi au început să îşi fotografieze unul altuia fesele, testiculele, sexele atârnânde. Capacul de la veceu l-au pozat în postura de OZN.

Semăna. După care i-au atârnat din nou aparatul de fotografiat la gât lui Mişu Zavate, l-au zgâlţâit, l-au trezit şi i-au amintit că trebuie să ajungă la Casa Scânteii. Tocmai se întorsese şi şoferul. Mişu Zavate şi-a revenit pe drum. Parcă nu pusese picătură de băutură în gură, aşa arăta.

Beţiv profesionist, măi nene!

Mişu Zavate a predat rolele nedevelopate, a predat aparatul de fotografiat cu ultimul film, cel în care Ceauşescu se Adrian A lui Gheorghe Laika 228 229 îmbrăţişa, pentru o prietenie durabilă, cu Gorbaciov. Îl vor scoate cei de la imagine, îl vor developa. A lăcrimat fără lacrimi. Era puţin emoţionat, viaţa sa părea să se golească brusc de sens.

Ajuns acasă Mişu Zavate şi-a scos tacticos hainele şi le-a pus, una câte una, pe marginea scaunului. Şi-a pus un halat de mătase, pe care îl adusese tocmai din China şi pe care îşi propusese să îl poarte când va ieşi la pensie. Era momentul.

A scos o sticlă de rom cubanez, veritabil, din rezervele sale.

Sticla o primise cadou de la ambasadorul Cubei la Bucureşti, căruia îi oferise câteva fotografii de la o sindrofie la care participase. Da, voia să se sărbătorească pe sine pentru ieşirea la pensie. Să se uite în oglindă şi să constate un lucru pe care îl tot amânase: că a îmbătrânit. Dar brusc, brusc de tot. Că viaţa a trecut aşa cum ai apăsa pe butonul care declanşează blitzul, o lumină, câteva umbre, câteva imagini inconsistente şi atât. Numai atât?

Nu a apucat să bea niciun păhăruţ de rom, că a auzit bătăi în uşă.

A deschis mirat, de obicei nu îl căuta nimeni.

Erau doi indivizi de la serviciul de securitate.

Să se îmbrace şi să îi urmeze.

Nu a întrebat nimic. Ce să întrebe? Poate doar dacă nu e o confuzie? Orice urmă de alcool i se dusese din cap, avea o luciditate dureroasă.

L-au dus la unul din sediile Securităţii. L-au legitimat.

Să povestească în ce context a făcut pozele respective…!

Mişu Zavate s-a apucat să povestească în amănunt cum s-a dus el la întâlnirea dintre Şef şi Gorbaciov, cum a fost ales pentru asta.

Nu, zice unul, nu de pozele oficiale e vorba, ci de pozele cu porcării.

Mişu ia de la capăt povestea, spune că el nu a văzut altceva decât ceea ce a pozat, că s-a concentrat numai pe momentele importante, că de douăzeci şi cinci de ani face poze pentru Agerpres şi nu a avut nicio abatere, că azi e ultima zi înainte de pensie, că el şi-a iubit meseria…

Tipii păreau deranjaţi de discursul plângăcios al lui Mişu.

Dar astea ce-s?, întrebă unul dintre agenţi, băgându-i sub nas câteva poze în care se vedeau sexuri atârnate, fese goale, testicule îmbrăcate în peri cârlionţaţi.

Mişu nu a înţeles de ce îi arată pozele. Se uită întrebător spre

tipul care i le juca în faţă ca pe cărţi de poker.

Păi astea erau pe filmul dat la developat…!

Imposibil, spuse Mişu Zavate. Eu ştiu ce am pozat, e imposibil să fi fost aşa ceva pe filmul meu. Aparatul a fost tot timpul atârnat la gâtul meu. Eu nu-mi scot aparatul de la gât pentru nimic în lume decât atunci când fotografiez şi când dorm. E impo-sibil!

Tovarăşe, îi spuse unul dintre cei doi, cel cu mustaţă, noi ştim şi de incidentul de acum câţiva ani, chestia cu poza cu două pălării. Ştim că şi poza aceea tot dumneata ai făcut-o…

Da, dar nu eu am făcut retuşul, cei de la imagine au făcut treaba, eu nu am avut niciun amestec.

Da, dar numele dumitale a fost vehiculat şi atunci, acum ne dăm seama că nu întâmplător.

L-au pus să scrie tot ce ştie şi îşi aminteşte despre ziua care tocmai trecuse. Era trecut de miezul nopţii şi Mişu Zavate s-a apucat de scris. A povestit cum a fost ales să fotografieze el la eveniment şi nu altcineva, cum a pregătit aparatul, cum s-a pregătit studiind etape din relaţiile româno-sovietice, ca să fie la curent cu starea de spirit. Apoi a povestit cum a făcut pozele, cum a ales unghiurile, cum a tras duble, triple la o imagine, cum a schimbat rolele din aparat. A ajuns la momentul Adrian A lui Gheorghe Laika 230 231 terasei cu bere şi vodcă. Să mărturisească sau nu? Mai bine nu, îi dictă un gând răzleţ. Semnase şi în pontaj că stătuse la manifestare până seara, ca să ia un ban în plus pentru ore suplimentare, se dădea de gol. Apoi a povestit cum a predat aparatul de fotografiat cu tot cu rolele de film de developat, cum a lăcrimat puţin de emoţie, poate nu vizibil, fiindcă viaţa lui se golise de sens. Aşa simţea.

Asta-i tot?, îl întrebă unul dintre anchetatori.

Asta-i tot, îi răspunse Mişu Zavate.

Şi cururile astea de unde au apărut în poze? Că doar nu vei fi fotografiat tu prin pantaloni pe tov secretar general şi pe Mihail Gorbaciov. Că n-ai pozat cu vreun radar, ceva.

Mişu Zavate nu ştia de unde apăruseră, el îşi face treaba onest de douăzeci şi cinci de ani, nu i se mai întâmplase o minune ca asta. Şi

tocmai acum, când ieşise la pensie…!

Dar la vreo bere nu oprise cumva în drum spre Casa Scânteii?

Era clar că ăştia ştiau şi de această escală. Nu mai putea să se ascundă.

Da, fusese la o bere.

Numai o bere?

Da, o bere şi o vodcă.

Despre asta de ce nu povestise? De ce ascundea? Cu cine mai fusese?

Mişu Zavate se apucă să mărturisească tot. Cum băuse, cât băuse, ce băuse, cu cine băuse. Dar în tot acest timp aparatul nu fusese desprins de la gâtul lui. De asta nu a povestit, fiindcă nu i s-a părut semnificativ momentul…! Căci aparatul nu fusese desprins de la gât, să înţeleagă asta!

Atunci cum pizda mă-sii apărură porcăriile alea pe film?

El nu ştia.

Dimineaţa i-au dat drumul, dar la amiază l-au luat din nou de acasă.

L-au anchetat alţii.

Ale cui erau cururile din fotografii?

El nu ştia, pentru că el nu pozase decât pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi pe tovarăşul Mihail Gorbaciov care se îmbrăţişaseră, vorbiseră, salutaseră poporul român cu mâinile ridicate într-un salut de protocol. Să înţeleagă bine asta ei, cei care îl anchetează.

Adică sugerează că fesele şi testiculele din poze sunt ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi ale tovarăşului Mihail Gorbaciov?

Nu, el nu ştia ale cui sunt, el nu îi văzuse în curul gol pe niciunul dintre cei doi, aşa că nu putea să spună cui aparţin.

El nici măcar nu le pozase prohaburile de la pantaloni…! Şi nu îşi imagina că aparatul său de fotografiat vedea prin stofa pantalonilor şi prin bumbacul chiloţilor! Cel puţin până acum aparatul nu îi relevase asemenea calităţi.

Au fost anchetaţi şi cei doi fotografi tineri, cu care fusese la bere.

A fost interogat şi Claudiu Borborică, de la Scânteia.

Nu, Mişu Zavate nu îşi scosese aparatul de fotografiat de la gât, au susţinut cu toţii.

Pe şofer nu l-au adus la audieri, astfel era limpede că el turnase, că era de-al lor. Şi faptul că nu ştia de şotia celor doi se datora faptului că totul se petrecuse exact în ora în care el fusese să îşi rezolve o treabă, îşi vizitase amanta.

Lucrurile erau complicate. I-au făcut un control psihiatric.

Era sănătos în general, dar cam stresat. Doctorul care l-a consultat a fost impresionat de povestea lui Mişu Zavate, de figura lui de câine bătut şi l-a recomandat pentru sanatoriul de la Glod. Pentru Securitate era o rezolvare, altfel trebuia să îl bage la carceră, gafa era mare. Numai că se mai afla, dracului, că în urma vizitei lui Gorbaciov la Bucureşti un fotoreporter Adrian A lui Gheorghe Laika 232 233 a fost arestat şi atunci să te ţii panaramă la „Europa liberă”!

Le dădeau subiect gras clănţănitorilor de acolo.

L-au internat la Glod, sub supraveghere.

Aici Mişu Zavate a redevenit cel de dinainte. Mut ca o lebădă. Nici cei din salon nu îi simţeau prezenţa.

Mişu venea două, trei luni la sanatoriu, mai stătea două, trei luni acasă.

De ce venea la sanatoriu?

Singurătatea îl ducea la deprimare. Doctorul de cartier era impresionat de figura de câine bătut a lui Mişu Zavate şi îl recomanda pentru sanatoriu ori de câte ori i-o cerea pacientul.

Stând la sanatoriu, o mai rărea şi cu băutura. Că era, în singurătate, singurul său tovarăş.

Acum era pentru prima oară când Mişu Zavate vorbea pentru mai mult de o persoană la sanatoriu.

— Poftim, îl invită Geo Paţilea. Vă rog să vă adresaţi celor de faţă. Ce problemă aveţi?

— Întrebarea mea este, dacă nu vă deranjează, să îmi spuneţi dacă promisiunea cu adăugarea unei sute de lei la pensie, făcută ieri de către Ceauşescu, mai este valabilă?

Geo Paţilea nu înţelese întrebarea. Radu Bolboacă, care era în

preajmă, o repetă cu voce tare:

— Dânsul întreabă dacă promisiunea cu adăugarea unei sute de lei la pensie, făcută ieri de dictator, mai e valabilă?

Naiba ştie…! Dar întrebaţi serios?

Mişu Zavate dădu din cap că da.

— Eu cred că nu mai e valabilă, zise Geo Paţilea. Că aia a fost o promisiune ca să scape din încercuire, nu cred că a fost ceva serios.

— Dar de ce să nu fie serioasă promisiunea?, întrebă cineva de jos. A spus-o, a spus-o. Cred că ăştia de acum trebuie să şi-o însuşească.

— A scăpat porumbelul, acuma nu o mai poate da nimeni la întors!, completă altcineva.

— Hai, nene, acuma asta ne doare pe noi? O sută de lei?

Asta e revoluţie, nu hărmălaie la pomană!

— Dar la o pensie contează, strigă altcineva din mulţime.

Că până la urmă o iei, nu o dai. Cu o sută de lei, dacă mai pui ceva, îţi iei o pereche de pantofi şi te ţin juma' de an!

— Eu am făcut un calcul, strigă altul. Într-un an se adună o mie două sute, în zece ani douăsprezece mii. Cu douăsprezece mii îţi cumperi un televizor color, un magnetofon şi o bicicletă.

Sau îţi iei o mobilă de dormitor, completă. Nu-i de ici, colea.

— Dar suta de lei se dă şi pentru pensia pe caz de boală?, întrebă altcineva.

Problema sutei de lei la pensie pe care o promisese dictatorul încolţit de mulţime părea să deturneze sensul adunării, al revoluţiei, aşa că Geo Paţilea le spuse celor interesaţi că reţine problema şi că o va trece pe lista pe care o va prezenta la centru.

— Mai aveţi altă problemă?, întrebă Geo Paţilea pe Mişu Zavate.

Nu, nu mai avea altă problemă, Radu Bolboacă îl ajuta deja să coboare. Părea să aibă fobia treptelor de la scară, aşa de grijuliu păşea.

La televizor intrase în cadru un grup mai mare. Fuseseră cooptaţi în conducerea frontului, ieşiseră acum în faţa ţării, ca să fie recunoscuţi.

Dădeau asigurări, pe rând, că revoluţia o luase pe calea cea bună.

Un tip uscăţiv, cu ochelarii pe nas, vorbea cu patos în numele unei generaţii care refuzase să mai fie călcată în picioare.

Cuţitul ajunsese la os şi chiar trecuse dincolo, spunea el.

Pe copertină, la sanatoriu, urcase Radu Zbârnă, un regizor cu o poveste de viaţă complicată.

235 Adrian A lui Gheorghe 234 Uscăţivul de la televizor făcea semnul victoriei, cu două degete de la mâna dreaptă desfăcute. Era convingător.

Radu Zbârnă îl văzu, făcu şi el semnul victoriei cu cele două degete de la mâna dreaptă îndepărtate, după care se opri şi se holbă insistent la televizor:

— Uite-l pe colegul meu de şcoală, pe Gelu Tatulici!, strigă Radu Zbârnă. El e! E Gelu, nu? Mă, dar ce a ajuns! Eu l-am ajutat să intre la „Sahia", să scrie scenarii care nu au fost jucate vreodată, e drept, dar lua o bucată de pâine. Gata, intru şi eu în lumea mare. Bă, vă daţi seama? Gelu Tatulici e în conducerea ţării! Gata, m-am scos! Şi regizorul îşi dădea palme peste frunte, se lăsa pe vine, se ridica, făcea salturi înainte de bucurie.

Parcă dansa kazaciok.

Lumea habar nu avea cine e Gelu Tatulici, de asta începu o oarecare foială. Dar Radu Zbârnă nu se lăsă:

— Bă, dacă Gelu Tatulici e acolo, gata, cu ăsta am mâncat o pâine, am fost la gagici împreună… Dar ce nu am făcut cu el? Ştiţi de unde e Gelu? E din Vatra Dornei, am fost acolo, la el… Şi are o verişoară, Carmina, o tipă sen-za-ţi-onală…!

Am adus-o eu în Bucureşti, am vrut să mă însor cu ea, numai că a fost mai iute decât mine un amic, Gabrea, care a dus-o la vila lui, mi-a suflat-o de sub nas. Acum Carmina e măritată cu un tip de la Securitate, unu' Răducu. Bă, vă daţi seama?

Gelu Tatulici e acolo, e sus…!

L-au calmat cu greu, Geo Paţilea a promis că va lua legătura cu Tatulici imediat cum va avea posibilitatea să o facă şi îl va informa că Radu Zbârnă e acolo, eventual poate fi chemat pentru o funcţie, ceva, la Bucureşti.

22.

Regizorul Radu Zbârnă nu regizase cu adevărat ceva important până în acest moment, dar era o promisiune continuă.

Când se vorbea de generaţia nouă de cineaşti, care venea năvalnic din urmă, era trecut, de vreo douăzeci de ani, între promisiuni. Făcuse figuraţie într-un film, Râul care urcă muntele, prin 1976, unde timp de o secundă şi jumătate i se zărea figura într-un grup de soldaţi români care luptau să elibereze Europa de fascişti. A văzut el însuşi filmul de vreo douăzeci de ori, doar ca să ajungă la secvenţa cu pricina. A jucat alături de Gheorghe Cozorici şi Mircea Danieliuc, spunea el şi le ştia replicile pe de rost. Din când în când, atunci când era vorba de cariera sa în cinematografie, întreba pe câte cineva: Ştiţi de ce a urcat râul muntele? Pentru că m-am pişat eu în el.

Debutul în regie l-a făcut la emisiunea lui Adrian Păunescu, „Antena vă aparţine", prin 1981, unde era, de fapt, asistent de platou. Aranja obiectele în cadru, scaunele, paharele cu apă, mişca o vază cu flori, mai trăgea o perdea, ca să pice lumina bine pentru cameraman. Oricum era ceva, să apari la sfârşitul unei emisiuni televizate, de calibrul celei făcute de Păunescu, în caseta cu regizori. Fetele se topeau să atingă aşa artist realizat. Şi multe, da, avuseseră parte de această cinste.

Primul lui necaz în profesie i-a venit dintr-o impardonabilă neatenţie. Iată cum povestea chiar Radu Zbârnă momentul.

Adrian A lui Gheorghe Laika 236 237 Era un spectacol cu Cenaclul Flacăra la Băicoi. Filmau la „Antena vă aparţine" şi dacă tot erau artiştii pe acolo, de ce nu ar fi tras şi un spectacol cu public pe stadionul din loclitate.

Buuun. Radu Zbârnă avea misiunea să adune bileţelele care veneau din public, le citea, le tria pe cele care erau valabile şi le ducea la scenă, bossului. Că erau multe bilete scrise de indivizi care în dosul anonimatului spuneau tot felul de tâmpenii, îl mai înjurau pe boss. Nişte cretini, nişte nerecunoscători, nişte reacţionari, nişte fascişti. Biletele astea erau ascunse, fiindcă îl enervau teribil pe boss. Iar bossul le răspundea oamenilor muncii îndemnându-i să iubească partidul, pe

conducători, să-şi iubească patria, cea care le dă lor lapte, brânză, carne, ouă, după cum o spunea într-o poezie. Nu ştiu cum se face, că Radu Zbârnă scapă spre Păunescu un bileţel în care cineva scrisese „Păunescu eşti un bou". Păunescu tocmai făcuse o pauză pentru artişti, să-şi mai tragă sufletul după atâtea bissuri şi dialoga cu publicul de pe stadion. Citeşte un mesaj de pe un bileţel: „Băicoiul te iubeşte!". Poetul mulţumeşte, încălzit, îşi aminteşte că a avut un coleg de facultate care era din Băicoi şi care acum este ziarist la Scânteia tineretului.

Băicoiul este, în concluzie, un rezervor de talente. Aplauze.

Al doilea bileţel: „Prin voi, artiştii României, soarele devine un pepene cu miezul roşu din care s-ar putea hrăni întreaga planetă". Poetul e cu ochii în lacrimi, mulţumeşte băicoienilor pentru aşa generos mesaj către mapamond. Publicul scandează:

„La Băi-coi, la Băi-coi, Păunescu pentru noi este Eminescu doi!". Poetul se sfieşte puţin, dar rezistă. Urmează însă dezastrul, poetul despătureşte bileţelul următor şi citeşte cu voce tare, tunătoare chiar: „Păunescu eşti un bou". Se face linişte pe stadion. Păunescu însuşi amuţeşte câteva secunde. Priveşte în zare. Priveşte în sine. Priveşte pe deasupra. Priveşte în mulţime.

Un nor se arătase pe cer, spre apus. Poetul se ridică şi vine spre marginea scenei. Publicul s-ar fi ascuns sub tribunele stadionului, dar e ţintuit de privirea când ameninţătoare, când trist-dezamăgită a poetului:

— Da, aş vrea să fiu boul care trage brazda pe care să rodească holda socialismului, care să hrănească acest popor flămând, spune poetul cu o voce brusc obosită.

Publicul îşi mai revine din uluire, se repoziţionează pe bănci.

— Da, aş vrea să fiu boul care trage după el căruţa istoriei…!

Publicul deja ridică ochii din pământ.

— Da, aş vrea să fiu boul care duce pe greabănul lui poverile acestui neam!

Publicul încearcă aplauze firave, neconvins încă de faptul că poetul i-a iertat pentru afrontul datorat unuia dintre ei.

Că deviza e una singură în societatea noastră socialistă, toţi

pentru unul, unul pentru toţi.

Dar poetul se opreşte şi priveşte sfredelitor mulţimea. Se face din nou o linişte mormântală pe stadion:

— Care, bă, m-ai făcut bou?

Liniştea devine ţiuitoare. Nicio mişcare, cel vizat nu se ridică în picioare, deşi mulţimea priveşte jur, împrejur cu speranţă.

— Dacă nu apare într-un minut în faţă cel care m-a făcut bou, întrerup spectacolul…! Şi nu mai călcăm o mie de ani prin Băicoi! Semănăm nisip, sare şi cenuşă în urmă!

Şi poetul începu să numere de la şaizeci îndărăt, secundă cu secundă. Cincizeci şi nouă, cincizeci şi opt, cincizeci şi şapte…

Mulţimea freamătă.

Patruzeci şi şapte, patruzeci şi şase, patruzeci şi cinci…

Un nor acoperă pentru o clipă soarele.

Treizeci şi patru, treizeci şi trei, treizeci şi doi…

Adrian A lui Gheorghe Laika 238 239 Într-o aripă a stadionului e un pic de mişcare, o femeie leşină de emoţie şi tensiune, dar nu asta era problema acum.

Douăzeci şi unu, douăzeci, nouăsprezece…

Parcă poetul numără prea repede, se aud voci care numără deodată cu el, sunt oamenii obişnuiţi să fie ecoul vocii şi mesajului său.

Unsprezece, zece, nouă…

Explodează un bec de la carul de reportaj, dar asta nu modifică ritmul numărătorii.

Patru, trei, doi şi jumătate, doi, unu şi jumătate, unu şi un sfert, unu…!

La sfârşit nu se întâmplă nimic, nimeni nu-şi asumă gestul reprobabil. Spectacolul s-a încheiat, anatema a căzut asupra Băicoiului ca un meteorit în Siberia. A lăsat în urmă dezastru.

Singurul vinovat a fost găsit, în final, Radu Zbârnă, el scăpase din vedere bileţelul, nu-l citise înainte, nu fusese atent. Poate îl scrisese chiar el? De ce să-l scrie? De-al dracului!

Posibil? Posibil. Şi l-a dat afară. Ca pe o măsea stricată.

*

Câteva luni a fost când victima unui abuz datorat lui Păunescu, când eroul care l-a pus cu botul pe labe pe Păunescu.

Depindea de situaţie, de interlocutor. El însuşi se întreba, adesea, care e postura cea mai convenabilă.

A trecut apoi la studiourile „Sahia", prinsese un post de regizor documentarist. Numai că a prins o perioadă în care banii la cinematografie se tot tăiau, era mai ieftin să plăteşti personalul ca să nu facă nimic, decât să mai cheltuie şi banii pe peliculă şi alte cele. Aşa că toată ziua regizorii făceau simulări de regie, scenariştii scriau scenarii care nu se jucau niciodată, tehnicienii îşi frecau aparatele precum soldaţii armele, fără să le uzeze folosindu-le. Era un fel de muncă în orb. Radu Zbârnă avea caietele lui de regie în care lucra filme fără nicio finalitate. Lua o idee, destinul unui navetist la o mare întreprindere din capitală, de exemplu şi îi descria o zi de muncă şi viaţă. Intra în pielea personajului, îl dezbrăca de secrete.

Ca să fie mai aproape de om, se plimba cu autobuzul sau cu tramvaiul şi surprindea chipuri, grimase, vorbe. Le aduna pe caietul de regizor. Simula filme mari, visele îi erau şi mai mari.

Se ducea la cinematograf să vadă profesional un film de Fellini, de exemplu, să zicem la dolce vita, ca să poată să regizeze mai apoi, pe caiet, ce-i drept, un film despre evoluţia gândacului de Colorado pe lanurile noastre de cartofi. Ce legătură poate să fie între filmele lui Fellini şi gândacul de Colorado? Un regizor deştept, un artist o descoperă. Omul e legătura, da, chiar muncitorul de pe o plantaţie de cartofi poate fi un personaj într-un documentar. Ce, Fellini nu a mizat pe realism?

În anul 1984 a primit sarcina, împreună cu o echipă de la „Sahia", să participe la congresul al XIII-lea al partidului şi să realizeze un film cu freamătul sălii, cu mişcarea expresiilor şi a chipurilor, cu acea imperceptibilă dar atât de importantă stare de spirit a participanţilor la congres. Era o misiune grea.

A simţit că e şansa vieţii lui, aşa că s-a implicat. A adunat douăzeci şi două de ore de film, expresii, gesturi, chipuri, amănunte, aplauze, pancarte, guri, ochi, mâini. În filmul general al congresului

însă, peliculă care s-a păstrat oficial pentru istorie şi posteritate, dintr-un total de patru ore şi jumătate, din ceea ce a muncit el au fost reţinute unsprezece secunde. Atât:

unsprezece secunde! A suferit, dar a strâns din dinţi. Cum să se revolte? Împotriva cui? Şi ce unghiuri prinsese, ce expresii!

Dar a contat mai puţin expresia sălii, a contat copleşitor expresia conducătorului. Dar de aia s-au ocupat alţii.

Adrian A lui Gheorghe Laika 240 241 Şi poate că lucrurile ar fi rămas aici, el ar fi continuat regizarea în orb a unor posibile documentare mai departe, ar fi visat…!

Numai că pentru Radu Zbârnă congresul nu s-a terminat odată cu încheierea filmărilor, nu. Probabil că atmosfera l-a tulburat foarte tare, i-a ocupat subconştientul. Noaptea se ridica pe marginea patului, în şezut şi începea să aplaude. La început dezordonat, apoi prindea ritmul şi o ţinea tot aşa. Apoi armoniza vocea la aplauze şi mormăia ritmic: … şi poporul!… şi poporul!… şi poporul!

Locuia cu mama lui într-un apartament cu două camere din cartierul Drumul Taberei. Nu era chiar rău, în trei sferturi de ceas, cu două autobuze şi un troleu era în centru.

În prima noapte mama lui s-a speriat, dar nu a îndrăznit să-l trezească. Auzise ea că nu e bine să trezeşti un somnambul, ori face urât, ori face infarct. Şi nu era aşa de grav, până la urmă, să aplauzi prin somn.

Nu i-a spus nimic a doua zi, îi era jenă, îi era frică. „Ducă-se cu noaptea răul”, îşi spuse ea.

Numai că Radu Zbârnă se ridică pe marginea patului şi a doua noapte şi începu să aplaude. Era după miezul nopţii. Şi mormăia la fel: … şi poporul!… şi poporul!… şi poporul!

Maică-sa, deşi nu era prea bisericoasă, a aprins o candelă în bucătărie şi a spus o rugăciune, în timp ce fiul ei antrena mulţimile din visul său, din coşmarul său, să intre în ritm, să aplaude. Momentul ţinea cam cinci, şase minute. Numai că noaptea cele câteva minute păreau cinci, şase ceasuri pentru mama lui Radu. Apoi regizorul se răsturna în pat şi îşi ducea horcăiala mai departe. A patra noapte

maică-sa l-a trezit, deja începuse să aplaude din picioare, cu mâinile ridicate regulamentar la nivelul pieptului iar vocea îi devenise tot mai sonoră.

După o săptămână de nopţi cu aplauze susţinute Radu Zbârnă a consultat un psihiatru.

Dacă e grav?

Nu-i simplu.

I-a dat psihiatrul un pumn de pastile care aveau menirea să îl moleşească. În săptămâna următoare, da, aplauda, scanda, dar nu se mai ridica din pat. Dimineaţa era tehui, nu-şi amintea nimic.

Aşa a ajuns la Glod. Şi aici avea nopţi în care aplauda, avea nopţi în care doar scanda… şi poporul!… şi poporul!, dar aici nu mai era un loc nepotrivit pentru asemenea manifestări.

Stătea două, trei luni internat, după care revenea în societate, mergea la serviciu, la „Sahia”, regiza mai departe în orb, avea proiecte mari. Se surmena apoi, iarăşi începeau crizele, iarăşi ajungea la Glod.

Şi pentru că zilele la sanatoriu erau lungi, purta după el caietul de regie şi lucra diferite scene. Colegii de salon deveneau actori. Câteodată mai lua şi câte un asistent sau chiar câte un medic în proiect.

Hai să facem un film despre o dimineaţă la sanatoriu.

Hai!

Şi oamenii intrau în zi ca în viaţă. Aveau replici care deschideau orizonturi, spuneau lucruri care păreau să fie spuse o dată pentru totdeauna. Era ceva măreţ.

— Zilele vieţii sunt ca un pumn de mărgele colorate pe care le împrăştii fără rost adesea şi când îţi dai seama că nu mai ai decât câteva, începi să le strângi în buzunarul de la piept, începi să devii zgârcit… spunea un pacient, o replică pe care i-o furnizase chiar regizorul Radu Zbârnă, după ce o preluase aproximativ dintr-o carte de-a lui Octavian Paler.

— Stop!, striga regizorul. Când ajungi la partea eu le împrăştii fără rost, ridici privirea spre orizont, scoţi un abia perceptibil Adrian A lui Gheorghe Laika 242 243 oftat, faci o grimasă spre un zâmbet trist… Şi îşi nota în carnetul de regie aceste amănunte.

— Gata, o luăm de la capăt.

— Zilele vieţii sunt…

Uneori lumea avea chef să intre în rol, altă dată, nu.

Sau îl întrebau pe regizor:

— Şi pe când filmul la care lucrăm?

— Se face, nu are cum să nu se facă, spunea Radu Zbârnă, devenind brusc posomorât. Şi după un asemenea dialog, noaptea iar se ridica pe marginea patului şi aplauda. Aplauda şi scanda.

A rămas de pomină filmul pe care îl făcuse în orb regizorul la pensionarea doctoriţei Chelariu. Petrecerea de pensionare, cum se obişnuia la sanatoriu, începuse sub bune auspicii, iar ideea lui Radu Zbârnă a fost primită cu îngăduinţă la început.

Dar secvenţă cu secvenţă regizorul a devenit tiranic. Nu admitea greşeli de replici, nu accepta mişcări inutile în platou, eliminase băutura din cadru, iar dintre bucate lăsase numai fructele. Doctoriţa Chelariu interpreta, în viziunea regizorului, rolul unei vestale care ieşea dintr-un cerc de preotese ale zeiţei Vesta pentru a se retrage, după treizeci de ani de slujire necondiţionată, într-o oază din deşert. Regizorul fusese impresionat de un film cu un subiect asemănător pe care îl văzuse la cinematecă, la ultima ieşire din sanatoriu. Şi se întorsese cu această obsesie.

Doctoriţa Chelariu a găsit flatantă, la început, comparaţia.

Da, erau ceva similitudini şi ea slujise treizeci de ani în câmpul muncii, cât o vestală la templul zeiţei, da, fusese devotată meseriei, dar faţă de o vestală nu mai era virgină, cum să fie?, dacă avea doi copii, şi nici nu se retrăgea din lume, dimpotrivă, voia să îşi crească nepoţii.

Numai că regizorul era inflexibil, el le vorbea celor de faţă de transfigurarea artistică, de dedublarea personalităţii, de scoaterea la suprafaţă a eului profund, care este expresia adevărată a unui chip care intră într-un rol. Era cam complicat şi lumea nu prea era dispusă să lase petrecerea concretă pentru un film care rămânea doar în idee, pe caiet.

Văzând că se întrece cu gluma şi că petrecerea degenerase într-o ciudată scenă regizată de un nebun, care le tăiase accesul la băutură, la

mâncare şi la distracţie, doctorul Bâlbâială a chemat paznicii, l-au luat pe sus pe regizorul care urla să fie lăsat să îşi facă meseria, că se simte cenzurat în ţara lui, că va protesta, că va scrie la Comitetul Central… L-au adormit cu o injecţie. Noaptea Radu Zbârnă a aplaudat şi a scandat în câteva reprize.

*

Acum, la revoluţie, regizorul Radu Zbârnă îşi adusese caietul, unul mare, studenţesc, cartonat. Deja îşi trasase nişte coordonate ale evenimentelor, acum lua secvenţă cu secvenţă.

Scena apei otrăvite Lucrurile se petreceau cu încetinitorul, televizorul preluase iniţiativa şi dicta oamenilor ce trebuie şi cum trebuie să facă.

După atâtea zeci de ani de dresaj, individul se simţea ca un câine eliberat din lanţ care nu ştia ce trebuie să facă în libertate, de aceea încerca ceva gesturi mai lejere, dar tot în dreptul cuştii. La televizor cineva rupse rândurile celor care improvizau pe tema libertăţii şi atenţionă populaţia din întreaga ţară că e posibil ca teroriştii să otrăvească apa, aici e un punct vulnerabil pentru toată lumea. Regizorul stătea pe un scaun rotativ, Adrian A lui Gheorghe Laika 244 245 la câţiva metri de pământ, cu un caiet gros în mână, de format studenţesc, îl răsfoia din când în când şi citea cu voce gravă:

— Urmează scena apei otrăvite. Cine face anunţul?

— Eu, eu, ridică două degete pacientul Condurăţeanu, inventator care susţinea că i se furaseră invenţiile de către directorul său, care le pusese apoi în practică la o uzină chimică din Moldova. Pentru că enerva pe toată lumea cu perseverenţa sa de a susţine unul şi acelaşi lucru vreme de câţiva ani, a fost trimis la doctor, de aici la spital, la psihiatrie şi apoi la Glod.

Condurăţeanu urcă pe scenă, făcu o aplecare în faţă, după care spuse cu voce tremurată:

— Apa e otrăvită! Apa e otrăvită! Să nu beţi apă, apa e otrăvită.

— Cine a otrăvit apa?, întrebă regizorul, citind din caiet.

— Inamicii democraţiei au otrăvit apa.

— Teroriştii, îi suflă regizorul.

— Teroriştii, repetă Condurăţeanu.

— Ce se întâmplă dacă bem apă otrăvită?, întrebă regizorul.

— Ne umflăm, ne ies bube pe faţă, ne ies ochii din cap, după care murim, răspunse actorul de ocazie.

— O! O! O!, oftă publicul larg.

Scena sosirii trupelor de securitate Regizorul făcuse o mică pauză, îşi masase puţin gâtul cu palma, amorţise într-o anumită poziţie. Apoi îşi reluă locul, scoase caietul mare, gros, îşi împinse pieptul în faţă:

— Gata, la treabă, acum trecem la scena sosirii trupelor de securitate. Fiecare trebuie să pară preocupat de ceva, la un moment dat vă buluciţi cu toţii spre centrul scenei ca să daţi impresia de panică.

— Dar trupele de securitate chiar apar?, întrebă cineva.

— Contează mai puţin asta, e o chestiune ulterioară, facem lipiturile de rigoare. Întâi se aude un zumzet. Apoi, pe fundal, se aude muzica din The Wall a formaţiei Pink Floyd. Dar subţire, subţire de tot, ca un şpriţ de vară. Din spate apare cineva, cine?, care anunţă…

— Vin eu, eu apar, se oferi Costel Pădureţ, angajat al sanatoriului care fusese o vreme şi pacient şi care avea o poveste mai aparte. Fusese maistru pe un şantier şi obţinuse un contract de muncă în Egipt, să construiască nişte blocuri în zona Ismailia. Plecaseră vreo douăzeci în echipă şi lucrurile păreau să meargă bine. Dar la un moment dat, pentru că alcoolul era o problemă în zonă, îl găseai greu şi numai de contrabandă, se hotărâră cu toţii să se descurce româneşte.

Improvizară un alambic şi noaptea făceau, pe rând, ţuică din portocale sau din alte fructe exotice, care se găseau din belşug.

Au fost prinşi, după ce îi învăţaseră şi pe nişte localnici să bea alcool, împotriva preceptelor lor religioase. Au fost anchetaţi.

Ca maistru şi şef al echipei de români, toată atenţia era îndreptată asupra lui Pădureţ. Numai că Pădureţ l-a luat pe nu în braţe şi aşa a ţinut-o câteva luni. S-au implicat şi reprezentanţii ambasadei noastre la Cairo, dar nu au obţinut nimic suplimentar. Atâta doar a recunoscut Pădureţ, că ei au pus la fermentat fructele, să facă suc, aşa cum făceau ei în Vâlcea, acasă, cu merele, numai că sucul se alcoolizase

de la sine din cauza conţinutului sporit de zahăr şi glucoză. Ei asta băuseră, asta dăduseră şi localnicilor, în spiritul ospeţiei româneşti. De vină erau fructele şi căldura care forţa fermentarea. Cât priveşte alambicul, acesta era o instalaţie pentru purificarea apei. După două, trei luni de arest au fost expediaţi cu toţii acasă, egiptenii aveau nevoie de români, mai departe, pentru alte câteva investiţii Adrian A lui Gheorghe Laika 246 247 tehnologice. În alte condiţii i-ar fi închis sau chiar executat fără prea multă vorbă.

Întors acasă, Pădureţ a fost anchetat de Securitatea română, pentru faptul că pusese în pericol relaţiile de afaceri cu o ţară prietenă şi care ne furniza valută ca să ne plătim datoria externă. S-a internat o vreme cu probleme cauzate de un ulcer.

Apoi a fost sfătuit să lase ulcerul în pace, că nu merge prea mult şi să caute o boală psihică. A fost internat la Glod. Aici maistrul Pădureţ a fost internat vreo câteva luni, după care a apărut un post la administrativ şi l-a ocupat fără probleme.

Dacă se strica ceva, era chemat de urgenţă. Se pricepea la toate. Şi nu spunea niciodată nu.

Când regizorul spuse că din spate apare cineva, cine?, care anunţă… Pădureţ se oferi.

— Bine, îi spuse regizorul, uite cum faci. Ieşi cu totul din cadru, te piteşti undeva, ca şi cum ai fi fost chemat la un telefon. Întârzii acolo câteva minute, timp în care în balcon urcă cineva şi ţine adunarea de vorbă. Le spune orice, bazaconii sau lucruri adevărate. Totul e ca atenţia adunării să fie captată de ceva, de un discurs. Atunci dumneata apari din spatele vorbitorului, îl întrerupi brutal, îi iei microfonul fără să îţi ceri scuze sau alte politeţuri, te uiţi o clipă în zare, apoi încerci să fixezi cu privirea un punct din centrul mulţimii şi spui: O veste proastă. Trupele de securitate au ieşit din cazărmi şi acum vin să reocupe toate poziţiile. Inclusiv aici se pare că vor veni, locul este unul strategic pentru Securitate. Spui toate astea cu o voce fermă, de om bine informat. Nu te îneci cu salivă, nu laşi loc de interpretări.

De unde ştii?, te va întreba cineva din mulţime.

Am fost sunat, răspunzi tu. Şi cobori, dispari din atenţie, te

ascunzi. Îi laşi să mestece vestea. Va urma o chirăială generală.

Cei mai mulţi vor crede că revoluţia a eşuat.

Scena cu femeia care denunţă interzicerea avortului – Dragi români, dragi cetăţeni, vreau şi eu să vorbesc!

Am problema mea, am problema mea…!

Cea care strigă, smulgându-se din mulţimea adunată în faţa balconului, era o femeie din categoria viespe, mică la trup, cu un mijloc conturat, care călca mărunţel şi des.

— Poftim, poftim…! Cuvântul este al poporului. Dacă nu vorbim acum, când ne-am câştigat acest drept, vom tăcea pentru totdeauna. Poftim, stimată doamnă!

Cel care o încurajă pe femeie era asistentul Radu Bolboacă, care o prinse de braţ, dar femeia i se desprinse repede, făcând o piruetă pe lângă el.

Regizorul se uită în caietul său, îl răsfoi, se uită din nou la femeia care deja urcase în balcon, care avea o agitaţie greu de controlat, de parcă era acţionată de nişte fire nevăzute.

Nu-şi dădea seama dacă era sau nu din povestea sa.

— Cine sunteţi? Ce vreţi să ne spuneţi?

— Vreau să vorbesc despre avort, despre acest drept elementar al femeii de a naşte doar atunci când doreşte, să facă prunci numai cu cine doreşte. Mă adresez femeilor din acest loc, femeilor din această ţară, femeilor din întreaga lume.

— E greu cu transmisia mesajului în întreaga lume, deocamdată, spuse asistentul Bolboacă, dar e bine să încercăm, stimată doamnă. Continuaţi, vă rog.

— Am făcut douăzeci şi două de avorturi până acum, vă daţi seama?

— E greu să-mi dau seama, stimată doamnă, nu am experienţă, îi răspunse tot Radu Bolboacă.

Adrian A lui Gheorghe Laika 248 249 – Da, continuă femeia, de douăzeci şi două de ori mi-am riscat viaţa în cele mai grele şi ciudate condiţii. Am făcut avort cu zeamă de lămâie pe care mi-am introdus-o cu o seringă în uter. Am făcut avort cu aspirină pe care mi-am

introdus-o în vagin, ca să creez mediu acid, ca să ucid fătul. Am avut arsuri, de m-am pişat pe mine de durere. Am folosit şi irigatorul, cu un amestec de ceaiuri, cu spălături de cinci, şase ori pe zi.

Mergeam cu irigatorul după mine la serviciu, ca şi cum aş fi purtat o ploscă. Apoi m-am dus acasă la un nenorocit de asistent de la morgă, unul Marcu, să îmi facă un avort şi m-au violat patru hăndrălăi de la echipa de rugby de am mers împleticit trei săptămâni de parcă aveam o sfeclă în fund. A fost groaznic şi pentru ce…? Ca să naştem aplaudaci pentru japiţa de Elena, urâta dracului! Şi ştiţi care a fost cel mai nasol avort? Acum un an am rămas gravidă cu tovarăşul Chelaru, de la Cadre, de la judeţ, de la Vâlcea. Eu umblam să primesc o repartiţie pentru casă, el îmi promitea că mă rezolvă…! Om însurat, serios, cu nevastă şefă de cooperaţie, madamă cu coc, şefă fedeuse, tot tacâmu'. Eu, hotărâtă să păstrez sarcina. El, că nu şi nu. Mă caută nevasta lui Tovehelaru, că ştie de relaţie, că îl iartă şi pe el, că mă iartă şi pe mine, că lugu, lugu, că nu se cade să ne stricăm cariera, că femei suntem, că să facem un avort după toate regulile. Ca să nu vină acasă la mine cu mâna goală, mi-a adus trei kilograme de măsline, un ciorchine de banane, un bax de şuncă la conservă – Ham, îi zice –, erau vreo zece bucăţi, o jumătate de kilogram de cafea boabe, opt săpunuri Duru, un deodorant Cordial şi trei cutii cu prezervative chinezeşti. Am acceptat, cu greu. Ce face nevasta lui Chelaru, Coca? Mă duce la psihiatrie şi mă internează, de formă, dragă, de formă, ca să obţinem avizul doctorului ca să faci avortul legal. Că nebunele pot avorta legal. Am acceptat, ce să fac, eram deja la spital. Mă ţin ăia cinci zile în spital, la psihiatrie, ceva de groază, gratii la ferestre şi la uşă, aveam în salon cinci nebune sadea care mai de care mai zurlie. Şi Coca ioc, nu mai vine, nu mai trece, deja eram pensionară la nebuni, îmi dădeau pastile cu pumnul, care să mă facă să leşin toată ziua, numai că eu le strecuram celorlalte nebune din salon, că aveau nişte păhărele în care îşi ţineau medicamentele.

Înghiţeau alea de toate, când le venea suca. Când vine o doctoriţă la contravizită, că în general veneau numai asistentele care ne vorbeau numai din uşă, că le era frică, eu îi spun că eu nu sunt din filmul ăsta, că nu-s nebună, îi povestesc de Tovehelaru, de madam

Coca, de măsline, de săpunul Duru…

Doctoriţa mă ascultă cu atenţie, se mai uită într-o fişă, îmi mai cere amănunte. Sunt însărcinată? Păi nu scrie acolo? Nu, nu scrie. Eu să turbez, încep să urlu, să drăcui, să dau cu pumnii în pereţi. Doctoriţa fuge, vin doi haidamaci, mă prind, mă bagă în cămaşa de forţă. Stau, mă liniştesc şi îmi zic că tactica nu e bună. Îmi bag o mască de spăsită, de cuminţică şi ăia mă scot din cămaşa de forţă, mă duc înapoi în salon. Vine o doctoriţă, să vadă ce şi cum. Asta e mai de treabă, stă şi mă ascultă. Vede că sunt în încurcătură. Eşti însărcinată? Da. În câte luni? În două şi jumătate. Zice ea, dacă mai susţii chestia cu Tovehelaru şi că nu eşti nebună, atunci nu mai putem să îţi dăm recomandare ca să avortezi.

Ai de ales. Şi unde mai pui, mi-a spus ea, că de acum dacă ai certificat de la noi poţi avorta legal ori de câte ori vrei. Bă, de parcă aş avea robinet la fund, pentru plozi…! Ies eu, scap de făt, mă duc să o caut pe madam Coca. O aştept la poartă la Cooperaţie. Când mă vede, se uită atentă la mine, parcă mă cunoaşte de undeva, dar nu ştie de unde să mă ia. Încep să îi povestesc de faza cu Tovehelaru, cu sarcina, cu măslinele, cu săpunul Duru… O văd că e încurcată, crede că la mijloc e o confuzie. Confuzie, ai? Mă reped în cocul ei, am tăvălit-o Adrian A lui Gheorghe Laika 250 251 prin nişte găinaţ de porumbei de i-au mers fulgii. Dar nici mie nu mi-a fost uşor. M-a luat miliţia în ghionţi, în dubă şi m-au dus la secţie. După ce m-au legitimat, ce şi cum, le spun eu povestea vieţii mele şi ajung la faza cu internarea la psihiatrie.

Ai certificatul? îl am. Îl dau. Băieţii văd că eu abia ieşisem de la nebuni, aşa că devin mai amabili. Asta până când a sosit ambulanţa. Şi iar am ajuns la psihiatrie. Aici aceeaşi doctoriţă, aia de treabă. Măi femeie, îmi spune ea, nu te lua cu ăştia, că nu ai sorţi de izbândă. Eu am să-ţi fac un bine, că ştiu că nu eşti nebună şi am să te trimit la un sanatoriu pentru boli psihice unde mai mult trebuie să te prefaci, dacă vrei să îţi meargă bine. Şi aşa am ajuns la Glod. De asta, vreau să ştie întreaga lume că uite aşa mi-am nenorocit eu mintea şi curu', pentru opt săpunuri Duru…!

Aplauze şi râsete.

Dar cum în mulţime erau mai mult bărbaţi, problema avortului era cam fără sens. Dar subiectul devenise simpatic prin modul plastic în care povestise femeia.

— Doamnă, doamnă, strigă doctorul Adamache… Am eu aici una bună, bună de tot. Nu mă pot abţine să nu o spun.

Un tânăr medic e repartizat la dracu-n praznic într-un mic orăşel muncitoresc. Trec zilele, trec săptămâni şi luni şi vine vara. Să-şi ia concediu nu poate, că nu are înlocuitor. Iar înlocuitor cei de la Direcţie nu-i promit decât la toamnă, la iarnă. De asta bietul doctor se înţelege cu un inginer să-i ţină locul, să facă el faţă cumva, până trage şi el o fugă până la mare. Îi explică cum că medicina nu e cine ştie ce, dacă vine unul răcit să-i pună picături în nas, dacă tuşeşte să-i dea sirop.

Totul merge strună primele zile, inginerul se descurcă foarte bine până când vine o tinerică. Domnule doctor, am o mare problemă, am rămas gravidă şi nu vreau copilul. Nu se poate face nimic? Domnişoara insistă până îl înduplecă. De asta inginerul o întreabă: Domnişoară, de câte ori te pişi pe zi?

De vreo trei, patru ori. Cam cât? Cam un sfert de litru odată.

Inginerul ia o foaie de hârtie, ia un creion, se adânceşte în calcule şi apoi îi zice: Uite cum stăm, nu te pişi mata treizeci de zile şi se îneacă singur.

Hohote şi aplauze.

Viziunile regizorului Zbârnă Regizorul Radu Zbârnă a făcut semn celor din preajmă să se îndepărteze, îi incomodau gesticulaţia. Un regizor e ca un dirijor care are nevoie de spaţiu, de mult spaţiu ca să aibă unde să respire sunetele. Dacă ar fi fost să exprime artistic lipsa de libertate, Radu Zbârnă aşa gândea: să bage într-un lift o orchestră cu câteva zeci de persoane şi instrumente, să închidă uşile şi ei să cânte orice, Wagner, Mozart, Ceaikovski.

Ce ar ieşi? Dacă sunetele nu au spaţiu de respiraţie, dacă cuvintele nu respiră, atunci cei care le emit se înăbuşă, mor sufocaţi. Poate că va veni vremea când va reuşi să facă şi acest exerciţiu, cu o orchestră băgată în lift, să exprime sufocarea.

Oare cum ar suna Oda bucuriei într-un lift? Da, va trebui să

încerce. Va găsi el o orchestră care să aibă spiritul de sacrificiu, cu artişti care să moară la datorie de dragul unei idei. O, da!

— Doamnelor, domnilor…! Un pic de atenţie. Numai un pic. Nu pot fi eu un inchizitor, deşi în aceste momente fiecare poate să îşi ia singur acest drept. Am ajuns la democraţie, am ajuns la libertate, de la primul scâncet de prunc facem repetiţii pentru momentul acesta…! Nimeni nu se naşte liber, devenim liberi, ne câştigăm libertatea! Numai pentru noi libertatea are gust, pentru că noi am visat-o înainte de a o avea: ca pe o iubire.

Câteva aplauze, câteva fluierături răzleţe. Radu Zbârnă a privit cu iritare spre zona din care veneau fluierăturile:

Adrian A lui Gheorghe Laika 252 253 – Doamnelor, domnilor, vreau să spun un adevăr care îmi roade pântecul şi mintea şi inima: nu mă pricep la nimic.

Chiar la nimic! Unii ştiu să bată cuie, alţii ştiu să macine vorbe. Alţii învârt lumea pe degete, ca pe un titirez. Dar eu, eu nu mă pricep la nimic. Am vrut, oameni buni, să mă rog, dar nu am reuşit să spun niciodată o rugăciune până la capăt.

M-am bâlbâit până mi s-a făcut jenă de Dumnezeul meu. Şi cred că şi lui i s-a făcut jenă de mine. L-am simţit, l-am auzit.

Când eu am spus: Doamne!, el nu a făcut altceva decât să-mi trimită un tunet. L-am primit în creier. Sau s-a uitat în altă parte până mi s-au înecat corăbiile în care îmi ţineam speranţele.

Da, speranţele! Ce cuvânt: speranţa! Cuvântul acesta a omorât mai mult decât bomba cu neutroni. A omorât mai mult decât foametea din Sahara.

Fluierături, ţipete, „Dă-l, băi, jos de acolo pe sifiliticul ăla!”; „Un tâmpit…!”; „Ne ţine de vorbă şi alţii ne otrăvesc apa…!

Radu Zbârnă privi spre ei cu milă. Cu infinită milă.

— Doamnelor, domnilor…! Cum mi-am dat eu seama că viaţa mea e, dintotdeauna, de fapt, o repetiţie pentru un mare destin? Trăiam şi iubeam. Tot ce trăiam, tot ce iubeam mi se părea a fi un exerciţiu pentru marile vieţi, marile iubiri care vor veni. Mă uitam la femei cum se agăţau cu unghiile de trupul meu ca să le ajut să treacă

viaţa. Eu, cu superbie, abia aşteptam să-mi adaug vâsle noi pentru un vas care avea de trecut sute de oceanuri, le lepădam pe toate în larg, se înecau, pe trupul meu mai sunt semne greu de tradus pentru oamenii înfricoşaţi…

— Băiete, i-a strigat din mulţime o femeie, te-au plătit, partidul şi femeile, ca să trăieşti, că te ştim ca pe-un cal breaz…! Când făceai figuraţie la un film, la Pâine şi ciocolată, că ţin minte, m-ai înghesuit şi pe mine într-un colţ şi mi-ai spus că mă faci vedetă dacă mă înscriu pe lista ta de aşteptare la probele artistice pe care le susţineau doritoarele în camera ta de hotel. Eu am rezistat, altele şi acum îşi aşteaptă rolul promis. Proastă aş fi fost dacă te-aş fi crezut! Hai, n-o mai face pe-a mironosiţul, că ştim câte parale faci!

Femeia era Mariana Potolincă, fostă reporter la radio, supranumită Curdefier de către studenţii de la „Ştefan Gheorghiu", cu care făcea practică pe teren. Ajunsese la Glod după o cură de dezalcoolizare care îi provocase o mare depresie.

— Da, Mariana, dacă vrei să mă exprim şi pe înţelesul tău…! Am fost în viaţa asta şi gigolo. Am dat din cur până la epuizare pentru un colţ de pâine. Regulam doamne bătrâne pentru o cină, pentru bani de ţigări. Cum le racolam? Mă recomandau una alteia. Asta ai vrut să auzi?

Radu Zbârnă se enervase.

— Hai, nene, că aici nu eşti la spovedanie… Du-te în…

În…! Aici e revoluţie, acum trăim istorie. Geo, hai fă curat pe scenă!

Dar regizorul nu se sinchisi de vorbele celui care îi făcea deja semne obscene cu un deget îmbăţoşat.

— Revoluţie? Ştiţi cum văd eu revoluţia? Revoluţia e un mesaj divin pe care omul îl recepţionează sau nu. Sunt milioane de revoluţii care nu au loc, pentru că omul nu e capabil să înţeleagă mesajul divin. Da, da, nu vă miraţi. Ştiţi cum e?

Cum fac americanii care au trimis în cosmos mesaje în capsule metalice, sau mesaje sonore sau mesaje luminoase, în ideea că la un moment dat cineva le va recepţiona. Majoritatea se pierd, dar unul, un mesaj, cândva, tot va ajunge la un om, la o fiinţă pierdută în spaţiu.

Cineva a dat la maximum sonorul televizorului, pe ecran apăruse un medic, de la Spitalul Militar, echipat în ofiţer, care făcea apel la populaţie, la toată populaţia României, să doneze Adrian A lui Gheorghe Laika 254 255 sânge. Era nevoie de mult sânge, era vital pentru funcţionarea spitalului, pentru miile, zecile de mii, sutele de mii de cetăţeni care aveau nevoie de sânge. Toată populaţia României avea nevoie de sânge proaspăt, sângele vechi coclise pe vene, era murdar, nicio şansă să te poţi adapta cu el la o nouă orânduire.

Sânge! Avem nevoie de sânge! Să curgă mult sânge!

— Bă, ăsta e nebun…! Sau dă nişte comenzi cifrate prin televizor!, insinuă doctorul Mămulea. Dar nimeni nu îl luă în seamă. Radu Zbârnă ridică şi el vocea, ca să acopere sonorul televizorului.

— Da, da… Ştiţi cum îmi imaginez eu că se întâmplă cu mesajele acestea în spaţiu? Cu aceste revoluţii care îşi caută destinaţia? Să zicem că dimineaţa sună îndelung telefonul lui John, care zace mahmur în pat, după o beţie cruntă. John se ridică încet, copăcel, ajunge la telefon. Ridică receptorul. De la celălalt capăt o voce uşor metalizată îi spune, într-o engleză chinuită: Domnule să nu închizi, eu sunt din Constelaţia Andromeda, după şapte ani lumină de eforturi şi calcule, am reuşit să iau legătura cu prima fiinţă din Calea Lactee…!

Dumneata eşti acela. Este formidabil, trebuie să comunicăm, rapid, să nu se întrerupă legătura, vă rog să-mi precizaţi câteva lucruri despre atmosfera de pe planeta dvs, despre compoziţia chimică al John, mahmurul, s-a sprijinit de perete, şi-a masat puţin fruntea şi i-a şuierat printre dinţi celui care îl deranjase aşa de matinal: După ce că eşti beat, mai eşti şi schizofrenic…! Du-te-n mă-ta, de beţivan! Şi i-a trântit telefonul.

La celălalt capăt, andromedul şi-a smuls părul verde din cap de furie. Aşa se ratează revoluţiile, din neatenţie sau din prostie.

Geo Paţilea urcase pe scenă şi pătrunsese în spaţiul pe care şi-l adjudecase regizorul. Aplauze răzleţe întâmpinară apariţia asistentului, semn că regizorul bătea câmpii şi mai nimeni nu îl mai urmărea.

— Hai, dom regizor, gata…! Că ne-ai adormit publicul.

Revoluţiile nu se adresează unui individ, ele se adresează unor popoare, unor societăţi. Măcar cu asta am rămas şi noi de la învăţământul ideologic. Noi aici nu trebuie să ne spovedim, aici trebuie să afirmăm ce vrem şi cine suntem. Că şi la televizor tot asta se face.

— Ba revoluţiile se adresează indivizilor, indiscutabil. Ce, crezi că revoluţia asta, de acum, ajunge la toată lumea? Vax!

Ea atinge pe unul, pe altul, care îi înţeleg mesajul. Restul e masă de manevră, e scena cu omul cu falca de bou, de pe vremuri, din bâlciurile populare! Dacă acum, aici, apare un măgar care poate să ragă Internaţionala, băgându-i sub nas un braţ de fân, pun pariu că toată adunătura asta abandonează scena de pe care sunt enunţate principii şi lozinci şi se regrupează.

De jos se aud huiduieli, fluierături, se fac gesturi obscene.

— Vreţi să ştiţi ce trebuie făcut acum ca naţie, ca societate?

Că tot ai zis… Bă, am să spun una de la Cicero care se adresa contemporanilor săi…! Şi asta cu vreo două mii de ani în urmă, ca să vedeţi. Zicea Cicero ăsta: Tezaurul trebuie reaprovizionat, datoria publică trebuie micşorată, aroganţa funcţionarilor publici trebuie moderată şi controlată, şi ajutorul dat altor ţări trebuie eliminat pentru ca Roma să nu dea faliment.

Oamenii trebuie să înveţe din nou să muncească în loc să trăiască pe spinarea statului.

— Hai, dom'le, nu fi tragic. Că nu ne-om apuca de muncă chiar acum. Că de la muncă pe degeaba a pornit toată revoluţia.

Să se facă linişte în ţară, mai întâi, îi sugeră Geo Paţilea şi după aia vom vedea noi ce e şi cu munca asta.

— Bă, ştii ce eşti?, îi strigă regizorului o voce din faţa scenei. Un mâncător de căcat profesionist. Asta eşti.

257 Adrian A lui Gheorghe 256 Pe chipul lui Radu Zbârnă se instală o imagine a oboselii.

Colţurile buzelor îi căzuseră, părea un om pentru care revoluţia se derula destul de prost. Sau era un artist neînţeles? Când a coborât pe scară un cor de fluierături îl făcu să îşi mişte membrele cu încetinitorul. Îi era teamă ca fluierăturile şi huiduielile să nu-l

dezechilibreze şi să cadă. 23.

Avântul revoluţionar se subţiase destul de rapid la Glod.

După ora 11 din noapte se lăsă o linişte care mai păstra doar ceva, puţin de tot, din vibraţia zilei. Televizorul rămăsese în curte, dar încetul cu încetul pacienţii se retrăseseră în dormitoare.

Imaginile patinau în gol, alternau scene în direct din Piaţă, unde se mai trăgea cu trasoare, cu scene din studio în care mulţi oameni veneau să spună cam cum văd ei ziua de mâine a naţiei.

Erau îngrijoraţi, dar optimişti.

Dintre internaţi unii continuau să comenteze în camere, alţii îi ţistuiră să lase gălăgia.

Erau, totuşi, la un sanatoriu de boli nervoase. Că dacă aveau chef de răzmeriţă, să se ducă la Bucureşti.

Doctorul Bâlbâială plecase pe la ora 9, motivând că merge la centru, să ducă mesajul colectivului de la Glod, pacienţi şi cadre sanitare care se alăturaseră revoluţiei din primul minut.

Şi mesajul său era clar, la Glod toată lumea trecuse de partea revoluţiei, dacă se făceau clasamente cumva, ei puteau fi trecuţi cu sută la sută. Aşa cum se raporta în ţara asta orice, indiferent dacă monitorizarea era corectă sau nu. Singura problemă o reprezenta prezenţa doctorului Bobonea la sanatoriu, care era închis în camera de la morgă, el era un posibil terorist după terminologia avansată de conducerea nouă a statului, el va fi predat autorităţii care va prelua puterea la Adrian A lui Gheorghe Laika 258 259 modul decisiv, acolo se va hotărî ce e de făcut cu asemenea indivizi. Probabil că erau mulţi în ţară în situaţia lui. Doctorul Bâlbâială ar fi vrut să-i dea drumul, ar fi vrut să ceară un pic de clemenţă pentru el, dar nu îndrăzni ca să nu-i irite pe cei care preluaseră puterea în sanatoriu şi care păreau să fie destul de stăpâni pe situaţie. Păreau să ştie ceva ce lui îi scăpa. Păreau să primească nişte ordine de undeva, de acolo unde el nu avea acces. Sau era vorba doar de tupeu? Şi până la urmă, Bobonea nu era chiar un înger, un pic de frică nu strică să îi bage cineva în oase.

În fapt, doctorul Bâlbâială se dusese direct acasă. Şi chiar azi nu îşi luase maşina, îl apucaseră economiile…! Autobuzul pentru navetă

nu mai sosise, ca de obicei, a avut noroc cu o ocazie, un Trabant cu care venise o cunoştinţă a unui pacient.

S-au înghesuit cinci persoane în spaţiul extrem de redus al autoturismului. Nu a mai făcut nimeni gluma clasică: Care e cea mai lungă maşină din lume? Şi răspunsul era, firește, Trabantul, pentru că avea cincisprezece metri cu tot cu fum.

Dar şi doctorul Adamache avusese Trabant, iar el spunea invariabil, oricui urca în maşina lui: Ştii care e asemănarea dintre un Trabant şi un bordel? Ţi-e ruşine când intri, ţi-e ruşine când ieşi, numai că înăuntru te simţi bine.

Aşa şi era.

Dar acum nu avea nimeni chef de bancuri, tăceau şi respirau zgomotos. Respirau în ritmul gândurilor.

Era deja ora zece seara când ajunsese acasă. Soţia sa, Lenuş, sosise mai devreme. Era în bucătărie, fuma şi plângea.

— Nu te uiţi la televizor?, o întrebă el.

— Nu pooot!, izbucni ea. Am sentimentul că toată viaţa mea e făcută pulbere, că mi s-a luat totul, totul. Mi-e frică şi că mâine dimineaţă nu o să mai răsară nici soarele.

Suspina sugând din ţigară.

O mai văzuse fumând, dar parcă nu aşa de avidă după nicotină.

— Hai, să nu ne pripim, îi spuse el. Lucrurile nu sunt chiar aşa, se mai şi exagerează. L-au prins pe Ceauşescu, da, dar nu o să se atingă de el. Apoi, mai sunt şi ţările din jur care nu ne lasă, mai e şi Europa… Lucrurile se vor aşeza în vreun fel.

Vorbise şi i se făcu şi lui lehamite de cuvinte. Nu spuneau nimic, nici el nu prea credea într-un viitor roz în aceste condiţii.

— Ai vorbit cu George?, întrebă el ca să schimbe discuţia.

L-ai sunat cumva?

— Nu, nu am vorbit, îi spuse femeia aprinzându-şi o ţigară nouă. De fapt, unde să îl sun în condiţiile astea? Poimâine ar fi trebuit să fie acasă, acum nu mai ştiu nimic… Dacă o mai exista un poimâine…!

Doctorul fuma rar, la ocazii doar şi atunci pufăia ţigara spre hazul celorlalţi. Acum îşi aprinse şi el o ţigară pe care o ţinea stângaci

între degete, ca pe un creion.

Probabil că sosirea lui acasă îi făcuse bine lui Lenuş care îşi desfăcu încetul cu încetul părul prins în complicate agrafe la ceafă. Avea un păr frumos, uşor ondulat, care îi contura feminitatea chipului, de altfel asprit de munca de birou. Asta constata privind-o doctorul Bâlbâială.

— Vezi că am adus carnea de porc, îi spuse femeia. E în hol, într-un sac de plastic. Sunt vreo paisprezece kilograme.

Şi mai sunt şi două kilograme de ficat plus o roată de trei kilograme de caşcaval. Noroc cu doctorul Mititelu, că m-a ajutat să îl urc pe scări, că eu nu aş fi reuşit, la cât e de greu.

Te rog să le pui la locul lor, dar să nu amesteci ficatul cu carnea, că se amărăşte…!

Faptul că doctorul veterinar Mititelu urcase la el în casă, fie şi numai în hol, îl făcu pe bărbat să aibă un rictus care 261 Adrian A lui Gheorghe 260 exprima profundul său dezgust. Nu-l suporta, de asta când nevastă-sa îl numea doctor, el îi replica: Da, e doctor, numai că pacienţii lui împung…!

Dăduse mâna odată cu veterinarul Mititelu şi rămăsese cu senzaţia că atinsese o piele de şarpe, era umedă şi rece. Degetele de la mână, răşchirate, cu noduri osoase la încheieturi i se părură atunci ca nişte năpârci încordate gata să atace. Şi parcă îl zărise într-o dimineaţă într-o maşină aşteptând în faţa blocului.

Dacă era cu adevărat el, ce aştepta taman în faţa blocului său?

Să-i spună lui Lenuş acum că îl dezgusta faptul că veterinarul Mititelu urcase la el în casă, i se părea deplasat. Dar oricum, aerul se tensionase brusc, măcar în mintea sa. Ar fi vrut să-i spună lui Lenuş că a găsit şi el bomboane pentru pom, că a luat trei kilograme, dar nu a mai făcut-o. Femeia îşi aprinsese o altă ţigară şi privea fix prin geam, departe, umerii îi săltau din când în când sub impulsul unor suspine care se consumau înăuntru.

24.

La ora unsprezece şi jumătate din noapte în biroul doctorului Bâlbâială erau adunaţi asistenţii Geo Paţilea şi Radu Bolboacă,

administratorul Ştefan Papucică, doctorul Sebastián Mămulea şi maistrul Costel Pădureţ. Apoi mai erau şi doi pacienţi, Nelu Vârlan şi Mihai Jireghie, care se ţineau după Paţilea de la declanşarea revoluţiei la sanatoriu, oferindu-şi serviciile. Erau constituiţi într-un fel de comandament de situaţie, pe Geo Paţilea îl recunoşteau cam toţi de şef, până şi pacienţii începură să îi spună domn preşedinte. Dar chiar şi doctorii îi spuneau aşa, că dacă lucrurile era să evolueze politic, apoi nu mai conta ce studii ai, ce funcţie, ce pregătire, revoluţiile răstoarnă scara de valori ca pe nimic. Cel puţin în România de multe decenii cam aşa se întâmpla.

Dar asistentul Paţilea se sfia, spunea lăsaţi, vedem şi noi cum se orientează treburile, totul e să fie ordine aici, să ne vedem toţi de treabă, să fim oameni dacă am fost oameni şi să fim traşi la răspundere dacă am fost câini.

Avea texte Geo Paţilea.

După plecarea doctorului Bâlbâială, venise soţul doctoriţei Gherciu şi mai luase pe doctorul Adamache şi pe asistenta Oţoi. Plecaseră şi câţiva pacienţi, luaţi de rude, de data aceasta nimeni nu mai ceru învoire, nu mai ceru bilet de externare, nimeni nu voia să se implice în vreun fel cu vreo semnătură, Adrian A lui Gheorghe Laika 262 263 cu vreun ordin sau cu vreun recurs la regulamentele de ordine interioară, era democraţie. Dacă îl întrebau pe Geo Paţilea, acesta le răspundea aproape tuturor la fel:

— Voie de la noi ca de la banu' Ghica…!

Numai că nimeni nu ştia, dar nici nu întreba, cine este banu' Ghica…!

Le era foame. Administratorul Papucică le-a spus, însă, că situaţia este sub control. A ieşit şi s-a întors cu o ladă mare, în care se ţineau merele la beci toamna, din care a scos o bucată de telemea, nişte cârnaţi afumaţi, cam uscaţi, o bucată de ceafă de porc, nişte slănină şi un borcan cu muştar de Tecuci. Era mâncare pentru un pluton de înfometaţi.

Şi pâine?

A, da. Uitase, dar aduce imediat.

Şi se întoarse cu vreo cinci franzele crocante, pe care le ţinea în braţe ca pe buşteni.

După ce scoase toată mâncarea pe masă, de sub prosopul gălbui scoase o sticlă de vodcă Cristal.

— Uieh!, făcu doctorul Mămulea, strâmbându-se, în momentul în care văzu vodca. Altceva nu avem la cină?

— Lasă, prima înghiţitură e grea, restul merge unsă, spuse Geo Paţilea. Care şi întinse mâna, deşurubă capacul sticlei albicioase şi supse cu sete câteva înghiţituri. Sticla trecu apoi la doctorul Mămulea, la pacientul Nelu Vârlan, apoi la Radu Bolboacă, la pacientul Mihai Jireghie şi, în sfârşit, la maistrul Costel Pădureţ, acum instalator la sanatoriu.

— Dar tu nu bei?, întrebă Paţilea pe Papucică.

— Nu, că am otită şi iau medicamente, spuse administratorul.

— Aşa păţeşti dacă ţii capul între pulpele lu' nevastă-ta, pulpele-s fierbinţi, urechile tale îs reci, iaca faci otită, îi spuse Paţilea.

Papucică spuse că nu-i de râs, că are şi o infecţie la o măsea.

Dar totuşi o să ia o gură de vodcă, că n-o fi foc, că doar nu-i revoluţie în fiecare zi. Aşa că el bea pentru revoluţia română, bea pentru conducătorii ei, bea pentru poporul care a terminat-o cu suferinţa.

Şi-au trecut sticla de la unul la altul, de data asta beau mult mai ceremonios, beau în numele a ceva.

— Ei, dar nu are gust chiar aşa de rău, spuse doctorul Mămulea. E chiar bună. De asta mai beam în studenţie, dar probabil că atunci nu eram învăţat cu greutăţile.

— Ei, la grămadă merge şi matrafoxul, spuse Pădureţ.

— Ce-i matrafoxul?, întrebă doctorul Mămulea.

— Ei, e un rachiu din petrol. Îl făceau ruşii în Siberia, povesteau deţinuţii de acolo. Dacă beai matrafoxul pe lângă sobă, luai foc. Mulţi au păţit-o. Că nu erau grade de alcool, erau grade de petrol. Mult mai inflamabile.

— Băi, eu nu pot să beau singur nicio înghiţitură. Nu-mi intră, spuse Radu Bolboacă.

— Ştiţi cum fac eu când sunt singur şi simt nevoia să beau?, întrebă Paţilea. Pun două pahare, unul e pentru mine, obligat şi altul îl pun pentru un prieten. Să zicem Radu. Şi eu zic, Radule, să trăieşti, îmi beau paharul, mai pun unul, ciocnesc din nou, mai pun unul, ciocnesc… Nevastă-mea a zis, într-o seară, că sunt nebun. Ciocnisem cu Radu vreo şaptesprezece pahare, eu eram clampă şi paharul lui tot plin. Zic eu, Radule, dar văd că nu îţi place rachiul meu, aşa că ia să beau şi paharul tău. Şi am căzut lat după paharul ăsta, că a doua zi nevasta îmi zice, vezi ce păţeşti dacă te întinzi şi la paharul altuia? Nu îţi ajungeau paharele tale?

Mâncau şi îşi mai treceau sticla care se termină la Paţilea.

— La tine s-a terminat, tu trebuie să mai dai un rând, îi atrase atenţia doctorul Mămulea.

Adrian A lui Gheorghe Laika 264 265 – S-a făcut, îi zise Paţilea. Acesta se ridică, făcu un tur al camerei cu privirea, până dădu cu ochii de trusa de prim ajutor a doctorului Bâlbâială.

— Ei, ar fi culmea să mai fie ceva acolo, spuse Radu Bolboacă.

Paţilea băgă mâna ca şi cum ar fi strecurat-o pe sub o cloşcă pe ouă, mai mult pipăind decât privind. Şi deodată trase un ţipăt, auuu, ca şi cum s-ar fi înţepat. Apoi, cu gesturi extrem de încete, gâfâind, scoase o sticlă de whisky.

— Doamne, acum cred şi eu că numai tu poţi să faci minuni, spuse privind spre cer Radu Bolboacă. Trăiască Revoluţia Română!

— Trăiască! Trăiască!, îl acompaniară ceilalţi.

Au scos dintr-un dulap nişte pahare pentru apă, în care au împărţit băutura frăţeşte. Împărţită la şapte, sticla nu se arătă prea generoasă.

Radu Bolboacă încercă şi el acelaşi truc, ca şi Geo Paţilea, cu mâna strecurată încetişor în trusa de prim-ajutor, numai că nu dădu de nimic. Ridică capacul cu totul şi tot nimic.

Fluieră a pagubă.

— Nu-i bine să fluieri într-o cameră locuită, aduce ghinion, spuse Mihai Jireghie.

— Dar mai mare ghinion decât să se termine băutura la un chef,

ce poate fi?, întrebă Radu Bolboacă.

Papucică făcu un gest complice cu degetul la buze. Ieşi în paşi feriţi, ca şi cum s-ar fi strecurat pe vârfurile degetelor şi se întoarse în acelaşi fel cu o sticlă neîncepută de vodcă Cristal. O avea ascunsă după uşă.

— Ei, da…! Revoluţia poate să continue, strigă Nelu Vârlan care prinsese glas, deşi era extrem de tăcut de obicei.

Radu Bolboacă trase un sertar de la biroul directorului Bâlbâială şi scoase un plic. Iar din plic scoase nişte pagini destul de uzate, cu un scris de mână caligrafic şi întrebă cu voce tărăgănată:

— Ei, dar aici ce avem noi?

— Povestea poveştilor, îi răspunse cântat doctorul Mamulea.

De Ion Creangă. Că ăsta a fost popă, dar a fost şi drac. Ziua era popă, noaptea era drac.

— Exact! Mă, dar pe toate le ştiţi? Dar de unde le ştiţi?

— Păi dacă eu am copiat-o de la un actor, un amic şi i-am făcut-o cadou de ziua lui, acum doi ani, doctorului Bâlbâială, cum să nu ştiu?

— Păi dacă tu ai scris-o, ia şi citeşte tu, ca să audă toată lumea.

— Nu, nu pot. Ca doctorul Adamache nu citeşte nimeni, nici măcar Dem Rădulescu, nici altul. De asta, nu vreau să stricăm efectul. Ultima oară când a citit-o doctorul Adamache, era la ziua doctoriţei Gherciu, am crezut că fac hernie ombilicală de la atâta râs. Ocrainschi s-a pişat efectiv de la râs, l-am udat cu apă, să nu facă infarct.

Asistentul Bolboacă a pus la loc paginile îngălbenite cu Povestea poveştilor. Vor mai fi momente când va fi nevoie de ele.

Încercă un cântec vesel, care altă dată prindea la momente bahice: „Ce te uiţi în cur –, / ce te uiţi în cur –, / ce te uiţi în curtea mea, / Parcă tu nu ai cur –, / parcă tu nu ai cur –, / parcă tu nu ai curtea ta…”. Dar acum nimeni nu-l îngână măcar, aşa că renunţă.

Deja subiectul revoluţiei devenise îndepărtat.

— Băi, de când visez eu la ziua asta, spuse deodată doctorul Mămulea. Bă, ziua asta e ziua mea de naştere, să văd eu că a crăpat comunismul şi că de acum sunt domn şi nu tovarăş cu toţi neicanimenii. De azi să-mi zică oamenii domnule doctor Mămulea, mă

doare în suflet, domnule doctor Mămulea mă Adrian A lui Gheorghe Laika 266 267 doare în cur, domnule doctor Mămulea nu o să mai crăpaţi aşteptând la coadă la benzină. Că domnii nu aşteaptă, numai tovarăşii aşteaptă. Că eu de asta m-am făcut doctor, ca să fiu domn.

— Păi dacă-i pe-aşa, zise Geo Paţilea, domnu' doctor, noi ce suntem pe aici, pulimea? Adică brusc, a fost revoluţie şi cei cu câţiva ani de carte în plus se cacă în capul nostru? Domnu'

doctor, să avem pardon, dar cred că staţi prost cu nivelul ideologic, de acum e democraţie şi nimeni nu e mai domn ca celălalt, acum suntem toţi domni cu drepturi egale. Nu ai auzit ce a zis profesorul despre Revoluţia franceză? Ce a zis el despre revoluţie? L-ai auzit mai înainte la televizor pe Brucan cum a zis că noi nu am avut socialism, ci un soi de sclavie?

— Adică eu sunt egal cu portarul de la sanatoriu?, sări ca ars doctorul Mămulea.

— Dar ce, noi nu suntem oameni?, întrebă iritat pacientul Mihai Jireghie. Domnu' doctor, la o revoluţie toţi sunt egali, adică un pacient mai nervos, ca mine, devine un gunoi? Ce, noi nu suntem oameni?

Discuţiile nu mergeau pe drumul cel bun. Papucică storsese şi ultima picătură din sticlă în paharul lui Geo Paţilea.

— Eu zic să ieşim afară, să mergem la tribuna revoluţiei, sugeră Papucică. Că de asta şi suntem acum aici, la această oră, să facem o revoluţie a locului acesta. Şi luaţi şi paharele cu voi, că o să aveţi nevoie.

Îndemnul nu era rău, aşa că ieşiră afară. Era puţină ceaţă, dar nu era frig. Şi nu era pic de zăpadă, deşi era la capăt de decembrie. Dintr-un anume punct de vedere era un peisaj trist, o asemenea vreme stârnea depresii puternice bolnavilor. În faţa balconului nu mai era absolut nimeni. În saloane lumina era stinsă, regulamentar. La televizor se cânta „Deşteaptă-te, române", apoi apăru un prezentator care aduse un film cu peisaje din România şi din lume, într-un dialog al minunăţiilor naturale. Era interesant, dar nu era nimeni dispus să îl urmărească acum. Apoi se întrerupse emisiunea cu minunăţiile lumii şi veni în studio un ofiţer care făcu apel către armată să se retragă până

la ultimul om în cazarmă, pentru că au apărut infiltrări, nişte terorişti care vor să compromită întreaga revoluţie a românilor şi împuşcă oameni la întâmplare pe străzi numai ca să producă panică. Ofiţerul le ordona militarilor, îi ruga, îi implora.

Apăru din nou prezentatorul filmului cu frumuseţile naturii care începu să vorbească despre delta noastră, despre delta Nilului şi despre delta unui fluviu din America. A noastră era cea mai frumoasă, susţinea el. Apoi se mai cântă o dată imnul şi începu un film cu nişte boxeri care luptau în ring ca nişte adevăraţi gladiatori. Dar nu-l mai urmărea nimeni.

Papucică adusese o sticlă nouă de vodcă Cristal. Au urcat cu toţii pe micul balcon al revoluţiei şi ciocniră pentru succesul ei. Uitaseră de discuţia din interior, care încordase atmosfera.

Nelu Vârlan spuse că el are aşa o bănuială şi încă mai crede că Ceauşescu nu a fost prins, nici nu avea cum să fie prins la câtă securitate are.

Doctorul Mămulea spuse că el crede că deja era executat, la cât de mult îl urăşte poporul.

Radu Bolboacă spuse că ar fi bine de adus Bobonea în faţa lor, să spună şi el odată adevărul. Că în rest numai în minciună a trăit.

— Nu cred că e o idee bună, spuse Geo Paţilea.

— În definitiv, ce a făcut?, întrebă doctorul Mămulea. A mâncat şi el rahat, laolaltă cu ceilalţi. Dacă o să-i omoare pe ceilalţi, o să-l omoare şi pe el. Dacă nu, nu. Oricum, nu o să-l judecăm noi.

Adrian A lui Gheorghe Laika 268 269 – Îi dăm şi lui o vodcă, să vadă că mai sunt şi oameni pe lumea asta, spuse Radu Bolboacă. Că ştii cum e, mâine e altă zi, e altă poveste, ne uităm cu alţi ochi unii la alţii. Că dacă ar fi să se întoarcă roata, ajungem iar la mâna lui, o să se îndure el să ne dea un rachiu.

— Da, bine, aduceţi-l aici, spuse Paţilea.

— Dar să nu fugă, avertiză Nelu Vârlan.

— Ce să fugă, că are gută şi gâfâie ca un cimpoi, spuse Paţilea.

Papucică plecă să îl aducă, un soi de excitaţie cuprinse mica adunare. Numai că Papucică se întoarse panicat: Bobonea fugise. Da,

evadase. Şi uşa era descuiată pe dinafară, el însuşi lăsase cheia în uşă. E clar, a avut un complice. Un frison îi cuprinse pe toţi.

Să-l căutăm, dacă-i pe aşa, propuse Paţilea. Să-i căutăm şi pe el, şi pe complice. Dădu paharul cu vodca pe gât, se scutură de parcă ar fi fost la prima înghiţitură.

Dar maşina lui Bobonea?

Dispăruse.

Doctorul Mămulea spuse că mai bine că a plecat, că oricum nu aveau ce face cu el închis:

— Ducă-se, o să-l judece tribunalele revoluţiei, că aşa e normal să se deschidă în toată ţara. Să fie judecaţi activiştii de partid şi securiştii. Şi turnătorii…

— Activiştii da, dar securiştii de ce?, întrebă Papucică. Că fără securişti, fără informatori, o ţară e ca un şvaiţer, o penetrează toate agenturile străine. Securitatea, Serviciile secrete au treaba lor într-o societate.

Mihai Jireghie îi dădu dreptate sută la sută şi spuse că şi în filmul Dacii apar serviciile secrete ale dacilor şi ale romanilor, care se confruntă. Şi atunci când serviciile secrete ale dacilor trădează, Decebal cade prins.

Papucică mai scoase o sticlă de vodcă la bătaie.

— Mă, dar parcă eşti Moş Crăciun, îi spuse Pădureţ. De unde le tot scoţi?

— Erau sticlele pentru Crăciun, de servit aici în colectiv.

Că am adus şi ceva dulce, sirop de vişine, ca să facem o băutură şi pentru doamne. Dar acum nu e cazul.

Au împărţit sticla nouă şi pentru că îi prinse deja frigul au băut vodca pe nerăsuflate.

— Să luăm televizorul, să îl ducem în club, propuse Papucică.

Nelu Vârlan îl ajută înfăşurând cablul lung. În club, însă, televizorul nu mai prindea imagine, fusese mişcată antena.

Zgomotele au mai trezit câţiva pacienţi care făcuseră un somn şi acum veniră să vadă cam cum mai merge revoluţia. Au luat şi ei câte un pahar în mână, şi-au turnat vodcă.

Nelu Vârlan s-a urcat pe geam şi a început să rotească o antenă tip greblă, care se ridica pe clădire, în timp ce Papucică şi Mămulea manevrau butoanele aparatului.

Nu reuşeau, puricii gri-verzulii invadaseră ecranul televizorului.

— Stai, bre. Am o soluţie. Adă o furculiţă… interveni Paţilea.

Papucică se execută imediat.

Paţilea îndoi un colţ al furculiţei şi îl introduse în locul destinat antenei. Imaginea reveni.

— Bă, ce-i tehnica asta!, spuse admirativ doctorul Mămulea.

— Să nu fim traşi la răspundere că l-am scăpat pe Bobonea.

Ăştia ca el vor fi judecaţi, era bine să îl şi predat noi la centru, că adică era ca o pradă de război, spuse Papucică. Că la o adică, lui i se putea reproşa atât faptul că îl închisese, cât şi faptul că lăsase cheia în uşă, ca să poată să o şteargă.

— Mi se rupe de Bobonea acum, spuse Mămulea trântindu-se pe un scaun, pregătit să urmărească confruntările de la televizor.

Adrian A lui Gheorghe Laika 270 271 De undeva din capătul culoarelor se auzi o uşă care scârţâi.

Ciuliră urechile. Uitaseră cu totul de vigilenţa despre care vorbiseră toată după amiaza, se relaxaseră poate prea devreme.

— E uşa de la magazie, numai aia scârţâie, spuse Papucică.

Oricum, cine o manevrase încercase să o facă prudent, ceea ce prelungi scârţâitul. Se ridicară câţiva şi se duseră spre culoar, o umbră se furişă spre uşa care dădea înspre curtea interioară.

Un fior rece trecu prin şira spinării, poate că, totuşi, teroriştii nu erau o poveste.

— Staţi, poate e înarmat, avertiză doctorul Mămulea.

Geo Paţilea se scutură şi se înfipse în faţă, ca şi cum ar fi trecut la nişte ipotetice negocieri. Îşi amintise că era, totuşi, şeful.

Umbra se desprinse din spatele unui dulap, unde se pitise şi alergă spre uşă.

— E nevasta securistului, tu-le mama lor…!, strigă Nelu Vârlan. Prinde-o, bă! Pune mâna pe ea, că scapă…!

— Ea i-a dat drumu’ lui Bobonea…! Păi cum altfel, dacă

bărbatu-său e securist? E complicea lui, strigă şi Radu Bolboacă.

— Să ştii că am bănuit eu că despre ea e vorba, completă Pădureţ.

Între timp Delia Măzuraş forţă zăvorul de la uşă şi ieşi afară.

Bărbaţii o urmară înghesuindu-se spre uşă.

Femeia se opri uitându-se în jur, căutând o ieşire, grupul de bărbaţi se opri de asemenea, panicat brusc.

Pădureţ scoase nişte strigăte de luptă, ca şi cum ar fi vrut să sperie un animal sălbatic, de care el însuşi se speriase şi alergă mai mult tropăind spre femeie. Era un amestec de sunete din gât combinate cu nişte fornăituri din nas. Femeia rămase o clipă încremenită, privind cu ochii mari, nelămurită dacă să se sperie, sau să intre în dialog cu bărbatul pe care îl cunoştea totuşi, din sanatoriu. Însă bărbatul se opri, ca un hăitaş care se întreabă în ce parte să înghesuie vânatul, ridică braţele în aer împingându-le dezordonat spre femeie. Avea ochii roşii, buzele îi atârnau hidos, îşi luase un chip care voia să înfricoşeze cu orice preţ. Femeia se sperie şi începu să fugă spre poarta din spatele sanatoriului, pe acolo pe unde se arunca gunoiul în nişte tomberoane de metal. Fugea dezordonat, papucii gen şlap o încurcau.

Bărbaţii începură să strige, scoteau un hăhăit ritmic, bătându-şi palmele de genunchi, ca şi cum ar fi vrut să sperie un animal uriaş care se pregătea să atace.

Pădureţ o ajunse aproape de poartă şi o prinse trăgând-o la pământ, aşa cum se procedează la capturarea unui iepure.

Sau a unei ciute. A fost o pradă uşoară. Bărbatul o ţinu sub el câteva secunde, de parcă ar fi vrut să îi anihileze orice dorinţă de a mai încerca să fugă. Dar femeia nu mai avea putere să o facă. Pădureţ se ridică cu ea în braţe, o ţinea ca pe un trofeu. Părul şaten-blond al femeii se desfăcuse din clamele care îl ţineau prins la spate şi acum flutura peste braţul maistrului Pădureţ.

Ceilalţi bărbaţi aplaudau sau scoteau chiote asemănătoare celor din filmele cu Tarzan, care le fascinaseră copilăria.

— Bă, dar asta parcă are oasele pline cu aer, aşa-i de uşoară spuse Pădureţ cântărind-o pe braţe, legănând-o în sus şi în jos

demonstrativ, aducând-o până în uşa clubului.

Femeia nu reacţionă, de parcă ar fi fost paralizată. Sau hipnotizată.

Deschidea gura, dar niciun sunet nu se lăsa articulat.

Halatul alb, de molton, se desfăcuse de pe mijloc şi i se vedeau picioarele albe, chiloţii negri, cu dantelă, pântecele plat prins într-un corset. Sânii erau prinşi într-un sutien rozaliu.

Adrian A lui Gheorghe Laika 272 273 Pe genunchiul stâng se vedea o rană însângerată, de la căzătura de mai înainte probabil.

Încercă să îşi strângă halatul pe lângă trup, însă Pădureţ îi prinse mâna dreaptă în pumnul lui. Cealaltă mână o trecu printre picioarele femeii, braţul îi apăsa umflătura din dreptul sexului.

Femeia părea că se sufocă, dar nu plângea, nu ţipa. Se uita cu ochii măriţi de frică la Pădureţ, din când în când privirile se îndreptau mirate spre ceilalţi bărbaţi care păreau indiferenţi la situaţie. Doctorul Mămulea se aşezase cu capul între palme la masa din club, toropit, privind fix televizorul. În studio tocmai intrase Ion Iliescu care anunţa ceva foarte important.

— Hai, să ne spună acum, cum i-a dat drumul lui Bobonea?

Că numai ea putea să o facă… îi întâmpină Papucică. Şi unde e, în definitiv.

— Dă-l în mă-sa de Bobonea, zise Pădureţ. Voi vedeţi ce am eu aici? Voi vedeţi ce bunăciuni regulează securiştii?

— Păi să tot fii securist cu aşa bunăciune în casă, spuse Radu Bolboacă. Că tot ei au parte de gagicile bune, că ale noastre sunt grase, urâte şi proaste, că te saturi de ele ca de dracu'…! Radu Bolboacă nu era căsătorit, aşa că nu era prea clar despre ce neveste era vorba. Poate că vorbea aşa, în general.

În Geo Paţilea se trezi, însă, conştiinţa de şef, oarece responsabilitate:

— Bă, gata, las-o, o băgăm la mortuară, în locul lui Bobonea şi o judecăm mâine. Să nu ne complicăm acuma, dăm de dracu' cu securistu, că ăla i-a băgat microfoane peste tot, cred că ne aude şi acum, cum vorbim.

— Şefu', dar nu se poate. Păi de ce am mai fugit după ea?

S-o las tot securistului? Păi de asta stăm noi aiş citea, ca să o abandonăm ca fraierii? Că după asta zice, bă, dar proşti au mai fost ăia, eu le-am arătat-o şi ei s-au uitat ca curca în lemne. Nu!

Geo Paţilea începuse şi el să o examineze pe femeia care îi privea fără să reuşească să rostească un cuvânt şi ajunse la concluzia că e bună, bună. Erau colegi doar de câteva zile, nu apucaseră să vorbească decât în trecere, saluturi fără conţinut.

Se ştia că era soţie de securist, de grad mare şi nimeni nu îndrăznea să înfrunte, astfel, sistemul. Ăla ar fi aflat în cinci minute dacă te agăţai de nevasta lui, că avea informatori peste tot. Doar la ziua lui Bâlbâială stătuseră faţă în faţă şi recunoscuse că femeia era frumoasă. Frumoasă rău!

— Bă, de acord, dar numai dacă o convingi. Îi spui, tu, a fost revoluţie, nu mai e ca pe vremea cealaltă, acuma eşti la dispoziţia noastră, că e democraţie. Te-ai regulat cu Securitatea? Te-ai regulat. Acuma trebuie să te regulezi şi cu poporul, că poporul a luat puterea de la securişti şi de la activişti.

Papucică aduse o nouă sticlă de vodcă, dar aduse şi o sticlă cu sirop de vişine:

— Avem doamne la masă, am adus şi ceva dulce, de pus în vodcă. Doamna Delia, serviţi o vişinată? O prepar imediat.

Se apropie de femeie şi îi arătă sticlele.

Femeia nu îi răspunse, dar încercă să se smulgă, în sfârşit.

Reuşi să îşi elibereze braţul stâng, cu care îl zgârie pe Pădureţ pe mâna cu care îi apăsa sexul. Dar zgârietura a fost superficială, fără forţă.

— Ooo, dar avem atitudine. În sfârşit. Avem bâzdâc. O strânse tare de mână, pe care i-o lipi de trup, iar cu gura îi prinse o şuviţă de păr pe care i-o mestecă între dinţi.

Papucică preparase, între timp, amestecul de vodcă şi dulce şi veni cu paharul în dreptul femeii:

— Serviţi, doamnă?

Adrian A lui Gheorghe Laika 274 275 – Dar are mâinile ocupate,

nu vezi? Te rog să o serveşti tu, fii domn, nu un pârlit de tovarăş, îi spuse Bolboacă.

Papucică încercă să îi ducă în dreptul gurii paharul, însă femeia reuşi să întoarcă brusc capul, răsturnând jumătate din conţinut pe piept dar şi pe braţul lui Pădureţ.

— Ei, dar doamna nu bea ce bea prostimea, doamna bea numai lichioruri scumpe, Curaçao şi lichior de cafea, doamna bea numai bunătăţi, aduse de Securitate. Uite, doamnă, că noi bem şi din astea şi nu crăpăm.

Şi Pădureţ începu să lingă gâtul femeii, să strângă picăturile de vişinată de pe sutien, găsi o pată şi pe urechea stângă pe care o supse de pe lobul moale. Apoi Pădureţ strecură limba pe sub sutien până sub un sân. Femeia se strânse ca un melc în cochilie, îşi adună picioarele, încercând o oarecare împotrivire.

Ceilalţi bărbaţi se uitau cu ochii măriţi de curiozitate şi poftă, cu buzele întredeschise, respirând precipitat, scena era extrem de fierbinte.

— Ei, dar ne place, nu-i aşa? Uite, dom şef, că îi place.

Are reacţii, se excită. Hai, tu, de-acum nu o mai facem pe mironosiţa. Ne futem şi gata, zicem săru'mâna şi ne căutăm de treabă.

Mâna lui Pădureţ se strecură înspre sexul femeii. Aceasta încerca să ţipe, dar în afară nu îi ieşea niciun sunet. Poate că îşi imagina că visează, că trăieşte un coşmar şi aştepta să se trezească. Poate că suferise o disfonie, îşi pierduse vocea de frică, atunci când o hăituise şi o pusese la pământ Pădureţ.

La televizor studioul se umpluse de cetăţeni care povesteau că în nu ştiu-care cartier din Bucureşti au apărut nişte terorişti care atacă cetăţenii din blocuri. Se făcea apel către populaţie să fie apărate blocurile, prin orice mijloace, să fie pusă pază la scările blocului, să fie depistaţi teroriştii. La o lovitură a teroriştilor, cetăţenii să răspundă cu două lovituri.

Sala era dispusă sub forma literei L, într-o parte era practic clubul cu televizorul şi scaunele pentru public, cu un birou la care stătea de obicei prezidiul la manifestări sau şedinţe. În latura cealaltă

era o banchetă îmbrăcată în piele sintetică, de culoarea untului, fixată lângă perete, locul în care se întreţineau pacienţii cu vizitatorii lor. Pădureţ o purtă pe Delia până la banchetă. În acea parte a sălii era doar o lumină de veghe, galbenă, inconsistentă. Cu mâna stângă Pădureţ îi ţinea femeii mâinile şi îi fixa gâtul, ca să nu se împotrivească, cu cealaltă mână îi desfăcu picioarele între care îşi introduse genunchiul său. Apoi îi smulse chiloţii, zdrenţuindu-i. Îşi desfăcu prohabul şi când îşi scoase sexul îşi dădu seama că era prea târziu, sămânţa i se împrăştiase înainte de a-şi duce la îndeplinire treaba.

La televizor, care era cu sonorul la maximum, apăruse regizorul Sergiu Nicolaescu şi dădea indicaţii populaţiei cum să se ascundă sub fereastră în cazul în care s-ar deschide undeva focul. Apoi se mută transmisia în balconul revoluţiei, trasoarele luminau cerul ca la o sărbătoare cu torţe.

Pădureţ înjură mormăit, se trase peste trupul Deliei care încerca să se lupte cu forţa bărbatului încălzit şi ajunse cu gura la smocul de păr negru roşcat pe care începu să îl muşte, îşi înfundă obrazul între pulpele deja învineţite ale femeii, scormonea acolo ca şi cum ar fi fost o cârtiţă care căuta să se ascundă de lumina tulbure de afară.

La televizor apăru un ofiţer care învăţa populaţia cum să se organizeze în caz de atac chimic, cum să îşi pună cetăţenii masca pe figură, cum să se ascundă în pivniţele mai întunecoase şi chiar în subsoluri de bloc, pentru că gazul se ştie că se ridică şi nu afectează spaţiile subterane. Era important, foarte important, să nu se consume apă contaminată chimic, pentru că apa atrage cel mai tare combinaţia letală din Adrian A lui Gheorghe Laika 276 277 conţinutul gazului, aşa că e bine ca fiecare cetăţean să depoziteze apă în recipiente bine închise pentru situaţii excepţionale De asemenea…

Pădureţ se ridică de peste femeie ştergându-se zgomotos la gură. Jireghie era lângă el, încălzit, gata să îi ia locul.

Pădureţ se îndreptă spre sticla de vodcă şi trase un gât bun, îşi clăti gura.

Jireghie se întinse peste femeia care nu se mai împotrivea, halatul îi căzuse de tot, i se vedeau sânii şi braţele albe, peste care

petele vineţii provocate de Pădureţ păreau nişte fluturi gata de zbor.

Nu, lucrurile nu evoluau bine în ţară. Cineva a ajuns în studio şi a anunţat că a văzut cu ochii lui cum au coborât dintr-o maşină neagră mai mulţi indivizi atletici, îmbrăcaţi în nişte geci de piele care se mulau perfect pe corp, aveau pistoale la şold şi – atenţie! – erau sigur arabi. Nu putea fi o confuzie, erau arabi de-ai lui Gadaffi, prietenul lui Ceauşescu.

Indivizii s-au împrăştiat în piaţa din faţa guvernului, înţesată de lume. Ăştia trec la execuţii, în masă, n-au mamă, n-au tată.

— E groasă, spuse Geo Paţilea.

Doctorul Mămulea a spus că el a făcut armata la Securitate, chiar la Bucureşti şi că se vorbea încă de pe atunci că undeva într-o margine, spre Snagov, s-ar pregăti trupe de arabi pentru terorism. Dar nu ca să acţioneze în ţară la noi, ci pentru conflictele lor.

Femeia se uita parcă fără să priceapă ce i se întâmplă. La un moment dat era preocupată ca bărbatul care se mişca spasmodic deasupra ei să nu atingă vaza cu flori de pe marginea ferestrei, care se clătina. Că dacă ar fi căzut vaza, probabil că i-ar fi venit în faţă apa băloasă şi florile puse acolo de la sărbătorirea doctorului Bâlbâială. Chiar ea i le adusese. Erau garoafe de Codlea, procurate atât de greu.

În studio pătrunse o femeie care venea tocmai de la Timişoara.

Luptase acolo încă din şaisprezece decembrie, în jurul ei s-a tras cu muniţie de război, ea văzuse cu ochii ei cum au fost ridicaţi morţi, mulţi morţi, cu nişte maşini ale armatei şi au fost duşi la ieşire din oraş, probabil că au fost îngropaţi undeva sau arşi. Ea crede că au fost câteva sute de morţi, poate că au fost câteva mii, nu poate aprecia. Făcea apel la cei care ştiu ceva despre acest lucru, să depună mărturie.

Deja bărbatul de deasupra se schimbase, acum era altul.

Îi vedea chelia din vârful capului, în timp ce el stătea cocoşat icnind, transpirând, fornăind, foarte preocupat de treaba pe care o făcea.

Apoi veni altul. Şi altul.

Nu-şi mai simţea nici picioarele, nici oasele, nici braţele, nimic.

Cornel a bătut cu două degete în fereastră, după care s-a ascuns

după perdea. Ah, dacă e aici Cornel, înseamnă că nu i se întâmplă lucruri chiar atât de rele…

Simţi cum stomacul începe să-i tremure ca şi cum ar fi fost conectat la un curent slab. Începu să vomite convulsiv.

Lumina se stinse încet, subţiindu-se, simţi cum îi trage cineva pământul de sub picioare, o smulse violent de pe bancheta aceea tare şi soioasă, îi smulse lumea din creier şi ea începu să plutească, la început uşor, apoi tot mai repede şi mai repede, de parcă cineva ar fi turat la maximum motoarele unei rachete care avea o ţintă precisă în univers. Şi care era hotărâtă să meargă până la capăt.

Bă, dar asta e ţeapănă…!

Se preface, dă-o-n mă-sa! Nu vezi că zâmbeşte?

Zâmbeşte, pe dracu'! E dusă…!

I-ai pulsul…!

Căcat…!

Adrian A lui Gheorghe Laika 278 279 Mnezeii…!

În studio a fost adus un presupus terorist, cu nasul spart, plin de sânge, susţinut de braţe de doi luptători din gărzile patriotice. Fusese prins în preajma unui transformator electric, probabil că voia să îl arunce în aer ca să lase un întreg cartier în întuneric. Degeaba încerca teroristul să spună că nu avea nicio treabă cu transformatorul, că voia doar să se uşureze în spatele acestuia, luptătorii din gărzile patriotice fuseseră preveniţi, aşa că nu puteau fi duşi cu preşul.

E arab, spuse unul dintre cei doi luptători din gărzile patriotice.

Dar vorbeşte bine româneşte, constată un prezentator din studio.

Păi, a învăţat…! Că ăştia sunt în stare de orice, îi răspunse celălalt luptător.

Spune, bă, ceva în arăbeşte…! Nu vrei? Mama mă-tii de arăbete, de terorist! Pe toţi vă curăţăm, pe toţi…!

Teroristul a fost scos din studio, nu a apucat să spună nimic în arăbeşte, nici în româneşte, oricum nu i-a dat nimeni un microfon, să se prezinte.

Un ofiţer intră şi el grăbit în studio şi atenţionă populaţia că

teroriştii nu se disting de omul obişnuit, oricine poate fi terorist în ţara asta, trebuie multă, multă vigilenţă pentru că duşmanul revoluţiei noastre nu doarme:

— Ceauşescu a fost prins, dar ceauşismul e liber, face victime, ni-i ucide pe cei mai buni fii ai patriei.

Doctorul Mamulea care urmărea cu intermitenţe mişcarea de la televiziune, ţinându-şi cu greu capul toropit de somn, a fost de acord că-i aşa, dar slavă Domnului că teroriştii nu descoperiseră încă poziţia strategică a sanatoriului de la Glod, ca să îl atace şi să-i treacă pe toţi angajaţii şi pacienţii prin foc şi pară. În club mai rămăsese doar Papucică, care dormea cu capul pe masă. Sforăia. Ceilalţi? Plecaseră unul câte unul. La televizor apăruse mira şi se cânta obsesiv Deşteaptă-te, române!

Prima zi de revoluţie la sanatoriu se terminase cam în coadă de peşte, îşi spuse doctorul Mamulea trăgând cablul televizorului din priză şi plecând să se întindă puţin pe bancheta din cabinet.

Laika 280 281 25.

Doctorul Bâlbâială a ajuns la sanatoriu la ora şapte şi treizeci, odată cu cele două bucătărese de schimb.

Deja în curte era oarecare animaţie, câţiva pacienţi se adunaseră în faţa balconului comentând evenimentele care se petreceau cu mare repeziciune. Ascultau la un aparat de radio comentarii, orice zvon, orice ştire, orice opinie erau primite cu toţi porii minţii deschişi.

Doctorul Mămulea avea o groaznică durere de cap, îl trăsese un curent, probabil de la statul în balcon, îl dureau dinţii, urechile. Îşi pusese o compresă cu spirt şi oţet şi zăcea în cabinetul său. Luase trei algocalmine, dar degeaba.

Când a dat, însă, nas în nas cu Geo Paţilea, pe hol, l-a întrebat conspirativ: Cum… zda mă-sii, am băut alb şi am vomitat roşu?

Administratorul Papucică pregătise alimentele pentru masa de dimineaţă, băgase şi un supliment de unt şi, surpriză, câte o portocală.

— O fi, n-o fi revoluţie, dar omul trebuie să se hrănească.

Portocalele sunt de la masa de revelion, dar noi zicem că am făcut revelionul astă-noapte.

— Bobonea?

Bobonea plecase. Cineva i-a dat drumul, i-a răspuns Papucică. Dar poate că e mai bine aşa.

Femeia de serviciu ştersese, cât de cât, urmele petrecerii ad-hoc din cabinetul doctorului Bâlbâială.

Câţiva pacienţi se pregăteau să plece, îşi pregătiseră bagajul.

Nu mai cereau bilet de voie sau de externare, nimeni nu se mai îngrijea de asta.

Geo Paţilea se trezise, furase câteva ore de somn spre dimineaţă, adormise într-un salon, unde găsise un pat liber. Nu se simţea prea bine, fumase mult, avea şi aşa probleme cu bila. Plus încărcătura nervoasă. De asta rămase într-un soi de aşteptare tăcută. Nu se mai simţea în el şeful de cu o seră înainte. Îi era rău, rău. I se rupsese filmul în câteva momente, era nesigur.

Au sosit între timp doctorii Adamache şi Ocrainschi.

Doctorul Adamache avea un banc nou:

— Ştiţi cum a murit Bulă la revoltele de stradă de alaltăieri de la Timişoara? A vrut să fotografieze un glonte din faţă…!

— Sunteţi fantastici, când aţi avut timp să faceţi aşa banc cu revoluţia?

A sunat doctoriţa Gherciu, îşi cerea restul de concediu pe anul acesta.

A sunat doctorul Pivniceru, era în concediu de odihnă începând de pe 23, dar dacă e nevoie de el, vine la treabă.

Doctorul Bâlbâială i-a spus să aştepte.

A sunat soţia maistrului Pădureţ, acesta ajunsese acasă destul de târziu, spre dimineaţă, iar acum era bolnav, i se reactivase un ulcer, perforase probabil. Era la pat. Mai mult ca sigur că va merge să se interneze. La urgenţă.

Condica de prezenţă fusese aruncată încă de ieri în focul aprins în faţa balconului, alături de câteva portrete ale dictatorului şi de câteva cărţi găsite în biroul doctorului Bâlbâială, din sala de şedinţe, plus ceva texte de la congrese adunate din birouri. Şi nici nu ştia doctorul Bâlbâială dacă ar mai trebui să facă prezenţa la serviciu, dacă

el mai era şef la unitate, dacă nu i se luaseră toate atribuţiile prin suflul exercitat de revoluţie asupra societăţii. La vremuri noi, oameni noi, aşa suna lozinca Adrian A lui Gheorghe Laika 282 283 la televizor. Or, el nu mai era un om nou, dimpotrivă, i se părea că se târăşte în urma timpului care o luase razna, i se părea că şi realitatea imediată o luase razna şi că se desfăcea felie cu felie de pe un miez fierbinte. Din personalul sanatoriului nici jumătate nu venise la serviciu, unii anunţaseră, alţii nu. Pacienţii plecau fără să anunţe, ca şi cum li s-ar fi încheiat un sejur prestabilit.

L-au căutat de la Direcţie. Era doctorul Bobonea.

— Domnule director, trebuie să vă explic… încercă Bâlbâială.

— Lasă, o să avem timp şi de explicaţii! Şi ce-o să mai avem timp! Atenţie la mine: externezi pe toată lumea! Dar pe toată lumea, până la ultimul! Iar personalul, în concediu.

— De când?

— Imediat!

— Dar sunt câţiva care-s nebuni de-a binelea. Şi pe ei?

— Se schimbă standardele de nebunie în ţara asta, până se stabilesc care sunt cele valabile, toată lumea în repaus!

— Dar porumbeii, iepurii şi fazanii, de la gospodăria anexă…?

— Îi înfiezi.

Asta era la ora nouă şi un sfert.

La ora nouă şi douăzeci şi cinci un pacient a venit în fugă să spună că e cineva, un om, înecat în fosa în care se adună dejecţiile. Capacul era tras, omul e cu capul în jos, i se mai văd doar picioarele.

L-au scos: era un pacient, Mihai Jireghie. Murise înecat.

L-au spălat cu câteva găleţi cu apă. Avea faţa umflată, pielea de pe frunte crăpată, un ochi îi era deschis, mare.

— Cine a tras capacul de la canalul colector?

— Dracu'…!

— Ce căuta pacientul acolo, la marginea din spate a gardului, unde nimeni nu avea nicio treabă?

— Îl mâncase în cur…!

Dialogul fusese între doctorul Bâlbâială şi doctorul Adamache

care se amestecase în vorbă.

Să anunţe la Direcţie?

Bobonea i-a trântit-o în nas:

— Slăbeşte-mă cu lucrurile astea, trimite o informare. Fă şi un raport, dacă e un accident, dacă e vreo suspiciune…

Cine mai are timp şi dispoziţie acum pentru asemenea lucruri?

Cheamă medicina legală. Sau leagă-ţi-l de gât.

— Să-i anunţe familia?

— Treaba ta.

A sunat la miliţie, să anunţe accidentul. Un ofiţer de serviciu l-a ascultat, dar i-a spus că nu au oameni disponibili care să vină să facă anchetă. Poate pe săptămâna viitoare, oricum, să facă un raport scris.

Între timp pacienţii plecau unul câte unul, începuseră să vină autobuzele în zonă, duduitul lor înfundat readucea, parcă, aerul de normalitate.

Poetul şi ziaristul Florentin Păsulă îl căuta pe doctorul Bâlbâială ca să-i citească poemul despre revoluţie pe care îl scrisese şi pe care ar fi vrut să îl dedice micii revoluţii de la Glod. Că o revoluţie mare este suma micilor revoluţii, nu-i aşa? Doctorul Bâlbâială nu înţelegea, la început, ce vrea de la el pacientul şi când pricepu, în sfârşit, se aşează pe un scaun şi începu să tremure. De enervare? Dar Florentin Păsulă nu era atent la starea doctorului, aşa că văzându-l aşezat pe scaun, luă acest gest ca o invitaţie să-i citească:

— Până şi în floarea de mătrăgună albina scormone după un strop de miere şi mă întreb dacă petala pură simte bucurie sau durere, aşa şi brazda noastră românească s-a ntors acum cu morţii ei în sus…

Adrian A lui Gheorghe Laika 284 285 Doctorul Bâlbâială şi-a pus mai întâi mâinile la urechi, apoi l-a prins de guler pe poet şi cu buzele strânse, cu ochii injectaţi de nervi i-a şuierat printre dinţi:

— Ajunge! Cară-te!

Poetul nu înţelegea cum de se terminase aşa de repede spectacolul care începuse destul de promiţător cu o seară înainte, ar fi vrut să îl întrebe pe Geo Paţilea dar şi acesta îi făcu semn că e în plus.

Ştirea morţii lui Jireghie trecu precum un frison prin toată

lumea sanatoriului.

Da, se murea la Bucureşti, la televizor se vorbea despre moarte, erau mii şi mii de morţi după opiniile celor care apăreau în studio, dar aceea era o moarte abstractă pentru ei.

Cadavrul lui Jireghie era al naibii de concret. Şi mirosea, după ce stătuse câteva ceasuri bune în dejecţiile sanatoriului.

— Am văzut că nu a venit în salon, dar am zis că a rămas la comandament…

— Păi a rămas…

— Până când?

Nu ştia nimeni până când.

Cadavrul lui Jireghie rămăsese în mijlocul curţii, pe un petec de ciment, să se scurgă apa din haine, să iasă mirosul de fecale. Ochii i se deschiseseră amândoi şi fixau soarele care avea un vag halou de ceaţă. Braţele desfăcute larg erau gata de o îmbrăţişare cum nu mai încercase, poate, în viaţa asta Jireghie.

Cineva adusese o lumânare şi o lipise de o piatră. La un moment dat gura i se deschise, bărbia îi alunecă într-o parte.

— Bă, n-a murit, uite că râde, spuse cineva.

— Râde pe dracu', i se scurge rahatul pe care l-a înghiţit din hazna, cred că trebuia ţinut cu capul în jos, ca să îl golească de tot. Că altfel ăsta o să pută şi pe lumea cealaltă.

— Şi ăsta, ce soartă…! A stat juma' de an la Paris, imaginaţi-vă.

Ne-a povestit că a trebuit să urmărească pe unul care se înfoia pe la „Europa liberă", unul Goma. El i-ar fi pregătit un colet cu o bombiţă, numai că individul nu a pus botul. L-au prins cei de la Serviciile franceze care au vrut să îl cumpere cu un metru cub de franci, numai că el s-a ţinut tare. I-au dat ăia doi metri cubi de franci, Jireghie nimic.

Atunci francezii au zis, dă-l în pizda mă-sii, că e fraier şi i-au dat drumul. Când a venit în ţară, i-au zis ai noştri, bă, nu cumva te-au cumpărat Serviciile franceze? Că nu-ţi dădeau ăia drumul aşa de uşor…! Şi l-au eliminat pe Jireghie al nostru din structuri, ca suspect, l-au considerat cadavru viu pentru Securitate, i-au dat totuşi un post

de funcţionar pe la personal, ceva, pe la o fabrică din Braşov.

— Are familie?, întrebă pe doctorul Bâlbâială un pacient.

— Cred că mai are pe cineva prin zona Aradului, dar nu sunt sigur. E aici de mai bine de un an, dar nu l-a căutat nimeni vreodată.

— Mi-a zis, odată, că are un băiat în serviciile secrete, la externe. Şi nu mai ştia nimic de el, credea că e pe undeva prin ţările arabe, supraveghea muncitorii români din Libia sau aşa ceva, se amestecă un pacient. Iar pe el l-au bătut muncitorii de la Braşov, când cu greva, că l-au prins că făcea liste cu nemulţumiţii. L-au bătut până a făcut pe el, de acolo i s-a tras şi boala de nervi, de la spaimă. Oricum, fiu-său l-a băgat aici, la sanatoriu, asta e clar.

Deja moartea îi alunga pe cei din jur, pacienţii îşi făceau bagajele să plece, care încotro. Mulţi proveneau din judeţele învecinate, mulţi simţeau că se terminase izolarea lor, habar nu aveau ce se întâmpla dincolo de gardul sanatoriului, dar plecau.

Laika 286 287 26.

Ăştia trebuie să plece, totuşi, pe baza a ceva, spuse doctorul Bâlbâială, referindu-se la pacienţii care se grăbeau să plece. Şi să predea echipamentul. Revoluţie, da, dar cineva trebuie să rămână cu capul pe umeri. De asta ceru doctorilor Adamache, Ocrainschi şi Mămulea, care îşi mai revenise, să le facă externarea, să elibereze actele în regulă, că nu primise alt ordin până acum.

— Că ăştia, dacă pleacă şi fac vreo crimă pe undeva, îi calcă maşina sau se aruncă în gârlă, ei figurează în scriptele noastre ca internaţi şi apoi acţionează regulile războiului. Că revoluţia e tot un război, nu-i aşa?

De asta, deşi mulţi erau deja plecaţi, medicii încă lucrau la acte.

La motivul externării trecuseră „la cerere”.

Erau patru pacienţi care nu voiau să plece, spuneau că nu aveau unde, existau în biografiile lor nişte complicaţii, era greu de povestit şi de justificat.

Doctorul Bâlbâială l-a sunat pe Bobonea.

Acesta lipsea de la Direcţie, fusese chemat la noua structură care se formase la nivelul judeţului, Consiliul Frontului Salvării

Naţionale.

În locul lui rămase la comandă doctorul Popoviciu care nu, nu ştia cum trebuie procedat. Dar i-a dat un număr de telefon de la Consiliul Frontului.

I-a răspuns o femeie, probabil o secretară, care auzind despre cine este vorba i-a spus:

— Un moment!

Şi nu a făcut o legătură telefonică, l-a chemat la acelaşi telefon pe Bobonea. Bâlbâială a început să-i explice situaţia, numai că Bobonea i-a spus că e foarte ocupat, tocmai pleacă la Bucureşti cu un grup de cadre medicale, să ajute revoluţia.

Să se descurce cum îl taie capul, să-i trimită pe cei care nu vor să plece acasă la spital, la psihiatrie, să spună că au turbat sau să-i trimită la dracu'. Şi o întrebare, pe care doctorul Bobonea i-o pune ca de la om la om lui Bâlbâială: Oare el nu vede ce se întâmplă? Nu simte că o lume veche se schimbă cu una nouă? Să arunce putregaiul, căci sub putregai se află sămânţa nouă. Şi i-a trântit telefonul.

La sanatoriu nu exista o ambulanţă, din motive de economie, ultima fusese retrasă cu vreo doi ani în urmă. Când era nevoie, conducerea sanatoriului putea apela la ambulanţele Spitalului judeţean. Acum era nevoie, doctorul Bâlbâială trebuia să-i transfere pe cei patru pacienţi care nu voiau externarea şi nici nu-i putea lăsa în drum. A sunat la spital, i-au spus că e greu, dar poate că vor găsi o soluţie. Să aştepte.

Bâlbâială i-a spus administratorului Papucică să-l aducă mort, copt, la serviciu pe maistrul Pădureţ, care trebuia să securizeze uşile şi ferestrele.

Papucică a sunat acasă la Pădureţ. Acesta plecase la ţară, undeva în zona Bacăului, socrul său era pe moarte, trimisese deja o cerere de concediu pentru o săptămână.

Papucică i-a spus separat doctorului Bâlbâială, că socrul lui Pădureţ nu are nici pe dracu', că acesta e plecat, de fapt, dacă e plecat!, să taie porcul, îi spusese şi lui că voia să îşi ia nişte zile libere, un concediu medical, ceva, dar nu ştia cum să facă.

Adrian A lui Gheorghe Laika 288 289 Pe Jireghie l-au băgat într-un sac de plastic şi l-au dus în camera mortuară. Era prima oară, în unsprezece ani, de când se dăduse dispoziţia de înfiinţare a acelei camere, când era folosită pentru scopul iniţial. Frigiderul pentru cadavre a fost pus în priză, o să vadă ei ce o să facă mai departe cu el…!

Numai să nu se împută, dacă va fi oprit curentul. Dar el, el, Bâlbâială, nu e Dumnezeu, ca să le prevadă pe toate.

A mai sunat la spital, pentru o ambulanţă, ca să-i care pe cei patru nebuni, dar i s-a spus că nu are nicio şansă. Să se descurce. I-a urcat în maşina lui, iar în maşina administratorului Papucică le-a încărcat bagajele.

În ultima clipă doctorul Bâlbâială îşi aduse aminte de ţarcurile cu iepuri, porumbei şi fazani, care erau în partea dinspre pavilionul femeilor. Îl luă pe Papucică şi decise să le dea drumul, în libertate. Să-i fi tăiat pentru carne, da, ar fi fost o soluţie, numai că erau destul de bătrâni, se şi ataşaseră de ei în anii din urmă, făceau parte din familia sanatoriului.

Porumbeii uguiau, atingându-şi pliscurile. Se iubeau, probabil.

Le dădu drumul, ieşiră unul câte unul, neconvinşi că li se face aşa favoare. Apoi deschise ţarcul în care erau cei patru fazani bătrâni şi îi uşui să iasă afară. Îi convinse cu greu, i-a tras de cozile rărite de vreme. Se mişcau lent, erau şi un pic supraponderali. Iepurii ieşiră ţopăind, se învârtiră în jurul cuştilor după care intrară din nou la locurile lor. A trebuit să îi alunge cu o mătură şi să închidă uşile ţarcului. Fazanii şi iepurii i-au scos în afara curţii, numai că ei se adunară lângă gard, indecişi. Papucică le aruncă vreo câţiva pumni de boabe şi un smoc de morcovi. Să se descurce ei mai departe, aveau libertate de acum, gata, a venit revoluţia şi pentru ei.

Trupul chircit al căţelei Laika rămăsese lângă gard. Se rigidizase, pielea i se întinsese şi dinţii i se dezveliseră ameninţători.

Papucică îl întrebă pe doctorul Bâlbâială dacă e bine s-o arunce tot în canalul colector, de acolo de unde îl scoseseră pe Jireghie.

Că doar n-o s-o iei acasă, i-a răspuns răstit doctorul. Şi după ce îl aruncă, să tragă bine capacul, ca să nu mai cadă vreun tâmpit acolo.

La spital, doctorul de gardă refuză să-i primească pe cei patru bolnavi transferaţi de la Glod. I se spusese de la Consiliul Frontului să ţină locurile libere pentru răniţii revoluţiei.

Şi a avut vreunul până în acel moment?

Niciunul.

Ei, bine, ăştia patru sunt primii dintr-o ambuscadă cu mulţi morţi şi răniţi, undeva în zona Glod. Îi lasă acolo şi el se duce după alţii, spuse nervos doctorul Bâlbâială.

Laika 290 291 27.

Era ora şapte seara, când a ajuns acasă. Lenuş nu sosise. A sunat la serviciu la ea, la Direcţia veterinară, dar nu a răspuns nimeni. Şi-a dat seama că nu mâncase nimic toată ziua, dar absolut nimic, aşa că scoase din frigider o conservă de fasole şi trei ouă. Puse fasolea la încălzit şi sparse ouăle deasupra.

Când să mănânce avu impresia că mâncarea semăna cu ceea ce îi curgea din gură lui Jireghie, când l-au scos din hazna. Şi i se făcu greaţă şi vomită cu spasme. Spasmele erau de la faptul că nu avea, practic, ce să vomite. A aruncat şi mâncarea în vasul de la wc. Şi-a făcut un ceai din cimbrişor, în care a pus mult zahăr. Ceaiul îi făcu bine. La televizor se făceau, în continuare, apeluri la calm, la raţiune, fără violenţă. La Târgovişte însă, acolo unde erau închişi Ceauşeştii, se înteţiseră atacurile asupra garnizoanei. Erau morţi şi între atacatori şi dintre militarii care păzeau unitatea. Cine erau atacatorii? Probabil că erau arabi, teroriști, trupe speciale kamikaze. A văzut cineva vreun atacator mort? Da, văzuseră mai mulţi, numai că era greu de precizat naţionalitatea din prima. Dar dacă erau tot români? Da, puteau fi şi români. Nu era exclus. Ceauşeştii vor fi judecaţi? Cu siguranţă, venea răspunsul de la cei care se plimbau prin studiourile televiziunii, numai că nimeni nu ştia când.

L-a sunat doctorul Paul Ocrainschi, să-l întrebe dacă mai e posibil să cumpere un porc şi să-i facă preparate ruda aceea a lui de la ţară, că alea de la petrecerea aniversară, de la sanatoriu, au fost sen-za-ţi-o-na-le. Doctorul Ocrainschi era la un pahar cu un amic şi tocmai îi povestise despre cât de bine se simţise la aniversarea

doctorului Bâlbâială. Şi cât de bine mâncase.

Da, va vorbi, dar nu crede că mai e posibil până la revelion.

Nu-i nimic, e bine şi după.

Pe la ora nouă a sosit Lenuş.

A venit doar să se schimbe, la noapte pleacă la Bucureşti, fusese cooptată în biroul Comitetului Frontului Salvării Naţionale de la nivelul judeţului. O delegaţie pleca în această noapte la Bucureşti, să se pună în serviciile Consiliului Naţional, cauzei revoluţiei, în ultimă instanţă. Nu putea rămâne deoparte.

Să o ducă el cu maşina?

A, nu. Mă aşteaptă doctorul Mititelu jos, a fost atât de drăguţ, că s-a oferit să mă aducă. Era greu să găsească un taxi pe aceste vremuri.

Vezi că a sunat George, îi spuse ea. Nu mai vine duminică, e şi el implicat în revoluţie, e într-o structură la nivelul universităţii.

A fost şi în stradă, au murit colegi de-ai lui lângă el, era marcat.

La tine, la sanatoriu, cum e?

E bine, bine. Totul e în regulă.

La plecare Lenuş l-a sărutat pe frunte. El nu a avut puterea să o facă. Nici măcar nu s-a uitat pe geam, să vadă cum urcă în maşina veterinarului Mititelu.

A închis televizorul, a spălat farfuria care mai păstra urme greţoase de sos, a spălat ceaşca de ceai, a strâns zahărul.

La ora nouă şi jumătate a ieşit şi el din apartament. De jos, din faţa blocului, şi-a dat seama că a uitat lumina de pe balcon aprinsă.

Să se întoarcă, să o stingă?

Adrian A lui Gheorghe Laika 292 293 Nu, poate că e mai bine aşa.

A urcat în maşină şi a pornit spre sanatoriu. Era un întuneric pâclos, niciun bec nu ardea pe marginea drumului, multe urme de noroi păreau corbi striviţi pe asfaltul găurit.

Sanatoriul părea de departe un muşuroi mare, negru, inexpugnabil.

A deschis lacătul lanţului care ţinea poarta.

Apoi a deschis cu cheia broasca metalică, grea, care provenea de

la un atelier nemţesc, avea imprimat încă numele firmei şi anul 1934, de când fusese turnată.

A parcat maşina în curte.

A închis poarta cu cheia pe dinăuntru.

A deschis lacătul gratiilor de la uşa principală.

Apoi a deschis cele două yale. Uşa de la intrare se deschise cu un scârţâit prelung, de spaţiu părăsit. Deşi nu avea frică de întuneric, simţi o oarecare sfială, aşteptă câteva clipe ca să se stingă ecoul scârţâitului.

Auzi nişte zgomote surde, ca şi cum s-ar fi ciocnit de câteva ori o bilă de manta unui joc de biliard. Îşi dădu seama că porumbeii băteau din aripi, se întorseseră la cuşti şi pentru că le închisese uşiţele stăteau deasupra acestora. Le auzi şi uguitul care inspira o oarecare tihnă. Probabil că şi fazanii şi iepurii se culcuşiseră pe lângă gard. Unde să se ducă? Ca să fii cu adevărat liber ai nevoie şi de un pic de imaginaţie. Sau măcar de un pic de disperare. Oare el ştiuse vreodată ce e libertatea? Oare fusese vreodată liber?

Aprinse lumina pe hol. Privi spre camera mortuară, acolo unde se afla victima revoluţiei de la Glod, înecatul Jireghie şi simţi un frison rece pe şira spinării. Uitase până în acel moment de el, uitase întâmplările de peste zi.

Intră în biroul său şi încuie uşa pe dinăuntru. De ce o făcuse? Nu-şi dădu seama, din instinct. Televizorul din club îl mutase la el în birou. Îl porni. În studio Ion Iliescu plus un individ dubios, Voican parcă şi un militar, Lupoi, se adresau populaţiei. O linişteau. Ţara era pe mâini bune, revoluţia reuşise, dictatorii erau bine păziţi, vor fi judecaţi negreşit.

Forţele reacţionare erau aproape înfrânte. Teroriştii vor fi prinşi şi judecaţi până la ultimul. Cine erau teroriştii? Şi Iliescu zâmbi, zâmbetul său era garanţia promisiunii de linişte în ţară. Multă linişte.

Închise televizorul. Scotoci într-un dulap şi dintre halatele mototolite, uzate, pregătite pentru spălat, scoase o sticlă de whisky. Îşi puse două degete de whisky într-o ceaşcă.

Dintr-un alt dulap scoase o cutie de carton. Deasupra erau reţete, tipizate, hârtii. Dedesubt erau două caiete.

Pe unul dintre caiete, coperţi maronii, format mare, scria în germană: Abhandlung über die Natur des Morbus Pantazi, Untersuchungsmethoden, Vorbeugung und Notfallbehandlungen.

Pe celălalt scria în româneşte: Tratat asupra naturii morbului Pantazi, metode de investigaţie, prevenţie şi tratamente în regim de urgenţă.

De unde avea cele două caiete? În anul 1987 Securitatea a descins la Glod. Investiga un caz, al cărui subiect îl reprezenta doctorul Theodor Pantazi, care fusese angajat o vreme la sanatoriu. Murind în anul 1979, la coadă la viză pentru o plecare în Austria, niciun angajat dintre cei activi în acel moment nu îl prinsese pe post pe doctorul Pantazi, doar câţiva pacienţi îl întâlniseră, cu ceva ani în urmă. Dar nu aveau cine ştie ce amintiri, din câte ştiau ei fusese paznic sau grădinar, dar se mai amesteca şi în treburile medicilor. Fusese medic?

Nu, nu ştiau.

De ce îl căuta acum Securitatea? Era complicat de explicat.

Ca să poată coopera şi ca să îi poată ajuta efectiv, unul dintre securişti îi destăinui doctorului Bâlbâială secretul acelei anchete.

Adrian A lui Gheorghe Laika 294 295 Doi austrieci fuseseră interceptaţi mai întâi, în România, fiindcă erau pe urmele doctorului Theodor Pantazi. După ce au fost reţinuţi de miliţie şi predaţi organelor de securitate, aceştia au mărturisit că îl căutau pentru a afla tratamentul unei maladii pe care numai el îl ştia. Ştiau că murise, dar se interesau dacă nu au rămas undeva, la cineva, caietele doctorului, rezultatele cercetărilor sale. Degeaba făcuseră ei tot felul de investigaţii, degeaba încercaseră să afle amănunte din laboratorul său de la clinica din Viena, de la Rudolfinerhaus, totul a fost în zadar. Morbul Pantazi reapărea periodic în zona Asiei şi cum asiaticii erau din ce în ce mai prezenţi şi în Europa, cazurile se înmulţiseră şi pe bătrânul continent. Cei care lucraseră cu Pantazi la clinica din Viena ştiau că acesta plecase cu secretul tratamentului asupra sa în România, de unde nu se mai întorsese. Unul dintre cei care lucraseră cu Pantazi în laborator ştia şi cum arată caietul cu secretul tratamentului, ştia şi câte pagini are.

Cei doi austrieci au fost expulzaţi, cazul a făcut oarece vâlvă în mediul diplomatic, dar populaţia nu a aflat nimic. În anul 1987 s-a încercat o acroşare a subiectului pe cale diplomatică, ambasadorul Austriei a cerut o audienţă la Ceauşescu, expunând chestiunea. I-a spus că e vorba şi de mulţi bani la mijloc, cazurile de îmbolnăvire cu „morbul Pantazi" sunt tot mai dese şi tot mai greu de tratat. Ceauşescu a cerut imediat anchetarea cazului, numai că voia ca rezultatul să-i fie raportat personal, îl interesa profitul acestei afaceri. România avea de achitat datoria externă, orice oportunitate trebuia tratată cu toată seriozitatea.

Bâlbâială a luat la scotocit toate ungherele sanatoriului până a dat de arhiva din centrala termică. A scotocit prin maldărele de hârtii îngălbenite de vreme şi a dat de un pachet în care erau două caiete. Unul dintre ele era cel cu descrierea bolii şi a tratamentului morbului Pantazi. Le-a ascuns. În prima fază le-a ascuns în maşina sa, introducându-le în buretul banchetei din spate, pe care a descusut-o la încheieturi. Mai apoi, după o vreme, a luat pacheţelul acasă, ca în momentul în care nu mai interesa pe nimeni să îl aducă în dulapul său de la sanatoriu.

A doua zi o echipă de la Securitate a venit şi a preluat toată arhiva, cu o maşină specială. Lucrau cu mare grijă, erau interesaţi de orice capăt de hârtie. Unul dintre indivizi i-a şoptit doctorului Bâlbâială că la nivel diplomatic se negociase ca în schimbul caietului doctorului Pantazi sau a tratamentului descoperit de acesta, o importantă universitate din Viena să îi acorde Elenei, soţia Preşedintelui, un titlu de Doctor Honoris Causa pentru cercetările sale în domeniul chimiei.

Pentru popularitatea în scădere în ţară a nevestei Preşedintelui ar fi fost o mare lovitură de imagine. De asta, i-a spus individul, chiar dânsa se ocupa de coordonarea acţiunii, era informată ceas de ceas de evoluţia cazului. Cică l-a chemat, în acelaşi timp, pe şeful Academiei Române, un inginer, Radu Voinea şi l-a întrebat:

— Tovarăşe Voinea, avem noi oameni deştepţi în Academie?

— Avem, i-a răspuns preşedintele.

— Care sunt capabili să facă tot ce le cer?

— Care nu vor precupeți niciun efort, tovarășă academician.

— Atunci să treacă imediat la realizarea tratamentului cerut de austrieci, e vorba de tratamentul pentru morbul Pantazi!

— Dar ca să facem tratamentul, avem nevoie de tulpini de viruși, trebuie să studiem niște pacienți…! Noi nu avem în România cetățeni cu această boală, nu știm la această oră ce trebuie să combatem.

— Faceți rost de niște bolnavi, urgent, îi aduceți, îi momiți să vină în România, ca să aflați secretul bolii. Sau trimiteți Adrian A lui Gheorghe Laika 296 297 niște cetățeni români în zone cu epidemie ca să se îmbolnăvească și să aducă microbul, virusul. Apoi faceți medicamentul. E o chestiune vitală pentru onoarea țării noastre. E sarcină de partid, tovarășe Voinea!

— Dar nu am putea încerca, tovarășă academician, cu un paleativ? Adică să le dăm ceva, o cremă, o pastilă cu Gerovital și să le spunem că ăsta e tratamentul și gata? Că la boală, se știe, jumătate din tratament este efectul Placebo, adică mizezi pe efectul psihic. În felul acesta tragem de timp, până găsim rezolvarea. Sau poate descoperă altcineva tratamentul și serviciile noastre fac rost de formulă…?

— Dacă vreun doctoraș de la sanator, a mai spus Elena, găsește tratamentul de la acel nenorocit de Pantazi, să-i spuneți că îl fac prim-secretar, îl fac membru în Marea Adunare Națională sau îl punem direct ministrul sănătății. Numai să îl găsească…!

Dar degeaba a așteptat Președintele, degeaba a așteptat Elena, degeaba au așteptat austriecii, secretul tratamentului dispăruse, au conchis ei, odată cu doctorul Pantazi.

Doctorul Bâlbâială nu știa ce ar fi putut face cu teribilul secret pe care numai el îl cunoștea. Ar fi vrut, încă de atunci, să ia legătura cu austriecii de la clinica Rudolfinerhaus, dar știa cât e de periculos, că Securitatea română l-ar fi prins imediat. Probabil că îl și supravegheau. Aștepta un moment prielnic, avea răbdare. Și momentul se pare că sosise. Acum, de exemplu, ar fi putut să-i sune pe cei de la clinica Rudolfinerhaus și să le spună: Domnilor, dețin secretul tratamentului

morbului Pantazi…! Vă aştept la negocieri. Oare cum ar reacţiona? Cât ar primi pentru caiet? Dar el cât ar trebui să ceară? Un milion de dolari? Un milion de şilingi austrieci? Un milion de lei?

Habar nu avea cum se negociază aşa ceva. Oricum, trebuia să ceară mai mult decât făcea caietul, ca să aibă de unde scădea la negociere. Dar cât să ceară?

Îşi umplu căniţa cu whisky şi o dădu peste cap.

Ar putea merge el la clinica aceea din Viena, ar bate la uşă şi ar spune:

— Sunt doctor din România, vreau să mă angajaţi, ştiu tratamentul pentru morbul Pantazi. Şi vreau să îl angajaţi şi pe fiul meu, care tocmai a terminat Facultatea de medicină la Cluj, e un tânăr medic de viitor. Oare cum ar reacţiona?

Dar de unde ştiţi dumneavoastră tratamentul?

Am fost apropiat al doctorului Pantazi, când a murit mi l-a lăsat moştenire. Îl am, îl pot aplica, dar pun condiţii. Şi până la urmă, de ce v-ar interesa pe voi de unde am caietul?

E treaba mea! Eu vă fac treaba şi atât. Că la voi pragmatismul e totul, faci treaba, pui banul jos, nu-i aşa?

Îşi mai umplu o dată căniţa cu whisky. Băutura îl făcu să se încrunte. Era mai bună o ţuică, mai dulce, mai inhalabilă, vorba doctorului Adamache.

Sau ar lua-o altfel, dacă s-ar pune problema banilor care s-ar da pentru asta:

— Bună ziua, sunt doctor Bâlbâială. Vin din România. Vă interesează tratamentul pentru morbul Pantazi? De unde îl ştiu? E munca mea, da, e munca mea de o viaţă. Ce vă uitaţi aşa? Ce, dacă am trăit acolo, ne credeţi chiar proşti? Adică noi nu am fi fost în stare să studiem, să descoperim, să?

Păi, la câte talente au zăcut în România în această perioadă, era firesc să apară multe vârfuri. Sau nici nu trebuie să îi spun că vin din România. Da, domnilor, vin de la dracu', dacă asta vă sună bine, dar vă aduc un tratament la care voi visaţi, dar nu sunteţi capabili să ajungeţi, că nu vă duce capul! Vă convine mai mult aşa?

Adrian A lui Gheorghe Laika 298 299 Lui Lenuş nu-i suflase un cuvânt despre acest caiet şi despre imensa şansă pe care i-o poate oferi acum, când îşi câştigaseră şi ei libertatea. Poate că ea, ca economist, ar şti să evalueze corect situaţia, ar evalua şi preţul corect în negocierile cu austriecii.

Ce ar fi să o sune şi să o roage să nu mai plece la Bucureşti acum, că el are nişte oportunităţi nemaipomenite pentru ziua de mâine, că şi viitorul lor, da, dar şi viitorul lui George e asigurat în proporţie de mie la sută…?

A format numărul la Comitetul Frontului Salvării Naţionale, unde îl sunase peste zi şi pe Bobonea. I-a răspuns un bărbat.

— Frontul, ce doriţi?

— Sunt doctorul Bâlbâială, aş vrea să vorbesc cu soţia mea, doamna Bâlbâială, care e membră acolo, la dumneavoastră.

— Doamna Bâlbâială? Dar doamna Bâlbâială a plecat la Bucureşti de jumătate de oră, în delegaţia care însoţeşte ajutoarele pentru luptătorii în revoluţie, pentru victime.

— Dar pe doctorul Mititelu mi-l puteţi da puţin la telefon?

— Imposibil şi el e plecat în aceeaşi delegaţie.

A închis.

De pe coperta interioară a unuia dintre caiete începu să citească, silabisit, ca şi cum ar fi pipăit cuvintele cu limba, înainte de a le împinge spre cerul gurii: „Ich sage Dreck und Keck Goldbaren Narben kommt heraus; verflixt! Eine Dolchplantage ist das Herz – Oh, Herr, wieso drent sich die Erde wie ein Kreisel?

Ich kann sie nicht mehr einholen, und auch mein Haus – wie es aus dem Horizont mit der Sonne als Flagge emporsteigt – nicht mehr sehen…”

În birou avea un lavoar, pe care era amplasat un lighean metalic în care se scurgea apa dintr-un boiler.

A rupt prima pagină din caiet şi a aprins-o cu flacăra unei brichete pe care o avea pe birou şi a pus-o în ligheanul metalic.

Ardea greu, hârtia era oarecum jilăvită. A aprins a doua pagină, apoi a treia. Apoi rupse paginile fâşii, fâşii, astfel ardeau mai bine. O

făcea atât de lent, de parcă ar fi vrut ca micul său foc să aibă timp să facă joncţiunea cu focul universal, cu marile vâlvătăi ale materiei.

De ce ardea paginile acelea?

Numai prin foc puteai să purifici timpul, spaţiul, materia, memoria. Şi în Bucureşti, la revoluţie, cu o noapte înainte, arsese Biblioteca Centrală. Cine o incendiase? Nu mai conta, făcea parte din scenariul istoriei. Chiar dacă nu ar fi incendiat-o nimeni, în asemenea momente biblioteca s-ar fi autoincendiat.

Că dacă ar arde şi sanatoriul, cu toată mizeria adunată în ani, poate că altfel s-ar desprinde şi el de trecut.

Copertele caietului aveau o textură semitextilă, ardeau mai greu. A mai aprins câteva hârtii din maldărul de reţete împrăştiat pe masă. Ligheanul de metal, smălţuit, în care ardeau paginile scrise cu jumătate de secol în urmă la Viena, părea o retortă în care se distila viaţa, mizerabila viaţă, pentru a obţine, în final, ceva mai bun. Ce?

Sunetul telefonului îi turnă gheaţă în sânge. În capul său erau numai gândurile sale, nu mai încăpea niciun zgomot, era şi aşa destulă gălăgie.

Sună telefonul? La ora asta? Cine să fie? Poate…?

— Alo? Doctor Bâlbâială, da. Da. Daaa, Cornel? Ce surpriză!

Da, da, aici e bine. Totul e în regulă. Da, totul a fost paşnic, nici nu putea să fie altfel. Da, sanatoriul s-a închis. Temporar, da. Doamna Delia? Da, doamna Delia e la hotel, presupun.

De ieri, de la evenimente, nu am mai văzut-o. Oricum, a plecat. Nu răspunde nimeni la hotel? Hotelul e închis? Da, situaţia e cum este, lumea s-a împrăştiat. Şi pacienţii şi personalul, da. Poate că a plecat spre Bucureşti, lucrurile au evoluat neprevăzut… Nu, mâine nu mai e nimeni aici, cu siguranţă.

Adrian A lui Gheorghe 300 Telefonul se suspendă, da. Aşa cred. Nu, nici acasă nu pot fi găsit o vreme. La revedere, la revedere. Mulţumiri. Mii de mulţumiri. Şi vouă…! Da, mulţumim…! Mulţumesc. Mulţumim mult. Mulţu… Mulţumim. Mulţumim…!

Piatra Neamţ, februarieaprilie 2014 Au apărut:

Adrian A lui Gheorghe, Laika Stelian Ţurlea, Relatare despre

Harap Alb Dragoş Ghiţulete, Partea dreaptă a capului Eugen Uricaru, Beniamin Gabriel H. Decuble, Tu n-ai trăit nimic Ovidiu Pecican, Noaptea soarelui răsare Nicolae Stan, Apă neagră A.C. Pahomi, Filosof de ocazie Mihaela-Genţiana Stănişor, Lucrare de autocontrol Bogdan Coşa, Poker. Black Glass Liviu Cangeopol, Calmul prelevat în furtună Matei Vişniec, Negustorul de începuturi de roman Bogdan Costin, Cum să faci primul milion Andrei Pogorilowski, Nic Studeno. Al doilea cartuş Adrian A lui Gheorghe, Urma Stelian Ţurlea, Caz închis Cristian Ardelean, Agenţia Liliana Corobea, Kinderland Doru Pop, O telenovelă socialistă Nicolae Stan, Ceaţă pe Tamisa Viorica Răduţă, în două lumi Florina Ilis, Vieţile paralele Dan Stanca, Craii şi morţii Cătălin Mihuleac, Aventurile unui gentleman bolşevic Radu Aldulescu, Cronicile genocidului Octavian Soviany, Arhivele de la Monte Negro Andrei Pogorilowski, Cartuşe Dan Coman, Parohia Radu Ţuculescu, Femeile insomniacului Eugen Uricaru, Plan de rezervă Radu Aldulescu, îngerul încălecat Matei Vişniec, Dezordinea preventivă Magda Cârneci, Fem Diana Adamek, Dulcea poveste a tristului elefant Octavian Soviany, Viaţa lui Kostas Venetis Matei Vişniec, Domnul K. eliberat Radu Aldulescu, Ana Maria şi Îngerii Marin Mălaicu-Hondrari, Apropierea Cătălin Mihuleac, Zece povestiri multilateral dezvoltate Daniel Bănulescu, Fugi din viaţa ta, revoltătoare şi slută, în cartea mea Cristian Teodorescu, Medgidia, oraşul de apoi Matei Vişniec, Sindromul de panică în Oraşul Luminilor Radu Ţuculescu, Stalin, cu sapa-nainte!

Dumitru Radu Popescu, întoarcerea tatălui risipitor Radu Aldulescu, Prorocii Ierusalimului Daniel Bănulescu, Cel mai bun roman al tuturor timpurilor Eugen Uricaru, Cât ar cântări un înger Florina Ilis, Chemarea lui Matei Dan Stanca, Cei calzi şi cei reci Radu Aldulescu, Sonata pentru acordeon Horia Ursu, Asediul Vienei Radu Aldulescu, Istoria eroilor unui ţinut de verdeaţă şi răcoare Radu Aldulescu, Mirii nemuririi Florina Ilis, Cruciada copiilor Radu Ţuculescu, Povestirile mameibătrâne Radu Aldulescu, Amantul Colivăresei Matei Vişniec, Cafeneaua Pas-Parol Eugen Uricaru, Supunerea Florina Ilis, Cinci nori coloraţi pe cerul de răsărit Cristian Teodorescu, „Tainele inimei”.

www.polirom.ro Lector: Mădălina Ghiu Coperta: Radu Răileanu Tehnoredactor: Luminiţa Păun Bun de tipar: iunie 2014. Apărut: 2014 Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 P.O. BOX 266 700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;

(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: officepolirom.ro Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, al. B_3A, sc. 1, el. 1, sector 4, 040031, O.P. 53 C.P. 15 – 728 Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office. bucureştipolirom.ro Tiparul executat la S.C. Tipo-Lidana S.R.L.

Calea Unirii, nr. 35, Suceava Tel. 0230/517.518; Fax: 0330/401.062 E-mail: officetipolidana.ro; www.tipolidana.ro Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România Nr. R044RNCB5101000001710001 BCR UNIREA